

VIII sējums

Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2028. gadam
Vecumnieku novada attīstības programma 2013.-2019. gadam
Vecumnieku novada teritorijas plānojums

STRATĒGISKAIS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

Vides pārskats

Pasūtītājs: VECUMNIEKU NOVADA DOME
Reģ.Nr. 90009115957
Rīgas iela 29, Vecumnieki, Vecumnieku pagasts,
Vecumnieku novads, LV-3933

Izpildītājs: SIA „GRUPA 93”
Reģ.Nr. 50103129191
K. Barona iela 3-4, Rīga, LV-1050

Vecumnieki, 2013. gads

Apzīmējumi

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija

ES – Eiropas Savienība

ĪADT – ģeogrāfiski aizsargājama dabas teritorija

IAIN – individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

IVN – ietekmes uz vidi novērtējums

NAI – notekūdeņu attīrīšanas iekārtas

NAP – Nacionālais attīstības plāns

NATURA 2000 – Eiropas nozīmes aizsargājama dabas teritorija (*NATURA 2000*)

LR – Latvijas Republika

LVĢMC – VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”

RVP – reģionālā vides pārvalde

SIVN – ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums

TIAN – teritorija apbūves un izmantošanas noteikumi

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Vides pārskats – ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma ietvaros sagatavots dokuments, kurā aprakstīta, novērtēta plānošanas dokumenta, tā iespējamo alternatīvu īstenošanas ietekme uz vidi un aprakstīti pasākumi negatīvās ietekmes mazināšanai

VPVB vai Birojs – Vides pārraudzības valsts birojs

VVD – Vides valsts dienests

Saturs

IEVADS	4
1. ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTU PAMATNOSTĀDNES UN SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	5
1.1. Definētie galvenie mērķi un attīstības plānošanas dokumentu izstrādes pamatprincipi.....	5
1.2. Attīstības plānošanas dokumentu saturs	7
1.3. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem.....	8
2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA	12
2.1. SIVN process un metodoloģija.....	12
2.2. Vides pārskata sagatavošanas metodes.....	13
2.2.1. Dokumentu atbilstība un sasaiste ar citiem likumdošanas dokumentiem.....	13
2.2.2. Pašreizējās situācijas un nulles scenārija novērtējums.....	13
2.2.3. Teritorijas plānojuma īstenošanas būtisko ietekmju uz vidi vērtējums.....	13
2.3. Sabiedrības līdzdalība	14
3. ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS	17
3.1. Dabas teritorijas un resursi	17
3.1.1. Lauksaimniecības zemes.....	17
3.1.2. Derīgie izrakteņi.....	18
3.1.3. Virszemes ūdeņi.....	26
3.1.4. Meži un purvi	29
3.1.5. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi	30
3.2. Antropogēnā slodze un vides kvalitāte	35
3.2.1. Antropogēnās slodzes veidojošo darbību raksturojums	35
3.2.2. Gaisa kvalitāte, stacionāro avotu radītais gaisa piesārņojums un kurināmā patēriņš.....	36
3.2.3. Trokšņa līmenis un vibrācijas.....	38
3.2.4. Virszemes ūdeņu kvalitāte.....	38
3.2.5. Pazemes ūdeņu kvalitāte.....	40
3.2.6. Ūdeņu ieguve un izmantošana	41
3.2.7. Notekūdeņu attīrīšana un novadīšana apkārtējā vidē.....	42
3.3. Riska teritorijas un objekti.....	43
3.3.1. Applūstošās teritorijas	44
3.3.2. Plūdu riska teritorijas.....	45
3.3.3. Karsta izplatības teritorija.....	46
3.3.4. Seismiskā riska zona	47
3.3.5. Potenciāli piesārņotas vietas	47
3.3.6. Paaugstinātas bīstamības objekti	48
3.3.7. Bīstamo kravu pārvadājumu maršruti	48
3.3.8. Ar Sosnovska latvāni invadētās teritorijas	49
3.3.9. Riska virszemes ūdensobjekti	49
3.3.10. Paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas	49
4. VIDES STĀVOKLIS TERITORIJĀS, KURAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANA VAR BŪTISKI IETEKMĒT	50
5. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTIE VIDES ASPEKTI	52
6. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI	53
6.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi.....	53

6.1.1.	ANO Konvencijas vides aizsardzības jomā	53
6.1.2.	Eiropas Kopienas Direktīvas, Konvencijas un Stratēģijas	54
6.2.	Nacionālie vides aizsardzības mērķi un to integrēšana plānošanas dokumentos	56
7.	ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTU IEVIEŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS	60
7.1.	Attīstības plānošanas dokumenti un tajos iekļautie risinājumi	60
7.2.	Plānošanas dokumenta ieviešanas būtiskās ietekmes uz vidi vērtējums	65
7.2.1.	Vispārējā ietekme	65
7.2.2.	Ietekme uz vides kvalitāti	67
7.2.3.	Ietekme uz derīgo izrakteņu izmantošanu	74
7.2.4.	Citas ietekmes	76
7.2.5.	Kopējā ietekme	77
8.	RISINĀJUMI IESPĒJAMĀS IETEKMES UZ VIDI SAMAZINĀŠANAI	78
9.	IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI	80
10.	PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES VĒRTĒJUMS	81
11.	GALVENIE PAMATPRINCIPI UN METODES NOVĒRTĒJUMA VEIŠANĀ	82
12.	VIDES MONITORINGS UN PAREDZĒTIE PASĀKUMI PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI	83
13.	KOPSAVILKUMS	86
PIELIKUMI	90	
1.	pielikums Priekšlikumi ražošanas objektu iedalījumam un piesārņojošo darbību plānojumam	90

IEVADS

Šis Vides pārskats ir sagatavots Vecumnieku novada trim savstarpēji saistītiem attīstības plānošanas dokumentiem: ilgtspējīgas attīstības stratēģijai 2013. – 2028.gadam, attīstības programmai 2013. – 2019. gadam un teritorijas plānojumam, kuri ir apstiprināti ar Vecumnieku novada domes 2013. gada 29. maija sēdes lēmumu (protokols Nr. 7; 2§ un 3§). Attīstības plānošanas dokumenti ir izstrādāti Vecumnieku novada pašvaldības administratīvajai teritorijai. Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentu 1. redakcijai un Vides pārskata projektam 2013. gada janvārī un februārī notika sabiedriskā apspriešana.

Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes mērķis ir radīt pamatu ilgstošai, stabilai Vecumnieku novada ekonomiskai attīstībai, nodrošinot dzīves kvalitātes paaugstināšanu, izmantojot pašvaldības rīcībā esošos resursus, ievērojot tradīcijas, saglabājot dabas un kultūrvēsturisko mantojumu, paredzot teritorijas racionālu izmantošanu un nosakot būvniecības kārtību. Teritorijas plānojumam jānodrošina sabiedrības un privātpašnieku intereses, kā arī jāradīja labvēlīgi apstākļi uzņēmējdarbības attīstībai un investīciju piesaistei.

Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2028.gadam ir galvenais pašvaldības attīstības politikas un ilgtermiņa plānošanas dokuments. Stratēģija definē Vecumnieku novada ilgtermiņa attīstības vīziju, stratēģisko mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu. Tās pamatnostādnes atspoguļo un precizē Vecumnieku novada attīstības programma un teritorijas plānojums. Stratēģija un programma novada teritorijai ir izstrādāta pirmo reizi.

Attīstības programmā 2013. – 2019.gadam, pamatojoties uz stratēģijā noteikto vīziju, stratēģisko mērķi un prioritātēm ir formulēta novada specializācija, turpmākajam 6 gadu attīstības periodam sagatavots rīcību plāns un 3 gadiem - investīciju plāns. Rīcību plāns ietver rīcību virzienus un galvenos īstenojamus pasākumus.

Teritorijas plānojuma galvenais mērķis - radīt priekšnoteikumus saimniecisko aktivitāšu attīstībai, balstītus vietējo dabas resursu, kultūras mantojuma izmantošanā vietējās ekonomikas izaugsmei, stiprināt novada identitāti. Teritorijas plānojumā rakstveidā un grafiski ir attēlota teritorijas pašreizējā izmantošana un noteikta plānotā (atļautā) izmantošana un izmantošanas aprobežojumi 12 gadu perspektīvā.

Attīstības plānošanas dokumenti ir izstrādāti, ņemot vērā nacionālajos normatīvajos aktos noteiktās vides un dabas aizsardzības prasības.

Vides pārskats ir sagatavots stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros, pamatojoties uz Vides pārraudzības valsts biroja 2012.gada 18. jūlija lēmumu Nr.61, kas pieņemts izvērtējot plānošanas dokumenta atbilstību LR likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.panta, 23.² un 23.⁵ panta nosacījumiem. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums tiek veikts vienlaikus ar attīstības plānošanas dokumentu izstrādi. Vides pārskata mērķis ir novērtēt attīstības plānošanas dokumentu iespējamo būtisko ietekmi uz vidi un noteikt pasākumus negatīvās ietekmes novēršanai vai mazināšanai. Tas ietver 13 nodaļas un vienu pielikumu. Vides pārskatā ir iekļauta informācija un veikta pieejamās informācijas un datu analīze atbilstoši prasībām un tādām detalizācijas līmenim, ko nosaka vides aizsardzības jomas normatīvie akti un Vides pārraudzības valsts birojs. Visiem trim jaunajiem novada attīstības plānošanas dokumentiem ir sagatavots viens – apvienots vides pārskats, kas tiek iekļauts iepriekšminēto plānošanas dokumentu VIII sējumā, pārskats par sabiedrisko apspriešanu – IX sējumā.

Par Vides pārskatu ir saņemtas institūciju: VVD Jelgavas reģionālās vides pārvaldes, Dabas aizsardzības pārvaldes, Veselības inspekcijas un Zemgales plānošanas reģiona administrācijas atsauksmes un Vides pārraudzības valsts biroja atzinums Nr.17 „Par Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013.-2028.gadam, Vecumnieku novada attīstības programmas 2013.-2019.gadam un Vecumnieku novada teritorijas plānojuma 2014.–2026.gadam Vides pārskatu” (izsniegts 2013.gada 3. maijā).

1. ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTU PAMATNOSTĀDNES UN SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

1.1. Definētie galvenie mērķi un attīstības plānošanas dokumentu izstrādes pamatprincipi

Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes mērķis ir radīt pamatu ilgstošai, stabilai Vecumnieku novada ekonomiskai attīstībai, nodrošinot dzīves kvalitātes paaugstināšanu, izmantojot pašvaldības rīcībā esošos resursus, ievērojot tradīcijas, saglabājot dabas un kultūrvēsturisko mantojumu, paredzot teritorijas racionālu izmantošanu un nosakot būvniecības kārtību. Teritorijas plānojumam jānodrošina sabiedrības un privātpašnieku intereses, kā arī jārada labvēlīgi apstākļi uzņēmējdarbības attīstībai un investīciju piesaistei.

Šī vides pārskata objekts - Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumenti ietver trīs savstarpēji saistītus attīstības plānošanas dokumentus: Vecumnieku novada ilgtermiņa attīstības stratēģija 2013.-2028.gadam, Vecumnieku novada attīstības programma 2013.-2019.gadam un Vecumnieku novada teritorijas plānojums 2014.-2026.gadam. Ilgtermiņa attīstības stratēģija un teritorijas plānojums ir ilgtermiņa plānošanas dokumenti, attīstības programma ir vidēja termiņa plānošanas dokuments. Attīstības programma 2013.-2019.gadam ir vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments laikam, kas saistīts ar nākamo plānošanas periodu 2014.-2019.gadam.

Stratēģija un programma novada teritorijai tiek izstrādāta pirmo reizi. Programma un teritorijas plānojums ir sagatavota saskaņā ar Vecumnieku novada ilgtermiņa attīstības stratēģiju 2013.-2028.gadam, ietverot programmā rīcības un pasākumus kopumus stratēģijā ietvertu stratēģisko mērķu un prioritāšu sasniegšanai, kā arī telpiskās vīzijas īstenošanai. Savukārt, teritorijas plānojuma risinājumi ir vērsti uz ilgtermiņa attīstības stratēģijā noteiktās attīstības vīzijas – ilgtermiņa mērķu sasniegšanu. Plānojums atbalsta stratēģijā uzsvērtās novada vērtības un attīstības prioritātes. Tas kalpo kā instruments telpiskajā perspektīvā atspoguļotās teritorijas struktūras veidošanai.

Starp attīstības plānošanas dokumentu izstrādes uzdevumiem īpaši jāatzīmē sekojoši uzdevumi, kuriem attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā ir pievērsta īpaša uzmanība:

- izvērtēt derīgo izrakteņu (ģipsis, kūdra) resursu izmantošanas iespējas,
- izvērtēt un sniegt priekšlikumus ražošanas teritoriju turpmākai izmantošanai,
- izvērtēt un sniegt priekšlikumus Vecumnieku ciemata publiskā ārtelpas attīstībai.

Vecumnieku novada ilgtermiņa attīstības stratēģija 2013. – 2028.gadam (turpmāk – Stratēģija) ir galvenais pašvaldības attīstības politikas un ilgtermiņa plānošanas dokuments. Stratēģija definē Vecumnieku novada ilgtermiņa attīstības vīziju, stratēģisko mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu. Tās pamatnostādnes atspoguļo un precizē Vecumnieku novada attīstības programma un teritorijas plānojums.

Stratēģijas izstrādē ievēroti attīstības plānošanas dokumentu izstrādi regulējošie normatīvie akti un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas metodika „Metodiskie ieteikumi ilgtermiņās attīstības stratēģiju un attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī”.

Stratēģijā noteikta novada attīstības vīzija: „*Novads – laba vieta dzīvei un atpūtai Pierīgas laukos*”. Saistībā ar vīziju šajā plānošanas dokumentā ir definēts ilgtermiņa stratēģiskais mērķis: „veicināt ienākumu un dzīves vides kvalitātes pieaugumu Vecumnieku novadā”. Lai sasniegtu stratēģisko mērķi, plānots, ka novada pašvaldība koncentrēs resursus šādām prioritātēm:

- darba vietas un uzņēmējdarbība;
- ceļi un sakari;
- izglītība;
- atpūta un tūrisms un
- Vecumnieku novada zīmols.

Stratēģijas risinājumi plašāk aprakstīti 7. nodaļā.

Attīstības programmā 2013. – 2019.gadam, pamatojoties uz stratēģijā noteikto vīziju, stratēģisko mērķi un prioritātēm ir formulēta novada specializācija, saglabājot un attīstot tradicionālos lauku saimniekošanas veidus savienojumā ar moderniem telekomunikāciju un transporta risinājumiem, un turpmākajam 6 gadu attīstības periodam sagatavots rīcību plāns un vismaz 3 gadiem - investīciju plāns. Rīcību plāns ietver rīcību virzienus – konkrētu pasākumu kopumus, kas ir izvirzīti noteikto uzdevumu - iniciatīvu un rīcību kopumu, kas ir izvirzīti noteikto rīcības virzienu sasniegšanai. Rīcību plānā iekļauti galvenie īstenojamie pasākumi. Par pasākumu sniegta informācija par tajā ietilpstošajām aktivitātēm, izpildes termiņu, atbildīgajiem, aptuvenus budžets, izpildes vieta, finansējuma avoti un rezultāti. Programmā iekļauti 17 novadā īstenojami rīcību virzieni: ceļi un ielas, izglītība, mājoklis, ūdenssaimniecība, siltumsaimniecība un energoapgāde, transports un sabiedriskais transports, sakari, teritoriju labiekārtošana, kultūra, sports, atkritumu apsaimniekošana, pašvaldības pārvalde un sabiedrības līdzdalība un uzņēmējdarbības veicināšana.

Attīstības programmā izdalīti vidēja termiņa stratēģiskie projekti. Tie un programmas risinājumi detalizētāk aprakstīti un vērtēti 7. nodaļā.

Vecumnieku novada jaunais **teritorijas plānojums** ir izstrādāts, balstoties un ilgtspējīgas attīstības stratēģijā izvērtējot spēkā esošo teritorijas plānojumu prasības, to savstarpējās integrācijas iespējas, novada kopējos attīstības mērķus un intereses, situāciju teritorijas izmantošanā, notikušās izmaiņas un tendences, apkārtējo pašvaldību plānošanas un attīstības kontekstu, kā arī augstāka līmeņa plānošanas dokumentus un likumdošanas procesu.

Vecumnieku novada teritorijas plānojuma galvenais mērķis - radīt priekšnoteikumus saimniecisko aktivitāšu attīstībai, balstītus vietējo dabas resursu, kultūras mantojuma izmantošanā vietējās ekonomikas izaugsmei, stiprināt novada identitāti.

Nozīmīgākie Vecumnieku novada teritorijas plānojuma risinājumus ietekmējošie faktori:

- pašvaldības administratīvās teritorijas paplašināšanās, jaunu, integrētu telpiskās attīstības risinājumu nepieciešamība, vienlaikus saglabājot pagastu unikālās īpatnības un identitāti;
- apdzīvojuma struktūras faktiskās izmaiņas, kas liek pārskatīt apdzīvoto vietu statusu un ciemu robežas;
- sociālās un ekonomiskās situācijas izmaiņas kopš esošo teritorijas plānojumu apstiprināšanas, īpaši būvniecības intensitātes jomā, kā arī valsts politikas prioritātes (ražošanas attīstība, enerģētikas politika);
- Teritorijas attīstības plānošanas likuma un saskaņā ar to pieņemto Ministru kabineta noteikumu stāšanās spēkā. Aizsargjoslu likuma grozījumi un citas izmaiņas ar teritorijas izmantošanu un teritorijas attīstības plānošanu saistītajos normatīvajos aktos;
- esošo teritorijas plānojumu konsolidēšana vienotā dokumentā, ņemot vērā izstrādes stadijā esošo Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmu un plānošanas dokumentu savietojamību ar to (piemēram, teritorijas plānojuma sastāvs, apzīmējumu sistēma, funkcionālā zonējuma un teritorijas atļautās izmantošanas veidu klasifikācija).

Plānojuma pamatprincipi

Vecumnieku novada teritorijas plānojums ir izstrādāts saskaņā ar novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā definēto vīziju, mērķiem un telpiskās attīstības perspektīvu un stratēģiskajiem mērķiem, ievērojot vispārīgos plānošanas principus saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likumā noteikto:

- *ilgtspējības princips* - teritorijas attīstība tiek plānota, lai saglabātu un veidotu esošajām un nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, dabas un kultūras mantojuma attīstību;
- *pēctecības princips* - jauns teritorijas attīstības plānošanas dokumentus tiek izstrādāts, izvērtējot spēkā esošos attīstības plānošanas dokumentus un to īstenošanas praksi;
- *vienlīdzīgu iespēju princips* - nozaru un teritoriālās, kā arī privātpersonu un sabiedrības intereses tiek vērtētas kopsakarībā ar mērķi veicināt attiecīgās teritorijas ilgtspējīgu attīstību;
- *nepārtrauktības princips* - teritorijas attīstība tiek plānota nepārtraukti, elastīgi un cikliski, uzraugot šo procesu un izvērtējot jaunāko informāciju, zināšanas, vajadzības un iespējamus risinājumus;
- *atklātības princips* - teritorijas attīstības plānošanā un dokumentu izstrādē tiek nodrošināta sabiedrības informēšana un līdzdalības iespējas un lēmumu pieņemšanas atklātums;
- *integretas pieejas princips* - ekonomiskie, kultūras, sociālie un vides aspekti tiek saskaņoti, atsevišķu nozaru intereses tiek koordinētas, teritoriju attīstības prioritātes tiek saskaņotas visos plānošanas līmeņos, sadarbība ir mērķtiecīga, un tiek novērtēta plānoto risinājumu ietekme uz apkārtējām teritorijām un vidi;
- *daudzveidības princips* - teritorijas attīstība tiek plānota, ņemot vērā dabas, kultūrvides, cilvēku un materiālo resursu un saimnieciskās darbības daudzveidību;

- *savstarpējās saskaņotības princips* - teritorijas attīstības plānošanas dokumenti tiek izstrādāti, tos savstarpēji saskaņojot un izvērtējot citos teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteikto.

Papildus tam ir ievēroti šādi principi:

- *tiesiskā pašlīvība* – ikviens ir tiesīgs turpināt līdz jaunā teritorijas plānojuma apstiprināšanai laikā likumīgi uzsākto saimniecisko darbību;
- *detalizācija* – detalizētāks teritorijas atļautās izmantošanas zonējums un nosacījumi ir izstrādāti sabiedriski nozīmīgākajām novada teritorijām – blīvi apdzīvotajām vietām;
- *elastīgums* – vispārīgāki teritorijas atļautās izmantošanas noteikumi un elastīgākas iespējas tiek noteiktas lauku teritorijām, kuru izmantošanu neierobežo dabas aizsardzības, vides aizsardzības vai citu jomu normatīvie akti.

Teritorijas plānojuma risinājumi plašāk aprakstīti un vērtēti 7. nodaļā.

Izstrādājot attīstības plānošanas dokumentus, ir ņemti vērā nacionāla un plānošanas reģiona plānošanas dokumenti un pamatnostādnes (plašāk skatīt 1.3. nodaļu).

1.2. Attīstības plānošanas dokumentu saturs

Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas dokuments ietver šādas daļas:

- Vecumnieku novada portrets - pamata informācija par Vecumnieku novadu.
- Vecumnieku novada SVID analīze – stiprās un vājās puses, iespējas un draudi no Vecumnieku novada ilgtermiņa attīstības perspektīvas, kas ir definēti, sagatavojot Vecumnieku novada pašreizējās situācijas raksturojumu.
- Vīzija 2028.gadam – vēlamā situācija, kas, īstenojot mērķtiecīgu pasākumu kopumu, būs sasniegta 2028.gadā.
- Stratēģiskais mērķis – uz vīzijas sasniegšanu vērsts ilgtermiņa mērķis.
- Prioritātes – Vecumnieku novada attīstības aktualitātes, kuru risināšana ir nozīmīgāka, izvirzīta priekšplānā, salīdzinājumā ar citām attīstības aktualitātēm.
- Attīstības indikators – kvantitatīvs vai kvalitatīvs rādītājs, kas liecina par stratēģiskā mērķa un prioritāšu sasniegšanas progresu.
- Galvenās rīcības – pašvaldības iniciēts vai nodrošināts pasākums, kuru plānots veikt ilgtermiņa mērķu sasniegšanai.
- Telpiskās attīstības perspektīva – Vecumnieku novada attīstības vīzijas, stratēģiskā mērķa un prioritāšu teritoriāls atspoguļojums novada teritorijas kartoshēmās.

Vecumnieku novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.-2028.gadam ir iekļauta attīstības plānošanas dokumentu II sējumā.

Attīstības programma (III sējums) sastāv no stratēģiskās daļas, kurā ietvertas vidēja termiņa attīstības prioritātes un rīcības virzieni (pasākumu kopums), rīcību un investīciju plāniem, īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtības. Rīcību plāns satur vidēja termiņa prioritātes, uzdevumus un rīcības, kā arī par to īstenošanu atbildīgās amatpersonas vai iestādes, aptuvenu finansējuma apjomu un iespējamo finansējuma avotu.

Vecumnieku novada **teritorijas plānojuma** sastāvs:

VI sējums I daļa „Paskaidrojuma raksts” - apkopota informācija, kas raksturo novada teritorijas pašreizējo izmantošanu, sociālās un tehniskās infrastruktūras nodrošinājumu un attīstības vajadzības, sniedz ieskatu par notiekošajiem sociāli ekonomiskajiem procesiem un tos ietekmējošiem faktoriem. Situācijas raksturojums sagatavots, balstoties uz pašvaldības rīcībā esošo informāciju, statistikas datiem, valsts iestāžu rīcībā esošo informāciju, līdzšinējos plānošanas dokumentos un projektos ietverto informāciju un ekspertu viedokļiem.

V sējums II daļa „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” (TIAN) ir instruments Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā un Attīstības programmā izstrādātās vīzijas un Teritorijas plānojumā nosprausto mērķu sasniegšanai un nosaka novada teritorijas plānojumā paredzēto plānoto (atļauto) zemes izmantošanu, kā arī tai atbilstošas zemes īpašnieku un valdītāju tiesības un pienākumus.

VI sējums Grafiskā daļa sagatavota uz Valsts Zemes dienesta vienkāršotās topogrāfiskā kartes M 1: 10 000 pamatnes (izgatavota 2010. gadā) koordinātu sistēmā LKS - 92, digitālā un analogā formātā. Grafiskajos materiālos atspoguļota teritorijas esošā izmantošana un teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana. Pilnīgākai situācijas uztveramībai sagatavotas tematiskās kartes vai shēmas. Vecumnieku teritorijas plānojuma grafiskā daļa ir sagatavota ar mēroga noteiktību M 1:10 000.

VII sējums „Pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi”- atsevišķā sējumā apkopota teritorijas plānojuma izstrādes dokumentācija (pašvaldības lēmumi, darba uzdevums, valsts institūciju sniegtie nosacījumi un atzinumi, iedzīvotāju iesniegtie priekšlikumi un ziņojums par to iekļaušanu vai noraidīšanu teritorijas plānojumā, publikācijas presē un citi teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas procesu raksturojošie materiāli.

1.3. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Ievērojamu daļu teritorijas plānojumā apskatīto aspektu nosaka augstāka līmeņa plānošanas dokumenti – nacionālie un reģiona plānošanas dokumenti.

Teritorijas plānojuma izstrāde ir saistīta vairākiem plānošanas dokumentiem. Tajos iekļautie galvenie mērķi un pamatnostādnes īsi raksturotas turpmāk šajā nodaļā.

Reģionālās politikas pamatnostādnes (2004.g.) nosaka valsts reģionālo politiku turpmākajiem 10 gadiem definējot valsts reģionālās politikas galvenos principus, mērķus, prioritātes un rīcības virzienus. Pamatnostādnēs izvirzīti šādi mērķi:

- 1) Latvijas un tās reģionu attīstības līmeņa tuvināšana Eiropas valstu līmenim. Latvijas un tās reģionu konkurētspējas pieaugums pārējo Eiropas Savienības reģionu vidū;
- 2) līdzvērtīgu dzīves, darba un vides apstākļu nodrošināšana valsts iedzīvotājiem visā Latvijā, lai sekmētu līdzsvarotu valsts teritorijas, reģionu un to daļu attīstību;
- 3) līdzvērtīgu uzņēmējdarbības priekšnoteikumu radīšana visā Latvijā, lai sekmētu līdzsvarotu valsts teritorijas, reģionu un to daļu attīstību.

Lai sasniegtu reģionālās politikas mērķus, pamatnostādnēs ir noteikti šādi rīcības virzieni:

- 1) nodrošināt reģionālās attīstības plānošanas dokumentu izstrādi un īstenošanu;
- 2) veidot un īstenot savstarpēji koordinētu nozaru politiku;
- 3) īstenot administratīvi veidojot nozaru politiku, ņemt vērā visas valsts teritorijas un atsevišķu tās daļu īpatnības un identificēt esošo un plānoto nozaru ietekmi uz teritoriju;
- 4) teritoriālo reformu;
- 5) nodrošināt atbalsta instrumentu koordinētu lietošanu, lai sasniegtu reģionālās attīstības plānošanas dokumentos noteiktos mērķus;
- 6) nodrošināt valsts atbalsta programmu un Eiropas Savienības struktūrfondu finansējuma sadali starp plānošanas reģioniem atbilstoši to attīstības programmās noteiktajām prioritātēm;
- 7) noteikt valsts atbalsta instrumentu teritoriālo diferenciaciju un palielināt vietējo teritorijas attīstības atbalsta instrumentu klāstu;
- 8) izveidot sadarbības mehānismus reģionālās attīstības jomā un sniegt atbalstu reģionālā un vietējā līmeņa institūcijām, lai paaugstinātu to administratīvo spēju;
- 9) sakārtot valsts pārvaldes reģionālās struktūras atbilstoši plānošanas reģionu teritorijām un reģionālo pašvaldību teritorijām.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības politikas īstenošanas pamatā ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (LIAS), kas izstrādāta laika periodam līdz 2030.gadam. LIAS tika apstiprināta Saeimā 2010.gada 10.jūnijā. Tā ir hierarhiski augstākais valsts ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments, kas ietver valsts ilgtspējīgas attīstības vadlīnijas un telpisko perspektīvu. Visi turpmāk izstrādājami stratēģiskās un attīstības plānošanas dokumenti tiek veidoti saskaņā ar šīs stratēģijas noteiktajiem virzieniem un prioritātēm.

LIAS izstrādē tikusi izmantota kapitālu pieeja ilgtspējībai. Stratēģijas uzdevums ir atrast veidu, kā mums pārdomāti lietot savu kapitālu jeb nacionālo bagātību, lai nākamajām paaudzēm to nodotu nenoplicinātu un pavairotu. Dabas resursi, vieta, cilvēki un zināšanas tiek uzsvērti kā nozīmīgs kapitāls attīstībai. Latvijas ilgtspējīgas stratēģijas kodols ir cilvēka, ekonomiskā, sociālā un dabas kapitālu, tostarp vietas un telpas, produktivitātes kāpināšana, lai atbildētu uz globālo tendenču izaicinājumiem.

2015. gadam tie visi būtu labā stāvoklī. Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni izstrādāti atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma un Ūdens struktūrdirektīvas 2000/60/EK prasībām. Tajos ietverta ūdeņu stāvokļa analīze, slodžu un ietekmju novērtējums un ūdens lietošanas ekonomiskā analīze. Plānos definēti ūdeņu vides kvalitātes mērķi un iekļauta pasākumu programma mērķu sasniegšanai.

Lai aizsargātu un atbilstoši izveidošanas mērķiem apsaimniekotu īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas NATURA 2000, tiek izstrādāti dabas aizsardzības plāni. Vecumnieku novada dabas aizsardzības plāns ir izstrādāts NATURA 2000 teritorijai dabas liegumam "Zaļezera purvs". Citām novada ĪADT dabas aizsardzības plāni nav izstrādāti. Dabas aizsardzības plānā, vispārējos aizsardzības un izmantošanas noteikumos ietvertie ierobežojumi un ieteikumi jāņem vērā attīstības plānošanas dokumentu, īpaši novada teritorijas plānojuma sagatavošanā, nosakot nepieciešamos teritorijas aizsardzības pamatprincipus. Dabas aizsardzības plāna uzdevums ir saskaņot dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas, reģiona attīstības un citas saistītās rīcības, nodrošinot teritorijas vērtību saglabāšanu. Tas definē teritorijas apsaimniekošanas pasākumus, kā arī teritorijas iedalījumu funkcionālajās zonās atbilstoši veicamajiem aizsardzības un izmantošanas pasākumiem.

Atkritumu apsaimniekošanu Vecumnieku novadā līdz šim veic saskaņā ar „Zemgales reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2007. – 2013.gadam” (Vecumnieku, Stelpes, Bārbeles un Skaistkalnes pagasts) un „Vidusdaugavas reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2007. – 2013.gadam” (Kurmenes un Valles pagasts). Šī pārskata sagatavošanas laikā ir izstrādāts un apstiprināts Valsts atkritumu apsaimniekošanas plāns 2013. – 2020.gadam, kura ieviešanā novadam ir jāiesaistās. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija precizē atkritumu apsaimniekošanas reģionu robežas atbilstoši pašvaldību robežām pēc reformas (2009.). Tādēļ turpmāk Vecumnieku novads viss iekļausies Zemgales atkritumu apsaimniekošanas reģionā. Svarīgākais uzdevums atkritumu apsaimniekošanā novadā ir dalītās atkritumu savākšanas sistēmas ieviešana, kam ir pievēršama pastiprināta sagatavojot novada attīstības plānošanas dokumentus gan ieviešamo projektu, gan plānotās (atļautās) izmantošanas plānošanā.

Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentu: Stratēģijas, Programmas un Teritorijas plānojuma izstrādē ir jāņem vērā Zemgales reģiona plānošanas dokumenti: Zemgales plānošanas reģiona attīstības programma 2008. – 2014. gadam (apstiprināta 16.09.2008. sēdē Nr.8 ar ZPRAP lēmumu Nr. 105 „Par Zemgales plānošanas reģiona Attīstības programmas 2008. – 2014. gadam apstiprināšanu”) un Zemgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums laika periodam no 2006. – 2026. gadam (apstiprināts 16.10.2007. Zemgales plānošanas reģiona attīstības padomes (turpmāk tekstā: ZPRAP) sēdē Nr. 11 ar lēmumu Nr. 131 „par Zemgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma laika periodam no 2006. – 2026. gadam apstiprināšanu” un stājies spēkā 20.10.2007.).

Bez Zemgales plānošanas reģionam ir izstrādāti citi plānošanas dokumenti, kuru saturs, izstrādājot novada attīstības plānošanas dokumentus arī ir izvērtējams: Zemgales plānošanas reģiona ekonomikas profils un Zemgales reģiona nozaru programmas (t.sk. Zemgales reģiona inovatīvās attīstības programma 2008-2014, Zemgales plānošanas reģiona tūrisma attīstības programma 2008 – 2013 un citas).

Zemgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma 2006. – 2026.g., dokumenti sastāv no 6 daļām: 1. sadaļa „Ievads. Saīsinājumi, skaidrojumi. Plānošanas principi”, 2. sadaļa “Zemgales plānošanas reģiona telpiskās struktūras apraksts”, 3. sadaļa “Zemgales plānošanas reģiona telpiskās struktūras perspektīva”, 4. sadaļa “Zemgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma vadlīnijas”, 5. sadaļa – ietver visu iepriekšējo sadaļu pielikumus, 6. sadaļa – “Pārskats par Zemgales plānošanas reģiona teritorijas plānojuma izstrādi”.

Novada teritorijas plānošana ir cieši saistīta ar plānošanas reģiona telpiskā attīstības perspektīvu un vadlīnijām teritorijas plānošanai.

Telpiskās attīstības perspektīva ietver reģiona vēlamās telpiskās struktūras vīziju pēc 20 gadiem, vīzijas sasniedzamos rādītājus un pamatprincipus, kā arī nosaka katra telpiskās struktūras elementa (apdzīvojuma, atvērtās telpas, infrastruktūras) vīziju un mērķus, uzdevumus tās sasniegšanai. Zemgales plānošanas reģionā ir noteikta reģiona ilgtermiņa attīstības vīzija:

- Zemgale – labvēlīgas dzīves vides reģions
- reģions ar attīstītu zinātnietilpīgu ekonomiku, ražotnēm un pakalpojumiem ar augstu pievienoto vērtību
- reģions ar Zemgalei raksturīgo kultūrvidi un ainavu, kur saglabāts līdzsvars starp cilvēku un vidi

Uz novada teritorijas plānojumu izstrādi attiecās Zemgales reģiona teritorijas plānojumā iekļautās vadlīnijas: apdzīvojuma tīkla plānošanai, lauku teritoriju plānošanai un infrastruktūras attīstības plānošanai.

Plānojot reģiona pašvaldību teritoriju apdzīvojumu, noteikti četri attīstības centru līmeņi: nacionālās nozīmes attīstības centrs, reģionālās nozīmes attīstības centrs, vietējā līmeņa attīstības centrs un pirmā līmeņa attīstības centrs. Katram no tiem noteikti kritēriji. Vecumnieku novada apdzīvotās vietas atbilst vietējā līmeņa (Vecumnieki, Skaistkalne) un pirmā līmeņa (Bārbele, Stelpe, Misa, Beibeži, Valle, Kurmene) attīstības centru kritērijiem. Attīstības centru plānošanā izstrādātas vadlīnijas attiecībā uz līdzsvarotu teritorijas attīstību, attīstības centru ilgtspējīgu attīstību un to sadarbību, dzīves vides nodrošinājumu, samazinot teritoriālās (telpiskās) un dzīves līmeņa atšķirības, centru telpiskās ekonomikas attīstības plānošanai. Attīstības centru plānošanā īpaša uzmanība ir pievēršama kvalitatīvas dzīves vides veidošanai, pakalpojumu nodrošinājuma, centru sasniedzamībai, centru un lauku partnerības nodrošinājumam, kvalitatīvas tehniskās un sociālās infrastruktūras izveidei, teritoriju rezervēšanai visām nepieciešamajām funkcijām - gan mājokļiem, gan ražošanas teritoriju attīstībai un citi aspektiem.

Vadlīnijās lauku teritoriju plānošanai teikts, ka Zemgales lauku teritoriju attīstība balstīsies uz tradicionālo, bioloģisko lauksaimniecību, mežsaimniecību, mežrūpniecību un tūrismu. Savukārt iepriekšminēto nozaru attīstībai jābalstās uz zinātnes iesaisti jaunu tehnoloģiju, jaunu produktu izstrādē, izmantojot reģiona teritoriju dabas dotās un ražošanā sasniegtās priekšrocības. Lauku teritorijās ekonomiku plānots dažādot, papildinot tradicionālo lauksaimniecības sektoru ar citiem darbības veidiem, piemēram, kā bioloģiskā lauksaimniecība, netradicionālie lauksaimniecības sektori, nepārtikas patēriņa preču ražošana, amatniecība un lauku tūrisms. Plānojot pašvaldību lauku teritoriju attīstību, jāsekmē Zemgales plānojumā noteiktās attīstības vīzijas, mērķu sasniegšana. Lauku teritoriju līdzsvarotas un ilgtspējīgas attīstības plānošanai ieteikta lauku ekonomikas dažādošana, zinātnes un jauno tehnoloģiju pielietošana, izglītība, lauku dzīves vides saglabāšana un attīstība, ilgtspējīga dabas resursu apsaimniekošana, plānošana pierobežā, koncentrējoties uz savstarpējo kooperāciju, ceļu tīkla attīstību, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma kā attīstības resursa saglabāšanu. Lauku teritoriju plānošanā ir jāņem vērā arī vadlīniju ieteikumi dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas, aizsardzības un attīstības plānošanai, kā arī dabas resursu izmantošanas plānošanai, pielietojot ilgtspējīgas izmantošanas un apsaimniekošanas principus.

Vadlīnijas infrastruktūras plānošanai ietver vadlīnijas starptautisko transporta koridoru attīstības plānošanai, kvalitatīvu reģiona ceļu attīstības sekmēšanai, kas nodrošina apdzīvoto vietu sasniedzamību, kvalitatīvas tehniskās un sociālās infrastruktūras attīstības nodrošināšanai, kas sekmētu uzņēmējdarbības un kvalitatīvas dzīves vides attīstību.

Reģiona ekonomiskajā profilā secināts, ka dominējošās uzņēmējdarbības nozares Zemgalē ir noteiktas: izglītība, zinātne un inovācijas, lauksaimniecība, pārtikas rūpniecība, mežsaimniecība un kokapstrāde, ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde, metālapstrāde un mašīnbūve, ķīmijas rūpniecība, tekstilrūpniecība un tūrisms. Lai veicinātu reģiona ekonomikas izaugsmi, ir ekonomiskajā noteikti sekojoši perspektīvo virzienu attīstības principi (vidējā termiņā): esošo un jauno uzņēmumu atbalsts, sevišķi eksporta produkcijas ražošanā un jaunu konkurētspējīgu produktu izstrāde un ražošana.

Vīzijas sasniegšanas nodrošināšanai ir izstrādāta reģiona *attīstības programma 2008. – 2014.g.*. Tajā izvirzīts stratēģiskais mērķis "Dzīves kvalitātes nodrošināšana Zemgalē" un trīs prioritātes "Izglītots, radošs un konkurētspējīgs cilvēks", "Zināšanu ekonomikas attīstība" un "Kvalitatīva dzīves vide". Programmā iekļauti rīcību virzieni un pasākumi noteikto prioritāšu īstenošanai. Visplašāk izstrādāta prioritāte „Kvalitatīva dzīves vide”, aktivitātes tajā plānojot astoņos rīcību virzienos „Kultūrvēsturiskā mantojuma un rekreācijas vides saglabāšana un attīstība”, „Transporta infrastruktūras un sabiedriskā transporta attīstība”, „Veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu pieejamība un kvalitātes uzlabošana”, „Veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu pieejamība un kvalitātes uzlabošana”, „Mājokļu attīstība”, „Alternatīvo energoresursu attīstības veicināšana”, „Risku vadība” un „Vides un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana un attīstība”.

2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) ir process, kura mērķis ir uzlabot nozares politikas, politikas plāna, rīcības programmas, kā arī citu nacionālo, reģionālo un vietējo stratēģisko plānošanas dokumentu un normatīvo aktu kvalitāti, vērtējot šo dokumentu iespējamo ietekmi uz vidi un laicīgi novēršot vai mazinot to īstenošanas negatīvās ietekmes. Šis process ir vērst uz to, lai izvērtētu, kādas būtiskas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē var rasties politikas plānošanas dokumentu īstenošanas rezultātā, un kā tās ietekmēs dabas kapitālu – resursus un pakalpojumus. SIVN ir veicams stratēģiju, plānu, programmu un plānojumu sagatavošanās posmā un tā nepieciešamību un procesu nosaka starptautiskā un nacionālā likumdošana.

Vides pārskats ir sagatavots atbilstoši Ministru Kabineta 23.03.2004. noteikumiem Nr.157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” un Latvijas Republikas likumam „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”. Saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, stratēģisko novērtējumu veic plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt cilvēku veselību un vidi, tai skaitā teritorijas plānojumus, arī tiem, kuri saistīti ar Eiropas Savienības līdzfinansējuma izmantošanu, ja attiecīgos plānošanas dokumentus saskaņā ar normatīvajiem aktiem vai citiem noteikumiem izstrādā vai pieņem Saeima, Ministru kabinets, pašvaldība, valsts vai pašvaldības institūcija. Likumdošanas prasības paredz SIVN procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā raksturotas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi. SIVN procesā ir svarīgi identificēt ietekmi uz vidi un dabas resursiem, kas saistīti ar plānošanas dokumenta īstenošanu.

SIVN procesa mērķis ir panākt vides aspektu integrēšanu plānošanas procesā, nodrošinot, ka vides un dabas aizsardzības vērtības tiek atbilstoši iestrādātas Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentos: ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, attīstības programma un teritorijas plānojumā. Ja šos aspektus nav iespējams iestrādāt pašā plānošanas dokumentā, tad ir jāpanāk, lai vides un dabas aizsardzības jautājumi tiktu risināti (vai ievērotas pašvaldības saistošajos noteikumos iekļautās prasības) izstrādājot lokālplānojumus, detālplānojumus, tematiskos plānojumus, izvērtējot būvniecības ieceres vai pirms būvniecības uzsākšanas izpildot dažādus priekšnosacījumus, lai mazinātu iespējamo negatīvo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, vides kvalitāti, kultūrvēsturisko mantojumu un vērtīgajām novada ainavām.

SIVN vispārīgie uzdevumi ir novērtēt vides apstākļus un sniegt informāciju lēmumu pieņēmējiem, kā arī informēt plašāku sabiedrību par sagaidāmo būtisko ietekmi uz vidi dokumenta ieviešanas gadījumā.

2.1. SIVN process un metodoloģija

SIVN procesā un Vides pārskata veidošanā ir izmantota metodika, kas balstīta uz atbilstības izvērtējumu vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības principiem, mērķu un uzdevumu un kvalitatīvu ietekmju vērtējumu. Teritorijas plānojuma vērtēšanā tika izmantoti vides aizsardzības principi un ilgtspējīgas attīstības, kā arī koncepcija par dabas kapitālu kā vienu no sabiedrības vērtībām.

SIVN balstās uz šādiem principiem:

- *Integrācija* – vides aspekti pilnībā ir jāintegrē politikas plānošanas dokumentā, tādēļ vides aspekti ir jāņem vērā plānošanas agrā stadijā, lai izvairītos no konceptuālām kļūdām. Šādā gadījumā SIVN palīdz veikt piedāvāto rīcības virzienu analīzi un identificēt tās rīcības, kam no vides viedokļa nepieciešama papildus izpēte par to ietekmi.
- *Piesardzības princips* – pieņemot lēmumus, nepieciešams izmantot piesardzības principu, pat, ja plānotās darbības tieša negatīva ietekme nav pierādīta, jo ekosistēmu nestspēju jeb ietilpību un sakarība starp slodzēm un dabas kapitālu nav iespējams precīzi noteikt.
- *Starppaaudžu taisnīgums* – pašreizējai paaudzei ir jāsauglabā vai jāvairo sociālais, dabas un cilvēku radītais kapitāls un jādod nākamajām paaudzēm iespējas attīstīties.
- *Alternatīvu izvērtēšana* – nepieciešams izvērtēt kā politikas plānošanas dokumentā paredzētās rīcības un to iespējamās alternatīvas ietekmēs vides resursus un to kvalitāti.
- *Pārskatāmība* – SIVN ir atvērts un pārskatāms lēmumu pieņemšanas process, kas paredz interešu grupu un nevalstisko organizāciju iesaisti, kā arī aprakstot SIVN metodoloģiju, lēmumu pieņemšanas mehānismus un sniedzot pamatojumu novērtējumā iekļautajiem apgalvojumiem. SIVN pārskatāmību nodrošina arī Vides pārskata sabiedriskā apspriešana un tās rezultātu publiskošana.

Vērtējuma veikšanā izmantotā pieeja ir balstīta veicot salīdzinošu analīzi par Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, attīstības programmas un teritorijas plānojumā iekļauto teritorijas plānoto (atļauto)

izmantošanu 2014.-2026.gadam ar teritorijas līdzšinējos plānojumos atļauto izmantošanu, kā arī ņemot vērā esošās situācijas analīzi.

2.2. Vides pārskata sagatavošanas metodes

Vides pārskats balstās uz Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013. – 2028.gadam iekļautās vīzijas, stratēģisko mērķu un prioritāšu, attīstības programmā 2013. – 2019.gadam ietvertās novada specializācijas, vidēja termiņa stratēģisko projektu, rīcības virzienu un pasākumu kopumu, teritorijas plānojumā iekļautās teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas, funkcionālo zonu un plānoto pasākumu īstenošanas ietekmes uz vidi izvērtējumu, kā arī vērtējuma par plānošanas dokumenta atbilstību starptautiskajiem un nacionālajiem vides politikas mērķiem. Vides pārskata izstrādes procesā tika izmantotas dažādas metodes datu iegūšanai un analīzei. Kopumā vides pārskata sagatavošanā var izdalīt 3 būtiskākos etapus. To aprakstu skatīt šajā nodaļā turpinājumā.

2.2.1. Dokumentu atbilstība un sasaiste ar citiem likumdošanas dokumentiem

Izstrādājot un ieviešot teritorijas plānojumu ir būtiski, lai tiktu ievērotas citos nacionālos, reģionālos un sektoru plānošanas dokumentos izvirzītās prasības un paredzētie pasākumi. Tādēļ būtiskās ietekmes uz vidi novērtējumā, viens no vērtējuma aspektiem ir plānoto darbību atbilstība normatīvo aktu prasībām, vides kvalitātes standartiem, vides un dabas aizsardzības jomas plānošanas dokumentu pamatnostādņem.

2.2.2. Pašreizējās situācijas un nulles scenārija novērtējums

Vide ietver ļoti plašu jautājumu loku, tādēļ attīstības plānošanas dokumentu kontekstā ir nepieciešams noteikt būtiskos vides aspektus, teritorijas, kuras plānošanas dokumentu ieviešana var ietekmēt un identificēt pasākumus vai risinājumus, kam ir būtiska ietekme uz vidi. Lai to izdarītu, ir izveidots, tā saucamais, nulles scenārijs. Tas apraksta tendences Vecumnieku novada attīstībā un to ietekmi uz vidi, kā arī vides kvalitāti, galvenās slodzes un to radītās sekas. Apkopota pieejamā pamatinformācija par vides stāvokli Vecumnieku novadā, tādējādi veicot sākotnējo novērtējumu un identificējot būtiskos vides aspektus, kas saistīti ar plānošanas dokumentu.

SIVN veikšanai izmantota publiski pieejama informācija – publiski pārskati, ziņojumi par vides stāvokli, datu bāzes, indikatori, dažādu politikas plānošanas dokumentu analītiskās daļas, kā arī attīstības plānošanas izstrādes procesā iegūtā informācija par esošā stāvokļa novērtējumu. Informācija par vides resursiem un vides kvalitātes novērtējumu un tendences tiek izmantotas bāzes scenārija veidošanā. Vides pārskatā ir iekļauts kopsavilkums par vides stāvokļa raksturojumu un būtiskākajiem rādītājiem, kas raksturo vides kvalitāti, tendences un antropogēno slodzi uz vides kvalitāti un dabas resursiem.

Balstoties uz šajā etapā iegūto informāciju, tiek sagatavota vides pārskata sadaļa par iespējamām izmaiņām un būtiskiem vides aspektiem situācijā, ja plānošanas dokumenti netiek īstenoti jeb t.s. nulles scenārijs.

2.2.3. Teritorijas plānojuma īstenošanas būtisko ietekmju uz vidi vērtējums

Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013. – 2028.gadam, attīstības programmas 2013. – 2019.gadam un teritorijas plānojuma īstenošanas iespējamās ietekmes uz vidi izvērtējums veidots no vairākiem elementiem:

- Esošās situācijas analīzes un novērtējuma saistībā ar teritorijas attīstību;
- Vērtējums par attīstības plānošanas dokumentu izstrādē izmantoto pieeju un principiem;
- Vispārīgs vērtējums par stratēģisko prioritāšu, rīcību virzienu, pasākumu kopumu un teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu, kas noteikta teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos un identificētas teritorijas, kuras ietekmēs novada attīstības plānošanas dokumentu risinājumi;
- Vērtējums par sagaidāmo būtisko ietekmi uz novada teritorijām, tām stratēģiskajām prioritātēm, rīcību virzieniem, pasākumu kopumiem un funkcionālajām zonām, kuras radīs būtisku ietekmi salīdzinot ar pašreizējo teritorijas izmantošanu un attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā spēkā esošo plānoto (atļauto) teritorijas izmantošanu.

SIVN process tiek organizēts tā, lai identificētu gan pozitīvās, gan negatīvās ietekmes uz vidi, kā arī kumulatīvās ietekmes. Tiek izmantota informācija, ko sniedz nulles scenārijs, kā arī balstoties uz attīstības plānošanas dokumentos iekļauto informāciju un esošās situācijas analīzi, tiek prognozētas sagaidāmās ietekmes. Iespēju robežās SIVN tiek arī sniegti priekšlikumi, kādu pasākumu īstenošana no vides un dabas aizsardzības viedokļa būtu nozīmīga.

Attiecībā uz negatīvo ietekmju uz vidi novēršanu vai mazināšanu un pozitīvo ietekmju pastiprināšanu, nepieciešams ņemt vērā attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas mehānismu. Sagatavojot priekšlikumus attīstības plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa pasākumiem un monitoringa pārskatam, tiek ņemts vērā esošā valsts vides monitoringa tīkla, veikto novērojumu un informācijas pieejamības raksturojums, kā arī izvērtēta nepieciešamība pašvaldībai veikt papildus monitoringu vai izpēti konkrētu plānošanas dokumentu ieviešanas ietekmju izvērtēšanai.

2.3. Sabiedrības līdzdalība

Attīstības plānošanas dokumentu un Vides pārskata izstrādē sabiedrības, sabiedrisko organizāciju un institūciju līdzdalība tiek nodrošināta vairākos SIVN etapos:

- Analizējot esošo vides stāvokli un veicot tā novērtējumu par būtiskiem vides aspektiem saistībā ar attīstības plānošanas dokumentu izstrādi;
- Organizējot attīstības plānošanas dokumentu 1.redakciju Vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas procesu, tai skaitā sabiedriskās apspriešanas sanāksmes visās novada teritoriālajās vienībās - pagastos;
- Iestrādājot sabiedrības pārstāvju, institūciju un pašvaldības struktūrvienību speciālistu komentārus Vides pārskata projektā – ņemot vērā attīstības plānošanas dokumentu un SIVN Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtos komentārus un priekšlikumus par Vides pārskata projektu un attīstības plānošanas dokumentu 1. redakciju;
- Iestrādājot Vides pārraudzības valsts biroja ieteikumus Vides pārskata gala redakcijā – ņemot vērā VPVB izsniegtajā atzinumā par Vides pārskata projektu iekļautās rekomendācijas.

Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013.-2028.gadam 1. redakcijas, Vecumnieku novada attīstības programmas 2013.-2019.gadam 1. redakcijas, Vecumnieku novada teritorijas plānojuma 2014.-2026.gadam 1. redakcija un šo attīstības plānošanas dokumentu SIVN Vides pārskata projekta publiskā apspriešana tik veikta pamatojoties uz Vecumnieku novada dome 2012.gada 27. decembrī pieņemto lēmumu (protokols Nr.14, 2.punkts) „Par Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013.-2028.gadam, attīstības programmas 2013.-2019.gadam un teritorijas plānojuma 2014.-2026.gadam 1. redakciju”.

Ar izstrādātajiem Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentiem un Vides pārskata projektu varēja iepazīties laika posmā no 2013.gada 14. janvāra līdz 2013.gada 25. februārim:

- Vecumnieku novada domes Iniciatīvu un aktivitāšu centrā Vecumniekos Rīgas ielā 29a darba laikā un
- Vecumnieku novada domes mājas lapā www.vecumnieki.lv sadaļā „Vecumnieku novada attīstības stratēģija, programma un teritorijas plānojums” vai www.grupa93.lv/vecumnieki/pirma-redakcija.

Rakstisks paziņojums par Vecumnieku novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentu 1. redakciju un SIVN Vides pārskata projekta publisko apspriešanu tika izvietots VVD Jelgavas RVP telpās, paziņojums ievietots Vides pārraudzības valsts biroja mājas lapā: <http://www.vpvp.gov.lv>.

Novada dome aicināja sabiedrību piedalīties šādās tematiskās un pagastu iedzīvotājiem organizētās publiskās apspriešanas sanāksmēs:

<i>Sanāksme</i>	<i>Vieta</i>	<i>Laiks</i>
Publiskās apspriešanas sanāksme par uzņēmējdarbības, lauksaimniecības, mežsaimniecības un vides jautājumiem (Uzņēmējdarbības atbalsta darba grupa)	Vecumnieku novada domes Iniciatīvu un aktivitāšu centrs (Rīgas iela 29a, Vecumnieki)	22.janvāris, plkst. 11.00
Publiskās apspriešanas sanāksme par izglītības, kultūras, sporta, jaunatnes, veselības un sociāliem jautājumiem (Sociālās jomas darba grupa)	Vecumnieku novada domes Iniciatīvu un aktivitāšu centrs (Rīgas iela 29a, Vecumnieki)	24.janvāris, plkst. 11.00
Publiskās apspriešanas sanāksme par nekustamā īpašuma apsaimniekošanas, inženiertehniskās infrastruktūras, satiksmes un sakaru infrastruktūras jautājumiem (Infrastruktūras darba grupa)	Vecumnieku novada domes Iniciatīvu un aktivitāšu centrs (Rīgas iela 29a, Vecumnieki)	29.janvāris, plkst. 11.00
Publiskās apspriešanas sanāksme par pārvaldes, pagastu attīstības jautājumiem (Pagastu darba grupa)	Vecumnieku novada domes Iniciatīvu un aktivitāšu centrs (Rīgas iela 29a, Vecumnieki)	31.janvāris, plkst. 11.00

<i>Sanāksme</i>	<i>Vieta</i>	<i>Laiks</i>
	Vecumnieki)	
Publiskās apspriešanas sanāksme Bārbeles iedzīvotājiem	Bārbeles tautas nams (Bauskas iela „Tirumi”, Bārbele)	5.februāris, plkst.17.00
Publiskās apspriešanas sanāksme Kurmenes iedzīvotājiem	Kurmenes tautas nams (Kurmene)	6.februāris, plkst.17.00
Publiskās apspriešanas sanāksme Mīsas iedzīvotājiem	Mīsas tautas nams (Bodnieki)	7.februāris, plkst.17.00
Publiskās apspriešanas sanāksme Skaistkalnes iedzīvotājiem	Skaistkalnes tautas nams (Kurmenes iela 1, Skaistkalne)	8.februāris, plkst.17.00
Publiskās apspriešanas sanāksme Stelpes iedzīvotājiem	Stelpes pamatskola (Vecstelpe)	12.februāris, plkst.17.00
Publiskās apspriešanas sanāksme Valles iedzīvotājiem	Valles pagasta pārvalde („Dzirnas”, Valle)	13.februāris, plkst.17.00
Publiskās apspriešanas sanāksme Vecumnieku iedzīvotājiem	Vecumnieku tautas nams (Rīgas iela 5, Vecumnieki)	14.februāris, plkst.17.00

Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentu 1.redakciju un Vides pārskata projekta publiskās apspriešanas pasākumi tika regulāri atspoguļoti novada informatīvajā izdevumā „Vecumnieku Novada Ziņas” un vietējā laikrakstā „Bauskas Dzīve”.

Rakstiskus priekšlikumus un atsaukmes par Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013.-2028.gadam, attīstības programmas 2013.-2019.gadam, teritorijas plānojuma 2014.-2026.gadam 1. redakciju un Vides pārskata projektu varēja iesniegt no 2013. gada 14. janvāra līdz 2013.gada 25. februārim (ieskaitot), nosūtot pa pastu vai nogādājot personīgi, Vecumnieku novada domē (Rīgas iela 29, Vecumnieki, Vecumnieku pagasts, Vecumnieku novads, LV 3933).

Vides pārskata projekts komentāru un priekšlikumu saņemšanai tika nosūtīts atzinumu saņemšanai no šādām institūcijām¹:

- Valsts vides dienesta Jelgavas reģionālajai vides pārvaldei;
- Dabas aizsardzības pārvaldei;
- Veselības inspekcijas atbilstošajai struktūrvienībai;
- Zemgales plānošanas reģiona administrācijai.

No Dabas aizsardzības pārvaldes tika saņemti komentāri un priekšlikumi par Vides pārskata projekta iekļauto esošās situācijas informāciju attiecībā uz dabas pieminekļu apsaimniekošanas nosacījumiem un aizsargājamiem kokiem. Veselības inspekcijas Zemgales kontroles nodaļa atbalstīja Vides pārskata projektu, VVD Jelgavas reģionālās vides pārvaldei un Zemgales plānošanas reģiona administrācijai priekšlikumu un komentāru par Vides pārskata projektu nebija.

Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, attīstības programmas un teritorijas plānojuma pirmās redakcijas un SIVN Vides pārskata publiskās apspriešanas laikā tika sniegta informācija novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentu risinājumiem, kā arī par to, ka novada attīstības plānošanas dokumentiem tiek veikts ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums, ir sagatavots Vides pārskata projekts, kurš vienlaikus ar plānošanas dokumentiem ir nodots sabiedriskajai apspriešanai. Plašāka informācija par veikto SIVN ietvaros veikto novērtējumu, tā rezultātiem un pasākumiem negatīvo ietekmju mazināšanai sniegta sanāksmē Vecumniekos 2013. gada 14. februārī. Sanāksmēs tieši par Vides pārskata projektu priekšlikumi vai komentāri netika izteikti, taču tajās diskutēts par vides jautājumiem, kuri ir aktuāli novada attīstībā un jau bija iekļauti Vides pārskata projekta būtiskās ietekmes novērtējumā: ūdenssaimniecības projektu ieviešana, dalītās atkritumu savākšanas sistēmas izveide, apspriestas konteineru izvietošanas vietas un iedzīvotāju gatavība piedalīties dalītajā atkritumu vākšanā, derīgo izrakteņu ieguves nosacījumi, dabas pieminekļu „Bārbeles sērūdeņraža avots” un „Jaunmēmeles parks” atļautās izmantošanas nosacījumiem, apsaimniekošanu, labiekārtošanas nosacījumiem un dabas aizsardzības plāna izstrādes nepieciešamību, kā arī citi.

¹ Atbilstoši Vides pārraudzības valsts biroja 2012.gada 18. jūlija vēstulē Nr.7 – 02/950 noteiktajam

Par Vides pārskata projektu no iedzīvotājiem, zemes īpašniekiem un citiem interesentiem priekšlikumi netika saņemti. Taču par teritorijas plānojuma 1. redakcijas risinājumiem 5 iesniegumos tika izteikti priekšlikumi par konkrētu zemes īpašumu izmantošanu un 11 iesniegumos, no kuriem vienu ir parakstījusi 21 persona, izteikts priekšlikums teritorijas plānojumā aizliegt ģipšakmens ieguvi. Šie priekšlikumi pēc to integrēšanas teritorijas plānojumā ir atbilstoši vērtēti arī Vides pārskatā un iekļauti tā gala redakcijā.

Plašāks pārskats par Vecumnieku novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentu SIVN Vides pārskata projekta sabiedrisko apspriešanu, tās rezultātiem un to integrēšanu Vides pārskata projektā ir sniegts minēto plānošanas dokumentu IX sējumā SIVN „Pārskats par Vides pārskata projekta sabiedrisko apspriešanu” (SIA „Grupa93”, 2013.), kas ir sagatavots kā atsevišķs dokuments un iesniegts Vides pārraudzības birojam atzinuma saņemšanai kopā ar Vides pārskata projektu, kuru tā izstrādātāji sagatavoja novada attīstības plānošanas dokumentu pilnveidotās redakcijas projektam.

3. ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

3.1. Dabas teritorijas un resursi

3.1.1. Lauksaimniecības zemes

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) atbilstoši Centrālās statistikas pārvaldes datiem (2011.g.) Vecumnieku novadā aizņem 16696 ha (20 % no kopējās novada platības). Pēc lietošanas veida tās iedalās šādi:

- aramzeme – 10153 ha jeb 61 % no LIZ, t.sk. papuves – 1050 ha (6 % no LIZ);
- pļavas un ganības – 6201 ha jeb 37 % no LIZ;
- ilggadīgie stādījumi – 103 ha jeb 0,6 % no LIZ;
- piemājas dārziņi – 240 ha jeb 1,4 % no LIZ.

Augšņu auglības rādītāji nav augsti:

- Bārbeles pagasts – 33 balles,
- Skaistkalnes pagasts – 38 balles,
- Stelpes pagasts – 38 balles,
- Vecumnieku pagasts – 33 balles,
- Valles pagasts – 29 balles,
- Kurmenes pagasts – 26 balles.

Lai arī augšņu auglība nav augsta un Vecumnieku novada teritorija ir mežaina, katrā pagastā ir iekoptas un apsaimniekotas lauksaimniecības zemes, kas ir viens no galvenajiem novada dabas resursiem.

Lai arī iepriekšējos teritoriju plānojumos ir atzīmētas nacionālās nozīmes lauksaimniecības teritorijas tās neatbilst šo teritoriju kritērijiem atbilstoši Ministru kabineta 2012.gada 12.oktobra noteikumiem Nr.977 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām”. Vecumnieku novadā augšņu auglība nepārsniedz 38 balles, lauksaimniecības zemes mozaikveidā mijas ar mežu zemēm.

Latvijā vidējais svērtais zemes kvalitātes novērtējums ir 38 balles, kas, ņemot vērā Latvijas klimatiskos apstākļus, tiek uzskatīts par minimālo auglības līmeni attiecībā uz lauksaimniecībā izmantojamo zemi, lai varētu nodrošināt komerciāli dzīvotspējīgu lauksaimniecību.

Neskatoties uz pieejamo finansējumu mākslīgai meža ieaudzēšanai, Vecumnieku novadā lauksaimniecības zemju apmežošana nav raksturīga.

Atbilstoši Ministru kabineta 2011. gada 11. janvāra noteikumos Nr.33 „Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem” noteiktajam Vecumnieku novada Bārbeles, Skaistkalnes, Stelpes un Vecumnieku pagasti ir īpaši jutīgās teritorijas, uz kurām attiecas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem (turpmāk – īpaši jutīgās teritorijas). Šajās teritorijās neietilpst Kurmenes un Valles pagasts. Lai nodrošinātu ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem, apsaimniekojot lauksaimniecības zemes īpaši jutīgajā teritorijā, ir jāievēro iepriekšminēto Ministru kabineta noteikumu 3. un 6. punktā noteiktās prasības kūtsmēsli, minerālmēslojuma, sadzīves notekūdeņu attīrīšanas iekārtu dūņu un citu slāpekļa savienojumu, kurus lieto, lai uzlabotu augu barošanās apstākļus, uzglabāšanai un lietošanai. Noteikumu prasību ievērošanu nodrošina operators.²

Lauksaimniecības zemēs Skaistkalnes pagastā, Bārbeles pagasta dienvidu un Kurmenes pagasta rietumu daļā ir karsta riska izplatības zona, kam raksturīgas atklātas virszemes karsta formas (kritenes, piltuves, akas, ielejas). Karsta procesi sarežģī lauku apsaimniekošanu, mazinot vienlaidus apsaimniekojamās platības vai atsevišķos gadījumos, radot avāriju risku darbam ar lauksaimniecības tehniku.

Lauksaimniecības zemēs, īpaši Valles pagastā, kā arī nelielās platībās Bārbeles un Stelpes pagastos ir izplatījusies invazīvā suga – Sosnovska latvānis. Apsaimniekojot lauksaimniecības zemes, ir jāņem vērā

Ministru kabineta noteikumu Nr.467 „Invazīvo augu sugu izplatības ierobežošanas noteikumi” (30.06.2008) un Ministru kabineta noteikumu Nr.559 „Invazīvās augu sugas – Sosnovska latvāņa – izplatības ierobežošanas noteikumi” (09.08.2008.) prasības. Invazīvo sugu ierobežošanas pasākumus veic zemes īpašnieks vai tiesiskais

² operators — privātpersona, atvasināta publiska persona, tiešās vai pastarpinātās pārvaldes iestāde, kura veic profesionālu darbību vai ir atbildīga par šādas darbības veikšanu vai kurai ir noteicošā ekonomiskā ietekme uz attiecīgās profesionālās darbības tehnisko izpildījumu.

valdītājs, kura zemē ir invazīvā augu suga. Pašvaldība, ņemot vērā ar latvāni invadēto platību, organizē un koordinē latvāņu izplatības ierobežošanas pasākumus.

Priekšlikumi ilgtspējīgas attīstības stratēģijai

- Attīstīt bioloģisko lauksaimniecību, lai veicinātu lauksaimniecības zemju auglības saglabāšanu.

Priekšlikumi teritorijas plānojumam

- Lauksaimniecības zemju zonējumā, pamatojoties uz iepriekšējo plānošanas praksi pagastos, nacionālās nozīmes, augstvērtīgās un vērtīgās lauksaimniecības zemes turpmāk ietvert vienā funkcionālajā zonā „Vērtīgās lauku zemes” (L2). Lai nodrošinātu šo resursu turpmāko aizsardzību un saglabāšanu, ierobežot zemes dalīšanu (minimālā platība - 10 ha). Pārējās lauksaimniecības teritorijas noteikt kā Lauku zemes (L1) ar brīvāku regulējumu zemju dalīšanai.
- Visās Lauku zemēs noteikt daudzveidīgus izmantošanas veidus un elastīgus nosacījumus, lai veicinātu lauksaimniecības nozares attīstību un uzņēmējdarbības dažādošanu.
- Turpmākajā plānošanas procesā ņemt vērā, ka Lauku zemju zonu robežas teritorijas plānojuma kartēs ir noteiktas atbilstoši mēroga noteiktībai un topogrāfiskajai informācijai. Lai precīzi konstatētu, kuras zonas prasības attiecas uz konkrēto īpašumu, izmantot valsts reģistru un zemes īpašumu informāciju.
- Lauku zemju izmantošanu plānot tā, lai nodrošinātu Ministru kabineta 2011. gada 11. janvāra noteikumu Nr.33 „Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem” prasību ievērošanu jutīgajās teritorijās
- Ievērojot to, ka novada lielā daļā atrodas īpaši jutīgās teritorijas, kurās normatīvajos aktos ir noteiktas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem, ieteicams plānot ierobežojumus A kategorijas piesārņojošajām darbībām lauksaimniecības jomā.

3.1.2. Derīgie izraktenī

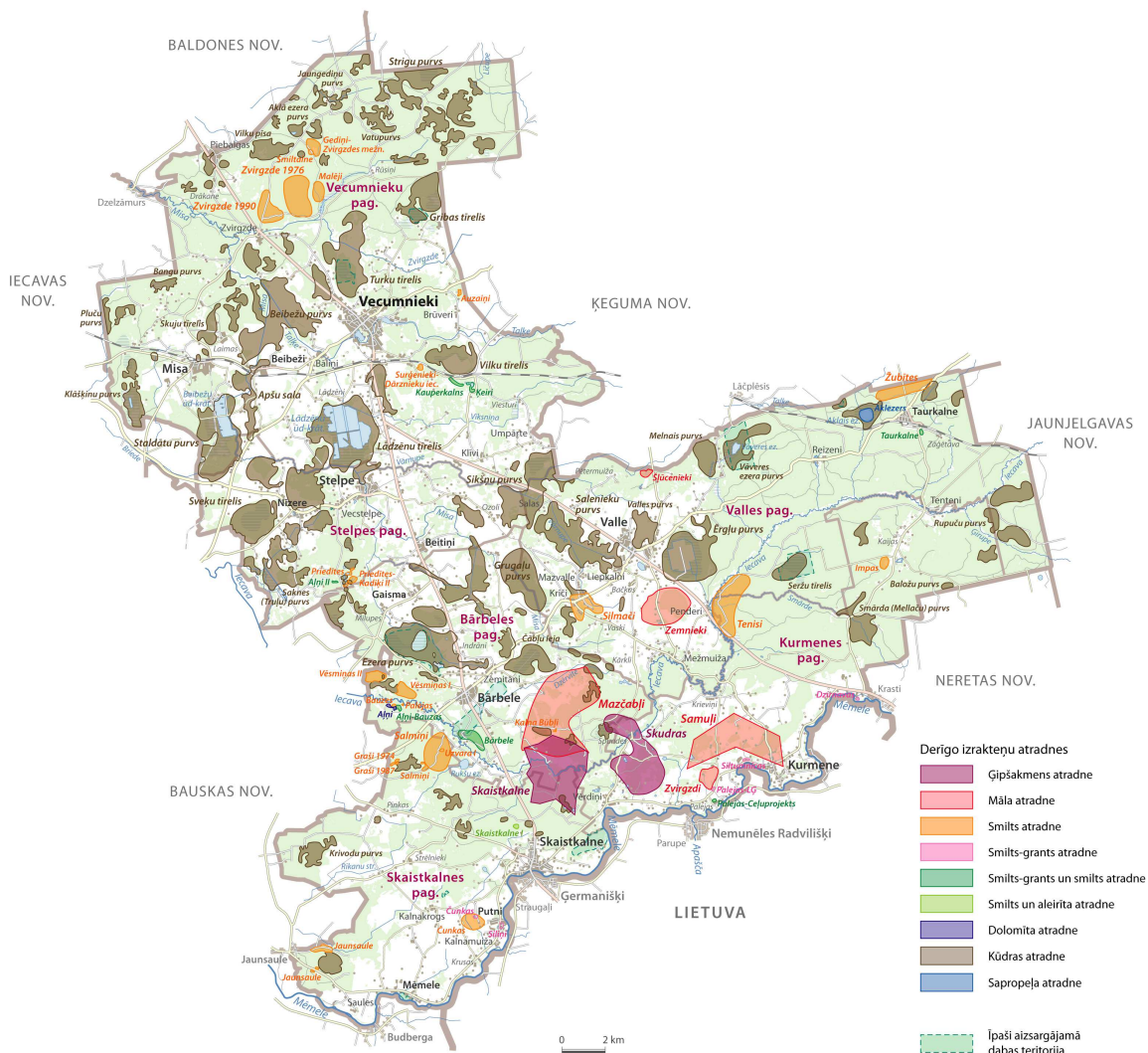
Teritorijas ģeoloģiskā uzbūve un kvartāra derīgie izraktenī

Vecumnieku novads atrodas Viduslatvijas zemienes dienviddaļā, Upmales paugurlīdzenumā, kura absolūtā augstuma atzīmes virs jūras līmeņa mainās no 20 m ieplakās līdz 38-48 m pauguru virsotnēs. Šim ledāja un tā kušanas ūdeņu veidotajam līdzenumam, kura relatīvā augstuma starpības novada teritorijā parasti nepārsniedz 10 m, un, kuru austrumos norobežo meridionāli orientētā Valles grēda, ir raksturīgs salīdzinoši sarežģīts ledāja veidots reljefs. Ledāja veidotie morēnas nogulumu sastopami visā paugurlīdzenumā un visā novada teritorijā, it sevišķi tā vidusdaļā, kur tie parasti sasniedz 5-10 m, bet vietām pat 20 m.

Vecumnieku novada teritorijas ziemeļdaļā un dienviddaļā brūnos un sarkanbrūnos, bieži vien akmeņainos Latvijas apledojuma morēnas nogulumus (gQ3ltv) klāj ledāja kušanas ūdeņu veidotie nogulumi - glaciolimniska (lgQ3ltv) smilts, aleirīti un māls, kuru slāņu biezums parasti mainās no 2-3 m līdz 10 m un var sasniegt 15-18 m. Zem vidēji 10-20 m biezas kvartāra nogulumu segas teritorijas ziemeļdaļā iegūļ augšdevona Ogres (D3og) un Katlešu (D3kt) svītas nogulumieži - sarkanbrūnie māli, aleirolīti, bet dienviddaļā, kur kvartāra nogulumu sega plānāka (5-10 m) iegūļ augšdevona Daugavas (D3dg) svītas dolomīti, kas ir bagāti ar ģipšiem. Šādās vietās, kur par 10 m plānāka kvartāra nogulumu sega klāj nogulumiežus, kas satur ģipšus, iespējamas karsta parādības. Sevišķi karsts ir novērojams Vecumnieku novada dienvidos, Skaistkalnes pagasta teritorijā, kur, agresīviem pazemes ūdeņiem šķīdinot devona ģipšainos un karbonātiskos iežus, veidojas karsta kritenes (Meirons, 2002.).

Pēc ģeoloģiskās izpētes datiem (Meirons u.c., 2002) un šajā pārskatā iegūto apkopoto datu analīzes var secināt, ka Vecumnieku novada teritorijā ir daudz derīgo izraktenū atradņu, kurās pārsvarā iegūst vai ir iespējams iegūt kvartāra pēdējā apledojuma ledāja kušanas ūdeņu akumulētās smiltis, granti un pēcledus laikmetā uzkrājušos kūdras, retāk sapropeli (35.attēls).

1.attēls. Būvmateriālu izejvielu un kūdras atradņu izvietojums

Datu avots: LVĢMC, Valsts Kūdras fonda materiāli

Kūdra

Upmales paugurlīdzenuma viegli viļņotais reljefs un vāji caurlaidīgie ieži daudzos reljefa pazeminājumos ir veicinājuši pārmitrus apstākļus. Šajās vietās ir ieviesušies mitrumu mīloši augi un, tiem sadaloties, uzkrājušies kūdra un izveidojušies purvi. Daļa no novada purviem ir veidojušies aizaugot seklām ūdenstīlpēm. Par to liecina zem kūdras konstatētais sapropelja slānis, piemēram, Aklā ezera, Beibežu un Skujenieku purvā.

Analizējot LVĢMC Ģeoloģiskajā fondā iegūstamos ģeoloģiskās kartēšanas datus (Meirons u.c., 2002.) un Kūdras fonda (Kūdras fonds, 1980.) datus, var secināt, ka novada teritorijā ir 119. kūdras atradnes³ (saraksts attīstības plānošanas dokumentu I sējumā „Pašreizējās situācijas raksturojums” pielikumos), kuru izvietojums zināmā mērā ir saistīts ar ledāja veidotajām negatīvajām reljefa formām.

Purvu un kūdras atradņu izvietojums, platības un arī kūdras slāņa biezums ir ļoti atšķirīgs. Augstie purvi visbiežāk ir izveidojušies ieplakās, kurās kūdras uzkrāšanās notiek bez virszemes ūdeņu pieplūdes no apkārtējām teritorijām, tādējādi šie nogulumi satur nelielu pelnu piemaisījumu. Pelnu piemaisījums nepārsniedz 5-10%.

³ Par kūdras atradnēm uzskata purvus, kuru platība „nulles” robežās ir lielāka (vai vienāda) par 2 ha, bet rūpnieciski izmantojamā dziļuma (0,9 m) robežās ir lielāka (vai vienāda) par 1 ha, un kūdras vidējais dziļums tajās ir lielāks (vai vienāds) par 1 m (Lācis, 2010.). Jāņem vērā tas, ka kūdras atradnes izstrādāšanu beidzot ir jāatstāj 30 cm kūdras slānis.

Daļa zemo purvu veidojušies upju palienēs. Tāds ir, piemēram, Beibežu purvs, kurā galvenokārt uzkrājušās dažādas zemā tipa zāļu, grīšļu u.c., kūdras. Tas atrodas Mīsas, Taļķes un Vīksniņu upju palienēs, kur bieži vien veidojas pārmitri apstākļi, ūdens līmenim upēs ceļoties. Šeit veidojas zemā tipa kūdras, kur satur samērā lielu pelnu piemaisījumu (lielāku par 13%), kas norāda uz to, ka purva teritorija ir bieži pārplūdusi un ūdeņi no apkārtējām teritorijām ir ienesuši smilti, aleirītu vai mālus. Šis rādītājs samazina kūdras vērtību.

Vecumnieku novada purvos pārsvarā ir uzkrājušies zemā tipa, jeb zāļu kūdra, kuras biežums svārstās no dažiem desmitiem cm līdz 5m. Zemā tipa iegulu platības aizņem vairāk nekā 6600 ha, bet rūpnieciskā ieguve iespējama tikai apmēram 3100 ha. Augstā tipa iegulu atradnes aizņem apmēram četras reizes mazāk platības „0” robežās (kūdras slāņa dziļums ~0,3 m), bet to rūpnieciskā ieguve ir iespējama apmēram trīs reizes mazākā teritorijā nekā zemā tipa iegulas.

Augstā tipa vai sūnu kūdra pārsvarā ir uzkrājušies lielākajos purvos - Turku tīrelī un Vilku tīrelī. Tajos kūdras slānis ir tik biezs, ka augu saknes vairs nerasniedz minerālūdeņus un barojas ar nokrišņu ūdeņiem. Tādejādi pakāpeniski ieviešas augi, kas ir mazprasīgi attiecībā uz barības vielām un piemērojušies augšanai skābā vidē, jo augtajos purvos pH parasti mēdz būt robežās no 4,5 – 2,8. Kopumā kūdras atradņu platības ir no 3 ha līdz 628 ha (Gribas purvs).

Vairāki Vecumnieku novada lielākie purvi jau ir izstrādāti. Lādzēnu purvs 701 ha platībā jau ir gandrīz norakts un ieguve tur vairs nenotiek, kaut arī tiek uzrādīts, ka tur vēl pieejams 2460 tūkst. tonnu resursu (pieņemot kūdras mitrumu 40%). Te būtu vajadzīgi papildus pētījumi, lai noskaidrotu šo resursu kvalitāti un pieejamību. Līdzīga situācija ir arī Vilku tīrelī, kur kūdras krājumi ir gandrīz izsmelti, tomēr vēl ir palikuši 549 tūkstoši tonnu kūdras, tai skaitā augstā tipa - 194 tūkst. t, pārejas - 123 tūkst. t un zemā tipa - 232 tūkst. t kūdras (pēdējos var izmantot kurināšanai). Lielstaldatu purvā ieguve ir beigta, tomēr arī šajā purvā ir zemā tipa meža muklāja iegulas 417 tūkst. t apjomā. Novadā kopējais kūdras apjoms pārsniedz 81 200 tūkstošus m³. Tās pārsvarā ir zemā tipa iegulas (571142 t. m³) (**Error! Reference source not found.**).

Kūdras ieguves lauku vietā iespējams ierīkot dīķus, stādīt mežus vai izmantot arī lauksaimniecībā, t.sk. kultūraugu plantāciju ierīkošanu atkarībā no ieplakas hidroloģiskajiem apstākļiem un pamatni veidojošajiem nogulumiem.

Apmēram puse no novada kūdras atradnēm atrodas Vecumnieku pagastā, kur to kopējā platība “0” robežās ir 5931,9 ha, bet rūpnieciski izmantojamā dziļuma robežās - 2738 ha. Izmantojamie krājumi ir 51 022 tūkst.m³, tostarp, 10 447 tūkstoši tonnu 40% mitras kūdras krājumu. Līdzīga situācija ir arī pārējā novadā, kur arī sastopami visu tipu purvi, tomēr lielākas platības aizņem zemā tipa kūdras iegulas. Augstā, pārejas un jauktā tipa kūdras iegulu platības un apjomi ir ievērojami mazāki.

Rūpniecisku kūdras ieguvi pēdējos gados Lādzēnu purvā un Vilku tīrelī veica AS „Mīsas kūdra”, bet šobrīd Lādzēnu purvā izpētītie resursi ir izsmelti. Pēc LVĢMC datiem, šajā purvā vēl ir prognozēti 2460 tūkst. t. 40% mitras kūdras krājumi. Šobrīd šis uzņēmums vairs neveic kūdras ieguvi arī Vilku tīrelī, kur joprojām ir 2995 tūkst. m³ un 549 tūkst. t. 40% mitras kūdras krājumi, jo purvs ir privatizēts un jaunie īpašnieki neveic aktīvu kūdras ieguvi. Kopš 2009. gada uzņēmums ražo substrātus, kas tiek eksportēti.

Atbilstoši derīgo izrakteņu krājumu bilances datiem par 2011. gadu (LVĢMC, 2012) rūpniecisku kūdras ieguvi veic SIA „Florabalt” Vecumnieku novada Valles pagasta Ērgļu purvā (nr. 69 bilancē) 134 ha platībā. Saskaņā ar noslēgto līgumu ar pašvaldību, šis purvs līdz 2026.gada 31.maijam nodots lietošanā SIA „Florabalt”. Šajā atradnē iegūst augstā tipa kūdras, no kuras ražo vairāk nekā 500 dažādi substrāta produktus. Tos 99% apjomā eksportē uz daudzām Eiropas un Austrumu valstīm, kā arī ASV.

Derīgo izrakteņu bilancē 2011. gadā no jauna iekļauto atradņu sarakstā ir „Florabalt” pārziņā esošais Valles purvs (nr. 70 bilancē). Šeit 2011. gadā ir iegūta zāļu jeb melnā kūdra - 2,14 tūkst. t ar mitrumu 40% no apjoma. Šīs melnās kūdras kvalitāte ir zema, jo kūdra ir ļoti nezāļaina. Šī iemesla dēļ tās nav pieprasīta un nākamajos gados netiek plānots iegūt lielāku zemā tipa kūdras apjomu.

2012. g. sākumā praktiski visu Vecumnieku novadā esošo kūdras atradņu izpētes kategorija bija P – prognozētā (skatīt attīstības plānošanas dokumentu I sējumā „Pašreizējās situācijas raksturojums” pielikumus). Tas nozīmē, ka, lai veiktu turpmāko kūdras resursu apguvi, ir nepieciešami papildus pētījumi. A krājumu kategorija ir tikai Ērgļu purva un daļēji arī Valles purva krājumiem, kuros šogad notiek kūdras ieguve.

Sapropelis

Novadā nav sapropeļa atradņu, tomēr vairākos purvos, kuri ir veidojušies, aizaugot seklām ūdenstilpēm vai pārpurvojoties palienēm, tas konstatēts zem kūdras slāņa. Sapropelis galvenokārt sastopams zem zemā tipa

kūdras, bet atsevišķos gadījumos - arī zem augstā tipa kūdras. Tas skaidrojams ar ļoti plānu pārejas kūdras slāni virs sapropeļa.

Domājams, ka zem kūdras esošais sapropelis ir organogēns kūdrains sapropelis, ko var izmantot kā mēslojumu, bet, ņemot vērā to, ka zem kūdras esošie sapropeļi bieži vien satur augstvērtīgas vielas, iespējams, ka to lietošana var būt daudz plašāka. Piemēram, to varētu izmantot arī kā lopbarības piedevu, jo organiskais sapropelis var saturēt daudz olbaltumvielu, vitamīnus, fermentus un citas bioloģiski aktīvas vielas (Бракш, 1976). Tomēr, ja plāno šo izrakteni iegūt, būtu jāveic sapropeļa bioloģiskā sastāva analīzes, lai precizētu tā sastāvu un līdz ar to arī izmantošanu. Sapropeļa krājumi novadā kopumā ir nelieli un to izmantošana nav ekonomiski izdevīga.

Smilts un smilts-grants atradnes

Novada teritorijā ir ievērojami smilts un daļēji arī grants resursi. 2012. gada sākumā novadā bija reģistrētas 44 smilts un smilts-grants atradnes (saraksts attīstības plānošanas dokumentu I sējumā „Pašreizējās situācijas raksturojums” pielikumos). Smilts atradnes galvenokārt ir izplatītas novada ziemeļu daļā, Vecumnieku pagasta teritorijā, novada dienvidu daļā, Bārbeles pagasta dienvidos un Skaistkalnes pagasta dienvidrietumos (1. attēls). Šādu atradņu izvietojumu nosaka glaciolimnisko nogulumu (lgQ3ltv) izplatība novada teritorijā.

Derīgo izrakteņu krājumu bilancē par 2011. gadu tiek uzrādīta viena smilts atradne (Gediņi-Zvirgzdes mežniecība, nr. 83 bilancē) un trīs smilts-grants atradnes (Aļņi-Bauzas, nr. 227 bilancē; Kauperkalns, nr. 228 bilancē; Ķeiri, nr. 227 bilancē). No 2011. gada bilances izslēgto atradņu sarakstā minēta atradne Skaistkalne-1, kur ticis iegūts aleirīts (LV ĢMC, 2012.). Vecumnieku novada pašvaldība ir izdevusi vienu bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju - Nr. 1 (izsniegta 02.01.2013., derīga līdz 10.04.2016.). Tā izsniegta SIA „Jaunolis” smilts-grants un smilts ieguvei atradnē „Kauperkalns”, kas atrodas Vecumnieku novada domes nekustamajā īpašumā „Karjers Kauperkalns”.

A kategorijas izpētītie un iegūstamie smilts un smilts-grants krājumi novadā atbilstoši datiem līdz 2012. g. 1. janvārim ir 21490 tūkst.m³, kas ir ievērojami mazāk nekā N (neizpētītie) un P (prognozētie) kategorijas krājumu. Lai uzsāktu derīgo izrakteņu ieguvei atradnēs ar N un P kategorijas krājumiem, ir jāveic ģeoloģiskie pētījumi, izrakteņa apjoma, kvalitātes un pielietojuma novērtējums.

Novada atradnēs iegūstamo smilti var izmantot celtniecībā un kā pildvielu betonam, taču lielāko daļu no atradņu krājumiem var izmantot tikai ceļu būvei vai ceļu ziemas dienesta vajadzībām. Izņēmums ir Zvirgzde – 1970 atradne Vecumnieku pagastā, kurā prognozēts, ka iegūstamo smilti var izmantot silikātzstrādājumiem. Šai atradnē prognozētie krājumi ir 14345 tūkstoši m³, tomēr turpmākai tās izmantošanai ir nepieciešama ģeoloģiskā izpēte un krājumu aprēķināšana.

Smilts ieguve Vecumnieku pagastā notiek Gediņu un Ķeiru atradnēs, kurās iegūto smilti izmantoja ceļu būvei. Kauperkalna granšainā smilts ir piemērota arī celtniecībā. Jāatzīmē, ka 80% Ķeiru atradņu smilts krājumu, daļa no Kauperkalna un citām atradnēm atrodas zem gruntsūdens līmeņa un to iegūšana ir sarežģītāka.

Pašreiz novadā lielākie būvniecībā izmantojamie smilts resursi ir atradnē „Gediņi-Zvirgzdes mežsaimniecība”, kurā 2012. g. sākumā noteikti A kategorijas krājumi 1892,1 tūkstoši m³ un 39,32 tūkstoši m³ N kategorijas resursu. Vairākās atradnēs (piemēram, Malēji, Zvirgzde – 1976, u.c.), lai uzsāktu smilts ieguvei, ir nepieciešams veikt ģeoloģisko izpēti.

Māls

Māls ir bieži sastopams nogulumiezis, kas Latvijas teritorijā izplatīts gandrīz visos ģeoloģiskajos slāņos. Tajā dominē minerālu daļiņas, kas ir smalkākas par 0,01 mm. Ģeoloģiskās izpētes darbos Latvijā par augšējo robežu tiek pieņemti 0,005 m. leži praktiski ir ūdens necaurlaidīgi. Mālus izmanto būvkeramikai un kā izejvielu cementa, arī dekoratīvās, mākslas un sadzīves keramikas ražošanai.

Būvkeramikā svarīgi, lai derīgajā slānī būtu mazāk rupjgraudaino karbonātisko ieslēgumu, kas pēc apdedzināšanas izraisa izstrādājumu plaisāšanu. Ja māliem ir lielāki klinkerēšanas un saķeršanas intervāli, tad no tiem ir iegūstams izturīgs klinkers, kuru iespējams izmantot ceļu būvēs kā dabīgā materiāla aizstājēju. Cementrūpniecībā ir svarīgs māla ķīmiskais sastāvs. Tiem pēc iespējams mazāk jā satur MgO, Na₂O, K₂O, bet vēlams ir lielāks SiO₂, Al₂O₃ un Fe₂O saturs. Mālu ieguves iespējas nosaka ne tikai to ķīmiskais sastāvs, bet arī pārsedzošo iežu biežums. Latvijas apstākļos ieguves karjeros segkārtas biežums parasti nepārsniedz 2 – 3m.

Pēc ģeoloģisko kritēriju kopuma Vecumnieku novadā ir izdalītas trīs mālu atradnes: Valles pagastā - „Šļūcenieki”, „Zemnieki” un Kurmenes pagastā – „Samuļi”. Atradnes „Šļūcenieki” platība ir 8,3 ha, A kategorijas krājumi – 370,77 tūkst.m³. Māls tajā ir izmantojams ķieģeļu un būvkeramikas ražošanai. Atradnē „Zemnieki”

kopējā platība ir 260 ha. Māls ir izmantojams ķieģeļu ražošanai. Atradnē ir aprēķināti A un N kategorijas krājumi: atbilstoši 652 un 1186 tūkst. m³, kā arī prognozēti 11 700 tūkst. m³ māla krājumu. Kurmenes pagasta atradnes „Samuļi” (platība 605 ha) ir izmantojami ķieģeļu, drenu cauruļu un būvkeramikas ražošanai, prognozētie krājumi – 36 810 tūkst. m³.

Pašlaik māla ieguve atradnēs nenotiek. Plānojot māla ieguves uzsākšanu, to krājumi, kvalitāte un apjomi prognozētajos laukumos ir jāprecizē ģeoloģiskajā izpētē, vienlaikus skaidrojot arī šī derīgā izrakteņa izmantošanas ekonomiskos aspektus.

Gīpšakmens

Ģipšakmens ir viens no nozīmīgākajiem Latvijas derīgajiem izraktniem, kuru plaši izmanto būvmateriālu ražošanā. Ģipša izstrādājumi ir nedegoši, ar labām siltumizolācijas un akustiskām īpašībām, tos atzīst par vienu higiēniskākajiem būvmateriālu veidiem.

Ģipšakmens sastopams dažādos dziļumos ar dažādu biežumu. Tomēr tā rūpnieciskie krājumi un prognozētie resursi koncentrēti augšdevona Salaspils svītas nogulumos. Praktiska nozīme kā ģipšakmens ieguves avotam svītai ir Latvijas centrālā daļā – no Allažiem – Mālpils ziemeļos caur Salaspili – Nāvessalu uz Baldones pusi, tad tālāk līdz Bārbelei un Skaistkalnei dienvidos. Ģipšaino slāņkopu uzbūve ir sarežģīta. Tā sastāv no daudziem plāniem (daži cm) līdz 1,5 – 3,0 m biezu dažādas kvalitātes ģipšakmens slāņu mijas ar dolomītmerģeļa, dolomīta, māla slāņiem. Tas kopumā nosaka krasu ģipša satura mainību vertikālajā griezumā.

Salaspils svītas ģeoloģiskajā griezumā salīdzinoši daudz ir karsta procesos izmainītu iežu, karsta iegruvumu un izskalojumu. Līdz ar to jūtami pazeminās svītu veidojošo iežu noturība, tie iebrūk, virszemē veidojot karsta kritenes. Jāatzīmē, ka kriteņu skaits ir lielāks teritorijās ar mazāku kvartāra nogulumu biežumu. Tas raksturīgs Vecumnieku novada dienvidu daļai Skaistkalnes apkārtnē.

Šobrīd valstī ir izpētītas sešas ģipšakmens atradnes ar kopējiem A un N kategorijas krājumiem 99,8 milj.m³, tostarp, A kategorijas – 31 milj.m³. No šiem apjomiem 86,5 milj.m³ (66%) koncentrēti Skaistkalnes atradnē. Bez pašlaik ekspluatējamās Salaspils atradnes, kurā atlikušie krājumi ir 3,72 milj.m³, rūpnieciskie krājumi (A kategorija) ir tikai Vecumnieku novadā esošā Skaistkalnes atradnē un Mālpils novada Zvejnieku atradnē (veikts IVN, izstrāde nav uzsākta). No kopējiem detalizēti izpētītiem ģipšakmens krājumiem – 31 milj.m³ - saimnieciskajā aprītē iekļauti tikai 12%. Vecumnieku novadā ir viena no lielākajām ģipšakmens iegulām zemes dziļēs Latvijā. Šeit atrodas gan valsts nozīmes ģipšakmens atradne „Skaistkalne” ar detalizēti izpētītiem A kategorijas krājumiem un tajā neiekļautais N kategorijas krājumu laukums, gan atradne „Skudras” ar N kategorijas krājumiem, kuru aptver plašs perspektīvais prognozēto krājumu laukums (4.attēls).

Novada attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā sagatavots „Pārskats par ģipšakmens resursiem un krājumiem, ieguves iespējām un karsta procesiem Vecumnieku novadā” (SIA „Geo&Service”, 2012.), kurā sniegta detalizēta informācija par novada ģipšakmens atradnēm, to resursiem un izmantošanas iespējām.

ATRADNE „SKAISTKALNE”

Viena no nozīmīgākajām ģipšakmens atradnēm Latvijā - atradne „Skaistkalne” atrodas 22 km no novada centra, Skaistkalnes un Bārbeles pagasta teritorijā, nedaudz ietverot Kurmenes pagasta zemes.

Atradne detalizēti pētīta 1980.-1982.gadā⁴, ģipšakmens ieguve tajā nav veikta. Arī iepriekšējos gados šajā apkārtnē veikti plaši ģeoloģiskās izpētes darbi [8]. Atradnes kopējā platība ir 710,2 ha, detalizēti izpētītais laukums (ar A kategorijas krājumiem), kas pilnībā sagatavots izmantošanai, aizņem 174,5 ha atradnes dienvidu daļā, leccavas kreisajā krastā. Kopš 1997.gada Skaistkalnes atradnei piešķirts valsts nozīmes statuss⁵.

Pēc fiziogēogrāfiskā iedalījuma atradne izvietota Viduslatvijas zemienē ietilpstošā Upmales paugurlīdzenuma dienvidaustrumos.

Atradnes derīgais izrakteņš – ģipšakmens saistīts ar augšējā devona Salaspils svītas (D3slp) nogulumiem, kurus dziļāk nomaina Pļaviņu svītas (D3pl) ieži. Atradne atrodas plaša Hercīnijas struktūrkompleksa elementa – Latvijas – Lietuvas depresijā, kuras austrumu nomalē nosacīti izdalīta Skaistkalnes lokālā struktūra. Atradne izvietota struktūras dienvidrietumu spārnā. Struktūras amplitūda sasniedz 8 – 10 m. Tā ietver arī 2,5 km attālumā esošo ģipšakmens atradni „Skudras”. Augšdevona Salaspils svītu (D3slp) veido ritmisks ģipšakmens slāņojums ar karbonātisku mālu, dolomītu un dolomītmerģeļiem.

⁴ Реута, А.Я. Отчет о детальной разведке месторождения гипса „Скайсткальне” в Бауском районе. Рига, 1982. Valsts ģeoloģijas fonds

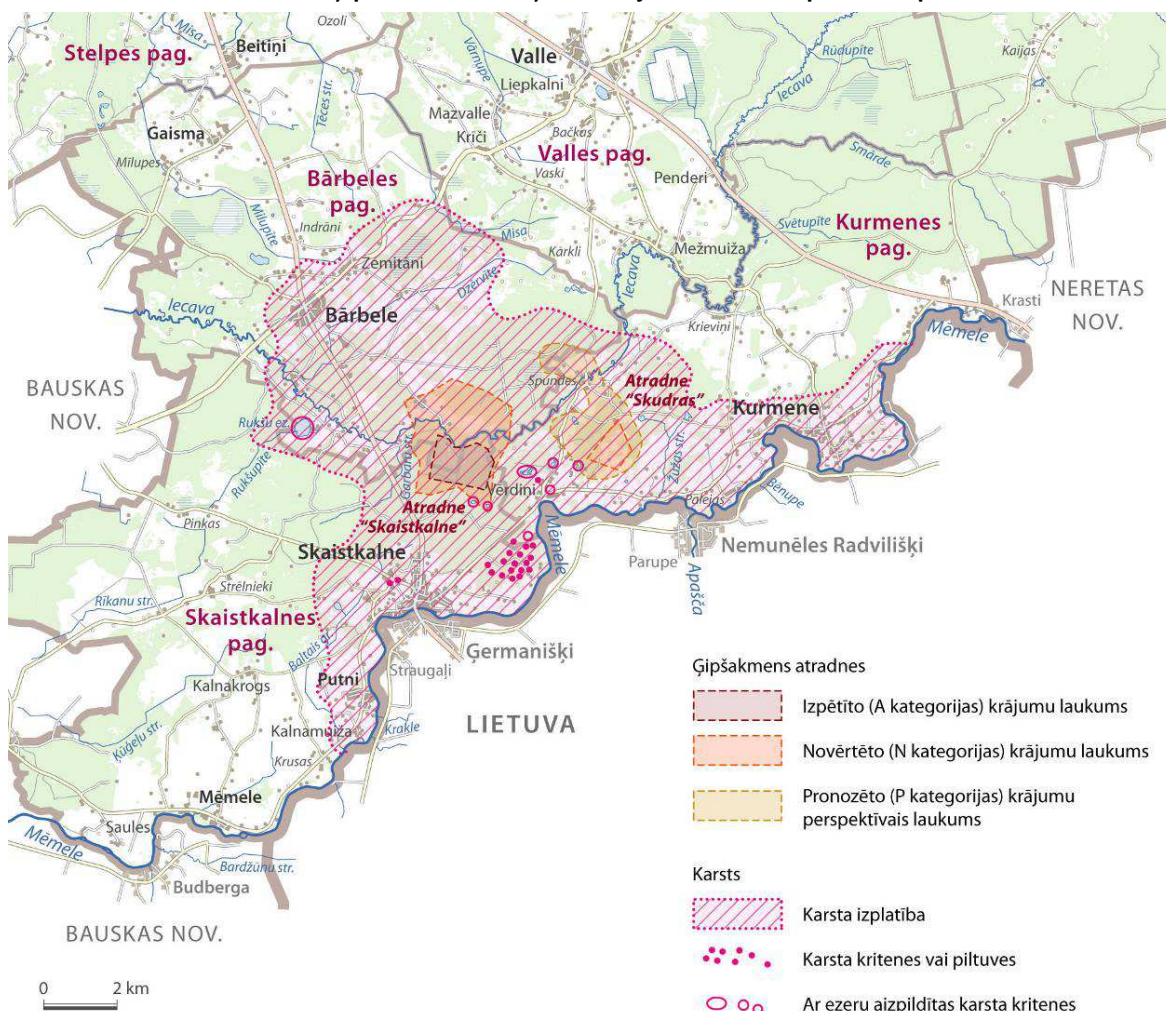
⁵ Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā valsts nozīmes atradnes statusu nosaka Ministru kabineta 2012.gada 8.maija noteikumi Nr.321 „Noteikumi par valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnēm”

Svītas augšējā un apakšējā daļa sastāv no karbonātiska māla, dolomītmerģeļa ar pakārtotiem mālaina dolomīta un ģipšakmens starpslāņiem. Vidusdaļā dominē ģipšakmens, kas veido atradnes derīgo slāņkopu. Svītas biezums mainās no 18,0 līdz 26,4 m. Svītas sastāvā izdalīti 9 slāņi, kas atšķiras ar litoloģisko sastāvu un uzbūves īpatnībām, kā arī ģipša saturu. Derīgās slāņkopas virsmas absolūtās atzīmes svārstās no 20,09 līdz 32,87 m vjl. Pamatne atrodas 7,79 – 19,97 m vjl. Ģipšakmens slāņi ir ar ļoti mainīgu biezumu, un tajās ģipšakmens sastopams dažādos veidos.

Visbiežāk atradnē sastopams kārtainais brūnganpelēkais ģipšakmens, kas sastāv no brūna vai tumši pelēka špatu ģipša (rozetveida sakojums) ar baltā, šķiedrainā ģipša kārtiņām, kam piejaukts dolomīts, dolomītmerģelis, māls. Atkarībā no piemaisījuma daudzuma kārtainā ģipšakmens sastāvs ir visai mainīgs. Patstāvīga rūpnieciska nozīme ir diviem ģipša paveidiem – šķiedru ģipsim un kārtainam ģipsim.

Kvartāra nogulumu atradnē veido mainīga biezuma slāņi, kas pārklāj ledāja pārveidoto un erodēto Salaspils svītas virsmu. Glacigēnie nogulumu veido kvartāra nogulumu pamatni un tieši pārklāj Salaspils svītu. Tie sastāv no vidēji blīvas, neviendabīgas morēnas smilšmāla un mālsmilts ar mainīgu grants un oļu saturu. Tie pārklāj morēnu, dažviet uzguļ fluvio-glaciālajiem veidojumiem vai Salaspils svītas māliem. Māls šeit atsedzas zemes virspusē, gan arī zem smilts slāņa. Tas veido derīgo izrakteni Mazčabļu atradnē, kas 139,4 ha platībā pārklājas ar Skaistkalnes atradni. Māla slāņa biezums svārstās no 3,0 līdz 8,6 m (atradnē aprēķinātais vidējais biezums ir 5,72 m).

2.attēls. Ģipšakmens atradņu izvietojums un karsta procesu izplatība

Datu avots: Valsts ģeoloģijas fonda materiāli, kartoshēma sagatavota pēc SIA „Geoserviss” sagatavotajiem grafiskajiem materiāliem (2012.g.)

Atradnes resursu kompleksa izpēte, lai noteiktu ģipšakmens apjomus un kvalitāti, vienlaikus noskaidrojot visus faktorus, kas ietekmēs derīgā izrakteņa izmantošanu, ir veikta 1982. gadā. Ģipšakmens krājumi Skaistkalnes atradnē izpētīti atbilstoši A un N kategoriju prasībām. Derīgo slāņkopu A kategorijas laukumā (platība 174,5 ha)

veido četri ģipšakmens slāņi, kas atšķiras pēc sastāva. Segkārtas apjoms ir 25,1 milj.m³. Ģipšakmens N kategorijas krājumi atradnē novērtēti 537,5 ha platībā. N kategorijas jeb novērtēto ģipšakmens krājumu daudzums aprēķināts 148.5 milj.tonnu (64.5 milj.m³) apjomā. Veicot detalizētus ģeoloģiskās izpētes darbus N kategorijas krājumu laukumā, ir iespējams palielināt ģipšakmens A kategorijas krājumu apjomu.

Apkopojot iepriekš minēto, var secināt, ka Skaistkalnes atradne, neskatoties uz dažiem faktoriem (piemēram, nepietiekama hidroģeoloģiskā izpēte), ir ievērojama ģipša kā izejvielas ieguves bāze. Piemērojot attiecīgas ieguves tehnoloģijas un ievērojot vides un dabas aizsardzības intereses, perspektīvā iespējams plānot ģipšakmens ieguvī, ģipšakmens ieguves un vai apstrādes demonstrācijas ražotni, taču vienlaikus ir jāņem vērā, ka atradne atrodas karsta izplatības riska teritorijā (3.3.3. nodaļa), kurā prioritāra ir iedzīvotāju un to īpašumu drošības saglabāšana. Jāatzīmē, ka atradnē zemes atrodas valsts, fizisko un juridisko personu īpašumā vai valdījumā, atsevišķiem zemesgabaliem attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā nav īpašnieku.

ATRADNE „SKUDRAS”

Ģipšakmens atradne „Skudras” atrodas 2,3 – 2,5 km uz austrumiem no atradnes „Skaistkalnes”. Virsmas absolūtās atzīmes mainās no 50 līdz 55 m vjl. Tāpat kā Skaistkalnes, tā arī atradnē „Skudras” derīgais izrakteis ir augšējā devona Salaspils svītai piederošs. Atradnes N kategorijas laukuma kontūru (87,5 ha) veido četri urbumi. Ģipšakmens slāņa vidējais biezums - 14.65 m⁶.

Atradnes segkārtu veido gan kvartāra nogulumu – smilts, māls, morēnas smilšmāls un mālsmilts, gan biezums mainās no 1.95 līdz 9.50 m. Ģipšakmens ķīmiskais sastāvs visā slāņkopā (CaSO₄•2H₂O saturs) mainās no 72.45 līdz 74.53%, vidējais 73.67%.

Aprēķinātie ģipšakmens N kategorijas krājumi ir 29,483 tūkst.t. Segkārtas kopējais apjoms 15,83 tūkst.m³, tai skaitā ir derno iežu – 10, 96 tūkst.m³. Atradnes N kategorijas teritoriju ietver 425 ha liels perspektīvais laukums ar P (prognozētie) kategorijas krājumiem – 131 milj.t. Atradnē „Skudras” ģipšakmens ieguve līdz šim nav veikta. Gadījumā, ja nākotnē tiek plānota tās izmantošana, ir jāveic teritorijas detalizēta izpēte.

Ar ģipšakmens ieguvī saistītās problēmas un riski detalizēti ir aprakstīti atsevišķā dokumentā „Pārskats par ģipšakmens resursiem un krājumiem, ieguves iespējām un karsta procesiem Vecumnieku novadā” (SIA „Geo&Service”, 2012.). Ģipšakmens ieguvē rūpnieciskā apjomā viens no visvairāk ietekmējošiem negatīvajiem faktoriem ir prognozētais ūdens pieteces apjoms karjerā, kas varētu izmainīt apkārtnes hidroģeoloģiskos apstākļus un līdz ar to mainīt karsta procesu izpausmes. Tādēļ, plānojot ģipšakmens resursu izmantošanu, ir jāizvērtē šī attīstības resursa turpmākās izmantošanas iespējas, apsverot ģipšakmens kā novada dabas izziņas un tūrisma resursu, ieguves un pārstrādes izmantošanas iespējas, noskaidrojot atsevišķā pētījumā, izvirzot konkrētus mērķus un uzdevumus, tostarp ģipšakmens izmantošanā un realizācijā, tehnisko ekonomisko pamatojumu iespējama ģipšakmens ieguvei vai ģipšakmens ieguves un/vai apstrādes demonstrācijas objekta izveidei. Ievērojot to, ka ģipšakmens atradņu teritorijas hidroģeoloģiski ir saistītas ar Lietuvas Republikas teritoriju, plānojot ģipšakmens resursu iesaisti novada attīstībā, pašvaldībai, lai risinātu starpvalstu līmeņa jautājumus, ir jāsadarbojas ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (www.varam.gov.lv) Latvijas Republikā, Vides ministriju (*Aplinkos ministerija* www.am.lt) Lietuvas Republikā, Lietuvas ģeoloģijas dienestu (*Lietuvos geologijos tarnybas* - www.lgt.lt), Biržu Reģionālo parku (birzai@rpd.w3.lt) un Biržu apriņķa pašvaldību.

Jāatzīmē, ka līdz šim spēkā esošajos Bārbeles, Skaistkalnes un Kurmenes pagastu teritorijas plānojumos ģipšakmens ieguve valsts nozīmes atradnē „Skaistkalne”, atradnes „Skaistkalne” pārējā daļā, kā arī atradnē „Skudras” ir bijusi atļauta atbilstoši normatīvo aktu prasībām attiecībā uz zemes dziļu izmantošanu, citi nosacījumi - nebija noteikti.

Pazemes ūdeņi

Pazemes ūdeņi ir valsts nozīmes zemes dziļu resurss.⁷ Atbilstoši Latvijas teritorijas iedalījumam pazemes ūdensobjektos,⁸ Vecumnieku atrodas pazemes ūdensobjektā (PŪO) D4 dienvidu daļā līdz 350 m. Saldūdeņi ir izplatīti kvartāra un Devona ūdens saturošos nogulumos. No zemāk iegulošās sālūdeņu zonas PŪO izolē Narvas

⁶ Меконе, И.К. Отчет о предварительной разведке месторождения гипса „Скайсткалне” в Бауском районе. Рига, 1973. Valsts ģeoloģijas fonds un Реуга, А.Я. Отчет о детальной разведке месторождения гипса „Скайсткалне” в Бауском районе. Рига, 1982. Valsts ģeoloģijas fonds

⁷ LR likums “Par zemes dziļēm”, 02.05.1996., ar grozījumiem, 01.01.2011. redakcija.

⁸ Artēziskā baseina daļas, kas ir hidrauliski izolētas viena no otras.

svītas vidēji 135 m biezie ūdeni vāji caurlaidīgie nogulumu (merģelis, māls)⁹. Vecumnieku novada teritorijas lielākā daļa pēc pazemes ūdeņu dabiskās aizsargātības ietilpst zonā ar vidēju piesārņojuma risku, jo tajā atrodas ir artēzisko ūdeņu tranzīta zonas. Nelielās teritorijās novada austrumu un rietumu malā ir augšupejošas artēzisko ūdeņu plūsmas apgabali, kur pjezometriskais spiediens ir virs zemes virsmas un kur artēzisko horizontu piesārņojums fiziski nav iespējams. Tas šajās vietās nosaka pazemes ūdeņu zemu piesārņojuma risku.¹⁰

Lielupes upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2010.-2015.gadam (2009.) atzīmēts, ka Vecumniekos novērota lokāla depresijas piltuve ūdensgūtnu aptveres zonā. Tās zonas laukums ir neliels. Plānā, balstoties uz ilggadīgiem novērojumu datiem par pazemes ūdens līmeņiem, novērtēts, ka pazemes ūdensobjekta D4 kvantitatīvais stāvoklis ir labs. Tas nozīmē, ka pazemes ūdeņu ieguves apjoms nepārsniedz pieejamos pazemes ūdens resursus, pazemes ūdeņu līmeņa maiņas netraucē sasniegt noteiktos vides kvalitātes mērķus ar pazemes ūdensobjektiem saistītajos virszemes ūdensobjektos un nerada intrūzijas vai pazemes ūdeņu plūsmas maiņas draudus.

Saskaņā ar VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” informāciju¹¹ novadā ir 138 ūdensapgādes urbumi. Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā apzināts, ka ūdens ieguvei tiek izmantoti vai ir rezervēti 49 urbumi (saraksts attīstības plānošanas dokumentu I sējuma „Pašreizējās situācijas raksturojums” pielikumos). Turpmāk ir nepieciešams precizēt informāciju par pārējo urbumu izmantošanu nākotnē. Lai novērstu pazemes ūdeņu piesārņošanu, ir jāveic to urbumu tamponēšana, kurus ir plānots slēgt. Ieviešot Vecumnieku ūdenssaimniecības projekta 1.kārtu (projekts pašlaik tiek īstenots) ir plānots tamponēt urbumus Nr. 16352, 16121, 16641, 16137, 16659 un to vietā ierīkot jaunus ūdensapgādes urbumus.

Centralizētai ūdensapgādei novadā pārsvarā izmanto Gaujas un Amatas ūdens horizonta (D_{3am}) ūdeņus, Informācija par pazemes ūdeņu ieguvi ūdensapgādes vajadzībām un izmantošanu apkopota attīstības plānošanas dokumentu I sējumā „Pašreizējās situācijas raksturojums”.

Ieteikumi IAS

- Novada zemes dzīļu resursi ir tā saimnieciskās attīstības pamats.

Ieteikumi AP

- Attīstības programmā ir jāplāno pasākumi kūdras substrātu ražošanas veicināšanai;
- Lai uzsāktu kūdras ieguvi daudzās novada nelielajos purvos, kur ir prognozēti kūdras krājumi (kategorija P), ir nepieciešams veikt papildus ģeoloģisko izpēti;
- Lielajos, daļēji izstrādātajos purvos ir nepieciešams apsekot un izvērtēt atlikušās kūdras slāņa biezumu un īpašības, piemēram, Lielstaldātu, Lādzēnu purvos;
- Pašlaik kūdras neizmanto kā kurināmo. Novadā ir lieli zemā tipa kūdras krājumi. Ir nepieciešams veikt papildus pētījumus un izvērtēt tās izmantošanas iespējas kurināmā ražošanai.
- Lai iegūtu pilnīgākus hidroģeoloģiskos datus, nepieciešama Skaistkalnes atradnes papildus hidroģeoloģiskā izpēte un režīma novērojumi. Hidroģeoloģiskā izpēte jāveic attīstības programmas ieviešanas stadijā, ja ģipšakmens ieguvi paredzēts uzsākt laika posmā līdz 2024.gadam.
- Novads kopumā ar smilts un smilts-grants krājumiem vietējām vajadzībām ir nodrošināts.
- Ņemot vērā to, ka lielāko atradņu smilts un smilts-grants krājumi A kategorijas izpētītajos laukumos pakāpeniski tiek izsmelti, ir jāveic papildus ģeoloģiskie pētījumi tajās atradnēs un laukumos, kur pagaidām ir noteikti tikai prognozētie krājumi, piemēram, Zvirgzde 1990, Zvirgzde 1976, kurās ir ievērojami P kategorijas smilts krājumi.
- Ņemot vērā pieprasījumu pēc silikātizstrādājumiem novadam ir nepieciešams apsvērt šī derīgā izrakteņa ieguvi un ražošanu.
- Jāveic sapropeļa ieguves un izmantošanas iespēju izpēte, ja tiek plānots tos iesaistīt novada attīstībā.
- Māla ieguve novada atradnēs nenotiek. Plānojot māla ieguvi, to krājumi, kvalitāte un apjomi prognozētajos laukumos ir jāprecizē ģeoloģiskajā izpētē, vienlaikus skaidrojot arī šī derīgā izrakteņa izmantošanas ekonomiskos aspektus.

⁹ Lielupes upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns. Pilnā versija. Rīga: VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, 2009.

¹⁰ Ziņojums par virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību 2010. gadā. Rīga: VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, 2011.

¹¹ VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” 15.08.2012. vēstule Nr.4-6/1153

- Neizmantoto urbumu turpmākās izmantošanas precizēšana un, gadījumos, ja urbumu netiek plānots vairs izmantot, - tamponēšana.

Ieteikumi TP

- Plānojot derīgo izrakteņu izmantošanu, ievērot normatīvo aktu prasības, tostarp, likumu „Par zemes dzīlēm”, likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, likumu "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” un saistībā ar tiem izdotos Ministru kabineta noteikumus.
- Esošās atradnes, kurām normatīvo aktu kārtībā saņemta ieguves licence vai atļauja, attēlot kā funkcionālo zonu „Derīgo izrakteņu atradņu teritorija
- Atļaut derīgo izrakteņu ieguvi veikt Lauku zemēs (L1) un Mežu teritorijās, ja normatīvajos aktos nav noteikti ierobežojumi šīm darbībām.
- Aizliegt ģipšakmens ieguvi, pamatojoties uz karsta procesa radīto risku. Noteikt plānotās izmantošanas kartē teritoriju ar īpašām prasībām „Karsta procesu izplatības teritorija” un šajā zonā paredzēt papildus noteikumus teritorijas plānojuma grozījumiem un lokālplānojumiem, ja tādi tiek uzsākti.

3.1.3. Virszemes ūdeņi

Virszemes ūdeņi Vecumnieku novadā aizņem 1879,4 ha jeb 2 % no novada kopējās teritorijas. Vecumnieku novads atrodas Lielupes un Daugavas upju baseina apgabalā.

Saskaņā ar upju sateces baseinu iedalījumu apsaimniekošanas vienībās - virszemes ūdensobjektos (turpmāk VŪO), novadā atrodas pieci Lielupes upju baseina apgabala VŪO: Iecava (L127), Misa (L129), Taļķe (L132), Mēmele (L159) un Viesīte (L161) (tiešais sateces baseins) un trīs Daugavas upju baseina apgabala VŪO – Daugava (D413SP un D427SP) un Ķekava (Ķekaviņa, D414).

1.tabula. Vecumnieku novada ūdensobjekti un to raksturojums

Kods	Ūdensobjekta nosaukums	Tips	Tipa nosaukums	LR “Ūdens apsaimniekošanas likuma” 1. pantā definēto novadā esošo aizsargājamo teritoriju veidi ¹²	Teritoriālā vienība
L127	Iecava	6	Potamāla tipa (lēna) liela upe	K, Nit, ĪADT, P	Bārbeles pagasts Kurmenes pagasts Stelpes pagasts, Skaistkalnes pagasts Valles pagasts Vecumnieku pagasts
L129	Misa	4	Potamāla tipa (lēna) vidēja upe	K, Nit, ĪADT, P	Bārbeles pagasts Stelpes pagasts, Valles pagasts Vecumnieku pagasts
L132	Taļķe	3	Ritrāla tipa (strauja) vidēja upe	Nit, P	Valles pagasts Vecumnieku pagasts
L159	Mēmele	6	Potamāla tipa (lēna) liela upe	K, ĪADT, P	Kurmenes pagasts Skaistkalnes pagasts
L161*	Viesīte	4	Potamāla tipa (lēna) vidēja upe	K, ĪADT	Kurmenes pagasts
D413SP*	Daugava	6	Potamāla tipa (lēna) liela upe	Nit	Vecumnieku pagasts
D427SP*	Daugava	6	Potamāla tipa (lēna) liela upe	K, Nit, P	Vecumnieku pagasts
D414*	Ķekava (Ķekaviņa)	6	Potamāla tipa (lēna) liela upe	K, Nit, P	Vecumnieku pagasts

* Novadā atrodas neliela daļa šī VŪO tiešā sateces baseina

¹² Ūdens apsaimniekošanas likuma 1. panta pirmajā daļā noteikto aizsargājamo teritoriju veidi un to apzīmējumi (norādītas tikai tās, kuras atrodas Vecumnieku novadā): K - karpveidīgo zivju ūdeņi, Nit – ūdeņi jutīgajā teritorijā, P - peldvieta, peldūdeņi, IADT - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas

Datu avots: Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2009.- 2015. gadam, Lielupes upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2009.-2015.gadam

Mēmele (ŪSIK¹³ 38617300 - 38619000, Lietuvā – Nemunelis) ir robežupe, kura sākas Lietuvā Augštaitijas augstienes ziemeļrietumu malā no Olsetu ezera pie Rokišķiem. Mēmele ir Lielupes labā krasta satekupe, kas pie Bauskas pilsētas saplūst ar Mūsas upi. Mēmeles kopējais garums – **191 km**, Latvijā – 40 km, Latvijas un Lietuvas robežupe – 76 km.

Vecumnieku novada teritorijā Mēmelei ir divas nelielas pietekas: Žūžas strauts un Baltais grāvis.

Pavasaros palu laikā Mēmeles ieleja applūst, taču applūstošās teritorijas neaizņem plašas teritorijas. Mēmeles upē hidroloģiskie novērojumi kopš 1945. gada tiek veikti monitoringa stacijā „Mēmele – Tabokine” (Lietuvas Republikas novērojumu stacija), stacijā „Skaistkalne” tie ir veikti laika periodā no 1921. līdz 1957. gadam. Pēc VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra” teorētiskajiem aprēķiniem, Mēmeles ilggadīgais vidējais ūdens līmenis ir 25,68 m Baltijas jūras sistēmā (m BS), maksimālais ūdens līmenis ar 10 % pārsniegšanas varbūtību 29,70 m BS. Mēmele no Latvijas-Lietuvas robežas (ieskaitot posmu pa robežu) lejup ir publiskie ūdeņi, kā arī prioritārie karpveidīgo zivju ūdeņi.

Iecava (ŪSIK 38497100 – 38473100 novada teritorijā) ir Lielupes labā krasta pieteka, kuras sateces baseins atrodas visos novada pagastos. Upe plūst cauri Valles, Kurmenes un Bārbeles pagastiem. Iecava sākas Daudzeses pagastā no vairākiem avotiem. Upes kopējais garums ir 160 km, sateces baseina platība – 2075,7 km². Tā novadā plūst pa Viduslatvijas zemienes Taurkalnes un Upmales līdzenumu cauri mežiem un lauksaimniecības zemēm.

Vairāk kā puse no upes ūdeņu pieplūdes veidojas no sniega kušanas ūdeņiem. Tādēļ upes ūdens līmenis vasarā ir zems, bet Iecavas upei tipiski ir lieli pavasara plūdi, kas, ievērojot to, ka upe plūst pa līdzenumu, aizņem plašas teritorijas. Iecavas upē Vecumnieku novada teritorijā hidroloģiskie novērojumi netiek veikti. Tuvākā monitoringa stacija ir „Iecava – Dupši”, kur hidroloģiskie novērojumi tika veikti no 1934. līdz 1993. gadam. Pēc VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra” teorētiskajiem aprēķiniem, Iecavas ilggadīgais vidējais ūdens līmenis novadā pie autoceļa P73 ir 41,00 m BS, maksimālais ūdens līmenis ar 10 % pārsniegšanas varbūtību 43,84 m BS.

Iecavai ir raksturīgi tas, ka tās ūdeņu pieplūde no gruntsūdeņiem, salīdzinot ar citām Latvijas upēm, ir vismazākā (4 - 5 %). Iecavas upes gultne netālu no Skaistkalnes ciema atrodas aptuveni 2 km attālumā no Mēmeles gultnes, kas, ievērojot apkārtnes ģeoloģisko struktūru, sekmē karsta procesu veidošanos. Upes ielejā Bārbeles pagastā atrodas dabas piemineklis „Bārbeles sērūdeņražs avots”. Iecavas pietekas novadā ir mazās upītes, tikai divas no tām – Ģirupe un Smārde – ir nedaudz garākas par 10 km, pārējās ir 3 - 6 km garas.

Iecavas upe pagājušā gadsimta 30.-tajos gados tika regulēta posmā starp Bābeles pagasta Jukutu dzirnavām līdz Iecavas pagasta „Pušpūriem”, vēlāk arī citviet lejup ārpus Vecumnieku novada teritorijas. Iecavas upe tiek izmantota makšķerēšanai un dažviet arī peldēšanai. Upe ir noteikta kā prioritārie karpveidīgo zivju ūdeņi.

Misa (ŪSIK 38425950 – 38429500 novada teritorijā) ir Iecavas labā krasta pieteka, un ieplūst Iecavas upē lejpus Vecumnieku novada teritorijas. Kopējais garums – **108 km**, sateces baseins – 902,6 km². Misa plūst cauri Bābeles, Stelpes un Vecumnieku pagastiem. Upes augštece pagājušā gadsimta 30.-tajos gados ir regulēta. Misas upi pārsvarā ieskauj purvainas teritorijas. Plašākās no tām ietver Vārnupes, Vīksniņas un Taļķes lejteci, kur Misas upe plūst cauri arī Staldātu purvam. Lejpus Zvirgzdes ietekai Misas upe plūst ziemeļrietumu virzienā pa mežainu apvidu.

Misai pieguļošās teritorijas galvenokārt ir raksturīgas ar augstiem gruntsūdens līmeņiem, purvainais, pavasara palos, lietu lietusgāžu laikā pakļautas plūdu applūšanai un plūdu riskam. Misas upē Vecumnieku novada teritorijā hidroloģiskie novērojumi netiek veikti. Tuvākā monitoringa stacija ir „Misa – Apsītes”, kur hidroloģiskie novērojumi tika veikti no 1979. līdz 1993. gadam. Pēc VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra” teorētiskajiem aprēķiniem, Misas ilggadīgais vidējais ūdens līmenis novadā pie novada ziemeļrietumu robežas ir 20,05 m BS, maksimālais ūdens līmenis ar 10 % pārsniegšanas varbūtību 23,96 m BS.m. Nozīmīgākās pietekas novada teritorijā ir jau pieminētās upes – Vārnupe, Vīksniņa, Zvirgzde, un Taļķe.

Taļķe (ŪSIK 38428000 - 38428500) ir Misas upes labā krasta pieteka. Taļķes upes garums ir 31 km, kritums 1,2 m/km. Pie Vecumniekiem upē ir ierīkota ūdenskrātuve, lejtecē tā ir regulēta. Lielākā upes pieteka ir Vīksniņa. Taļķe ir prioritārie karpveidīgo zivju ūdeņi.

¹³ ŪSIK - ūdens saimnieciskā iecirkņa kods

Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā ir veikts pētījums „Applūstošo teritoriju noteikšana dabā un izvērtējums Vecumnieku novada teritorijā” (L.Engēle, 2012.

Ministru kabineta 2002. gada 15. janvāra noteikumos Nr. 27 "Noteikumi par upēm (upju posmiem), uz kurām zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādas mehāniskus šķēršļus” noteikts, ka uz Iecavas, Mīsas un Mēmeles ir aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādas mehāniskus šķēršļus. Pie Iecavas atrodas Ausekļa un Milu dzirnavas, kuru aizsprosti tagad ir sabrukuši. Ausekļa dzirnavu īpašnieks ir izteicis interesi par dzirnavu darbības atjaunošanu demonstrācijas mērķiem. Šīs ieceres īstenošana ir iespējama tikai gadījumā, ja aizsprosta ierīkošana un līdz ar to īslaicīga Iecavas upes līmeņa paaugstināšana konkrētajā upes posmā tiek atļauta normatīvajos aktos.

Vecumnieku pagasta teritorijā atrodas arī vairākas nozīmīgas **ūdenstilpes**. 1970.-to gadu vidū Vecumnieku ciema teritorijā uz Talķes upes ir izveidotas 2 ūdenskrātuves: lejas ūdenskrātuve saukta par **Jauno ezeru** (ūdenstilpes kods 38102, platība – 18 ha) un augšējā ūdenskrātuve saukta par Vecumnieku ūdenskrātuvi vai **Veco ezeru** (ūdenstilpes kods 38101, pase L-225, platība – 22 ha).

Vecumnieku pagasta Beibežos atrodas **Arves ezers** jeb Beibežu ūdenskrātuve (kods 38326). Valsts meža teritorijā atrodas **Stanķu dzirnavezers** (kods 38106, pase L8211c, platība – 22,9 ha). Valles pagasta ZA atrodas **Taurkalnes Aklezers** jeb **Aklais ezers** (kods 410055, platība-2,9 ha). Kurmenes un Skaistkalnes apkārtnē ir daudzi karsta procesā izveidojušies mazi ezeriņi, bieži - bez nosaukuma. Taurkalnes aklezers vienīgais no novada ezeriem ir publiskie ūdeņi.

Ministru kabineta 2011. gada 12. jūlija noteikumos Nr.549 „Noteikumi par ūdens objektiem, kuru hidroloģiskais režīms regulējams ar hidrotehniskām būvēm” Vecumnieku novada ūdenstilpes nav iekļautas to ūdenstilpju sarakstā, kuru hidroloģiskā režīma regulēšana ir atļauta ar hidrotehniskām būvēm un kurām izstrādājami ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi plūdu draudu novēršanai.

Novada upes un ūdenstilpes tiek izmantotas makšķerēšanai, atpūtai pie dabā pie ūdeņiem, Mēmele – organizētiem laivu braucieniem. Vairākās vietās pie ūdeņiem ir ierīkotas atpūtas vietas vai tūrisma objekti.

Lielupes upju baseina apgabala plānā 2009.–2015. gadam kā peldūdeņi ir atzīmētas visas novada upes, kuras izdalītas kā ūdensobjekti – Iecava, Mēmele, Mīsa un Talķe.

Labiekārtotas atpūtas vietas ir ierīkotas vairākās vietās pie ūdeņiem:

- Vecumnieku ciemā pie Vecumnieku ūdenskrātuves, sauktas arī par Veco ezeru vai Lejas ezeru ir labiekārtota atpūtas vieta ar stāvvietām, sportošanas un aktīvās atpūtas vietām, nakšņošanas iespējām, ar ezera pludmali;
- Valles pagastā pie mākslīgi izveidota dīķa īpašumā „Mežmaļi 3” „Makšķernieku paradīze”, kas piedāvā makšķerēšanu, naktsmītnes, sporta spēles, pirts, banketu pakalpojumus);
- Kurmenes pagastā atpūtas vieta pie Mēmeles upes „Saliņas”, kurā ir laivu piestātne, laivu noma, pirts, nakšņošana, telšu vietas;
- Kurmenes pagastā atpūtas vieta pie Mēmeles upes „Saknes”, kurā ir peintbola laukums, laivu noma, pirts, telšu vietas;
- Kurmenes pagastā atpūtas vieta pie Mēmeles upes „Lutausi”, kas ir laivu noma, atpūtas vieta, pirts, nakšņošana, telšu vietas;
- Valles ciemā pie dīķa labiekārtojums un spēļu konstrukcijas;
- Bārbeles pagastā VAS „Latvijas valsts meži” valdījumā esošā atpūtas bāze pie Rukšu ezera;
- Vecumnieku pagasta Beibežos atpūtas bāze pie Arves ezera, kas piedāvā makšķerēšanu (līdakas, zandarti u.c.), laivu nomu, telšu vietas, sporta laukumus.

Ūdeņu pieejamība un gājēju labiekārtojuma infrastruktūra nav pietiekami attīstīta. Pašvaldība plāno sakārtot Vecā ezera apkārtni Vecumniekos.

Labiekārtojuma uzlabošana nepieciešama visu pagastu centros. Skaistkalnes muižas parka un Kurmenes muižas parka labiekārtošanā liela nozīme ir blakus esošās Mēmeles upes ainavai.

Priekšlikumi ilgtspējīgas attīstības stratēģijai

- Uzsvērt ūdeņu ekoloģisko, tūrisma un ainavas resursu nozīmi novada ilgtspējīgā attīstībā.
- Attīstīt sadarbību ar Lietuvu Mēmeles upes apsaimniekošanā un tūrisma attīstībā.

Priekšlikumi attīstības programmai

- Plānot pastaigu takas un aktīvās atpūtas teritoriju labiekārtošanu Vecumnieku ciemā pie Vecā un Jaunā ezera;
- Uzlabot Skaistkalnes un Kurmenes ciemu labiekārtojumu, izmantojot Mēmeles upes ainavu.

Priekšlikumi teritorijas plānojumam

- Virszemes ūdeņu krastmalās atļaut iekārtot atpūtas vietas;
- Atzīmēt ainaviskās teritorijas Mēmeles ielejā;
- Atspoguļot teritorijas plānojumā virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas, tajās ietverot applūstošās teritorijas.

3.1.4. Meži un purvi

Mežs novadā ir nozīmīgs saimnieciskais, kā arī bioloģisko daudzveidību un rekreācijas potenciālu veidojošais resurss. Meži veido arī novada ainavu, rada priekšnoteikumus tūrisma, īpaši dabas tūrisma attīstībai. Meži novadā ir izplatīti visos pagastos, it īpaši Vecumnieku, Valles un Kurmenes pagastos, kur mežainums pārsniedz 50%.

Atbilstoši Valsts meža dienesta meža inventarizācijas 2012. gada datiem, Vecumnieku novadā meža zemes aizņem 48044,2 ha jeb 57 % no kopējās novada platības, tas ir vairāk kā Latvijā vidēji (51%). Minētie inventarizācijas dati ietver informāciju par mežu, mežā ietilpstošiem pārplūstošiem klajumiem, purviem un laucēm un infrastruktūras objektiem meža zemēs. **Mežs** novadā klāj **54 %** novada teritorijas.

2.tabula. Vecumnieku novada meža zemju sadalījums

Teritoriālā vienība	Īpašuma piederība	Meža zemju struktūras elementu platība, ha					Meža zeme kopā, ha
		Mežs	Purvi*	Lauces	Pārplūstoši klajumi	Infrastrukturās objekti	
Vecumnieku novads	Privāti	17510,3	109,7	268,9	242	75,2	18206,1
	Valsts	27874,7	496,3	394,8	260,7	689,9	29716,4
	Pašvaldības	118,9	0	2,8	0	0	121,7
Vecumnieku novads	Kopā	45503,9	606	666,5	502,7	765,1	48044,2

* Ietver atklātus purvus. Ar mežu aizaugušie purvi – purvainie meži ir iekļauti grupā „meži”

Datu avots: Valsts meža dienests, Meža inventarizācijas dati, 2012.

Meža platībām Vecumnieku novadā, tāpat kā visā Latvijā teritorijā, ir tendence palielināties, jo turpinās lauksaimniecībā neizmantoto zemju dabiska aizaugšana, kā arī to mākslīga apmežošana, pateicoties lauku atbalsta pasākumiem. Mākslīga apmežošana nav plaši izplatīta Vecumnieku novadā. Latvijā meži uz lauksaimniecības zemēm aizņem 2,11% no kopējās teritorijas, konkrēti dati par Vecumnieku novadu nav pieejami.

Lielākā daļa (61 %) meža zemju Vecumnieku novadā pieder valstij (29716,4 ha). Privātpersonām novadā pieder nepilni 38 % meža zemju. Pašvaldība ir īpašnieks tikai 121,7 ha meža zemju.

Bez meža apsaimniekošanas Vecumnieku novadā **cita saimnieciskā darbība mežu zemēs** ir briežu dārzi („Hercogiste”, „Baltie zirgi”), ogošana, sēņošana un medības.

Vecumnieku pagasta medību saimniecībā darbojas 6 medību kolektīvi, kuri apvieno ap 200 mednieku.

Meža zemes, kurām ir noteikts dažāds dabas aizsardzības režīms (īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, mikroliegumi, to buferzonas, krasta kāpu aizsargjosla, ierobežotas saimnieciskās darbības josla, virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas, aizsargājami meža iecirkņi), Vecumnieku novadā aizņem 5617,3 ha jeb gandrīz 12 % no visām meža zemēm. Vislielākās meža aizsardzības platības atrodas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās, mikroliegumos un to buferzonās. VAS „Latvijas valsts meži” valdījumā esošajās zemēs dabas aizsardzības režīms ir noteikts 3460,8 ha zemēm.

Aprobežojumi saimnieciskajai darbībai mežos ir noteikti arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, aizsargjoslās ap purviem un dabas pieminekļu teritorijās. Šie meži, neatkarīgi no īpašuma piederības, ir apsaimniekojami atbilstoši Aizsargjoslu likuma, Likuma par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, Sugu un biotopu aizsardzības likuma, kā arī Meža likuma un saistībā ar šiem likumiem izdoto normatīvo aktu prasībām.

Purvi

Upmales paugurlīdzenuma viegli viļņotais reljefs un vāji caurlaidīgie ieži daudzos reljefa pazeminājumos ir veicinājuši pārmitrus apstākļus, kuros ir ieviesušies mitrumu mīloši augi un tiem sadaloties uzkrājušies kūdra un izveidojušies purvi. Daļa no novada purviem ir veidojušies, aizaugot seklām ūdenstilpēm. Atbilstoši VZD datiem, purvu kopējā platība novadā ir 1629,9 ha. Atbilstoši meža inventarizācijas datiem meža zemēs ir 201,4 ha purvu. Lielākās atklātās purvu platības atrodas Vecumnieku pagastā (201,ha) un Valles pagastā (148,9 ha). Purvi ir gan nozīmīgs kūdras, gan arī bioloģiskās daudzveidības resurss Vecumnieku novadā. Vairākiem Vecumnieku novada purviem vai to daļām ir noteikts aizsardzības statuss.

Priekšlikumi ilgspējīgas attīstības stratēģijai

- Uzsvērt mežus kā stratēģiski nozīmīgus Vecumnieku novada resursus uzņēmējdarbības attīstībai un iedzīvotāju ienākumiem.
- Veicināt kokapstrādes attīstību un pievienotās vērtības paaugstināšanos.
- Veicināt ilgspējīgas meža apsaimniekošanas principu ieviešanu.

Priekšlikumi attīstības programmai

- Piedalīties IADT dabas aizsardzības plānu izstrādē un pasākumu realizācijā (dabas izziņas takas, atpūtas vietas, u.tml.).
- Piedalīties Meža īpašnieku izglītošanā.
- Veicināt meliorācijas sistēmu uzlabošanu meža zemēs.
- Piedalīties atpūtas vietu (infrastruktūra) izveides projektos sadarbībā ar meža īpašniekiem.

Priekšlikumi teritorijas plānojumam

- Meža zemēm noteikt atsevišķu funkcionālo zonu „Meža teritorija”. Tajā atļautos izmantošanas veidus noteikt atbilstoši meža nozares normatīvajiem aktiem – meža apsaimniekošana, kā arī noteikt papildizmantošanu, kas rada iespēju mežu īpašniekiem izbūvēt meža apsaimniekošanai nepieciešamo inženiertehnisko infrastruktūru, izmantot meža zemēs esošos derīgos izrakteņus, izbūvēt sabiedriskus un tūrisma objektus un iegūt meža nekoksnes vērtības komerciāliem mērķiem.
- Lai nodrošinātu iedzīvotājiem atpūtai un veselības uzlabošanai nepieciešamos apstākļus, meža zemēs atļaut labiekārtošanu brīvdabas atpūtas vietām un sporta teritorijām.
- Informācijai grafiski atspoguļot LVM valdījumā esošās mežsaimniecībā izmantojamās teritorijas, meža infrastruktūras objektus, nemeža zemju teritorijas, kurās perspektīvā plānota meža ieaudzēšana, un zemes dziļi/derīgo izrakteņu teritorijas un rekreācijas objektus - atpūtas vietas mežā.
- Ņemot vērā, ka teritorijas plānojums ir sagatavots uz topogrāfiskās kartes, kas dažādās novada daļās ir sagatavota dažādos laikos un nesatur aktuālāko informāciju par meža zemēm. Precizējot nekustamā īpašuma esošo izmantošanu un funkcionālo zonu (M) un tajā atļauto izmantošanu, ir svarīgi izmantot aktuālākos inventarizācijas datus un citu meža īpašnieku un valsts institūciju rīcībā esošu informāciju par meža zemju izvietojumu, platībām un tajās ietilpstošiem mežiem, purviem, laucēm un meža infrastruktūras objektiem.
- Teritorijas plānojuma izstrādes laikā precizēt virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas meža teritorijās, iekļaujot tajās applūstošās teritorijas.
- Teritorijas plānojumā grafiski parādītas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi.

3.1.5. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi

Vecumnieku novadā daba kopumā ir maz pārveidota. Novadā ir saglabājusies Baltijas jūras reģionam tipiskā daba, neskarti biotopi, retu un aizsargājumu sugu atradnes un dzīvotnes, kas ir nozīmīgas gan Latvijas, gan Eiropas līmenī.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Vecumnieku novadā ir sešas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas: **dabas liegumi** „Dūņezera purvs”, „Kalēju tīrelis”, „Seržu tīrelis”, „Vāveres ezers” un „Zaļezera purvs”, kā arī ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis dabas piemineklis „Skaistkalnes karsta kritenes”, kas ir arī NATURA2000 – Eiropas nozīmes aizsargājamas dabas teritorijas¹⁴. Novadā vēl atrodas ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis dabas piemineklis „Bārbeles sērūdeņraža avots” un dendroloģiskie stādījumi – „Jaunmēmeles parks” un Stelpes „Grašu” dendroloģiskie stādījumi.

Novadā ir arī divi **vietējas nozīmes dabas liegumi**: „Turku tīrelis” un „Skaistkalnes liegums”.

Divām no īpaši aizsargājamām dabas teritorijām – dabas liegumam „Zaļezera purvs”¹⁵ (2010. – 2020.g.) un dabas piemineklim „Skaistkalnes karsta kritenes”¹⁶ (2005. – 2014.g.) ir izstrādāti un apstiprināti dabas aizsardzības plāni. Pārējām ĪADT dabas aizsardzības plāni nav izstrādāti.

Vecumnieku novada īpaši aizsargājamām dabas teritorijām nav apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, to teritoriju izmantošanu nosaka 2010. gada 16. marta Ministru kabineta noteikumi Nr.264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

3.tabula. Valsts un Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Nr. p. k.	Vietas kods	Kategorija un nosaukums, kategorija	NATURA 2000, tips*	Dabas aizsardzības plāna, darbības laiks/ individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumiem
1.	LV0500500	Dabas liegums „Dūņezera purvs”,	B	Nav/Nav
2.	LV0503000	Dabas liegums „Kalēju tīrelis”,	B	Nav/Nav
3.	LV0500600	Dabas liegums „Seržu tīrelis”,	B	Nav/Nav
4.	LV0500700	Dabas liegums „Vāveres ezers”	B	Nav/Nav
5.	LV0502800	Dabas liegums „Zaļezera purvs”,	B	Ir/Nav
6.	LV0402200	Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis dabas piemineklis „Skaistkalnes karsta kritenes”	B	Ir/Nav
7.	-	Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis dabas piemineklis „Bārbeles sērūdeņraža avots”	-	Nav/Nav
8.	-	Dabas piemineklis - dendroloģiskie stādījumi „Jaunmēmeles parks”	-	Nav/Nav
9.	-	Dabas piemineklis - Stelpes „Grašu” dendroloģiskie stādījumi	-	Nav/Nav

*Tips: B – teritorijas, kas noteiktas atbilstoši ES direktīvai „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEC; Datu avots: Dabas aizsardzības pārvalde

Dabas liegums „Dūņezera purvs”

Dabas liegums atrodas Valles pagastā. Platību 3 ha. Dabas liegums dibināts 1977.gadā. Jauktā tipa purvs - centrālā daļa ir zāļu purvs, kas pāriet pārejas purva joslā, kas aizņem lielāko daļu teritorijas un uz malām tas pāriet augstajā purvā. Purvs izveidojies aizaugot ezeram. Purva saglabāšanās pakāpe laba, meliorācija ietekme nav jūtama, purvs klajš, sastopami atsevišķi akači. Purvainajā priežu mežā atrodamas atsevišķas aizsargājamas augu sugas eksemplāri- plankumainā dzegužpirstīte. Teritorijā sastopami ES Biotopu direktīvas biotopi - neskarti augstie purvi, pārejas purvi un slīkšņas, purvaini meži.

¹⁴ likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (1993.g.) 1. pielikums

¹⁵ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2011. gada 07. marta rīkojums Nr.135

¹⁶ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2005. gada 04. oktobra rīkojums Nr. 313

Dabas liegums „Kalēju tīrelis”

Dabas liegums „Kalēju tīrelis” (41 ha) Vecumnieku pagastā izveidots 1977. gadā purvainu mežu un pārejas purvu aizsardzībai. Teritorijā konstatētas aizsargājamo augu sugas - stāvlapu dzegužpirkstīte un plankumainā dzegužpirkstīte.

Dabas liegums „Seržu tīrelis”

Dabas liegums „Seržu tīrelis” ir nozīmīga vieta purvainu mežu aizsardzībai, kas ir prioritārs Eiropas nozīmes biotops. Teritorijā sastopamas tādas īpaši aizsargājamo augu sugas kā stāvlapu dzegužpirkstīte un plankumainā dzegužpirkstīte, kā arī vairākas ES Putnu direktīvas sugas, piemēram, melnais stārķis, bikšainais apodziņš, melnā dzilna, zivju ērglis. Dabas liegums atrodas Valles pagastā. Tā platība 151 ha.

Dabas liegums „Vāveres ezers”

Teritorija Valles pagastā ietver Vāveres ezeru, apkārtējo pārejas purvu un slapjus melnalkšņu mežus. Nozīmīga spilgtās purvuspāres aizsardzības vieta. Teritorijā konstatēta stāvlapu dzegužpirkstīte, kā arī vairākas ES Putnu direktīvas sugas, piemēram, lielais dumpis, bikšainais apogs, melnā dzilna u.c. Liegums dibināts 1977. gadā. Platība – 225 ha.

Dabas liegums „Zālezera purvs”

Dabas lieguma teritorija atrodas Bābeles pagastā un ietver Zālezera (atbilstoši purva nosaukuma vietvārdam) pārejas purvu ar diseitrofu ezeru un purvainus priežu mežus. Dabas liegumā sastopamas īpaši aizsargājams putnu sugas kā lielā gaura, niedru lija, rubenis, mežirbe un citi. Dabas liegumam ir izstrādāts un apstiprināts dabas aizsardzības plāns. Tajā novērtēts, ka pašreizējā antropogēnā slodze uz teritoriju ir neliela, izņemot ogošanas sezonu, kad purvs tiek stipri nomīdīts, vietām līdz atsedzas atklāta kūdra. Dzērvenes lasa gan novada iedzīvotāji, gan Lietuvas pierobežu ciemu iedzīvotāji. Ogošanas laikā teritorija tiek piesārņota ar sadzīves atkritumiem. Taču, dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā, apsekojot dabas liegumu vasaras sezonā pirms ogošanas sezonas, būtiskas negatīvas ietekmes no iepriekšējo gadu ogošanas netika konstatētas, izņemot to, ka teritorijā vēl ir saglabājušies sadzīves atkritumi.

Dabas liegumā dabas tūrisms nenotiek. Dabas aizsardzības plānā norādīts, ka, ja dabas liegumā tiks ierīkota atpūtas vieta, iespējama apmeklētāju skaita palielināšanās un var būt arī lielāks piesārņojums ar sadzīves atkritumiem un lielāka augāja nomīdīšanas ietekme, kā arī pieaug ugunsgrēka risks. Tādēļ dabas aizsardzības plānā plānotie infrastruktūras pasākumi ir iedalīti IV prioritātē, kam nav būtiskas tiešas pozitīvas ietekmes uz dabas vērtību saglabāšanos un kas nav tieši saistīti ar citu sabiedrībai nozīmīgu interešu ievērošanu.

Vietējās nozīmes dabas liegums “Turku tīrelis”

Vietējās nozīmes īpaši aizsargājamās teritorijas statuss dabas liegumam “Turku tīrelis” Vecumnieku pagastā ir apstiprināts ar Vecumnieku pagasta padomes 1997. gada 23. decembra lēmumu. Tā platība ir 67,1 ha. “Turku tīrelis” ir izveidots kā dzērvenāju liegums.

Vietējās nozīmes dabas liegums “Skaistkalnes liegums”

Teritorija atrodas Skaistkalnes pagastā, meža zemēs. Tai ir bijusi ornitoloģiska vērtība. Pašlaik dabas lieguma vērtība no dabas aizsardzības viedokļa nav zināma. Turpmāk – attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas laikā - ir nepieciešams to skaidrot.

Vecumnieku novada teritorijā atrodas četri **dabas pieminekļi**:

- ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas pieminekļis¹⁷ „Skaistkalnes karsta kritenes” (Skaistkalnes pagasts),
- ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas pieminekļis „Bārbeles sērūdeņraža avots” (Bārbeles pagasts),
- dendroloģiskie stādījumi¹⁸ – „Jaunmēmeles parks” (Skaistkalnes pagasts),
- Stelpes „Grašu” dendroloģiskie stādījumi” (Stelpes pagasts) .

¹⁷ Ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekļu statusu nosaka Ministru kabineta 2001. gada 17. aprīļa noteikumi Nr. 175 „Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem”

¹⁸ Dendroloģisko stādījumu dabas pieminekļa statusu nosaka Ministru kabineta 2001. gada 20. marta noteikumi Nr. 131 „Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem”

Dabas piemineklis „Skaistkalnes karsta kritenes”.

Dabas piemineklis ietver izcilas dabas vērtības – bioloģiski daudzveidīgus, retus un īpaši aizsargājamus biotopus, to skaita arī tādus, kas atbilst ES sugu un biotopu Direktīvas 92/43/EEC biotopu klasifikatoram: karsta kritenes (kods 3190*), veci vai dabiski boreāli meži (kods 9010*), sugām bagātas ganības un ganītas pļavas (kods 6270*). Ekoloģiski un bioloģiski nozīmīgi ir mazskartie mežu nogabali, ka arī unikālie ģeomorfoloģiskie veidojumi – karsta kritenes, kas pieder arī Latvijas aizsargājamiem biotopiem. Dabas pieminekļa platība ir 97,47 ha, gandrīz puse – 40,6 ha no tās atrodas AS „Latvijas valsts meži” valdījumā, pārējā zemes pieder privātajiem zemes īpašniekiem. Dabas piemineklis ir valsts aizsardzībā ir kopš 1977. gada. Ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa statuss piešķirts 2001. gadā.

Dabas aizsardzības plānā noteikts teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķis „ir aizsargāt un saglabāt dabas pieminekļa «Skaistkalnes karsta kritenes» bioloģisko daudzveidību un izcilas ainaviskas

vērtības, vienlaicīgi nodrošinot rekreācijas, tūrisma un izglītības, izziņas un audzināšanas iespējas, tādējādi veicinot teritorijas sociāli – ekonomisko attīstību”. Dabas piemineklis «Skaistkalnes karsta kritenes» ir piemērots rekreācijai, tūrismam, izglītošanai un izziņai. Tā dabas aizsardzības plānā ir iekļauti pasākumi šī mērķa sasniegšanai. Plānā paredzēts izstrādāt mežaudžu apsaimniekošanas plānu un ainavu apsaimniekošanas plānu, iekļauti dabas aizsardzības pasākumi, kas vērsti uz īpaši aizsargājamo biotopu, tostarp karsta kriteņu aizsardzību. Plānots arī izstrādāt tūrisma infrastruktūras attīstības plānu, labiekārtot un uzturēt esošo taku tīklu, izveidot maršrutus alternatīvai atpūtai, iekārtot un uzturēt atpūtas vietas, skatu punktus, vizūras, auto stāvlaukumu, kā arī izdot informatīvo bukletu – ceļvedi pa kriteņu teritoriju, uzstādīt informācijas standus.

Dabas piemineklis „Bārbeles sērūdeņraža avots”. Atrodas 2 km uz dienvidiem no Bārbeles, Dreiju pagalmā, lecvavas labā krastā, 50 m attālumā no upes. Avots izplūst no 2 m dziļas karsta piltuves, ieplūst lecvavā pa aptuveni 100 m garu strautu. Avota ūdens ir mineralizēts sērūdeņradi saturošs avots ar lielu debītu. Sāls saturs vidēji ir 2,1 g/l, sērūdeņraža saturs 1 - 2 mg/l. Sērūdeņradis veidojas netālajā Bārbeles purvā (hidroģeoloģiskie apstākļi līdzīgi Ķemeru apkārtnes purviem). Laikā no 1739. gada (pēc hercoga Birona pavēles) līdz 1940. gadam avota ūdens ir izmantots dziedniecībā. Tam blakus ir darbojusies sērūdens vannu dziedniecības iestāde - pirmā Latvijā. Bārbeles sēravots 18. gs. bija slavenākā šāda tipa iestāde Latvijā. Attīstoties Ķemeru un Baldones kūrortiem, Bārbeles dziedniecības iestāde kļuva mazāk nozīmīga. Bez tam 19.gadsimtā sērūdens koncentrācija avotā samazinājās. 20. gs. sākumā Bārbelē ārstēti reimatisma slimnieki - to nomāja Latviešu sieviešu palīdzības korpuss, kas iekārtoja procedūru ēku un viesnīcu, iekopa parku un atklāja deju laukumu. Kūrorts tika izpostīts 2. pasaules kara laikā. Avota apkārtnē pašlaik ir sakopta, dziedniecības iestādes būves nav atjaunotas.

Dabas piemineklis ir bijis valsts aizsardzībā no 1977. gada. Ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa statuss piešķirts 2001. gadā. Tā teritorija ir 180,5 ha, ietver pārsvarā mežus, kas pieder fiziskām personām. Atbilstoši MK noteikumu Nr. 131 (20.03.2001) tajā ietilpst Bārbeles pagasta īpašumi “Cīruļi”, “Tīrumnieki”, “Dainas”, “Valteru Ganības”, “Valteri”, “Mežiņi”, “Pēterīši”, “Ķauķi”, “Kokneviči”, “Speltes”, “Rutki”, “Pumpuri”, “Vēsmas”, “Ievas”, “Priedājs”. Ievērojot to, ka statuss ir apstiprināts pirms 12 gadiem, dabas pieminekļi ietilpstošo īpašumu saraksts ir precizējams. Tā apsaimniekošanu regulē Ministru kabineta noteikumi Nr. 264 (16.03.2010.). Šo noteikumu 8. nodaļā ir noteiktas aizliegtās darbības dabas pieminekļa teritorijā: veikt darbības, kuru dēļ tiek bojāts vai iznīcināts dabas piemineklis vai mazināta tā dabiskā estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība, iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvu personiskām vajadzībām, mainīt zemes lietošanas kategoriju, kurināt ugunsiskus ārpus speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunsiskus pagalmos un ugunsiskus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem, cirst kokus kailcirtē un veikt pazemes būvju būvniecību. Savukārt, saņemot Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļauju, atbilstoši iepriekšminēto noteikumu 8. nodaļas nosacījumiem drīkst veikt koku ciršanu galvenajā cirtē un organizēt brīvā dabā publiskus pasākumus, kā arī nometnes, kurās piedalās vairāk par 60 cilvēkiem ārpus speciāli šim nolūkam ierīkotām vietām (speciāli ierīkotās vietās skaņojums nav nepieciešams). Noteiktais ierobežojums zemes lietošanas kategorijas maiņai, ievērojot dabas pieminekļa salīdzinoši lielo platību, apgrūtina zemes īpašnieku iespējas apsaimniekot savus īpašumus, bet dabas aizsardzības un tūrisma infrastruktūras attīstības pasākumi, kas noteiktu citas saimnieciskās darbības iespējas, nav plānoti. Tādēļ novada turpmākajā attīstībā ir svarīgi izstrādāt šim objektam dabas aizsardzības plānu, t.sk. individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, funkcionālo zonējumu un apsaimniekošanas pasākumus. Saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes sniegto informāciju (DAP 15.03.2013. vēstule Nr. 4.8/44/2013-N) dabas aizsardzības plāna un individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrāde ģeoloģiskajam un ģeomorfoloģiskajam dabas piemineklim „Bārbeles sērūdeņraža avots” par valsts budžeta līdzekļiem tuvākajā laikā netiek plānota, jo tas neatbilst nevienam no

2007.gada 9.oktobra Ministru kabineta noteikumu Nr. 686 "Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību" 3. punktā minētajiem kritērijiem¹⁹.

Lai attīstības plānošanas dokumentu darbības laikā risinātu jautājumu par dabas pieminekļa „Bārbeles sērūdeņraža avots” dabas aizsardzības pasākumu plānošanu un IAIN noteikumu projekta izstrādi, turpmāk ir nepieciešama visu iesaistīto pušu (zemes īpašnieki, meža īpašnieku apvienība „Bārbele”, DAP, pašvaldība) sadarbība un risinājumu (finansējums, cita veida ieguldījumi) meklēšana dabas aizsardzības plāna izstrādes un ieviešanas nodrošināšanai.

Dabas aizsardzības pārvaldes datu bāzē „Dižkoki” un dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols” nav reģistrēti **aizsargājami koki – dižkoki**, kas aug Vecumnieku novadā. Vecumnieku pagasta teritorijas plānojumā 2007. – 2019.g. ir iekļauta informācija par aizsargājamiem kokiem. Izvērtējot to atbilstību Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumu Nr.264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 2. pielikumā noteiktajiem kritērijiem, var secināt, ka Vecumnieku pagastā ir 11 aizsargājami koki – dižkoki un viens koks šo statusu var sasniegt attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas laikā (saraksts I sējuma 20.1. pielikumā). Saskaņā ar iepriekšminētajiem Ministru kabineta noteikumiem arī citi novada koki, kuri atbilst 2. pielikuma kritērijiem, ir dabas pieminekļi.

Ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi (atbilstoši MK noteikumu Nr. 264 (16.03.2010.) 38.1. punkta nosacījumiem) ir **dižakmeņi** – laukakmeņi, kuru virszemes tilpums ir 10 un vairāk kubikmetru un 10 metru josla ap tiem. Dižakmeņi novadā attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā nav apzināti.

Mikroliegumi

Saskaņā ar Sugu un biotopu aizsardzības likumu, mikroliegums ir teritorija, ko nosaka, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamas sugas vai biotopa aizsardzību ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ja kāda no funkcionālajām zonām to nenodrošina. Informācija par mikroliegumu izveidošanas mērķiem, saskaņā ar Vides aizsardzības likumu, ir ierobežotas pieejamības informācija. Vecumnieku novadā ir 29 mikroliegumi (saraksts 20.2. pielikumā, DAP 2013.gada marta informācija), kuru statuss noteikts retu un aizsargājamo biotopu, kā arī sugu dzīvotņu vai atradņu aizsardzībai nelielām bioloģiski vērtīgām teritorijām. No tiem 14 mikroliegumi atrodas Vecumnieku pagastā, pārējie – citos pagastos.

Attīstības resursi

Dabas teritorijas un objekti ir viens no novada dabas tūrisma un dabas izglītības resursiem.

Priekšlikumi ilgtspējīgas attīstības stratēģijai

- ĪADT - novada vērtība - norādīt uz Vecumnieku novadā esošajām ĪADT, to Eiropas nozīmi un iespējām izmantot ilgtspējīgai attīstībai.
- Iesaiste dabas izziņas tūrismā pēc dabas aizsardzības plāna izstrādes.

Priekšlikumi attīstības programmai

- ĪADT abas aizsardzības plānu izstrāde sadarbībā ar DAP. Prioritāra ir dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas piemineklim „Bārbeles sērūdeņraža avots”, kas nodrošināma iesaistoties visām iesaistītajām pusēm (zemes īpašnieki, meža īpašnieku apvienība „Bārbele”, DAP, pašvaldība).
- Dabas aizsardzības plānu izstrāde pašvaldības noteiktajām ĪADT. Statusa un dabas vērtību precizēšana vietējas nozīmes ĪADT „Skaistkalnes liegums”.

Priekšlikumi teritorijas plānojumam

- Vecumnieku novada teritorijas plānojuma kartēs attēlot īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumus.

¹⁹ Norādīto Ministru kabineta noteikumu 3. punktā noteikts: „Vides ministrija izveido komisiju, kurā uzaicina Zemkopības ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Latvijas Pašvaldību savienības un Dabas aizsardzības pārvaldes pārstāvjus. Komisijas sastāvu apstiprina vides ministrs. Komisija izvērtē saņemtos priekšlikumus un nosaka aizsargājamās teritorijas, kurām nākamajā gadā par valsts budžeta līdzekļiem izstrādājams plāns. Priekšroka plāna izstrādei par valsts budžeta līdzekļiem ir: 3.1. starptautiskas nozīmes aizsargājamām teritorijām, tai skaitā Eiropas nozīmes aizsargājamām teritorijām - Natura 2000; 3.2. aizsargājamām teritorijām, kurām nepieciešami dabas aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumi, lai nodrošinātu teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķu sasniegšanu; 3.3. aizsargājamām teritorijām, kuru plāna izstrādei ir līdzfinansējums.”

3.2. Antropogēnā slodze un vides kvalitāte

3.2.1. Antropogēnās slodzes veidojošo darbību raksturojums

Vecumnieku novadā attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā, apkopojot informāciju par objektiem, kuri ir saņēmuši piesārņojošās darbības atļaujas, apliecinājumus un/vai atbilstoši normatīvo aktu nosacījumiem sagatavo un iesniedz valsts statistiskos pārskatus „Nr.2 - gaiss”, „Nr.2 – ūdens” un „Nr. 3-A”, var secināt, ka saimniecisko darbību, kas ir saistīta ar zināmu antropogēno slodzi, veic 84 uzņēmumi. No tiem 11 uzņēmumi ir saņēmuši B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas, 61 – C kategorijas piesārņojošās darbības apliecinājumus. Minēto uzņēmumu saraksts, ietverot informāciju par saimnieciskās darbības virzieniem (NACE 2. redakcija) un piesārņojošās darbības atļaujām un apliecinājumiem, iekļauts attīstības plānošanas dokumentu I sējuma „Pašreizējās situācijas raksturojums” pielikumos. Papildus šajos pielikumos iekļautajai informācijai atkritumu apsaimniekošanas atļaujas ir saņēmusi Vecumnieku novada pašvaldība un SIA „Pumpuri IP” (Bārbeles pagastā).

Vecumnieku novadā izplatītākais saimnieciskās darbības veids ir lopkopība (NACE kods 1.4). Novadā darbojas 36 zemnieku saimniecības, kuras saņēmušas C apliecinājumus kā „dzīvnieku novietnes, kurās komerciālos nolūkos audzē 10 un vairāk dzīvnieku vienību, dzīvnieku novietnes, ja dzīvnieku novietne nav iekļauta likuma „Par piesārņojumu” 1.pielikumā” (Ministru kabineta noteikumi Nr.1082, 2.pielikums, 30.1.2010.). Šī darbība ir saistīta arī ar lauksaimniecības zemju izmantošanu augkopībai (NACE kods 1.50 - jauktā lauksaimniecība (augkopība un lopkopība)). Lauksaimniecības zemes aizņem 20 % (16696 ha) no novada teritorijas. No tās aramzeme ir 61 %, pļavas un ganības - 37 % no LIZ. Daļa no LIZ netiek izmantota intensīvai apsaimniekošanai. Novadā nav fermas, kas atbilstu A kategorijas un B kategorijas piesārņojošām darbībām. Novadam raksturīgas nelielas fermas (dzīvnieku novietnes), attīstītās bioloģiskās lauksaimniecības zemnieku saimniecības.

Novadā izplatīta ir kokapstrāde (NACE kods 16.10) - SIA „Krīči”, SIA „Skaistkalnes kokapstrādes cehs”, ZS „Vaivari”, SIA „Priede-A”, Vecumnieku cietums, SIA „Piebalgas”, SIA „Pakāpiens”, SIA „Hansa Timber Trade” ražotnes. Misā un Vallē darbojas kūdras ieguves (NACE kods 08.92) uzņēmumi AS „Misas kūdra” un SIA „Florabalt”. Jāatzīmē, ka novads ir bagāts ar derīgajiem izraktēniem, it īpaši kūdru, tās ieguve līmenis pašlaik ir zems, AS „Misas kūdra” kūdru iegūst ārpus novada teritorijas. Bārbeles pagastā darbojas SIA „Koks pluss” kokogļu ražotne (NACE kods 20.59).

Degvielas mazumtirdzniecību degvielas uzpildes stacijās (NACE kods 47.30) veic SIA „Aparts” Vallē un Vecumniekos, SIA „Solis ZS”, VAS „Latvijas autoceļu uzturētājs” Bauskas ceļu rajona Skaistkalnes iecirknis. Degvielas uzpildes stacijas/glabātuves ir arī uzņēmumiem SIA „Florabalt”, SIA „Piebalgas” un AS „Misas kūdra”. Automobiļu apkope un remonts (NACE kods 45.2) tiek veikts gan uzņēmumu vajadzībām, gan iedzīvotājiem kā pakalpojums (valsts AS „Latvijas autoceļu uzturētājs”, Bauskas ceļu rajona Skaistkalnes iecirknis, Vecumnieku cietums, SIA „Rekāde”, autoserviss, IK „Rimus” autoserviss, AS „Misas kūdra” tehnikas remontu darbnīca, SIA „KADIĶIS R” automašīnu darbnīca, SIA „Beibeži” mehāniskās darbnīcas).

Stelpes pagastā pašlaik darbību ir pārtraukuši divi uzņēmumi: SIA „Mežotne LDA” (NACE kods 15.98 – bezalkohola dzērienu ražošana, minerālūdeņu un pudelēs iepildītu citu ūdeņu ražošana) un AS „Bauskas piens” Stelpes pienotava (NACE 10.5 - piena produktu ražošana).

Iedzīvotājiem siltumapgādes (NACE kods 35.30 - tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana), dzeramā ūdens ieguves, attīrīšanas un apgādes (NACE kods 36.00) un notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas (NACE kods 37.00) sniedz pašvaldības Skaistkalnes, Kurmenes un Bārbeles pagasta pārvaldes, „Mūsu saimnieks”, SIA „Kūdrinieks” un SIA „Valles pašvaldības aģentūra”.

Vecumniekos darbojas pansionāts „Atvasara” (NACE kods 87.30 - veco ļaužu un invalīdu aprūpe).

Vērtējot esošo saimniecisko darbību pēc antropogēnajām slodzēm, Vecumnieku novadā ir jāatzīmē pakalpojumu sniegšana iedzīvotājiem (dzeramā ūdens apgādes, notekūdeņu savākšana un attīrīšana, siltumapgāde), kas pārsvarā atbilst B kategorijas piesārņojošo darbību apjomiem, un lauksaimniecība, mežizstrāde, kokapstrāde, kas savukārt tiek veikta atbilstoši C kategorijas piesārņojošām darbībām noteiktajiem kritērijiem²⁰.

Turpmāk šajā nodaļā ir sniegta informācija par novada saimnieciskās dzīves ietekmi uz vides kvalitāti, kas raksturo esošās antropogēnas slodzes radīto ietekmi uz virszemes un pazemes ūdeņu, kā arī gaisa kvalitāti, trokšņa līmeni un citiem aspektiem. Riska objektu un teritoriju raksturojums turpmāk 3.3. nodaļā.

²⁰ Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr.1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošās darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai"

Priekšlikumi ilgtspējīgas attīstības stratēģijai

- Saglabāt labu vides kvalitāti

Priekšlikumi attīstības programmai

- Plānot atbalsta pasākumus mūsdienīgas saimnieciskās darbības attīstības veicināšanai

Priekšlikumi teritorijas plānojumam

- Plānot teritorijas izmantošanu, sekmējot labas vides kvalitātes saglabāšanu, saglabājot pēc ietekmes uz vidi nelielu vai vidēju ražošanas objektu turpmākās attīstības iespējas un nodrošinot dabas resursus saudzējošu saimniecisko darbību. Teritorijas plānojuma un Vides pārskata izstrādes laikā ir sagatavots priekšlikums teritorijas izmantošanas plānošanai saistībā ar ražošanas objektu un mazo ražotņu attīstību, kas ir iekļauts teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos (1. pielikums).

3.2.2. Gaisa kvalitāte, stacionāro avotu radītais gaisa piesārņojums un kurināmā patēriņš

Gaisa kvalitāte novadā ir laba. Regulāri gaisa kvalitātes mērījumi Vecumnieku novadā netiek veikti. Taču, izvērtējot autotransporta intensitāti un stacionāro objektu radīto izmešu apjomus salīdzinājumā ar Latvijas pašvaldībām, kurās gaisa kvalitāte tiek kontrolēta, var secināt, ka novada gaisa piesārņojuma avotu ietekme uz gaisa kvalitāti kopumā ir neliela.

Galvenie gaisa piesārņojuma avoti, kas rada izmešus atmosfēras gaisā ir autotransports un stacionārie objekti. Vecumnieku un Valles pagastu šķērso dzelzceļš Krustpils – Jelgava, kas tāpat kā autotransports ir mobilais piesārņojuma avots.

Autotransporta radīto emisijās piesārņojošas vielas ir slāpekļa oksīdi, cietās daļiņas (putekļi) un oglekļa monoksīds. Neasfaltēto autoceļu apkārtņē izplatās un uzkrājas putekļi, ko rada transportlīdzekļu pārvietošanās. Jāatzīmē arī, ka ceļu posmos ar sliktu asfalta kvalitāti (autoceļš P89 un P73) ir apgrūtināta transportlīdzekļu pārvietošanās, bremzēšana vai braukšanas uzsākšana rada papildus gaisa piesārņojumu no autotransporta.

Intensīvākā autotransporta intensitāte 1798 automašīnas vidēji diennaktī atbilstoši VAS „Latvijas Valsts autoceļi” pēdējiem aktualizētajiem datiem (11. tabula) ir valsts reģionālā autoceļa P89 Ķekava – Skaistkalne posmā Vecumnieki – P73. Ievērojot gaisa piesārņotājielu izkliežu modelēšanas datus uz valsts galvenajiem autoceļiem pilsētu apkārtņē, kur transporta intensitāte ir ievērojami lielāka (10 – 20 reizes), var secināt, ka novada teritorijā autotransports nerada gaisa piesārņojuma kvalitātes normatīvu pārsniegumus.

Dzelzceļš teritorijās, kuras tas šķērso, rada papildus gaisa piesārņojumu (īpaši ar putekļiem) tiešā tā tuvumā. Vienlaikus jāatzīmē arī, ka pa dzelzceļa līniju Krustpils – Jelgava tiek pārvadātas bīstamās kravas un avāriju gadījumā ir iespējama apkārtējās vides (skatīt arī 3.7. nodaļu), t.sk. arī gaisa piesārņošana ar dažādu naftas produktu frakciju tvaikiem. Vecumnieku ciemā kravas vilcieni stāvēšanas laikā tiek darbinātas lokomotīves, kas rada papildus gaisa piesārņojumu un pasliktina dzīves apstākļus iedzīvotājiem tieši dzelzceļam blakus esošajās privātmājās. Gadījumā, ja dzelzceļa darbība pasliktina dzīves apstākļus iedzīvotājiem, sadarbībā ar vides valsts institūcijām un VAS „Latvijas valsts dzelzceļš” ir jāplāno pasākumi (vilcienu pārvietošanās grafika optimizācija, stāvēšanas vietas pārcelšana ārpus ciemata vai citi) gaisa kvalitātes uzlabošanai Vecumnieku ciema dzīvojamajā apbūvē dzelzceļa tuvumā.

Pēdējos gados (2011. un 2010.g.) novadā ir 16 uzņēmumi, kuri iesniedz valsts statistisko pārskatu “2Gaiss” par piesārņojošo vielu izmešiem atmosfēras gaisā. Dati par piesārņojošo vielu apjomiem no stacionārajiem avotiem ir apkopoti 4.tabulā.

Stacionārie piesārņojuma avoti novadā ir SIA „Mūsu saimnieks”, SIA „Kūdrinieks”, SIA „Valles pašvaldības aģentūra”, Kurmenes pagasta pārvaldes, Tieslietu ministrija leslodzījuma vietu pārvaldes Vecumnieku ciemata, SIA "Piebalgas", SIA "Pakāpiens", Vecumnieku novada pansionāta "Atvasara" katlu mājas un apkures katli, SIA „Solis ZS”, VAS „Latvijas autoceļu uzturētājs” (Bauskas ceļu rajona Skaistkalnes iecirknis), SIA „Aparts” (Vecumniekos, Vallē) degvielas uzpildes stacijas (mazumtirdzniecībai), uzņēmumu SIA „Piebalgas”, SIA „Florabalt” un SIA „Misas kūdra” degvielas uzpildes stacijas/glabātuves, kā arī SIA „Krīči”, SIA „Piebalgas”, SIA „Priēde-A”, SIA „Pakāpiens” kokapstrādes ražotnes un SIA „Koks pluss” kokogļu ražotne.

4.tabula. Piesārņojošo vielu daudzumi Vecumnieku novada stacionāro avotu izmešos 2007.-2011.gadam

Gads	Piesārņojošo vielu daudzumi, t/gadā				
	slāpekļa oksīdi (NOx)	oglekļa oksīds (CO)	oglekļa dioksīds (CO ₂)	cietās izkļiedētās daļiņas (kopā)	sēra dioksīds (SO ₂)
2011.	16,11	68,82	247,59	66,54	0,00
2010.	28,06	78,53	411,55	123,23	0,00
2009.	24,80	72,65	167,62	55,93	0,00
2008.	26,99	73,91	51,04	54,03	0,00
2007.	34,94	60,56	2506,81	134,44	0,00

Datu avots: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" datu bāze "Valsts statistiskais pārskats Nr.2Gais"

Atbilstoši Vides pārraudzības valsts biroja informācijai (<http://www.vpvb.gov.lv>) piesārņojošām darbībām, kas ir saistītas ar izmešiem atmosfēras gaisā, ir izsniegta viena B kategorijas piesārņojošās darbības atļauja (SIA „Koks Plus” kokogļu ražotnei) un trīs atļaujas (SIA „Kūdrinieks”, Vecumnieku novada Kurmenes pagasta pārvalde, SIA „Valles pašvaldības aģentūra”) citām darbībām, atļaujā ietverot nosacījumus arī C kategorijas piesārņojošai darbībai sadedzināšanas iekārtām, kuru ievadītā siltuma jauda ir vairāk nekā 0,2 megavati. Savukārt saskaņā ar VVD Jelgavas RVP informāciju (2012. gada augusts) novadā ir izsniegti 16 C kategorijas piesārņojošās darbības apliecinājumi, kas attiecas uz kokapstrādes ražotņu, sadedzināšanas iekārtu, transportlīdzekļu remonta un apkalpes darbnīcu un degvielas uzpildes staciju vai glabātuvju darbību.

Centralizēta siltumapgādes sistēma novadā ir Vecumniekos, Misā un Vallē, kas aptver daļu šo ciemu. Pārējos ciemos daudzdzīvokļu mājās, sabiedriskajās iestādēs (pagasta pārvaldēs, kultūras namos, skolas) un citos objektos ir decentralizēta. Kurināmais katlu mājās un apkures iekārtās ir šķelda, citas koksnes frakcijas, malka, kā arī dabas gāze (SIA „Kūdrinieks”). Informācija par izlietotā kurināmā daudzumiem apkopota 5. tabulā. Dabas gāzes un visu koksnes kurināmā veidu sadegšanas procesos kā galvenās piesārņojošas vielas veidojas oglekļa oksīdi, slāpekļa oksīdi un oglekļa dioksīdi. Novada apkures iekārtās kopš 2008. gada netiek izmantots sēru saturošs kurināmais, jo Vecumnieku vidusskola ir pieslēgta Vecumnieku ciema centralizētās siltumapgādes sistēmai, bet AS „Bauskas piens” ražotne Stelpē savu darbību ir pārtraukusi. Tādēļ atmosfēras gaisā no novadā esošajām apkures iekārtām nenonāk sēra dioksīda izmeši.

5.tabula. Izlietotā kurināmā daudzumi 2007.-2011.gadā

Kurināmā veids	Mērvienība	Izlietots kopā				
		2011.g.	2010.g.	2009.g.	2008.g.	2007.g.
Dabas gāze	Tūkstoši kubikmetru	128,673	214,638	89,212	27,166	285,062
Koksne	Tonna	1 546,48	-	-	-	-
Koksne (pārējie veidi)	Tonna	1 439,27	3024,45	3 672,88	2 385,57	3 871,31
Malka	Tonna	1287,53	866,93	697,02	837,52	1 029,78
Šķelda	Tonna	4789,02	5 696,00	4 749,23	6 971,62	6 791,94
Ogles	Tonna	-	-	-	-	15
Šķidrās kurināmais	Tonna	-	-	-	-	658,56

Datu avots: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" datu bāze "Valsts statistiskais pārskats Nr.2Gais"

Lauku teritorijās viensētās, fermās un citos objektos tiek lietoti individuāli apkures risinājumi. Galvenais kurināmais – malka vai šķelda.

Kokapstrādes cehos un kokzāģētavās izmešos veidojas cietās daļiņas jeb putekļi. Jāatzīmē, ka novada kokapstrādes uzņēmumos: SIA „Piebalgas” ir uzstādīti cikloni, kuros pirms izvadišanas apkārtējā vidē attīra līdz

85 %, SIA „Krīči” – līdz 92 %, SIA „Priede-A” – līdz 90 %, SIA „Pakāpiens” – līdz 85 % no cietajām daļiņām, kuras rodas ražošanas procesos.

Degvielas uzpildes staciju un glabātuvju izmešos gaiša veidojas benzīna un petrolejas tvaiki. Novadā darbojas četras mazumtirdzniecības un trīs uzņēmumu degvielas uzpildes stacijas.

Kopumā novada stacionāro avotu ietekme uz atmosfēras gaisa kvalitāti novadā ir neliela.

Priekšlikumi ilgtspējīgas attīstības stratēģijai

- Saglabāt labu gaisa kvalitāti novadā

Priekšlikumi attīstības programmai

- Plānot ceļu asfaltēšanu, lai samazinātu piesārņojumu ar cietajām daļiņām (putekļiem) autoceļu tuvākajā apkārtnē;
- Plānot valsts autoceļu P89 un P73 rekonstrukciju.

Priekšlikumi teritorijas plānojumam

- Būvlaides noteikt aizsargjoslas platumā;
- Plānot stacionāro izmešu avotu darbību, ievērojot novada saimnieciskās darbības līmeni un veicinot labas gaisa kvalitātes saglabāšanu dzīvojamās un sabiedriskās apbūves teritorijās;
- Noteikt aizliegumu sēru saturoša kurināmā vai izejvielu lietošanai sadegšanas procesos;
- Noteikt aizliegumu A kategorijas sadedzināšanas iekārtu izvietojumam novada teritorijā;
- Noteikt drošības aizsargjoslas degvielas uzpildes stacijām un bīstamo kravu pārvadājumu pa dzelzceļu maršrutam atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

3.2.3. Trokšņa līmenis un vibrācijas

Vecumnieku novadā trokšņa līmeņu pētījumi, modelēšana vai visu novada teritoriju aptveroši mērījumi nav veikti. Transporta un ražošanas objektu radītie trokšņa līmeņi novadā ir zemi. Augstāki trokšņa līmeņi ir dzelzceļa Krustpils - Jelgava tiešā tuvumā, tostarp, apdzīvotajās vietās, kuras šķērso dzelzceļš, - Vecumniekos, Misā un Taurkalnē. Vecumniekos dzelzceļa tiešā tuvumā esošajos īpašumos: „Kalnadirveikas”, „Ilgas”, „Klidziņi”, „Dzeņi”, „Straujas”, „Dainas”, „Dzintari”, „Mazrempji 2”, „Mazlorumi” un dzīvojamo ēku teritorijā Taurkalnes ciema dienvidu malā un Misas ciemā ir augstākie trokšņa līmeņi novadā. To rada kravas vilcienu kustība trokšņa un Vecumniekos arī lokomotīvu darbināšana vilcienu stāvēšanas laikā. Gadījumā, ja dzelzceļa darbība rada trokšņa diskomfortu iedzīvotājiem, ir jāveic trokšņa līmeņa mērījumi un, ja nepieciešams, sadarbībā ar vides valsts institūcijām un VAS „Latvijas valsts dzelzceļš” jāveic pasākumi trokšņa līmeņa mazināšanai Vecumnieku ciema dzīvojamajā apbūvē dzelzceļa tuvumā.

Kopumā, izvērtējot transporta intensitātes, transporta infrastruktūras izvietojumu novadā var uzskatīt, ka trokšņa līmenis Vecumnieku novadā nepārsniedz 2004. gada 13. jūlija Ministru kabineta noteikumos Nr.597 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” noteiktos robežlielumus.

Mūsu valsts normatīvajos aktos vibrāciju robežvērtības ir noteiktas tikai dzīvojamo un publisko ēku telpām (iekštelpām), ārtelpām un arī transporta infrastruktūras radītajām vibrācijām robežvērtības netiek regulētas. Transports, īpaši kravu transports, dzelzceļš, dažos gadījumos arī būvniecības darbi ir saistīti ar vibrāciju rašanos, kas var radīt ēku bojājumus un diskomfortu iedzīvotājiem. Vibrāciju avots novadā ir dzelzceļš un autoceļi.

Priekšlikumi teritorijas plānojumam

- Pasākumi apbūves aizsardzībai pret paaugstinātiem trokšņa līmeņiem vai vibrācijām teritorijas plānojumā līmenī nav jānosaka.
- Jaunas dzīvojamo un publisko ēku būvniecības gadījumā dzelzceļa tuvumā, ir ieteicams veikt trokšņa līmeņu mērījumus un, ja nepieciešams, izstrādāt risinājumus trokšņa līmeņa mazināšanai būvprojektā. Pieņemot lēmumus par prettrokšņa pasākumu ieviešanu, ir jāizvērtē arī izmaksu samērīgums.

3.2.4. Virszemes ūdeņu kvalitāte

Vecumnieku novada virszemes ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes aktuālākais vērtējums ir veikts Lielupes un Daugavas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānu izstrādes ietvaros.

Atbilstoši Lielupes upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā iekļautajam ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes vērtējumam: Iecavas (L127), Misas (L129), Taļķes (L132) un Mēmeles (L159) ekoloģiskā kvalitāte ir vidēja, tikai Viesītes (L161) un Ķekavas (Ķekaviņas, D414), kuru neliela sateces baseina daļa atrodas novadā, ekoloģiskā kvalitāte ir laba. Daugavas upes ūdensobjektu (D427SP un D413SP), kuru tiešo sateces baseinu nelielas teritorijas atrodas novada ziemeļu un ziemeļaustrumu stūrī, ekoloģiskā kvalitāte ir slikta un vidēja. Vecumnieku novada ūdensobjektu vidējo ekoloģisko stāvokli nosaka biogēno vielu (slāpekļa un fosfora savienojumu) daudzums ūdenī un tas, ka vēsturiskā piesārņojuma un Mēmelē arī pārrobežu piesārņojuma dēļ ūdenstecēs ir sākušies eitrofikācijas procesi.

6.tabula. Virszemes ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes vērtējums, ietekmējošie faktori un vides kvalitātes mērķi

Kods	Ūdensobjekta nosaukums	Ekoloģiskā kvalitāte/potenciāls, 2009.g.	Riska ūdensobjekts, MK noteikumi Nr. 418, 31.0.2011.	Kvalitāti ietekmējošie būtiskākie faktori	2015.gadā sasniedzamā ekoloģiskā kvalitāte/potenciāls
L127	Iecava	Vidēja	Nav		Laba
L129	Misa	Vidēja	Nav		Laba
L132	Taļķe	Vidēja	Nav		Laba
L159	Mēmele	Vidēja	Ir	Izkliedētais un pārrobežu piesārņojums, plūdu risks	Laba
L161*	Viesīte	Laba	Nav		Laba
D413SP*	Daugava	Vidēja	Ir	Punktveida piesārņojums (notekūdeņos esošās biogēnās vielas)	Laba
D427SP*	Daugava	Slikta	Ir	Punktveida piesārņojums (notekūdeņos esošās biogēnās vielas) un izkliedētais piesārņojums	Laba
D414*	Ķekava (Ķekaviņa)	Laba	Nav		Laba

* Novada teritorijā atrodas neliela daļa šī VŪO tiešā sateces baseina

Datu avots: Lielupes un Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāni 2010.- 2015. gadam, 2009.g.

Lielupes upju baseina apgabala ūdeņu ķīmiskā kvalitāte, tostarp, Vecumnieku novada ūdensobjektu, vērtējot pēc prioritāro un bīstamo vielu koncentrācijām virszemes ūdeņos, ir laba. Ķīmiskās kvalitātes vērtējums ir balstīts arī valsts statistikā pārskata „2Ūdens” informāciju, kas liecina par to, ka Vecumnieku novada teritorijā virszemes ūdeņos netiek novadītas prioritārās un bīstamās vielas.

Lielupes upju baseina apgabala plānā 2009.–2015. gadam sniegta informācija, ka par to, ka novada prioritārajiem zivju ūdeņiem un peldūdeņiem robežlielumu pārsniegumi nav konstatēti.

Saskaņā ar 2011. gada 31. maija Ministru kabineta noteikumos Nr. 418 “Noteikumi par riska ūdensobjektiem” Vecumnieku novada ūdensobjekts Mēmele (L159), ir riska ūdensobjekts. Tam pastāv risks nesasniegt LR “Ūdens apsaimniekošanas likumā” noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli minētajā likumā paredzētajā termiņā. Galvenais riska cēlonis ir izkliedētais (arī vēsturiskais) un pārrobežu piesārņojums, kā arī plūdu risks. Jāatzīmē, ka „Ziņojumā par virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību” (LVĢMC, 2011.) sniegta informācija, ka 2010. gadā Mēmeles (Iejpus Skaistkalnes) ekoloģiskā kvalitāte bija laba. Riska ūdensobjekti ir arī Daugava (D413SP) un Daugava (D427SP). Kā minēts iepriekš Vecumnieku novadā atrodas tikai neliela daļa no Daugavas ūdensobjektu tiešajiem sateces baseiniem. Riska ūdensobjektu apsaimniekošanā, veicot jebkuru darbību, ir īpaši svarīgi ievērot normatīvo aktu prasības attiecībā uz piesārņojošām darbībām un piesārņojošo vielu novadīšanu virszemes ūdeņos.

Vecumnieku novada Bārbeles, Skaistkalnes, Stelpes un Vecumnieku pagasti ietilpst īpaši jutīgajā teritorijā, uz kurām attiecas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem. Apsaimniekojot lauksaimniecības zemes īpaši jutīgajā teritorijā, ir jāievēro Ministru kabineta 2011. gada 11. janvāra noteikumu Nr.33 prasības kūtsmēsli, minerālmēslojuma, sadzīves notekūdeņu attīrīšanas iekārtu dūņu un citu slāpekļa savienojumu, kurus lieto, lai uzlabotu augu barošanās apstākļus,

uzglabāšanai un lietošanai (plašāk skatīt 9.1. nodaļā). „Ziņojumā par virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību” (LVĢMC, 2011.) izvērtējot, virszemes ūdeņu kvalitātes datus, secināts, ka virszemes ūdensobjektos jutīgajā teritorijā 2010. gada vasarā un rudenī, nitrātu robežlielums (nitrātu jonu koncentrācija - 50 mg/l) nav pārsniegts.

Virszemes ūdensobjektu kvalitātes mērķu sasniegšanai novadā ir svarīgi nodrošināt esošā stāvokļa nepasliktināšanu, notekūdeņu atbilstošu attīrīšanu novada apdzīvotajās vietās, labas lauksaimniecības prakses ieviešanu lauksaimniecībā. Nenoliedzami būtiska ir starpvalstu sadarbības līmenī risināmā Mēmeles (tāpat kā visa Lielupes upju sateces baseina apgabala) ūdeņu pārrobežu piesārņojuma mazināšana no Lietuvas.

Priekšlikumi ilgtspējīgas attīstības stratēģijai

- Sasniegt labu Vecumnieku novada ūdeņu ekoloģisko stāvokli.

Priekšlikumi attīstības programmai

- Turpināt ieviest ūdenssaimniecības projektus;
- Plānot atpūtas teritoriju pie ūdeņiem labiekārtošanu.

Priekšlikumi teritorijas plānojumam

- Ierobežot A kategorijas piesārņojošas darbības ražotņu, fermu un citu objektu, t.sk. lauksaimniecības jomā, lai mazinātu izkliedētā, īpaši slāpekli saturoša piesārņojuma veidošanos un ieskalosanos virszemes ūdeņos

3.2.5. Pazemes ūdeņu kvalitāte

Atbilstoši Lielupes upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2010.-2015.gadam (2009.) iekļautajam vērtējumam pazemes ūdeņu ķīmiskā kvalitāte ūdensobjektā D4 ir laba.

Centralizētai ūdensapgādei novadā pārsvarā izmanto Gaujas (D_{3gj}) un Amatas ūdens horizonta (D_{3am}) ūdeņus, Kurmenē - Kurmenes pamatskolas ūdensapgādes sistēmā Pļaviņu horizonta (D_{3pl}). Tie kopumā atbilst dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām,²¹ izņemot paaugstinātu dzelzs saturu, ko nosaka pazemes ūdeņu dabiskais sastāvs, un dažos gadījumos paaugstināta duļķainība, ko rada dzeramā ūdens sagatavošanas procesā vai novecojušu cauruļvadu kvalitāte. Dzeramā ūdens kvalitātes nodrošināšanai Vecumnieku novada apdzīvotajās vietās tiek īstenoti ūdenssaimniecības projekti, kas ietver dzeramā ūdens ieguves un sagatavošanas uzlabošanas tehniskos risinājumus (esošo urbumu sakārtošana vai jaunu ierīkošana, atdzelžošanas iekārtu uzstādīšana). Ūdenssaimniecības projektu ieviešana plašāk aprakstīta attīstības plānošanas dokumentu I sējuma „Pašreizējās situācijas raksturojums” 8.1. nodaļā.

Pazemes ūdeņu aizsardzībai no virszemes piesārņojuma dzeramā ūdensapgādes urbumiem un ūdensgūtnēm ir noteiktas aizsargjoslas. Informācija par noteiktajām un aprēķinātajām dzeramā ūdens ieguves vietu aizsargjoslām sniegta attīstības plānošanas dokumentu I sējuma „Pašreizējās situācijas raksturojums” pielikumos, tās attēlotas teritorijas plānojuma grafiskajā daļā.

Galvenās problēmas, kavējošie faktori

Tā kā normatīvajos aktos nav noteikta prasība artēzisko urbumu ierīkošanu saskaņot ar pašvaldību. Savukārt urbumu, kuri ir seklāki par 20 metriem, ierīkošana nav jāsaņemo arī ar vides institūcijām, tiem netiek gatavotas urbumu pases. Līdz ar to pašvaldībai nav precīzas informācijas par visiem urbumiem, to izvietojumu, dziļumu, ekspluatāciju. Tāpat arī īpašumi, kuros atrodas urbumi, tiek pamesti, urbumi paliek neapsaimniekoti un tā rodas pazemes ūdeņu piesārņošanas risks.

Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā ir pieprasīta un saņemta informācija par artēziskajiem ūdensapgādes urbumiem no VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāzes „Urbumi”, precizēts esošajā ūdensapgādē iesaistīto urbumu saraksts un to aizsargjoslas. Šī informācija turpmāk pašvaldībā ir izmantojama, pieņemot lēmumus par to turpmāku izmantošanu.

Priekšlikumi ilgtspējīgas attīstības stratēģijai

- Saglabāt labu Vecumnieku novada vides, t.sk. pazemes ūdeņu kvalitāti.

²¹ Nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.235 „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”(29.04.2003.).

Priekšlikumi attīstības programmai

- Turpināt ieviest ūdenssaimniecības projektus.
- Izvērtēt urbumu izmantošanu un stāvokli un nepieciešamības gadījumā sadarbībā ar īpašniekiem plānot neizmantoto urbumu slēgšanu vai konservēšanu, lai mazinātu pazemes ūdeņu piesārņojuma risku.
- Veidot urbumu datu bāzi sadarbībā ar LVĢMC par urbumiem (ūdensapgādes, izpētes un monitoringa), kas ir 20 metri un dziļāki, un sadarbībā ar īpašniekiem par seklajiem urbumiem.

Priekšlikumi teritorijas plānojumam

- Izvirzīt nosacījumus seklo urbumu (līdz 20 m) ierīkošanai.
- Pazemes ūdeņu aizsargāšanai no virszemes piesārņojuma dzeramā ūdensapgādes urbumiem un ūdensgūtnēm norādīt aizsargjoslas. Informācija par noteiktajām un aprēķinātajām dzeramā ūdens ieguves vietu aizsargjoslām sniegta **Error! Reference source not found.**nodaļā „**Error! Reference source not found.**”, aizsargjoslas attēlotas grafiskajā daļā.
- Noteikt prasības pieslēgumiem pie centralizētās ūdensapgādes sistēmas ciemos, kā arī decentralizētās ūdensapgādes risinājumiem.

3.2.6. Ūdeņu ieguve un izmantošana

Informācija par ūdeņu ieguvi un izmantošanu atbilstoši valsts statistisko pārskatu „Nr.2-ūdens informācijai” sniegta 7. un 8. tabulā.

Ūdens ieguves apjomi Vecumnieku novadā kopš 2008. gada ir samazinājušies. Laika periodā no 2008. līdz 2011. gadam kopējais ūdens ieguves apjoms novadā ir robežās no 176 līdz 200 tūkstošiem m³/gadā. Savukārt no 2002. līdz 2007. gadam tas ir bijis no 280 līdz 396 tūkstošiem m³/gadā. Iegūtā ūdens apjomu izmaiņas ir skaidrojama ar ražošanā izmantotā ūdens apjoma samazināšanos, ūdens resursu taupīgāku apsaimniekošanu un zudumu mazināšanos centralizētās ūdensapgādes sistēmās apdzīvotajās vietās, kurās ir ieviesti ūdenssaimniecības projekti (attīstības plānošanas dokumentu I sējums „Pašreizējās situācijas raksturojums” 8.1. nodaļa). Ūdeni novadā iegūst tikai no pazemes ūdeņiem. Pēdējos gados (2010. un 2011.g.) vislielāko ūdens daudzumu – ap 57 %, salīdzinot ar kopējo iegūto ūdeņu apjomu, iegūst Vecumnieku pagastā darbojošies ūdensapgādes uzņēmumi SIA „Mūsu saimnieks” un SIA „Kūdrinieks”, kas nodrošina dzeramā ūdens apgādi Vecumniekos, Misā, Beibežos un Piebalgās. Pārējos pagastos arī galvenā ūdens ieguve notiek dzeramā ūdens apgādei iedzīvotājiem. Piemēram, 2001. gadā Bārbeles pagastā iegūti aptuveni 9 %, Kurmenes pagastā – 5 %, Skaistkalnes pagastā – 25 %, Stelpes pagastā – 0,2 % un Valles pagastā 2 % no kopējā ūdens daudzuma.

7.tabula. Ūdens ieguves apjomi un ieguves vietu skaits Vecumnieku novadā 2007. – 2011.g.

Gads	Ūdens ņemšana no dabīgiem avotiem, tūkst. m ³ /gadā					Lietus ūdeņi
	Ieguves vietu skaits	Iegūts kopā	t.sk. izmērīts	Virszemes	Pazemes	
2011.	19	175,823	175,823	0	175,823	0
2010.	20	229,33	229,33	0	229,33	0
2009.	17	199,755	199,755	0	199,755	0
2008.	13	182,56	182,56	0	182,56	0
2007.	29	300,595	300,595	0	300,595	0
2006.	31	279,408	241,667	0	279,408	0
2005.	34	329,481	311,071	0	329,481	2,29
2004.	36	336,839	314,255	0	336,839	4,53
2003.	32	395,956	313,756	0	395,956	1,5
2002.	38	352,644	293,924	0	352,644	0,642

Datu avots: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" datu bāze "Valsts statistiskais pārskats Nr.2 Ūdens"

Iegūtais pazemes ūdens galvenokārt tiek izmantots komunālajām un sadzīves vajadzībām - pēdējos divos gados (2010. un 2011.g.) 86 - 91% no kopējā apjoma (8.tabula). Vecumnieku, Skaistkalnes, Kurmenes un Bārbeles

pagastos 2011. gadā viss iegūtais ūdens tiek izmantots sadzīves vajadzībām (dzeramais ūdens), Valles pagastā SIA „Krīči” un Stelpes pagastā AS „Bauskas piens” piena pārstrādes ražotne ūdeni izmantoja arī ražošanas vajadzībām.

Nelielus apjomus pazemes ūdeņu no tiem piederošiem urbumiem iegūst zemnieku saimniecības. Zemnieku saimniecībās lopu dzirdināšanai tiek izmantots arī no sekļajiem urbumiem (līdz 20 m dziļumam), grodu akām vai virszemes ūdeņiem iegūts ūdens. Taču šie apjomi ir nelieli.

8.tabula. Ūdens izmantošana Vecumnieku novadā 2007. – 2011.g.

Gads	Ūdens izmantošana, tūkst. m ³ /gadā				
	Kopā	tai skaitā		Atgriezeniskās sistēmās	Ūdeņu zudumi
		ražošanas vajadzībām	komunālajām un sadzīves vajadzībām		
2011.	174,765	16,177	158,588	1,46	1,068
2010.	222,446	29,198	193,248	0	6,788
2009.	196,444	0,133	196,311	0	2,398
2008.	182,563	6,832	175,731	0	0
2007.	283,785	138,792	144,993	0	16,784

Datu avots: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" datu bāze "Valsts statistiskais pārskats Nr.2Ūdens"

3.2.7. Notekūdeņu attīrīšana un novadīšana apkārtējā vidē

Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā 2012.g. novada centralizētajās notekūdeņu savākšanas sistēmās sadzīves notekūdeņi tiek attīrīti astoņās bioloģiskajās attīrīšanas iekārtās (Vecumniekos, Misā, Beibežos, Piebalgās, Vallē, Stelpē, Kurmenē, Bārbelē) un piecās mehāniskajās attīrīšanas iekārtās (Nīzerē, Mēmelē, Putnos un divas Skaistkalnē – „Skaistkalnes centrs”, „Līvānu mājas”). Novadā vēl darbojas uzņēmumu SIA „Pīlādzis”, SIA „Florabalt” un Tieslietu ministrijas Ieslodzījuma vietu pārvaldes Vecumnieku cietuma mehāniskās NAI, kā arī SIA „MBM” un AS „Bauskas piens” filiālē (2012.g. uzņēmuma darbība pārtraukta) bioloģiskās NAI.

Kopējam apkārtējā vidē novadītajam notekūdeņu daudzumam tāpat kā iegūtajam ūdens apjomam ir tendence samazināties. Kopš 2008. gada tas ir mazāks nekā 200 tūkstoši m³ (9. tabula). 2011. gadā 60 % no kopējā notekūdeņu daudzuma veidojās Vecumnieku pagastā (Vecumniekos, Misā, Beibežos un Piebalgās).

Pēdējos 5 gados ir samazinājies arī nepietiekami attīrītais notekūdeņu apjoms. 2011.gadā 88 % apkārtējā vidē novadīto ūdeņu atbilda Ministru kabineta noteikumos Nr.34 "Noteikumi pa piesārņojošo vielu emisiju ūdeņī" (22.01.2002.) noteiktajām kvalitātes prasībām. Skaistkalnē, Putnos un Vallē, daļai notekūdeņu arī Kurmenē 2011. gadā notekūdeņu attīrīšana nav pietiekama. Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā 2012.gadā un 2013. gada sākumā Vecumniekos, Bārbelē un Skaistkalnē tiek ieviesti ūdenssaimniecības projekti. Visās trīs apdzīvotajās vietās tiek izbūvētas jaunas bioloģiskās NAI. Vecumnieku cietuma teritorijā arī notiek bioloģisko NAI izbūve un tīklu rekonstrukcija. Lai no novada teritorijas apkārtējā vidē novadītu normatīvo aktu prasībām atbilstošas kvalitātes notekūdeņus, Putnos un Vallē ir jāveic NAI rekonstrukcija.

9.tabula. Apkārtējā vidē novadīto notekūdeņu daudzumi un to atbilstība normatīvo aktu prasībām 2007. – 2011.g.

Gads	Novadīšanas vietu skaits (izplūdes)	Kopā novadītie notekūdeņi, tūkst m ³ /gadā	tai skaitā				
			Ar attīrīšanu norm. tīri	Ar attīrīšanu norm. netīri	Bez attīrīšanas norm. tīri	Bez attīrīšanas norm. netīri	Lietus ūdeņi
2011.	15	162,804	130,717	19,18	12,89	0	0,017
2010.	13	190,879	117,166	0	0	73,713	0
2009.	11	163,685	162,471	1,214	0	0	0
2008.	10	146,915	131,363	15,552	0	0	0

Gads	Novadīšanas vietu skaits (izplūdes)	Kopā novadītie notekūdeņi, tūkst m ³ /gadā	tai skaitā				
			Ar attīrīšanu norm. tīri	Ar attīrīšanu norm. netīri	Bez attīrīšanas norm. tīri	Bez attīrīšanas norm. netīri	Lietus ūdeņi
2007.	15	236,794	221,011	6,754	0	9,029	0
2006.	15	222,274	196,983	22,041	0	3,25	0
2005.	17	268,224	234,883	32,819	0,026	0,496	0
2004.	19	285,932	245,008	38,144	0	2,78	0
2003.	18	318,091	289,394	28,697	0	0	0
2002.	21	260,682	228,761	31,921	0	0	0

Datu avots: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" datu bāze "Valsts statistiskais pārskats Nr.2Ūdens"

Novadā 2011. gadā atbilstoši valsts statistiskā pārskata „2ūdens” informācijai ir 15 notekūdeņu izplūdes (pēc attīrīšanas): Mēmelē – 5 izplūdes (Skaistkalnē – 3, pa vienai izplūdei Kurmenē un Putnos), Misā - arī 5 izplūdes (Misā, Beibežos, Stelpē, NAI „Stelpes pienotava”, Nīzerē), Taļķē – viena izplūde no NAI Vecumniekos, Zvirgzdē – no NAI Piebalgās, Dzērvītes upē – no Bārbeles NAI, Vārniņas strautā, pēc tam Vārnas upē – no Valles NAI, meliorācijas grāvī no Vecumnieku cietuma NAI. Pēc bioloģisko NAI izbūves Skaistkalnē plānota viena izplūde Mēmelē. Bez tam Vallē meliorācijas grāvī notekūdeņus no mehāniskajām NAI novada SIA „Florabalt”, SIA "MBM" pēc attīrīšanas tos infiltrē gruntī.

Attīrītajos notekūdeņos paliekošo vielu daudzumi ir apkopti 10.tabulā. Galvenās vielas, kuras tiek novadītas apkārtējā vidē, ir komunālo notekūdeņu paliekošais piesārņojums: suspendētās vielas, slāpekļa un fosfora savienojumi. Ievērojot to, ka analīžu un uzskaites metožu precizitāte minētajā laika periodā ir bijusi atšķirīga, apkopotie dati nav tieši salīdzināmi. Valsts statistiskās pārskata „2Ūdens” informācija liecina, ka novada teritorijas virszemes ūdeņos netiek novadītas prioritārās un bīstamās vielas.²²

10.tabula. Attīrītajos notekūdeņos paliekošo vielu daudzumi 2007. – 2011.g.

Gads	Vielu daudzumi, t/gadā								
	Piesārņ. dati	Suspendētās vielas	BSP ₅	ĶSP	Naftas produkti	SVAV	P _{kop.}	P-PO4	N _{kop.}
2011.	9,369	1,023	0,278	5,887	0	0	0,202	0,05	1,569
2010.	24,719	3,308	4,341	12,185	0	0	0,681	0,06	3,74
2009.	12,984	3,256	0,344	6,618	0	0	0,309	0,009	2,339
2008.	16,65	1,827	2,429	8,127	0	0	1,232	0,36	2,197
2007.	37,02	3,528	6,392	18,74	0	0	1,923	0,999	3,73

Datu avots: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" datu bāze "Valsts statistiskais pārskats Nr.2Ūdens"

3.3. Riska teritorijas un objekti

Viens no pašvaldības uzdevumiem ir pasargāt iedzīvotājus, tautsaimniecību un vidi no iespējamo ārkārtējo situāciju potenciālajām briesmām, ko var izraisīt dabas un tehnogēnās katastrofas un avārijas. Riska situācijas cilvēku veselībai un nekustamajiem īpašumiem var radīt dabas apstākļi, esošās un bijušās saimnieciskās darbības objekti.

Izstrādājot Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentus, ir apzinātas dabas apstākļu un saimnieciskās darbības radītās riska teritorijas un objekti.

Vecumnieku novadā var izdalīt šādas dabas apstākļu radītās riska teritorijas:

- applūstošās teritorijas,
- plūdu riska teritorijas,

²² Noteiktas 12.03.2002. MK noteikumu Nr.118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” 1.pielikumā.

- karsta riska izplatības teritorija un
- seismiskā riska zona.

Saimnieciskā darbība vēsturiski un pašlaik novadā nosaka šādus riska objektus un teritorijas:

- potenciāli piesārņotās vietas,
- paaugstinātas bīstamības objekti,
- bīstamo kravu pārvadājumu maršruti,
- ar Sosnovska latvāni invadētās teritorijas,
- riska virszemes ūdensobjekti un
- paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas.

Iepriekšminētās riska teritorijas un objekti aprakstīti šajā nodaļā, par tām informācija sniegta attīstības plānošanas dokumentu I sējumā „Pašreizējās situācijas raksturojums. Citi ar iedzīvotāju un īpašumu drošību saistītie riski un to novēršanas pasākumi ir iekļauti Vecumnieku novada civilās aizsardzības plānā (2009.).

3.3.1. Applūstošās teritorijas

Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā tika veikts pētījums „Applūstošo teritoriju noteikšana Vecumnieku novadā” (L.Engēle, 2012.), kurā atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 406 „Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” (08.06. 2008.) nosacījumiem ir noteiktas applūstošās teritorijas.

Applūstošo teritoriju noteikšana veikta galvenajām ūdenstecēm, kas veido novada hidrogrāfiskā tīkla pamatu, - Mēmelei, Iecavai un Misai.

Applūstošo teritorijas noteikšanā izmantota VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” sniegtā informācija par maksimālo ūdens līmeni ar 10 % pārsniegšanas varbūtību: Mēmeles upei Skaistkalnē - 29,70 m BS, Iecavas upei pie autoceļa P73 - 43,84 m BS un Misas upei pie novada ziemeļrietumu robežas - 23,96 m BS.

Ņemot vērā virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu un applūstošo teritoriju noteikšanas mērķi, MK apstiprinātajā metodikā minēto, kā arī vietas specifiskos apstākļus, applūstošo teritoriju noteikšanai Vecumnieku novada teritorijā izmantoti sekojoši kritēriji:

- Ļoti raksturīgas pazīmes ir mitrumu mīloši augi un palienēm tipiskas augu sabiedrības, augsnes pārmitrums. Palieņu pļavu augāju veido parastais miežabrālis *Phalaroides arundinacea*, pļavas lapsaste *Alopecurus pratense*, slaidais grīslis *Carex acuta*, ciņu grīslis *Carex caespitosa*, parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria*, ciņusmilga *Deschampsia cespitosa*, purva gandrene *Geranium palustre* u.c. mitrām un slapjām pļavām raksturīgas augu sugas. Applūstošajās teritorijās raksturīgi arī melnalkšņu meži;
- Arī attekas un vecupes ir ielejas zemākās, applūstošās daļas raksturīga pazīme;
- Dabā konstatējamas regulāri applūstošo teritoriju robežas, kas izveidojušās tiešas ūdens iedarbības vai saimnieciskas darbības dēļ, piemēram, izteikta robeža reljefā ir raksturīga pazīme, kas norāda palienes robežu.
- Esošās infrastruktūras, hidrotehniskās un civilās būvniecības radītā ietekme uz palienes mitruma režīmu un dabīgo veģetāciju teritorijās, kurās ir daļēji vai pilnīgi izmainījies mitruma režīms – kā applūstošās teritorijas robeža ir noteikti arī polderu dambji un ceļu uzbērumi, arī viensētas parasti neatrodas applūstošajās teritorijās;
- Papildus izmantota arī aprēķinātā applūšanas ar 10 % varbūtību riska augstuma atzīme;
- Izmantota arī vietējo iedzīvotāju sniegtā informācija par teritoriju applūšanu.

Noteiktās applūstošās teritorijas robežas ir parādītas arī teritorijas plānojuma III. „Grafiskās daļas” kartē „Vecumnieku novada teritorijas aprobežojumi”. Applūstošo teritoriju platība Vecumnieku novada teritorijā kopā ir 1 701,69 ha, t.sk. Mēmelei ir noteikta 109,80 ha, Iecavai – 1088,53 ha, Misai – 503,36 ha. Applūstošās teritorijas aizņem galvenokārt dabiski un daļēji dabiski biotopi – zālāji, meži, krūmāji un purvi. Nozīmīgākās applūstošās teritorijas Vecumnieku novadā ir Iecavas un Misas krastos, kur sastopami arī bioloģiski vērtīgi un īpaši aizsargājami biotopi.

Applūstošās teritorijas ir iekļautas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās.

Priekšlikumi TP

- Atbilstoši Aizsargjoslu likuma prasībām, virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā ir jāiekļauj visa atbilstoši MK apstiprinātajai metodikai noteiktā applūstošā teritorija

- Teritorijas plānojumā applūstošajās teritorijās nepieciešams noteikt tādus plānotās (atļautās) izmantošanas nosacījumus, kas veicinātu palieņu un ūdeņu krastmalu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, tostarp sekmētu Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamo biotopu 6450 Palieņu zālāji, 91E0 Aluviāli palieņu un krastmalu meži, 3260 Upju straujteces un dabiski upju posmi saglabāšanos (skat. 3.1. nodaļu).
- Ņemot vērā to, ka šajā darbā applūstošās teritorijas noteikšanai izmantotas kartes ar mēroga noteiktību 1:10 000, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos nepieciešams noteikt, ka applūstošās teritorijas robežu precīzē turpmākajā plānošanas un projektēšanas gaitā, kad tiek izmantots kartogrāfiskais materiāls ar lielāku mēroga precizitāti – izstrādājot detālplānojumu, zemes ierīcības projektu vai būvprojekta ģenerālplānu. Applūstošās teritorijas un virszemes ūdensobjekta aizsargjoslas precizēšanai veic topogrāfisko uzmērīšanu un apsekošanu dabā, pieaicinot normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā sertificētu biotopu un sugu ekspertu.

3.3.2. Plūdu riska teritorijas

Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā tika veiktā pētījums „Applūstošo teritoriju noteikšana Vecumnieku novadā” (L.Engēle, 2012.) ietvaros papildus applūstošās teritorijas noteikšanai, kas kopumā raksturo regulārās ūdensteču applūšanas robežas, ir identificētas arī plūdu riska teritorijas. Plūdu riska teritorijas ietvertas ar zemāku applūšanas risku (1% applūšanas varbūtība vai mazāka).

Plūdu riska teritoriju noteikšanā izmantota Zemkopības ministrijas pakļautībā esošo hidroloģisko novērojumu staciju (novērojumi turpinājās vismaz līdz 2008. gadam) informācija par maksimālo plūdu atzīmēm:

- Zvirgzde (uz Zvirgzdes upes 1,8 km no ietekas Misā), kur maksimālā ūdens līmeņa atzīme 25,96 m BS tika novērota 1962. gadā;
- Aļņi (uz Iecavas upes lejpus autoceļa P87), kur maksimālā ūdens līmeņa atzīme 31,36 m BS tika novērota gadā.

Plūdu riska teritoriju identificēšanā tāpat kā applūstošo teritoriju noteikšanā un attēlošana veikta uz ortofoto kartes, izmantojot arī PSRS Ģenerālštāba topogrāfiskās kartes ar mēroga noteiktību 1:10 000 augstuma līnijas un augstuma atzīmes, noteikšanā izvērtēta Vecumnieku novada spēkā esošo teritorijas plānojumu informāciju, iedzīvotāju un pašvaldības speciālistu sniegtā informācija, kā arī izlases veidā veikta teritorijas apsekošana dabā.

Vecumnieku novada civilās aizsardzības plānā (2009.) minēts, ka plūdu gadījumā var tikt appludinātas līdz 10 mājām Skaistkalnes ciematā, kas atrodas Mēmeles upes krastā. Bīstamākais periods ir pavasara ledus iešanas laikā, kad var rasties ledus sastrēgumi un ūdens līmenis var sasniegt kritisku līmeni dažu stundu laikā. Pārējā novada teritorijā var rasties plūdu draudi atsevišķām viensētām kas atrodas dzirnavdīķu un nelielu upīšu krastos. Pēc Kurmenes pagasta pārvaldes sniegtās informācijas maksimālajos plūdos applūst viena viensēta Mēmeles krastā.

Lielupes upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2009. - 2015.gadam plūdu apdraudējums kā ietekmējošais faktors norādīts Mēmelei.

Kā plūdu riska teritorijas iepriekšminētā pētījuma rezultātā Vecumnieku novadā ir izdalītas:

- Misas polderu teritorijas, kur ūdens režīms ir atkarīgs no meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju stāvokļa un darbības;
- nelielas teritorijas Iecavas un Mēmeles krastos, kur iespējama applūšana pie augstākiem ūdens līmeņiem, ņemot vērā kartogrāfisko materiālu.

Plūdu riska teritorijas aizņem 889 ha, t.sk. Mēmelei ir 10 ha, Iecavai – 63,63 ha un Misai – 815,37 ha. Plānojot novada attīstību nav nepieciešams izstrādāt īpašus pasākumus plūdu riska novēršanai vai aizsardzībai pret plūdiem, jo plūdu risks nav izdalāms kā novada līmeņa problēma. Konkrētus pasākumus aizsardzībai pret plūdiem (piemēram, esošās apbūves aizsardzībai) var realizēt, ievērojot normatīvo aktu prasības, būvprojektēšanas procesā.

Priekšlikumi TP

- Teritorijas plānojumā nepieciešams norādīt arī plūdu riska teritorijas, kuras nav iekļautas atbilstoši MK apstiprinātajai metodikai noteiktajās applūstošajās teritorijās, bet kur ir iespējama applūšana pie augstākiem ūdens līmeņiem, kā arī polderu teritorijas.

3.3.3. Karsta izplatības teritorija

Vecumnieku novadā Skaistkalnes apkārtnē atrodas karsta izplatība teritorija, kur tā aizņem samērā plašu teritoriju Mēmeles labajā krastā austrumu virzienā līdz Kurmenei un ziemeļu virzienā līdz Bārbelei (zona attēlota I sējumā - 3. attēls „Riska objekti un teritorijas”, grafiskās daļas karte „Teritorijas apgrūtinājumi”). 1984.-1986.g. Skaistkalnes iecirknī (Vērdiņu apkārtnē) ir veikti karsta procesu novērojumi²³, kas turpinājās līdz 1993. gadam.

Ģeomorfoloģiski šī teritorija ir lēzeni viļņots līdzenums. Tā absolūtās atzīmes mainās nelielās robežās – no aptuveni 40 m vjl. pie Mēmeles līdz nedaudz vairāk par 50 m vjl. Bārbeles un Kurmenes apkārtnē.

Karsta procesu darbības rezultātā izveidojušās visdažādākās formas. To veidošanās sākas ar iežu (ģipšakmens) šķīšanu dziļumā, kā rezultātā pazemē veidojas kavernas, dobumi un tukšumi. Procesam turpinoties, ieži zaudē noturību, kam seko pēkšņs zemes virsas iegruvums un kritenes veidošanās, ko parasti pavada mazāks vai lielāks troksnis. Jaunu karsta formu veidošanās virszemē notiek pēkšņi. Līdz ar to prognozēt karsta procesu turpmāko attīstību ir neiespējami.

Skaistkalnes iecirknī veiktie novērojumi liecina, ka izskalošanai pakļauti visi Salaspils svītu veidojošie ģipšakmeņi, izturīgāks ir tikai ģipšains dolomīts.

Vecumnieku novadā sastopamās karsta kritenes nosacīti var iedalīt trijās grupās:

- Pirmajai grupai pieskaitāmas plašas, plānā nenoteiktas, apaļas vai iegarenas formas kritenes, kuru diametrs/garums vietām pārsniedz 50 m. To dziļums svārstās no 5-7 līdz pat 10-15 m. Katrā no kritenēm izdalās vairāki pazeminājumi, kas dažkārt aizpildīti ar nelieliem ezeriņiem vai nedaudz pārpurvoti. Nogāzes pārsvarā stāvas, retāk – lēzenas. Lēzenajās nogāzēs vērojamas atsevišķas līdz 1-1,5 m dziļas piltuvveida kritenes. Nogāzes klāj veģetācijas sega – zālājs, krūmi, dažviet arī koki. Stāvākajos posmos vietām atsedzas kvartāra nogulumi, tomēr nevar apgalvot, ka tie izveidojušies karsta procesu darbības rezultātā. Visticamāk atsegumi izveidojās nogāžoties nogāzē augošajiem kokiem. Šādas kritenes visbiežāk sastopamas **NATURA 2000** objekta Skaistkalnes karsta kritenes (austrumos no Skaistkalnes) teritorijā. Šī objekta teritorijā atrodas Skaistkalnes apkārtnē konstatētās lielākās karsta kritenes, kas pieskaitāmas šeit parakstītajai grupai.
- Otrajai grupai pieder plaši, plānā nenoteiktas formas pazeminājumi. To dziļums nepārsniedz 5 m. Arī šajās kritenēs bieži izdalās vairāki pazeminājumi, ko bieži aizpilda nelieli ezeriņi. Nogāzes lēzenas, klātas ar veģetācijas segu (pārsvarā zālājs).
- Trešās grupas kritenes plaši sastopamas visā teritorijā. Tās parasti ir nenoteiktas formas (plānā) pazeminājumi ar dziļumu līdz 1-1,5 m. Dažviet šīs kritenes aizņem ezeriņi, plašākās vairumā gadījumu ir pārpurvotas. Ģeoloģiskās kartēšanas urbumi liecina, ka kūdras biežums tajās sasniedz 5-6 m. Biezais kūdras slānis, kas aizpilda kritenes, liecina, ka kriteņu dziļums ir tuvs 8 m, tādēļ var uzskatīt, ka tās veidojušās daudz agrāk nekā pirmās un otrās grupas kritenes.

Atsevišķi jāmin lielas kritenes, ko aizpilda ezeri – Rukšu, Lielais un Mazais Melnezers, Strempu, Krustenes, Spulgu un vairāki bezvārda. Nav izslēgts, ka arī vairāki citi ezeri šajā Vecumnieku novada daļā aizpilda karsta procesu gaitā izveidojušās kritenes.

Karsta procesu izpausmēm ir pakļauta pakļautā teritorija Lietuvas Republikā - starp Mēmeles upi un Biržiem. Biržu tuvumā ir izveidots Biržu reģionālais parks²⁴, kas iekļauts **NATURA 2000** teritoriju tīklā.

Karsta procesu izpausmes ir aktīvas arī mūsdienās. Jāatzīmē, ka karsta procesi risinās ļoti lēnām. Skaistkalnes atradnes izpēti laikā veikta hidroģeoloģiskā izpēte ir nepietiekama, lai uzsāktu ģipšakmens ieguvī A kategorijas krājumu laukumā. Savukārt Skudru atradnes hidroģeoloģiskie apstākļi nav pētīti vispār. Karsta procesi un to ietekme, risinājumi tās mazināšanai vai novēršanai, turpmāk ir detalizēti pētāma gadījumā, ja plāno uzsākt ģipšakmens ieguvī atradnē „Skaistkalne” vai „Skudras”. Plašāka informācija par karsta procesiem un situācijas raksturojums karsta izplatības teritorijās sniegta novada plānošanas dokumentu izstrādes laikā sagatavotajā

²³ Avots: Трацевская, Л.П., Венска В.К. и др. Отчет по изучению экзогенных геологических процессов. Рига, 1986. Valsts ģeoloģijas fonds

²⁴ Parka platība aptuveni 14,5 ha, konstatētais karsta kriteņu skaits – 6500. Lielai daļai virszemes kriteņu ir piltuvveida forma un stāvas nogāzes, to dziļums nepārsniedz 1-1,5 m. Jāatzīmē, ka karsta kritenes sastopamas arī teritorijā uz ziemeļiem no Biržu reģionālā parka. Lielākā no tām ir Karves ola jeb Govs ala. Tās platība ir 120 m², dziļums – 10 m.

„Pārskatā par ģipšakmens resursiem un krājumiem, ieguves iespējām un karsta procesiem Vecumnieku novadā” (SIA "Ģeoserviss", 2012., pārskats pieejams kā atsevišķs dokuments).

Priekšlikumi AP

- Gadījumā, ja tiek plānota ģipšakmens ieguve, pēc plānotā ieguves apjoma izvēles, lai iegūtu pilnīgākus hidroģeoloģiskos datus, nepieciešama papildu *Skaistkalnes* atradnes hidroģeoloģiskā izpēte un režīma novērojumi. *Skaistkalnes atradnes A* kategorijas krājumu ieguvei ir nepieciešams veikt arī hidroģeoloģisko modelēšanu, lai precizētu depresijas piltuves lielumu, līmeņu pazemināšanos, pieteces apjomu u.c. hidroģeoloģiskos parametrus.

Priekšlikumi TP

- Pirms jaunas apbūves uzsākšanas ir jāveic ģeotehniskā izpēte, īpašu vērību pievēršot iespējamām karsta procesu izpausmēm. Karsta procesu izplatības teritoriju ģeotehniskajai izpētei maksimāli jāizmanto ģeofizikālās metodes (vertikālā elektriskā zondēšana, radiolokācija). Karsta izplatības teritorijās ģeotehnisko izpēti veic būvniecības vajadzībām jebkurā gadījumā.
- Aizliegt ģipšakmens ieguvi, pamatojoties uz karsta procesa radīto risku. Noteikt plānotās izmantošanas kartē teritoriju ar īpašām prasībām „Karsta procesu izplatības teritorija” un šajā zonā paredzēt papildus noteikumus teritorijas plānojuma grozījumiem un lokālpļanojumiem, ja tādi tiek uzsākti.

3.3.4. Seismiskā riska zona

Ģeoloģiskajā informācijā valsts nacionālā plānojuma vajadzībām (Valsts ģeoloģijas fonds, 2000.) minēts, zemestrīces Latvijā ir reta un neraksturīga parādība, taču ilggadējo instrumentālo seismoloģisko novērojumu analīze un ģeoloģiski-ģeofizikālie zemes garozas pētījumi pierāda, ka tās ir iespējamās. Novērojumi liecina, ka valsts teritorijā un tās tiešā tuvumā ir bijušas zemas intensitātes zemestrīces. Seismisko procesu radītas zemes garozas svārstības arī gadījumos, ja to intensitātes ir zemas, var izraisīt celtņu un to pamatu bojājumus. Tādēļ Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentu izstrādes kontekstā ir atzīmējama seismiskā riska zona, kura iepriekšminētajā ģeoloģiskajā informācijā ir identificēta Skaistkalnes pagastā, Bārbeles pagasta dienvidu un Kurmenes pagasta rietumu daļā. Īpašu pasākumu plānošana aizsardzībai pret seismisko risku nav nepieciešama.

3.3.5. Potenciāli piesārņotas vietas

Vecumnieku novadā atbilstoši VSIA „Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” datu bāzes „Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrs” informācijai atrodas 28 potenciāli piesārņotas vietas, to saraksts iekļauts attīstības plānošanas dokumentu I sējuma „Pašreizējās situācijas raksturojums” pielikumos. Tie pārsvarā ir bijuši saimnieciskās darbības objekti – degvielas uzpildes stacijas vai degvielas glabātuves, bijušas sadzīves atkritumu izgāztuves, kā arī mehāniskās darbnīcas, katlu mājas, ķīmijas noliktavas un citi ar saimniecisko darbību saistīti objekti. Potenciāli piesārņoto vietu reģistrā ir iekļauti objekti, kuros saimnieciskā darbība ir bijusi saistīta ar iespējamu vides piesārņojumu, taču vietas izpēte parasti nav veikta un līdz ar to nav precīzas informācijas par piesārņojuma klātbūtni, tā veidu, apjomu un izplatību. Izplatītāko iespējamo piesārņojošo vielu grupu veido naftas produkti, sadzīves ķīmijas produkti un pesticīdi vai sadalīšanās blakus produkti un citas ķīmiskas vielas. Dažās no tām pašlaik uzņēmumi (VAS "Latvijas autoceļu uzturētājs" Bauskas ceļu rajona iecirknis, SIA „Piebalgas”, SIA „Pīlādzis”, SIA „Misas kūdra” degvielas uzpildes stacijas) veic saimniecisko darbību un kontrolē vides stāvokli atbilstoši tiem izsniegtajās darbības atļaujās noteiktajām prasībām. Lielākajā daļā potenciāli piesārņoto objektu darbība ir pārtraukta. Sadzīves atkritumu izgāztuves „Lielkalni”, „Putnu fabrika”, „Sietiņi”, „Medņi” un „Ziliņi” ir rekultivētas.

Priekšlikumi TP

- Plānojot iesaistīt šīs vietas novada attīstībā, ir svarīgi veikt to izpēti un, ja nepieciešams, sanāciju vai monitoringu²⁵, ja nepieciešams, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos iekļaujot papildus prasības to izmantošanai.

25 Atbilstoši LR likuma „Par piesārņojumu”, 12.03.2002. MK noteikumu Nr.118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” un 25.10.2005. MK noteikumu Nr.804 „Noteikumi par augsnes un grunts kvalitātes normatīviem” nosacījumiem.

3.3.6. Paaugstinātas bīstamības objekti

Vecumnieku novadā nav ražošanas objektu, kuriem saskaņā ar MK noteikumu Nr.532 „Noteikumi par rūpniecisko avāriju riska novēršanas kārtību un riska samazināšanas pasākumiem” (19.07.2005.) ir jāizstrādā rūpniecisko avāriju novēršanas programma, drošības pārskati vai civilās aizsardzības plāns.

Atbilstoši MK noteikumu Nr.626 „Noteikumi par paaugstinātas bīstamības objektu noteikšanas kritērijiem un šo objektu īpašnieku (valdītāju, apsaimniekotāju) pienākumiem riska samazināšanas pasākumu nodrošināšanai” (18.09.2007.) 7.1.punktā un pielikuma 1.tabulā iekļautajiem kritērijiem SIA „SOLIS-ZS” degvielas uzpildes stacija Vecumniekos Rīgas ielā 29 ir vietējas nozīmes paaugstinātas bīstamības objekts, jo tajā vienlaikus uzglabājas vairāk nekā 25 tonnas naftas produktu. Pārējās novada mazumtirdzniecības un uzņēmumu degvielas uzpildes stacijas: SIA „APARTS” degvielas uzpildes stacijas „Vecumnieki” (Vecumniekos), „Melderī” (Vallē), VAS „LATVIJAS AUTOCEĻU UZTURĒTĀJS” Bauskas ceļu rajona Skaistkalnes iecirkņa DUS (Skaistkalnes pagastā), uzņēmumu SIA „Piebalgas „Un SIA „Florabalt” DUS neatbilst MK noteikumu Nr.626 (18.09.2007.) kritērijiem, tādēļ ir uzskatāms par lokālas nozīmes paaugstinātas bīstamības objektu. Saskaņā ar iepriekšminēto Ministru kabineta noteikumu nosacījumiem Vecumnieku novadā neatrodas valsts un reģionālas nozīmes paaugstinātas bīstamības objekti. Novada paaugstinātas bīstamības objektu saraksts un informācija par tām noteiktajām drošības aizsargjoslām sniegts attīstības plānošanas dokumentu I sējuma „Pašreizējās situācijas raksturojums” pielikumos. Paaugstinātas bīstamības objekti un to drošības aizsargjoslas. Par drošību paaugstinātas bīstamības objektos atbild to operatori.

Priekšlikumi TP

- Paaugstinātas bīstamības objektiem – degvielas uzpildes stacijām – teritorijas plānojumā ir jānosaka drošības aizsargjoslas;
- Paaugstinātas bīstamības objektu apkārtējo teritoriju plānošanā, īpaši apdzīvotās vietās, jāizvērtē šo objekti iespējamie radītie riski avāriju gadījumā, apdraudējums cilvēku veselībai, īpašumiem un apkārtējai videi, tostarp saistībā ar plānoto izmantošanu.

3.3.7. Bīstamo kravu pārvadājumu maršruti

Bīstamo kravu pārvadājumi tiek veikti pa dzelzceļu Krustpils – Jelgava (pārsvārā tālāk uz Ventspili), kas šķērso Vecumnieku novada teritoriju. Pa dzelzceļu tiek pārvadāti naftas produkti, amonjaks un citas ķīmiskas, tostarp, bīstamas vielas. Transporta avāriju rezultātā bīstamās vielas var izplatīties apkārtējā vidē, radīt augsnes, grunts, virszemes un pazemes ūdeņu un gaisa piesārņojumu, kā arī radīt tiešu apdraudējumu cilvēku veselībai un īpašumiem (ugunsbīstamība, sprādzienbīstamība, toksiskums). Pēdējos 15 gados (1998.g. un 2010.g.) novada teritorijā saistībā ar bīstamo kravu pārvadāšanu pa dzelzceļu ir notikušas divas avārijas (skatīt arī 6.3. nodaļu). Vecumnieku novada Civilās aizsardzības plānā (2009.) skaidrots, ka, avarējot 60 t amonjaka cisternai, var izveidoties dzīvībai bīstama zona 7 km rādiusā no avārijas vietas, kurā, atkarībā no avārijas vietas var atrasties Vecumnieku pagasta Vecumnieku, Beibežu vai Misas ciematu vai Valles pagasta Taurkalnes ciemata iedzīvotāji, kā arī Vecumnieku un Valles pagastu atsevišķas viensētas dzelzceļa līnijas tuvumā.

Novada teritoriju šķērso valsts autoceļi Vecumnieki - Nereta -Subate P73, Bauska - Linde P-88, Ķekava - Skaistkalne P89, Iecava - Stelpe P92, Bauska - Aizkraukle P87. Pa tiem nelielos apjomos tiek pārvadātas arī bīstamas kravas (sašķidrinātās dabasgāzes baloni, naftas produkti, skābekļa baloni). Nenožīmīgos daudzumos bīstamas kravas var tiks transportētas arī pa citiem novada ceļiem. Šie kravu pārvadājumi avārijas gadījumā var radīt apkārtējās vides piesārņojumu lokāli - nelielā teritorijā. Tādēļ bīstamo kravu pārvadājumi pa autoceļiem nav izdalāmi kā bīstami objekti novada līmenī.

Rīcības transporta avāriju, tostarp saistībā ar bīstamo kravu pārvadājumiem gadījumā ir plānotas Vecumnieku novada civilās aizsardzības plānā (2009.).

Priekšlikumi TP

- Dzelzceļa līnijas Krustpils - Jelgava posma Vecumnieku novadā teritorijas plānojumā ir jānosaka drošības aizsargjosla;
- Dzelzceļa līnijai blakus esošo teritoriju plānošanā, īpaši apdzīvotās vietās Vecumniekos, Misā, Beibežos un Taurkalnē, jāizvērtē šī objekti iespējamie radītie riski avāriju gadījumā, apdraudējums cilvēku veselībai, īpašumiem un apkārtējai videi, tostarp saistībā ar plānoto izmantošanu.

3.3.8. Ar Sosnovska latvāni invadētās teritorijas

Valsts augu aizsardzības dienesta datubāzē Vecumnieku novadā ir reģistrētas 43 Sosnovska latvāņa atradnes²⁶. To kopējā platība ir 36,34 ha. Vislielākās ar Sosnovska latvāni invadētās platības - 33,72 ha (34 atradnes) atrodas Valles pagastā, nelielas platības Bārbeles pagastā – 1,24 ha (3 atradnes) un Stelpes pagastā 1,38 ha (7 atradnes). Valles pagastā trīs zemesgabalos ar Sosnovska latvāni ir invadētās platības, kas pārsniedz 4 un 5 hektārus. Vairākas invadētās teritorijas atrodas uz dienvidaustrumiem no Valles pie autoceļa Vecumnieki – Nereta –Subate.

Priekšlikumi AP

- Pašvaldībai sadarbībā ar VAAD un zemes īpašniekiem ir jāplāno Sosnovska latvāņa ierobežošana un iznīcināšana Valles pagastā, arī Bārbeles un Stelpes pagastos.

3.3.9. Riska virszemes ūdensobjekti

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumos Nr. 418 "Noteikumi par riska ūdensobjektiem" (31.05.2011.) noteikto Vecumnieku novada ūdensobjekts Mēmele (L159), ir riska ūdensobjekts. Tam pastāv risks nesasniegt LR "Ūdens apsaimniekošanas likumā" noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli minētajā likumā paredzētajā termiņā. Galvenais riska cēlonis ir izklidētais (arī vēsturiskais) un pārrobežu piesārņojums, kā arī plūdu risks. Riska ūdensobjekti ir arī Daugava (D413SP) un Daugava (D427SP) - Vecumnieku novadā atrodas tikai neliela daļa to tiešo sateces baseinu.

3.3.10. Paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas

Paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas vasarās ugunsbīstamajā periodā ir meži, īpaši sauso augšanas apstākļu veidi, un purvi, kā arī nekoptās lauksaimniecības zemes pavasarī, kad tajās bieži vien tiek dedzināta kūla, kas var izraisīt ugunsgrēkus plašākās teritorijās, skart ēkas, būves un apdraudēt cilvēku drošību.

Atbilstoši Valsts meža dienesta meža inventarizācijas 2012. gada datiem, Vecumnieku novadā meža zemes aizņem jeb 57 % (48044,2 ha) no kopējās novada platības, no tām mežs – 54 %. Ņemot vērā lielo mežu īpatsvaru Vecumnieku novadā liela meža ugunsgrēka gadījumā iespējama lielu meža masīvu izdegšana, postījumi videi un īpašumiem. Meža degšana var sekmēt arī kūdras purvu aizdegšanos. Degot purviem, plašā novada un pat kaimiņu pašvaldību teritorijā iespējams sadūmojums.

Rīcības meža un purvu ugunsgrēku gadījumos ir plānotas Vecumnieku novada civilās aizsardzības plānā (2009.).

²⁶ Avots: <http://www.vaad.gov.lv>, uzmērītie dati uz 29.01.2010. un VAAD 2012.g. augustā sniegtā informācija teritorijas plānojuma izstrādei

4. VIDES STĀVOKLIS TERITORIJĀS, KURAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANA VAR BŪTISKI IETEKMĒT

Novada vides stāvoklis detalizēti ir raksturots attīstības plānošanas dokumentu I sējumā un šī pārskata 3. nodaļā. Šajā nodaļā norādītas teritorijas un objekti, kuru attīstības plānošanas dokumentu īstenošana var ietekmēt un norādīta svarīgākā informācija par to vides stāvokli.

Lai noteiktu teritorijas un objektus, kuru būtiski ietekmēs jauno novada attīstības plānošanas dokumentu ieviešana, ir izvērtētas Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013.-2028.gadam, attīstības programmā 2013.-2019.gadam un teritorijas plānojumā 2014.-2026.gadam ietvertos stratēģisko prioritāšu, rīcības virzienu, pasākumu kopumu, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos (TIAN) iekļautie nosacījumi un novada plānotā (atļautā) izmantošanas ietekme uz konkrētām teritorijām.

Novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma novadā tiek izstrādāta pirmo reizi un ir vērsta uz novada kopējo interešu apzināšanu un vienotas attīstības plānošanu, teritorijas plānojums, izvērtējot līdz šim spēkā esošos teritorijas plānojumus, nosaka vienādus teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus visā novadā, pēc būtības jaunas prasības nosakot tikai attiecībā uz ražošanas objektu diferenciaciju dažādās teritorijās, atsevišķu kurināmā veidu izmantošanu, seklo (līdz 20 m dziļumam) ūdensapgādes urbumu ierīkošanas un mazo ražotņu darbības nosacījumus. Ievērojot arī to, ka novadā netiek plānota jaunas apbūves vai ražošanas teritorijas, tad objekti un teritorijas, kuras šie attīstības plānošanas var būtiski ietekmēt ir apskatāmi novada vai lokālas (objektu vai teritoriju tiešā tuvumā) ietekmes līmenī, izņemot netiešo ietekmi uz karsta izplatības teritoriju, kas attiecas arī uz Lietuvas Republikas teritoriju.

Attīstības plānošanas dokumentos ietvertos projektu un teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas ieviešana ietekmēs novada ūdensobjektus, plānotajām ražošanas objektu (R2) teritorijām blakus esošās savrupmāju, daudzdzīvokļu, jauktās publiskās apbūves un sabiedriskās apbūves teritorijas Vecumniekos, Skaistkalnē un Bārbelē, novada autoceļu un ciemu ielu tiešo apkārtni un karsta riska izplatības teritoriju.

IAS noteikto stratēģisko prioritāšu "darba vietas un uzņēmējdarbība" un „atpūtas un tūrisms”, attīstības programmā iekļauto projektu ūdenssaimniecības, teritoriju labiekārtošanas projektu, atbalsta pasākumi uzņēmējdarbības veicināšanai īstenošana un TIAN noteiktā aizlieguma A kategorijas piesārņojošajām darbībām visa novada teritorijā, tostarp, fermu intensīvai cūku un mājputnu audzēšanai izveidei, ieviešana, ietekmēs novada virszemes ūdensobjektu Mēmeles, Iecavas un Misas ekoloģisko stāvokli. Atbilstoši Lielupes upju baseinu apgabalu plānā iekļautajam vērtējumam tas visiem minētajiem ūdensobjektiem ir novērtēts kā „vidēja ekoloģiskā kvalitāte”. Mēmele Ministru kabineta noteikumos Nr. 418 "Noteikumi par riska ūdensobjektiem" (31.05.2011.) ir noteikta kā riska ūdensobjekts (risks labu virszemes ūdeņu ekoloģisko stāvokli līdz 2015. gadam). Novada virszemes ūdensobjekta Mēmele ekoloģisko kvalitāti lielā mērā ietekmē biogēno vielu (slāpekļa un fosfora) notece no Lietuvas teritorijas. Daļa virszemes ūdensobjektu tiešo sateces baseinu atrodas jutīgajā teritorijā, tādejādi minētās plānošanas dokumentos ietvertās rīcības un risinājumi to ieviešanas gadījumā ietekmēs arī šo teritoriju. Jutīgās teritorijas vides stāvoklis ir raksturojams ar iepriekš apskatīto ūdensobjektu ekoloģisko stāvokli.

IAS noteiktās prioritātes „darba vietas un uzņēmējdarbība” ietvaros plānotie un attīstības programmā iekļautie pašvaldības atbalsta pasākumi uzņēmējdarbības attīstībai un teritorijas plānojuma TIAN diferencētie nosacījumi ražošanas objektiem ražošanas teritorijās, nosakot ierobežojumus ražošanas objektu izvietošanai teritorijās, kuras robežojas ar citiem apbūves veidiem, ietekmēs šo teritoriju vides kvalitāti, jo minētie ierobežojumi novērsīs iespējamu vides piesārņojuma (gaisa, trokšņa un vibrāciju līmeņa) paaugstināšanos. Šādā veidā tiks ietekmētas Vecumniekos – plānotajai ražošanas objektu apbūvei ar nelielu ietekmi vidē (R2) blakus esošās savrupmāju, jauktās publiskās apbūves un sabiedriskās apbūves teritorijas Bauskas ielas, Jaunās ielas un Rīgas ielas apkārtnē, Skaistkalnē – savrupmāju teritorijas Ziedoņa ielas galā, Bārbelē - jauktās publiskās apbūves, daudzdzīvokļu māju apbūves un savrupmāju retinātās apbūves teritorijas Bauskas ielā un Liepu alejā, savrupmāju apbūves teritorijas – Jāņu ielā. Izvērtējot esošo situāciju, minētajās teritorijās nav konstatēti vides kvalitātes normatīvu pārsniegumi.

IAS noteiktās prioritātes „ceļi un sakari” un tajā iekļautās telpiskās struktūras mērķi, to ieviešana, attīstības programmas rīcību virzienā „Ceļi un ielas” plānotie pasākumi Skaistkalnes, Misas, Valles, Bārbeles, Beibežu ciema ielu infrastruktūras uzlabošana, autoceļa P89 posma no Bārbeles līdz Skaistkalnei, autoceļa P73 novada teritorijā rekonstrukcija, kā arī autoceļa P88 un V1011 Vecumnieki – Misa (Iecava), autoceļa P92, autoceļa V1020 posma no Kurmenes līdz autoceļam P73 grants seguma asfaltēšana un attiecībā uz ceļiem un ielām TIAN

iekļauto prasību ieviešana ietekmēs novada autoceļu un iepriekšminēto ciemu ielu tiešo apkārtni. Šai ietekmei var būt dažādas izpausmes: gan gaisa kvalitātes, trokšņa un vibrāciju līmeņa mazināšanās, jo tiks optimizētas satiksmes plūsmas, gan arī, gadījumā, ja pieaugtu satiksmes intensitāte, šo pašu kvalitātes rādītāju paaugstināšanās. Visticamāk satiksmes intensitātes pieaugums un Eiro IV vai Eiro V automašīnu standartu ieviešanu nākotnē, t.sk. kravas automašīnām, neradīs būtisku ietekmi uz autoceļiem un ciemu galveno ielu tuvāko apkārtni. Esošas situācijas aprakstā konstatēts, ka gaisa kvalitāte un trokšņa līmenis Vecumnieku novadā, tostarp autoceļu apkārtnē, atbilst valstī noteiktajiem kvalitātes standartiem.

IAS iekļautās prioritātes „darba vietas un uzņēmējdarbība” īstenošanai paredzētā „ģipša programma”, kas ietver attīstības programmā plānoto ģipša muzeja izveidi un iesaisti novada tūrisma piedāvājumā, iesaistīšanos starptautiskā sadarbībā attiecībā uz ģipšakmens izstrādi, pētniecības projektiem un iespējamu ģipšakmens apstrādes ražotnes pilotprojektu, vienlaikus radīs alternatīvu līdz šim spēkā esošajos Skaistkalnes, Kurmenes un Bārbeles pagastu teritorijas plānojumos paredzētajai ģipšakmens ieguvei atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Ģipša programmas ieviešana netieši ietekmēs karsta riska izplatības teritoriju gan Latvijā, gan Lietuvā tādejādi, ka tiks saglabāti esošie hidroģeoloģiskie apstākļi, kas neveicinās karsta procesu aktivizēšanos, kas iespējams notiktu ģipšakmens rūpnieciskas ieguves gadījumā.

Teritorijas plānojuma ieviešana ietekmēs novada teritoriju arī tādā veidā, ka tajā, lai aizsargātu iedzīvotājus un zemes īpašumus no karsta procesu izpausmēm, kuru aktivizēšanās ir iespējama intensīvas ģipšakmens ieguves gadījumā, ir noteikti ierobežojumi ģipšakmens ieguvei visā novada teritorijā un izdalīta teritorija ar īpašām prasībām „Karsta procesu izplatības teritorija”. Plānots, ka ģipšakmens ieguves uzsākšanai ir jāņem vērā teritorijā ar īpašajām prasībām „Karsta procesu izplatības teritorija”, kas ir parādīta kartē „Vecumnieku novada plānota teritorijas izmantošana”, noteiktās prasības, ģipšakmens ieguves iespējas, izvērtējot šo noteikumu 5.16. nodaļā noteiktajā kārtībā lokālplānojuma izstrādes procesā. Ietekmētās teritorijas, nepieciešamie pasākumi negatīvo ietekmju novēršanai vai mazināšanai detalizētāk ir noskaidrojamas ietekmes uz vidi procedūrās.

Bez tam attīstības plānošanas dokumentu ieviešana ietekmēs teritorijas labiekārtošanas vietas, uzlabojot gan to vides kvalitāti kopumā, gan mazinot iespējamo ietekmi uz virszemes ūdeņiem (piemēram, Jaunais un Vecais ezers Vecumniekos), energoefektivitātes pasākumu īstenošanas objektus ar tiem saistīto apkures katlu vai katlu māju izvietojuma vietas, jo veicot energoefektivitātes pasākumus mazināsies apkurei patērētais kurināmais un līdz ar to gaisa piesārņojums šo objektu apkārtnē, kā arī vērtīgās ainavu teritorijas, kurām, to saglabāšanai un iesaistei novada tūrisma attīstībā, plānots izstrādāt ainavu plānu. Taču šīs ietekmes ir attiecināmas tieši uz attīstības plānošanas dokumentu realizācijas vietām un/vai to tuvāko apkārtni un šajā novērtējumā netiek uzskatītas par būtiski ietekmētām teritorijām vai objektiem.

5. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTIE VIDES ASPEKTI

Vides pārskata sagatavošanas procesā ir izvērtēti jauno Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentos: ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013.-2028.gadam, attīstības programmā 2013.-2019.gadam un teritorijas plānojumā ietverti stratēģisko prioritāšu, rīcības virzienu, pasākumu kopumu, TIAN iekļautie nosacījumu vides aspekti un to ietekmes būtiskums, salīdzinot ar esošo situāciju, spēkā esošajos teritorijas plānošanas dokumentos plānoto un vides kvalitātes normatīviem. Konstatēts, ka būtiskā attīstības plānošanas dokumentu ietekme ir saistīta ar diviem vides aspektiem, kas ir nozīmīgi novada līmenī. Tie ir:

- vides kvalitātes saglabāšana un uzlabošana;
- derīgo izrakteņu izmantošana.

Vēl var atzīmēt ainavas un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas un aizsardzības tēmu, kas gan nav izdalāms kā novada līmenī būtisks vides aspekts. Tā izpausmēm ir lokāls raksturs.

Attīstības plānošanas dokumentu ieviešana ir saistīta ar labas vides kvalitātes saglabāšanu attiecībā uz atmosfēras gaisa kvalitāti, trokšņa un vibrāciju līmeni saistībā ar teritorijas plānojumā noteikto ražošanas objektu diferenciāciju, izdalot ražošanas objektus ar nelielu ietekmi uz apkārtējo vidi nosakot īpašas prasības mazajām ražotnēm, kuras atļauts izvietot vairākos tieši ar ražošanu nesaistītos teritorijas izmantošanas veidos. Ar gaisa kvalitātes saglabāšanu, tieši ir saistīts aizliegums veikt A kategorijas piesārņojošas darbības, kā arī lietot mazutu un akmeņogles kā kurināmo vai izejvielu centralizētajā energoapgādē un ražošanas procesos jaunbūvējamajos objektos. Novada Vecumnieku, Skaistkalnes, Bārbeles un Stelpes pagasts atrodas jutīgajā teritorijā, Mēmele valsts normatīvajos aktos ir izdalīta kā riska ūdensobjekts, tādēļ attīstības plānošanas dokumentu izstrādē īpaša uzmanība ir pievērsta antropogēnās slodzes mazināšanai attiecībā uz slāpekļa un fosfora savienojumu izkliedētā un punktveida piesārņojuma veidošanās apjomu. Lauku zemēs noteiktā atļautā izmantošanā darbībām, kas vienlaikus sekmē lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas pārstrādes ražotņu veidošanos uz vietas novadā, bet tajā pašā laikā nosakot aizliegumu A kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai. Ierobežojums ietver intensīvas dzīvnieku audzēšanas fermu būvniecības iespējas, kas nākotnē novērsīs nozīmīgu antropogēno slodzi veidošanas lauksaimniecības zemēs saistībā ar augsnes, grunts, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu piesārņojumu. Šie atļautās izmantošanas nosacījumi, kā arī turpmāk plānotā ūdenssaimniecības projektu ieviešana, tūrisma un atpūtas vietu labiekārtošana, tostarp, arī pie ūdeņiem ir vērsti uz virszemes ūdeņu piesārņojuma mazināšanu. Izvērtējot pazemes ūdeņu piesārņošanas riskus, plānošanas dokumentos ir iekļauti pasākumi urbumu apzināšanai un uzskaites pilnveidošanai, teritorijas plānojumā ietverti darbojošies urbumi un to aizsargjoslas, kas ir ar pazemes ūdeņu aizsardzību un grunts kvalitāti saistīti pasākumi.

Attīstības plānošanas dokumentos ir izvērtēti novada teritorijā esošie derīgie izrakteņi. Konstatēts, ka novads ir bagāts ar kūdras, būvmateriālu izejvielu resursiem. Tajā atrodas vienas no lielākajām ģipšakmens iegulām zemes dziļēs Latvijā - valsts nozīmes ģipšakmens atradne „Skaistkalne” ar detalizēti izpētītiem A kategorijas krājumiem, kā arī šīs atradnes N kategorijas krājumu laukums un ģipšakmens atradne „Skudras”. Vienlaikus teritorija ir pakļauta karsta procesu izpausmēm, kas ir izteiktas teritorijā ap Skaistkalni un iesniedzas Kurmenes un Bārbeles pagastos. Tiem raksturīgas visdažādākās formas (kavernas, dobumi un tukšumi), karsta procesi ir aktīvi arī mūsdienās. Tie norisinās ļoti lēnām un ir grūti prognozējami. Teritorijas plānojumā ir iekļautas derīgo izrakteņu teritorijas (vietas, kurās pašlaik iegūst derīgos izrakteņus) un TIAN noteiktas prasības to ieguvei pārējā novada teritorijā, pieļaujot atbilstoši normatīvo aktu prasībām derīgo izrakteņu ieguvei pārējā novada teritorijā, izņemot ģipšakmens ieguvei. Ģipšakmens ieguve, lai nepalielinātu karsta riska izpausmes, nepakļautu papildus riskam šajā riska teritorijā dzīvojošos iedzīvotājus un īpašumus, noteikti ierobežojumi, nosakot, ka tā ir plānojama lokālplānojuma izstrādes procesā.

Izstrādājot novada attīstības plānošanas dokumentus ir izvērtētas novada vērtīgās ainavas, sagatavoti priekšlikumi ainavas un kultūrvēsturiskā mantojuma turpmākai saglabāšanai un aizsardzībai.

Attīstības plānošanas dokumentu sagatavošana ir izvērtēti arī citi riska teritorijas un objekti, teritorijas plānojumā iekļautas to drošības aizsargjoslas, virszemes ūdensobjektu applūstošās teritorijas un plūdu riska teritorijas.

6. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI

6.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi

Šajā nodaļā ir apskatīti starptautiskie mērķi vides aizsardzības jomā, kas ietverti noslēgtajās starpvalstu Konvencijās un Eiropas Savienības direktīvās. Izstrādājot Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentus: ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, attīstības programmu un teritorijas plānojumu, ir jāņem vērā šajos dokumentos iekļautās pamatnostādnes un vides aizsardzības mērķi.

Starptautiskie vides aizsardzības mērķi ir noteikti Eiropas 6. vides aizsardzības rīcības programmā „Vide 2010: mūsu nākotne, mūsu izvēle” un uz šo plānošanas dokumentu ir attiecināmi šādi mērķi:

- klimata izmaiņu jomā: stabilizēt siltumnīcas efekta gāzu koncentrāciju atmosfērā līmenī, kas neizraisa klimata izmaiņas;
- dabas un bioloģiskā daudzveidības jomā: aizsargāt un atjaunot dabiskās ekosistēmas un apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos Eiropas un globālā mērogā;
- vides, veselības un dzīves kvalitātes jomā: sasniegt tādu vides kvalitāti, ka cilvēka radītais piesārņojums, tai skaitā dažādi starojumi, nepalielina ietekmi vai risku sabiedrības veselībai;
- dabas resursu un atkritumu jomā: nodrošināt, ka atjaunojamo un neatjaunojamo dabas resursu patēriņš nerada papildus slodzi videi, un panākt, ka ekonomisko izaugsmi nosaka nevis resursu izmantošanas, bet gan izmantošanas efektivitātes pieaugums.

6.1.1. ANO Konvencijas vides aizsardzības jomā

Starptautiskos vides aizsardzības mērķus attiecībā uz dabas, vides un kultūras mantojuma aizsardzības jomu nosaka šajā nodaļā aprakstītās ANO konvencijas. Tās ir ratificētas arī Latvijā.

Konvencija „Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību” – *Bernes konvencija* (1979.). Konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpaši uzsvērta apdraudēto un izzūdošo sugu, t.sk. apdraudēto un izzūdošo migrējošo sugu aizsardzība. Konvencija ir apstiprinātā Latvijā ar LR Likumu „Par 1979. gada Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996). Tas nozīmē, ka Latvijā ir apņēmies pievērst uzmanību savvaļas floras un faunas saglabāšanai savas plānošanas un attīstības politikā un pasākumos pret piesārņošanu.

Konvencija „Par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi” – *Ramsāres konvencija* (1971.). Konvencijas mērķis ir nodrošināt visa veida mitrāju aizsardzību un saprātīgu izmantošanu, atzīstot, ka mitrāji kā ekosistēmas ir ļoti nozīmīgi bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā, kā arī cilvēku labklājības nodrošināšanā. Latvijā Ramsāres konvencija ir pieņemta un apstiprināta līdz ar likuma „Par 1971.gada 2.februāra Konvenciju par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi” spēkā stāšanos 1995.gada 5.aprīlī. Saskaņā ar konvencijas 1.pantu, mitrāji ir palienes, zāļu un kūdras purvi vai ūdeņu platības - dabiskas vai mākslīgas, pastāvīgas vai pārplūstošas, kurās ir stāvošs vai tekošs ūdens, saldūdens, iesāļš vai sāļš ūdens, t.sk. jūras akvatorijas, kuru dziļums bēguma laikā nepārsniedz 6 metrus. Latvijā ir noteiktas 6 Ramsāres vietas. Vecumnieku novadā vai tā tiešā tuvumā neatrodas Latvijas Ramsāres vietas, taču novads ir pietiekami bagāts ar mitrājiem (purviem), kas ir nozīmīgas bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā. Šajā ziņā nozīmīgākajiem purviem ir noteikts īpaši aizsargājamas teritorijas statuss (novadā ir gan valsts izveidoti dabas liegumi, gan vietējas nozīmes – pašvaldības izveidoti).

Konvencija par bioloģisko daudzveidību – *Riodežaneiro konvencija* (1992.). Konvencijas uzdevums ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana un godīga līdztiesīga ģenētisko resursu patērēšanā iegūto labumu sadale, ietverot gan pienācīgu pieeju ģenētiskajiem resursiem, gan atbilstošu tehnoloģiju nodošanu, ņemot vērā visas tiesības uz šiem resursiem un tehnoloģijām. Galvenais uzdevums dalībvalstīm – bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un tās ilgtspējīgas izmantošanas jautājumu integrēšana jau esošajās valsts stratēģijās, plānos un programmās un nepieciešamo stratēģiju un citu dokumentu izstrādāšana.

Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību – *Bonnas konvencija* (1979.). Konvencija definē terminu „migrējoša suga”, un rūpējoties par tām savvaļas dzīvnieku sugām, kas migrē pāri nacionālās jurisdikcijas robežām, pasludina, ka migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu saglabāšana un efektīva apsaimniekošana prasa kopīgu rīcību no visām valstīm. Latvijā konvencija ir pieņemta un apstiprināta ar LR likumu „Par 1979.gada Bonnas Konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību” (25.03.1999).

Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību – *UNESCO konvencija* (1972.). Šajā Konvencijā ar jēdzienu „dabas mantojums” tiek saprasti:

- dabas pieminekļi, kas radušies no fizikāliem vai bioloģiskiem veidojumiem vai šādu veidojumu grupām, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no estētikas vai zinātnes viedokļa;
- ģeoloģiski vai fiziogēogrāfiski veidojumi un stingri noteiktas zonas, kas ir kādas apdraudētas dzīvnieku vai augu sugas dzīves vieta, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes vai saglabāšanas viedokļa;
- ievērojamas dabas vietas vai ierobežotas dabas teritorijas, kurām ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes, saglabāšanas vai dabas skaistuma viedokļa.

Valsts pienākums ir nodrošināt tās teritorijā kultūras un dabas mantojuma identifikāciju, aizsardzību, konservāciju, popularizāciju un saglabāšanu nākamajām paaudzēm. Tādēļ valstij maksimāli jāizmanto esošie resursi un nepieciešamības gadījumā – arī starptautiskā palīdzība, t.sk. jebkura tai pieejamā finansiālā, mākslinieciskā, zinātniskā un tehniskā palīdzība un sadarbība.

Konvencijas kultūras mantojuma pieminekļu sarakstā pašlaik nav izvērtēts, noteikts un iekļauts neviens Latvijā esošs pasaules dabas mantojuma objekts. Tiek diskutēts par dabas teritorijas Augšdaugavā, kas ietver dabas parku „Daugavas loki” iespējamu virzīšanu iekļaušanai UNESCO pasaules dabas mantojuma sarakstā. Taču kultūras un dabas mantojuma aizsardzība novada ir nozīmīga attīstības kontekstā.

Konvencija „Par cīņu pret pārtuksnešošanu/ zemes degradāciju valstīs, kurās novērojami ievērojami sausuma periodi un/vai pārtuksnešošanās, jo īpaši Āfrikā”. Konvencija attiecībā uz Eiropas valstīm, t.sk. Latviju atsedz šī reģiona problēmas – ievērojama lauksaimnieciskās ražošanas samazināšanās, zemes auglības pazemināšanās, vēja un ūdens erozijas pastiprināšanās, kā arī dažāda veida augsnes degradāciju. Konvencijas ieviešana nodrošinās augsnes aizsardzības pasākumu īstenošanu, veicinot augšņu produktivitātes pieaugumu, ieviešot ilgtspējīgu zemes un ūdens resursu apsaimniekošanu. Latvijā šī Konvencija parasti tiek attiecināta ne vien uz vēja un ūdens erodētajām augsnēm (vēja erozija piekrastē, jūras krasta erozija, lielo upju palieņu krastu erozija), un punktveida aun difūzo piesārņojumu, ko izsauc augšņu apbūvēšana un ainavas piesārņošana ar pamestām būvēm, bet arī uz degradētajām teritorijām (bijušās militārās bāzes, karjeri) kuras, pat ja tajās atbilstoši valsts normatīvo aktu nosacījumiem nav jāveic sanācija, tās ir revitalizējamas, pamatojoties uz šo Konvenciju. Konvencija attiecas uz Vecumnieku novadu, jo tajā ir 28 potenciāli piesārņotas vietas, atrodas nedaudzas ekstensīvi izmantotas bijušās ražošanas teritorijas.

6.1.2. Eiropas Kopienas Direktīvas, Konvencijas un Stratēģijas

Eiropas Kopienas Direktīvas tieši attiecas uz Latviju kā ES dalībvalsti, tiek iestrādātas valsts likumdošanā un ir saistošas visu līmeņu plānošanas dokumentiem.

Eiropas Parlamenta un Padomes 96/61/EK „Par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli”(1996.). Direktīvas mērķis ir panākt tāda piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli, ko rada I pielikumā minētās darbības. Tā nosaka pasākumus, kas paredzēti, lai novērstu vai – gadījumos, kad novēršana nav iespējama – samazinātu tās emisijas gaisā, ūdenī un zemē, kuras rodas no iepriekš minētajām darbībām, tostarp arī pasākumus, kas attiecas uz atkritumiem, lai sasniegtu augstu vides aizsardzības līmeni kopumā, neierobežojot Direktīvas 85/337/EEK par dažu valsts un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu noteikumus un citus attiecīgus Kopienas noteikumus. Direktīvā noteikti vispārīgie principi, kas regulē operatoru pamatsaistības tās 1.pielikumā noteiktajos rūpnieciskās darbības veidos, prasības un nosacījumus atļauju izsniegšanai, noteikta integrētā pieeja atļauju izsniegšanai, informācijas apmaiņas nosacījumi ar Eiropas Komisiju, emisijas robežvērtības un piesārņojošās vielas.

Šīs direktīvas prasības ir iestrādātas LR 15.03.2001. likumā „Par piesārņojumu”, MK 25.10.2005. noteikumos Nr.804 „Noteikumi par augsnes un grunts kvalitātes normatīviem”, MK 03.11.2009. noteikumos Nr. 1290 „Noteikumi par gaisa kvalitāti”, MK 12.03.2002. noteikumos Nr.118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”, MK 13.07.2004. noteikumos Nr.597 „Vides trokšņa novērtēšanas kārtība”. MK 22.01.2002. noteikumos Nr.34 „Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”.

Vecumnieku novadam, neskatoties uz to, ka tajā nav plānota intensīva ražošanas objektu attīstība, uzsākot jaunas saimnieciskās darbības (lauksaimniecības produktu apstrāde un pārstrāde, kokapstrāde, tūrisma objekti), ir saistošas šīs direktīvas un LR normatīvie akti piesārņojuma novēršanas un kontroles jomā.

Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992.) par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību (Biotopu direktīva). Šīs Direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas floru un faunu dalībvalstu teritorijā.

Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo Direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu un atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas floras un faunas sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir nozīmīgas Eiropas Savienībā. Direktīva uzskaita dabisko biotopu veidus un augu un dzīvnieku sugas, kam nepieciešama stingra aizsardzība. No 198 biotopiem, kuri atzīti par apdraudētiem Eiropā, 58 ir sastopami arī Latvijā. Lai īstenotu šīs direktīvas prasības, tiek veidots *NATURA 2000* - Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīkls, kas nodrošina Eiropai nozīmīgu dabisko dzīvotņu veidu saglabāšanu un atjaunošanu tās dabiskās izplatības areālā. *NATURA 2000* tīkls ietver īpaši aizsargājamās teritorijas, ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot *Eiropas Padomes Direktīvu 79/409* (1979.) par savvaļas putnu aizsardzību. Abās Direktīvās noteikto prasību ieviešanas ietekme ir analoga Latvijā jau pastāvošajai īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas likumdošanai un ar to saistītajiem ierobežojumiem un aprobežojumiem, kā arī izrietošajām saistībām gan attiecībā uz privātiem zemes īpašniekiem, gan pašvaldībām kā zemes īpašniekiem. Šo direktīvu prasības ir iestrādātas LR 16.03.2000. likumā „Sugu un biotopu likums”, LR 02.03.1999. likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” un saskaņā ar minētajiem likumiem izdotajos MK noteikumos. Vecumnieku novadā esošās valsts izveidotie dabas liegumi ir iekļauti *NATURA 2000* teritoriju tīklā. Tādējādi Biotopu un Putnu direktīvu prasības tieši attiecas uz Vecumnieku novadu.

Eiropas Kopienas Direktīva 2000/60/EC (2000.) nosaka struktūru Eiropas Kopienas rīcībai ūdens aizsardzības politikas jomā (turpmāk – ŪSD). Direktīvas mērķis ir nodrošināt ūdeņu pārvaldības struktūras izveidi, kas garantē nepārtrauktu un pēctecīgu procesu, lai nepieļautu ūdeņu stāvokļa pasliktināšanos, lai nodrošinātu ūdens resursu ilgtspējīgu izmantošanu un to kvalitātes uzlabošanu. Direktīva nosaka vairākas jaunas prasības ūdeņu apsaimniekošanā:

- ŪSD ieviešanas sākuma posmā katrai dalībvalstij ir jānosaka „labam ūdens stāvoklim” atbilstošo kvalitātes mērķu standarti un to robežlielumi, jānodrošina ūdens kvalitātes mērķu sasniegšana līdz 2015.gadam, savukārt pēc ŪSD ieviešanas turpmāk tie jāpārskata ne retāk kā reizi 6 gados;
- Katrai dalībvalstij ir jānosaka upju baseinu apgabali, kuru robežās ūdeņu apsaimniekošanu administrē un koordinē atbilstoša institūcija.
- Dalībvalstīs katrā upju baseinu apgabalā ir jāizstrādā upes baseina apsaimniekošanas plāns un rīcības programma tajā noteikto ūdeņu kvalitātes mērķu sasniegšanai.

No šīs direktīvas izrietošās tiesību normas ir ietvertas LR 12.09.2002. „Ūdens apsaimniekošanas likumā”, MK 19.10.2004. noteikumos Nr.858 „Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību, MK noteikumos Nr.12.03. 2002. 118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” un MK 23.12.2003. noteikumos Nr.736 „Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju”. Vecumnieku novads atrodas Lielupes upju baseina apgabalā, neliela daļa – Daugavas upju baseinu apgabalā. Šiem plāniem 2009.gadā ir izstrādāts un LR Vides ministrijā apstiprināts apsaimniekošanas plāns, kas ietver pasākumu programmas laba ūdens stāvokļa nodrošināšanai arī Vecumnieku novadā esošajos ūdensobjektos.

Eiropas Padomes Direktīva 1975/442/EEK (1975.) „Par atkritumiem” un *Eiropas Padomes Direktīva 1991/689/EEC* „Par bīstamajiem atkritumiem”. Latvijā šīs Direktīvas pārņem Atkritumu

apsaimniekošanas valsts plāns 2003.-2012.gadam, kas paredz valstī veidot reģionālus sadzīves atkritumu poligonus un uzstādīt atbilstošas atkritumu apstrādes iekārtas, bet esošo, normatīviem neatbilstošo izgāztuvju slēgšanu un rekultivēšanu. Direktīvu 75/442/EEK un 91/156/EEK prasības Latvijā ir ietvertas LR 28.10.2010. „Atkritumu apsaimniekošanas likumā” un saistībā ar to izdotajos normatīvajos aktos. Vecumnieku novads iekļaujas Zemgales atkritumu apsaimniekošanas reģionā, novadam ir saistošas šo Direktīvu un valsts normatīvo aktu prasības.

Eiropas Padomes Direktīva 2001/42/EK (2001.) „Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu”. Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni un veicināt noturīgu attīstību, sekmējot ekoloģisko apsvērumu integrēšanu plānu un programmu sagatavošanas un pieņemšanas procesā, nodrošinot, lai saskaņā ar šo direktīvu veiktu vides novērtējumu tādiem plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi. Direktīvas prasības ir ietvertas LR 14.10.1998. likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un MK 23.03.2004. noteikumos Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Saistībā ar šīs direktīvas prasību nodrošināšanu tiek veikts Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentu ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

Eiropas Ainavu konvencija (2000.). Konvencijas mērķis ir veicināt ainavu aizsardzību, apsaimniekošanu un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā. Konvencija atzīst ainavas kā svarīgu cilvēku dzīves kvalitātes daļu jebkurā vietā – pilsētās un laukos. Ņemot vērā pārmaiņas lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, rūpnieciskās ražošanas un minerālu ieguves paņēmienos, kā arī reģionālajā un pilsētu plānošanā, transportā, infrastruktūrā, tūrismā un atpūtā, notiek ainavu pārveidošanās. Lai saglabātu ainavu nozīmīgo loma kultūras, ekoloģijas, vides un sociālajā jomā, kā arī ainavas kā saimnieciskajai darbībai labvēlīgu resursu, konvencija uzsver ainavu aizsardzības, apsaimniekošanas un plānošanas nepieciešamību. Vecumnieku novadā ir izdalītas divas vērtīgu ainavu teritorijas Mēmeles upes ielejā. Tādēļ šīs konvencija prasības ir saistošas novada teritorijas plānojuma izstrādei.

Lisabonas stratēģija, ko Eiropas Savienības Padome pieņēma 2000.gada 23.-24.martā, noteica „jaunu stratēģisko mērķi ES, lai stiprinātu nodarbinātību, ekonomiskās reformas un sociālo saliedētību kā uz zināšanām balstīta ekonomikas daļu”. Gadu vēlāk – 2001.gadā stratēģija tika papildināta Gēteborgas Eiropas Savienības Padomes sanāksmē par ilgtspējīgo attīstību, pievienojot ekoloģisko aspektu Lisabonas procesam. Līdz ar to stratēģija balstās uz 3 pīlāriem – ekonomiskā atjaunotne, sociālā atjaunotne un ekoloģiskā atjaunotne. Gēteborgā Eiropas Savienības Padome noteica galvenos ekoloģiskos mērķus un termiņus, kā arī 4 prioritātes:

- klimata maiņa: siltumnīcas efekta samazināšana, palielinot elektrības ražošanu no atjaunojamiem avotiem;
- pāreja no „ceļu transporta” uz citiem- videi draudzīgākiem transporta veidiem;
- sabiedrības uzvedība: reaģēt uz iedzīvotāju bažām par pārtikas drošību un kvalitāti, ķīmisko vielu lietošanu, infekcijas slimībām;
- resursu racionāla pārvaldība.

Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā tiek risināti novada ekonomiskās dzīves aktivizēšanas jautājumi vienlaikus saistībā ar ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu.

6.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi un to integrēšana plānošanas dokumentos

Latvijas vides politikas dokumenti ir cieši saistīti ar starptautiskajām konvencijām, kam Latvija pievienojusies, kā arī ES direktīvās noteiktajām prasībām vides un dabas aizsardzībā. Daudzi normatīvie akti ir stājušies spēkā, taču to praktiska ieviešana nenotiek vai kavējas gan finanšu, gan administratīvās kapacitātes trūkuma dēļ.

Vecumnieku novada teritorijas plānojuma mērķi un paredzētās rīcības atbilst Vides politikas pamatnostādņiem 2009. -2015.gadam, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013. – 2020. gadam projektam.

Vides politikas pamatnostādnes (apstiprinātas MK 2009.gadā) ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kurā atspoguļota esošā situācija, formulēti vides politikas mērķi, risināmās problēmas, politikas pamatprincipi un politikas rezultāti, kā arī rīcības virzieni politikas mērķu sasniegšanai. Vides politikas virsmērķis ir nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē, īstenojot ilgtspējīgu attīstību, saglabājot vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informētību par vides stāvokli.

Būtiskākās identificētās un risināmās problēmas pamatnostādnēs ietverto jautājumu blokos ir šādas:

- palielinās iekšējo ūdeņu eitrofikācija, novērojama arī lauksaimniecības ietekme uz ūdens kvalitāti;
- pārrobežu barības vielu un piesārņojuma pārnese;
- ievērojami ūdens zudumi novecojušajā ūdens apgādes un kanalizācijas infrastruktūrā, sakarā ar novecojušiem un neatbilstošas kvalitātes sadales tīkliem;
- kaut arī Latvijā ģeoloģiskajiem riskiem vai zemes degradācijai ir tikai reģionāla izpausme, teritorijas plānošanā nepietiekami ņem vērā karsta procesus;
- jāpilnveido derīgo izrakteņu ieguves, uzskaites, kontroles un rekultivācijas metodikas, zemes dziļi izmantošanas jomā. Nav veikta derīgo izrakteņu atradņu inventarizācija. Pašvaldības nespēj pietiekami kvalitatīvi veikt nelielu ieguves vietu pārraudzību, nepietiekoša ir derīgo izrakteņu ieguvju vietu rekultivācija;
- avāriju risku identificēšanā un novēršanā ne vienmēr ir optimāla sadarbība starp iesaistītajām valsts institūcijām un komersantiem;
- Saskaņā ar Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras monitoringa datiem, gaisa kvalitātes normatīvi visbiežāk tiek pārsniegti daļiņām PM10, slāpekļa dioksīdam un benzolam;
- Gaisu piesārņojošo vielu emisiju prognozes norāda, ka Latvijai varētu būt grūtības ievērot un nepārsniegt ES Tematiskajā stratēģijā par gaisa piesārņojumu paredzēto maksimāli pieļaujamo emisiju līmeni, īpaši attiecībā uz slāpekļa oksīdu emisijām,
- Nav apzināts trokšņa ietekmēto cilvēku skaits un noteikti pasākumi trokšņa līmeņa pārsniegumu ietekmes samazināšanai vai esošā trokšņa līmeņa saglabāšanai, ja līmenis netiek pārsniegts.
- neveicot piesārņoto vietu sanāciju, saglabājas draudi gruntsūdeņos un augsnē esošā piesārņojuma tālākai izplatībai vidē, kas varētu ietekmēt virszemes ūdenstilpnes un to ekosistēmas, ūdens kvalitāti ūdens ieguves avotos, pazemes ūdeņu kvalitāti un sekojoši radīt draudus cilvēku veselībai;
- risku rada nepietiekami līdzekļi un iniciatīva piesārņoto vietu sanācijā un atgriešanā saimnieciskajā apritē;
- pasīvi attīstītās dalītā atkritumu vākšanas un šķirošanas sistēma, attālāk no reģionu centriem iedzīvotājiem nav pieejama dalītā atkritumu vākšana;
- nepietiekoša informācija gan par sugu un biotopu izplatību, aizsardzības mērķiem, kā arī atsevišķos gadījumos ekoloģiskām prasībām kavē dabas aizsardzības prasību ievērošanu citu nozaru attīstības plānos, kā arī neveicina sabiedrības izpratni par dabas aizsardzības pasākumu nepieciešamību;
- sugu un biotopu aizsardzībai nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi tiek skatīti atrauti no teritorijas saimnieciskās attīstības, ĪADT dabas aizsardzības plānos paredzētie pasākumi ne vienmēr tiek ieviesti pilnībā;
- sabiedrībai nav pietiekamas izpratnes par dabas vērtībām, izpratnes trūkums par saimnieciskās darbības veida un paņēmieni saistību ar dabas vērtību ilglaicīgu pastāvēšanu;
- trūkst uz mājāsaimniecībām orientētas klimata politikas;
- tiek pārsniegti gaisa kvalitātes normatīvi Latvijas lielākajās pilsētās, un lielākais gaisa piesārņojuma īpatsvars nāk no transporta emisijām;

- ekonomiskās krīzes apstākļos problēmu rada otrreizējo izejvielu izmantošana, ņemot vērā būtisko cenu un pieprasījuma kritumu, problemātiska ir atkritumu pārstrādes mērķu sasniegšana;
- citu nozaru plānošanas dokumentos nepietiekami atspoguļoti dažādi vides faktori - gaisa kvalitāte un troksnis, plānojot transporta plūsmas, ģeoloģiskie riski, plūdu riski, rūpniecisko avāriju risku novēršanas pasākumi;
- trūkst ilgtermiņa sistemātisku zinātnisko pētījumu par iespējamo klimata pārmaiņu ietekmi uz Latvijas vidi, klimata pārmaiņu radītiem riskiem, klimata ietekmes samazināšanas pasākumu ietekmi uz tautsaimniecību, kā arī nav izstrādāti ekonomiskie un sociālie piemērošanās pasākumi un programma to īstenošanai;

Starp pamatnostādņēs definētajiem problēmjasautājumiem ietilpst arī no Eiropas Savienības tiesību aktiem izrietošās prasības, kuras ir jārisina visos līmeņos, t.sk. vietējās pašvaldības līmenī.

Pamatnostādņēs ietvertajās vides jomās noteikti sekojoši politikas mērķi:

- nodrošināt normatīvo aktu prasībām atbilstošu ūdens kvalitāti, samazināt iekšējo ūdeņu eitrofikāciju un nodrošināt ūdenssaimniecības pakalpojumu kvalitāti;
- nodrošināt gaisa kvalitāti atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, iesaistot pašvaldības, komersantus un sabiedrību;
- nodrošināt zemes resursu ilgtspējīgu izmantošanu un aizsardzību, veicinot ilgtspējīga patēriņa un ražošanas principa īstenošanu;
- nodrošināt dabas aizsardzības un saimniecisko interešu līdzsvarotību;
- nodrošināt Latvijas ieguldījumu globālo klimata pārmaiņu novēršanā, nodrošinot vides aizsardzības un ekonomisko interešu līdzsvarotību.

Politikas pamatnostādņēs plānotie nozīmīgākie risinājumi:

- turpināt īstenot pasākumus komunālo notekūdeņu un bīstamo vielu radītā virszemes ūdeņu piesārņojuma samazināšanai, tai skaitā sakārtojot notekūdeņu apsaimniekošanu attiecībā uz apdzīvotām vietām ar iedzīvotāju skaitu no 1000 līdz 10 000 līdz 2015. gada 31. decembrim;
- īstenot barības elementu noplūdes samazināšanas pasākumus īpaši jutīgajās teritorijās, uz kurām attiecas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem, kā arī veicināt labas lauksaimniecības prakses nosacījumu ievērošanu visā Latvijā teritorijā;
- veicināt starptautisko sadarbību pārrobežu upju baseinos;
- veicināt komersantus rast tehnoloģiskus risinājumus ūdens taupīšanas nolūkā;
- veikt pasākumus, lai nodrošinātu kvalitatīvu dzeramo ūdeni, un turpināt novecojušās ūdenssaimniecības infrastruktūras uzlabošanu, lai samazinātu zudumus no tīkliem;
- realizēt piesārņoto vietu sanācijas projektus;
- sekmēt sadarbību starp komersantiem, valsts iestādēm un pašvaldībām, kas vērsta uz rūpniecisko avāriju risku samazināšanu un vides un cilvēku drošības palielināšanu;
- izveidot sadzīves atkritumu šķirošanas un dalītas savākšanas sistēmas visos atkritumu apsaimniekošanas reģionos un nodrošināt atkritumu savākšanas pakalpojumu pieejamību;
- samazināt bioloģiski degradējamo atkritumu apglabāšanas apjomu;
- nodrošināt dabas aizsardzības plānu izstrādi un ieviešanu;
- aktivizēt finansējuma piesaisti ĪADT apsaimniekošanai (īpaši atbalstot inovatīvus dabas aizsardzības pasākumus);
- palielināt sabiedrības izpratni par dabas vērtībām;
- palielināt atjaunojamo energoresursu īpatsvaru energoresursu bilancē;
- veicināt daudzdzīvokļu ēku renovāciju atbilstoši energoauditu rezultātiem;
- veikt plānveida sabiedrības izglītošanu, informēšanu un veicināt sabiedrības līdzdalību vides aizsardzības pasākumu plānošanā un ieviešanā;
- veicināt valsts institūciju un privāto uzņēmēju sadarbību;
- vides aizsardzības institūciju rīcībspējas paaugstināšana;

- veicināt vides jautājumu integrēšanu un aktualizēšanu citu nozaru politikās;
- samazināt visu tautsaimniecības sektoru energointensitāti, izstrādājot un ieviešot tādas ekonomiskos politikas instrumentus, kas veicinātu produktu un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību ražošanu, tai skaitā pārstrukturējot kopējo nodokļu slogu, t.i., realizējot zaļo nodokļu reformu.

Vecumnieku novada galvenās dabas un vides vērtības ir zemes dzīļu resursi (ģipšakmens, minerālūdens, kūdra, grants, smilts), meži un lauksaimniecība zemes, ar lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas ražošanu un pārstrādi saistīta saimnieciskā darbība, Mēmeles (Latvijas un Lietuvas robežupe), Misas un Iecavas upe. Virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu ūdeņu piesārņojumu galvenokārt izraisa notekūdeņu novadīšana. To stāvoklis ir atkarīgs no attīrīšanas iekārtu esamības, komunālo notekūdeņu attīrīšanas kvalitātes, rūpniecisko notekūdeņu sastāvā esošajām bīstamajām vielām, difūzā piesārņojuma no lauksaimnieciskās ražošanas, kā arī no robežšķērsojošā un vēsturiskā piesārņojuma, lietus ūdens noteces un meliorācijas sistēmu ekspluatācijas. Tādēļ zemes dzīļu izmantošanai, ūdens kvalitātes, dabas riskiem un energoefektivitātes jautājumiem ir jāpievērš pastiprināta uzmanība novada attīstības plānošanas dokumentu izstrādē.

Valsts politiku atkritumu apsaimniekošanas jomā nosaka Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2013. – 2020. gadam (apstiprināts ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 100 "Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2013.-2020.gadam" (prot.Nr.11 35.§)).

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna mērķi ir:

- novērst atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības modeļa attīstību;
- nodrošināt atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu;
- nodrošināt, ka radītie atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un cilvēku veselībai, atkritumi pēc iespējas tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši izmantojot pārstrādi, vai arī tiek atgriezti vidē noderīgā (piemēram, komposts), un, ka atkritumi tiek pārstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām;
- nodrošināt apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atkritumu apglabāšanu cilvēku veselībai un videi drošā veidā;

Vecumnieku novadam tā jauno attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas laikā būs jāiekļaujas jaunā Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna īstenošanā.

Valstī pašlaik nav vēl izstrādāta jauna Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma. Iepriekšējās programmas darbība beidzās 2010. gadā. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir sagatavojusi jaunu šīs programmas projektu. Tajā minēti sekojoši mērķi:

- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabiskās struktūras daudzveidību;
- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību;
- saglabāt savvaļas sugu, kā arī kultūraugu un mājdzīvnieku šķirņu ģenētisko daudzveidību;
- veicināt tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanos un
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu.

To ieviešanas iespējas ir izvērtējamas arī sagatavojot Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentus.

7. ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTU IEVIEŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

7.1. Attīstības plānošanas dokumenti un tajos iekļautie risinājumi

Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā ir formulēta novada attīstības vīzija (2028.gadam): „Novads – laba vieta dzīvei un atpūtai Pierīgas laukos”. Saistībā ar vīziju definēts ilgtermiņa stratēģiskais mērķis ir veicināt ienākumu un dzīves vides kvalitātes pieaugumu Vecumnieku novadā. Lai sasniegtu stratēģisko mērķi, plānots, ka novada pašvaldība koncentrēs resursus šādām prioritātēm: darba vietas un uzņēmējdarbība, ceļi un sakari, izglītība, atpūta un pilnveidošanās un Vecumnieku novada zīmols.

Stratēģijā uzsvērts, ka uzņēmējdarbības pamatu veido Vecumnieku novadā esošie dabas resursi, kuru efektīva un pareiza izmantošana ļauj tos uzturēt, saglabāt un vairojot ienākumus. Prioritātes „Darba vietas un uzņēmējdarbība” ieviešana plānota meža un lauksaimniecības zemju apsaimniekošanā, derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē, kā arī īstenojot pašvaldības atbalsta pasākumus, kas sekmētu ražošanai un komercdarbībai piemērotu teritoriju attīstību, līdzdalību valsts atbalsta pasākumu īstenošanā uzņēmumiem, darbaspēka pieejamībai un cita veida atbalsts.

„Ceļi un sakari” ir izvirzīta kā prioritāte, jo labas kvalitātes ceļi un sakari ir pamats uzņēmējdarbības attīstībai un pakalpojumu pieejamībai. Prioritātes ieviešanai sagatavota „Ceļu programma” un programma „Digitālie Vecumnieki”. Ceļu programmā uzsvērts, ka prioritāra ir ceļu savienojumu uzlabošana ar Skaistkalni un Lietuvu, ar Valli un Kurmeni, ar Iecavu, tirdzniecības vietu, autostāvvietu un pakalpojumu attīstīšana pie valsts un starptautiskas nozīmes autoceļiem, pašvaldības ceļu īpašumtiesību sakārtošana, ceļu tīkla attīstīšana, lai sasaistītu uzņēmējdarbībai nepieciešamos valsts autoceļus ar ražošanas teritorijām, sabiedriskā transporta pakalpojumu uzlabošana starp Valli, Kurmeni un Vecumniekiem, pasažieru pārvadājumu uzlabošana līdz Skaistkalnei un Kurmenei, starptautisko pārvadājumu veicināšana maršrutā Rīga – Birži (Kupišķi). Programma „Digitālie Vecumnieki” plānota optisko sakaru infrastruktūras, e-pakalpojumu, informācijas tehnoloģija turpmāka attīstīšana.

Prioritāte „Izglītība”, nodrošinot pastāvīgu izglītošanos, ir atzīta kā nozīmīgākā prioritāte. Tajā apskatīts novada skolu tīkls, uzsvērta skolu saikne ar pagasta uzņēmumiem un to pārstāvēto jomu. Plānota pastāvīga novada izglītības iestāžu materiālās bāzes uzlabošana un efektīvu metožu ieviešana. Šajā prioritātē akcentēta arī mūžizglītības un interešu programmu, atbilstoši sava pagasta resursiem un specializācijai, attīstība.

Prioritāte „Atpūta un tūrisms” ir vērsta uz publiskās ārtelpas labiekārtošanu, jaunu objektu izveidi, tirgošanās tradīciju attīstību un kultūras, sporta un izglītības kvalitātes paaugstināšanu novadā. Nozīmīgākie projekti: Vecumnieku centra publiskā telpa, pārveidojot centrālo Rīgas ielu par tirdzniecības ielu, Vecumnieku Vecais ezers – aktīvās atpūtas telpa, peldvieta un ūdens sporta izklaide, Vecumnieku Jaunais ezers – pastaigu teritorija, Vecumnieku sporta centrs – sporta zāle un stadions un tirgus tradīciju nostiprināšana.

Prioritāte „Vecumnieku novada zīmols”. Novada zīmolu veido visi pagasti. Zīmola sastāvdaļas ir: ģipsis, veselīgs lauku ēdiens, atpūta svaigā gaisā, sporta dzīve, pasākumu kalendārs. Novada zīmola sastāvdaļas veido katra pagasta vērtības.

Vecumnieku novada attīstības programma 2013. – 2019. gadam ir sagatavota saskaņā ar Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2013.-2028.gadam. Lai plānotu novada attīstības virzienus, balstoties uz dabas resursu un infrastruktūras pieejamību, esošajiem uzņēmumiem un Vecumnieku novada teritorijas novietojumu attiecībā pret nozīmīgākajiem tirgiem, ir izstrādāta Vecumnieku novada pašvaldības specializācija. Plānots, ka Vecumnieku novadā saglabāsies un attīstīsies tradicionālie lauku saimniekošanas veidi savienojumā ar moderniem telekomunikāciju un transporta risinājumiem: lauksaimnieciskā ražošana, tostarp bioloģiskā lauksaimniecība, pārtikas ražošana, mežu apsaimniekošana un kokapstrāde, derīgo izrakteņu ieguve un apstrāde (minerālūdens, ģipsis, grants, u.c.), tūrisma pakalpojumi (lauku un ūdens tūrisms, ēdināšana, izmitināšana, aktīvās atpūtas, dabas un kultūras, izklaides pakalpojumi), tirdzniecība (lauku, mājražošanas un amatniecības

produkcijas tirdzniecības veicināšana), kvalitatīvi novada nozīmes izglītības, kultūras, sociālie pakalpojumi un sports. Vecumnieku novada specializācija raksturo perspektīvos uzņēmējdarbības virzienus vietējā, Rīgas, Pierīgas reģiona un Latvijas, kā arī starptautiskā mērogā.

Programmā nosaukti vidēja termiņa prioritārie (stratēģiskie) projekti, t.i.:

- Ražošanas un komercdarbības teritoriju attīstība;
- Vecumnieku vidusskolas renovācija;
- Vecumnieku sporta kompleksa būvniecība;
- Pašvaldības ceļu, ielu un laukumu rekonstrukcija, t.sk. Rīgas ielas rekonstrukcija par tirdzniecības ielu;
- Vecumnieku ciema Jaunā un Vecā ezera labiekārtošana;
- Skaistkalnes sporta zāles būvniecība;
- Energoefektivitātes paaugstināšana pašvaldības ēkās;
- Ūdenssaimniecības attīstība Valles, Kurmenes, Skaistkalnes, Stelpes un Bārbeles pagastā, kā arī Misas un Beibežu ciemā.

Programma ietver rīcību plānu, kur katram rīcību virzienam sniegts vīzijas raksturojums 2019.g., uzdevumi un pasākumi konkrētajā jomā. Rīcību plānā, ievērojot pašvaldības kompetencē esošās funkcijas, iekļauti šādi rīcību virzieni:

- RV1: Ceļi un ielas
- RV2: Sakari
- RV3: Izglītība
- RV4: Mājoklis
- RV5: Ūdenssaimniecība
- RV6: Siltumsaimniecība un energoapgāde
- RV7: Sabiedriskais transports
- RV8: Teritoriju labiekārtošana (zaļā publiskā infrastruktūra)
- RV9: Kultūra
- RV10: Sports
- RV11: Sociālā joma
- RV12: Jaunatnes lietas
- RV13: Sabiedriskā kārtība
- RV14: Pašvaldības pārvalde un sabiedrības līdzdalība
- RV15: Ražošanas veicināšana
- RV16: Tūrisma un pakalpojumu sektora veicināšana
- RV17: Atkritumu apsaimniekošana

Rīcību virzienos iekļauti galvenie, uz vīzijas sasniegšanu vērstie pasākumi. Šajā vides pārskatā turpmāk vērtēti ar būtisku ietekmi uz vidi saistītajos rīcību virzienos iekļautie pasākumi. Vērtējumā sniegta detalizētāka informācija par konkrētiem rīcību virzienos iekļautajiem plānotajiem pasākumiem (7.2. nodaļa).

Vecumnieku novada teritorijas plānojums sagatavots, konsolidējot pagastu teritorijas plānojuma zonējumus un prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei, kā arī ņemot vērā 1. redakcijas publiskās apspriešanas rezultātus. Tā risinājumi ir izstrādāti, pamatojoties uz novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un Attīstības programmu, kas kā jau minēts iepriekš tika sagatavota līdztekus plānojumam. Teritorijas plānojuma risinājumi ir vērsti uz Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā noteiktās attīstības vīzijas – ilgtermiņa mērķu sasniegšanu. Plānojums atbalsta stratēģijā uzsvērtās novada vērtības un attīstības prioritātes. Tas kalpo kā instruments telpiskajā perspektīvā atspoguļotās teritorijas struktūras veidošanai.

Teritorijas plānojuma sastāvā ietilpstošie Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (TIAN) nosaka, ka nekustamo īpašumu atļauts izmantot un apbūvēt saskaņā ar prasībām, kas noteiktas funkcionālajā zonā atbilstoši kartei „Vecumnieku novada funkcionālais zonējums un aizsargjoslas”.

Funkcionālā zona – novada teritorijas daļa ar precīzām robežām (noteiktas atbilstoši kadastra robežām), kurai definēts izmantošanas mērķis un noteikta savstarpēji saderīga atļautā izmantošana un apbūves parametri. Funkcionālās zonas noteiktas, lai nodrošinātu pilnvērtīgu novada teritorijas struktūru - zemes, ēku, ūdens, dabas u.c. resursu racionālu izmantošanu, apsaimniekošanu un aizsardzību.

Vecumnieku novada teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas zonējums, noteikts ņemot vērā likuma „Teritorijas attīstības plānošanas likums” (13.10.2011.) un VARAM izstrādes stadijā esošā teritorijas funkcionālā zonējuma un atļautās izmantošanas vienotās klasifikācijas priekšlikumus. Ar zonējuma palīdzību tiek parādītas un reizē nodalītas konkrētās teritorijas un dažādu vietu atšķirīgās funkcijas jeb dažādās izmantošanas un pēc iespējas apvienotas teritorijas ar līdzīgiem izmantošanas nosacījumiem.

Nosacījumi un prasības katram teritorijas izmantošanas veidam (turpmāk - teritorija) ar atšķirīgām prasībām to apbūvei un cita veida izmantošanai ir aprakstītas plānojuma II daļā „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” un atspoguļotas plānojuma III Grafiskajā daļas kartē „Vecumnieku novada funkcionālais zonējums un aizsargjoslas” atbilstoši plānojuma izstrādes pamatnes (vienkāršotā topogrāfiskā karte M1:10 000) noteiktībai. Teritoriju (zonu) robežas ir noteiktas, ņemot vērā karšu mēroga detalizācijas līmeni, dabīgās robežas (ceļus, grāvjus, zemes lietojuma veidu kontūras), kur tas nav bijis iespējams - kadastra robežas.

Teritorijas plānojumā ir noteiktas šādas funkcionālās zonas:

Savrupmāju apbūves teritorijas (DzS) ir noteiktas ar mērķi saglabāt un attīstīt individuālo dzīvojamo apbūvi kā galveno mājokļa tipu novada ciemos. Uzņēmējdarbības un nodarbinātības veicināšanai šajās teritorijās atļauta arī mazu ražotņu, tostarp, mājražošanas uzņēmumu darbība. Galvenā izmantošana: savrupmāju apbūve, dvīņu māju apbūve (divas bloķētas vienas ģimenes dzīvojamās mājas), papildizmantošana: tuvākās teritorijas apkalpošanai paredzētu tirdzniecības un pakalpojumu objektu apbūve, biroju ēku apbūve, pirmsskolas izglītības iestādes, mazās ražotnes, palīgizmantošana - dzīvojamo ēku palīgēkas.

Savrupmāju retinātas apbūves teritorijas ir plānotas samazināta blīvuma dzīvojamai apbūvei galvenokārt ciemu perifērajā daļā. Tās iecerētas kā mājokļa teritoriju pāreja forma no savrupmājām uz lauku viensētām. Uzņēmējdarbības un nodarbinātības veicināšanai šajās teritorijās atļauta arī mazu ražotņu, tostarp, mājražošanas uzņēmumu darbība. Galvenā izmantošana - savrupmāju apbūve, papildizmantošana: tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve - izmitināšanas pakalpojumu nodrošināšana: (lauku tūrisma mājas, viesu mājas), tirdzniecības un pakalpojumu objektu apbūve, sporta ēku un būvju apbūve - sporta zāles, sporta laukumi, izglītības iestādes, mazās ražotnes, mazdārziņu teritoriju ierīkošana atbilstoši TIAN 4.23. apakšnodaļas prasībām, palīgizmantošana - dzīvojamo un nedzīvojamo ēku palīgēkas.

Daudzdzīvokļu māju dzīvojamās apbūves teritorijas (DzM) ir noteiktas esošo daudzdzīvokļu māju zemes vienībās, lai nodrošinātu to atbilstošas izmantošanas un apsaimniekošanas iespējas. Lai uzlabotu dzīves vides kvalitāti, teritorijās atļauts attīstīt arī iedzīvotājiem nepieciešamos pakalpojumus. Jaunas daudzdzīvokļu māju teritorijas nav plānotas. Galvenā izmantošana: daudzdzīvokļu māju apbūve, rindu māju apbūve, papildizmantošana: vietējas nozīmes pārvaldes iestāžu apbūve, vietējas nozīmes tirdzniecības vai pakalpojumu objektu apbūve, izglītības iestāžu apbūve, veselības aizsardzības un sociālās aprūpes iestāžu apbūve, sporta ēku un būvju apbūve - sporta laukumi, palīgizmantošana - dzīvojamo ēku palīgēkas.

Publiskās apbūves teritorijas ir iedalītas divos veidos: sabiedriskās apbūves un jauktas publiskās apbūves teritorijas. **Publiskās apbūves teritorijas P1 (sabiedriskās apbūves teritorijas)** ir plānotas, lai nodrošinātu sabiedrībai nozīmīgu pakalpojumu pieejamību. Sabiedriskās apbūves teritorijas ir plānotas galvenokārt valsts un pašvaldības pakalpojumu iestādēm. Galvenā izmantošana: kultūras iestāžu apbūve, sporta ēku un būvju apbūve, izglītības un zinātnes iestāžu apbūve, aizsardzības un drošības iestāžu apbūve, palīgizmantošana: mazās ražotnes, kas saistītas ar apmācību procesu; dzīvoklis, dzīvojamo un nedzīvojamo ēku palīgēkas. **Publiskās apbūves teritorijas P2 (Jauktas**

publiskās apbūves teritorijas) ir noteiktas daudzfunkcionālai komerciālu un nekomerciālu uzņēmumu attīstībai. Šo teritoriju galvenie atļautās izmantošanas veidi ir saistīti ar tirdzniecību, pakalpojumiem un citām publiskās funkcijām. Tajās atļauta arī dzīvojamā apbūve un mazo ražotņu darbība. Galvenā izmantošana: kultūras iestāžu apbūve, sporta ēku un būvju apbūve, izglītības un zinātnes iestāžu apbūve, aizsardzības un drošības iestāžu apbūve, biroju ēku apbūve, tirdzniecības un pakalpojumu objektu apbūve, tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve, veselības aizsardzības un sociālās aprūpes iestāžu apbūve, dzīvnieku aprūpes iestāžu apbūve (veterinārā prakse), daudzfunkcionāla, kompleksa apbūve, reliģisko organizāciju apbūve, papildizmantošana – mazās ražotnes, palīgizmantošana: dzīvoklis, dzīvojamo un nedzīvojamo ēku palīgēkas.

Centru apbūves teritorijas ir noteiktas Vecumnieku ciemā (C1) un citos ciemos (C2), lai veicinātu to daudzveidīgu izmantošanu, publisko funkciju un sabiedriskās nozīmes attīstību, telpiskās struktūras kvalitātes pilnveidošanu, novada un pagastu identitātes nostiprināšanu. Atļautā izmantošana teritorijā C1, C2: savrupmāju apbūve, biroju ēku apbūve, tirdzniecības un pakalpojumu objektu apbūve, tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve, kultūras iestāžu apbūve, sporta ēku un būvju apbūve, sabiedrisko objektu apbūve (izglītības, veselības aizsardzības un sociālās aprūpes, reliģisko organizāciju, pārvaldes iestāžu apbūve), aizsardzības un drošības iestāžu apbūve un mazās ražotnes.

Ražošanas apbūves teritorijas (R1, R2) ir noteiktas, lai atbalstītu ražošanas attīstībai labvēlīgas vides nostiprināšanu novadā, arī esošo ekstensīvi izmantoto teritoriju revitalizāciju, atgriešanu saimnieciskajā aprītē. Tajās ir noteikts plašs atļauto ražošanas veidu spektrs un minimāli ierobežojumi attīstībai. Galvenā izmantošana: teritorijās R1 – ražošanas objektu apbūve, ražošanas uzņēmumu ar nelielu ietekmi uz vidi apbūve, mazās ražotnes, teritorijās R2 – ražošanas objektu ar nelielu ietekmi uz vidi apbūve, mazās ražotnes, papildizmantošana: biroju ēku apbūve - uzņēmumu un organizāciju iestādes, vairumtirdzniecības iestāžu apbūve, tirdzniecības un pakalpojumu objektu apbūve, aizsardzības un drošības iestāžu apbūve - policijas un ugunsdzēsības un glābšanas dienestu ēkas, autonomvietnes, pieaugušo izglītības iestāžu apbūve, palīgizmantošana: dzīvojamo un nedzīvojamo būvju palīgēkas, privātās lietošanas dzelzceļš un dzīvoklis.

Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas (T) ir noteiktas inženiertehniskās infrastruktūras galveno objektu un saimnieciska rakstura būvju izvietojumam. Atļauta arī saimniecisko teritoriju un būvju komerciāla izmantošana. Galvenā izmantošana - inženiertehniskā infrastruktūra, papildizmantošana: tirdzniecības un pakalpojumu objektu apbūve, noliktavu ēku apbūve, autonomvietnes, mazās ražotnes, atklātas uzglabāšanas laukumi, palīgizmantošana - nedzīvojamo būvju palīgēkas.

Lauku zemes (L1, L2) ir iedalītas divās funkcionālajās zonās: Lauku zemes L1 un Vērtīgās lauku zemes L2, kur noteiktas papildus prasības teritorijas izmantošanai un zemes vienību dalīšanai. Lauku zemju izmantošanas un attīstības galvenais mērķis ir lauksaimniecība, bet tajās atļauta arī ar lauksaimniecību saderīga ražošana, komerciāla darbība un sabiedriskas funkcijas. Galvenā izmantošana teritorijās L1 un L2: lauksaimniecība un zivsaimniecība, viensētu apbūve, papildizmantošana teritorijās L1, L2: tirdzniecības un pakalpojumu objektu apbūve, vairumtirdzniecības iestāžu apbūve, tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve, izglītības iestāžu apbūve, sporta ēku un būvju apbūve, veselības aizsardzības un sociālās aprūpes iestāžu apbūve, dzīvnieku aprūpes iestāžu apbūve, privātās lietošanas dzelzceļš, ražošanas objektu apbūve: mazās ražotnes, ražošanas objekti ar nelielu ietekmi uz vidi un ražošanas objekti, kuros atbilstoši likuma „Par piesārņojumu” prasībām veic B kategorijas piesārņojošās darbības lauksaimniecības, mežsaimniecības, kokapstrādes un pārtikas rūpniecības jomā, darbības apdedzināto māla un ģipša izstrādājumu ražošanai, kā arī lidlauki, krematorijas, notekūdeņu attīrīšanas iekārtas un sadedzināšanas iekārtas, ja tajās kā kurināmo izmanto biomasu. Teritorijās L1 noteikta arī papildizmantošana: apmežošana, derīgo izrakteņu ieguve, ņemot vērā TIAN 5.15. apakšnodaļas prasības, mazdārziņu teritoriju ierīkošana atbilstoši TIAN 4.23. apakšnodaļas prasībām. Palīgizmantošana lauku zemēs L1 u L2 - dzīvojamo un nedzīvojamo būvju palīgēkas.

Mežu teritorijas (M) ir noteiktas ar mērķi veicināt meža resursu daudzveidīgu, ilgtspējīgu un racionālu apsaimniekošanu. Galvenā izmantošana - mežsaimniecība un ar to saistītās infrastruktūras ierīkošana un būvniecība. Nozīmīga meža izmantošanas joma ir arī rekreatīvā funkcija un nekoksnes vērtību ieguve. Galvenā izmantošana - mežsaimniecība un ar to saistītās infrastruktūras ierīkošana un būvniecība. Papildizmantošana: derīgo izrakteņu ieguve ņemot vērā TIAN 5.15. apakšnodaļas prasības, viensētu apbūve (viena viensēta ar vienu dzīvojamo ēku vienā esošajā zemes vienībā), tūrisma un

atpūtas iestāžu apbūve (viesu nams, pansija, lauku tūrismam izmantojama māja, kā arī kempings, atpūtas transportlīdzekļu laukums un apdzīvojamo autopiķabju laukums), sporta ēku un būvju apbūve (sporta laukums, velotrase, slēpošanas trase, u.tml.), mākslīgo ūdens objektu ierīkošana, izstrādātajos kūdras purvos – dzērveņu un citu piemērotu kultūraugu audzēšana, teritorijas izmantošana, kas saistīta ar ekstsensīvu brīvdabas atpūtu, dabas tūrismu un dabas aizsardzību. Palīgizmantošana - izmantošanas veidi, kas nodrošina galveno izmantošanu vai papildizmantošanu, arī privātās lietošanas dzelzceļš.

Ūdeņu teritorijas (Ū) ir noteiktas, lai nodrošinātu racionālu un ilgtspējīgu ūdeņu resursu izmantošanu saimnieciskai darbībai, ūdenstransportam, rekreācijai un dabas aizsardzībai. Ūdeņu teritorijās ietverti virszemes ūdensobjekti – upes, ezeri un mākslīgi veidotās ūdenskrātuves. Ūdeņu teritorijas izmanto ūdens uzkrāšanai, ūdens novadīšanai, zivsaimniecībai, zvejniecībai, ūdenstransportam, atpūtai, sportam, tūrismam, rekreācijai un ar tiem saistīto objektu izbūvei. Ūdeņu teritorijā ir pieļaujamas šāda izmantošana un būves: labiekārtota peldvieta, laivu un motorizēto ūdens transportlīdzekļu piestātnes, hidrotehniskās būves (ūdensobjektu krasta stiprinājumi, ciktāl to izbūvei nepieciešama akvatorijas izmantošana, pāļi, steķi, slipi, piestātnes, navigācijas būves, u.tml.), konstrukcijas un peldbūves tūrisma un rekreācijai pakalpojumu sniegšanai, transporta infrastruktūras objekti (piemēram, tilti, gājēju tiltiņi), inženiertīklu pārvadi u.tml.

Dabas teritorijas (D1) ir noteiktas neapbūvētās, cilvēka mazpārveidotās vietās ar augstu ekoloģisko, sociālo, estētisko un rekreatīvo vērtību. Tās plānotas kā publiskās teritorijas aktīvai un mierīgai brīvdabas atpūtai. Atļautā izmantošana: aktīvā un mierīgā brīvdabas atpūta. Teritoriju atļautā apbūve un labiekārtojums: gājēju un velosipēdu celiņi, takas, slēpošanas trases, u.tml., skatu torņi, laipas, piknika vietas, autostāvvietas apmeklētājiem, ainavu dīķi un tūristu apmetņu vietas.

Apstādījumu teritorijas (D2) ir noteiktas novada ciemos, lai nodrošinātu iedzīvotāju veselīgu un aktīvu dzīves veidu – sporta, atpūtas un kultūras aktivitātes brīvā dabā, veidotu pievilcīgu, ainavu, dzīves vidi un savdabīgu apdzīvotās vietas tēlu. Atļautā izmantošana: aktīvā un mierīgā brīvdabas atpūta, rekreācija, sports, kultūras un izklaides aktivitātes, pakalpojumi teritorijas apmeklētājiem (ēdināšana, sporta inventāra noma, tirdzniecība, u.tml.). Teritorijas labiekārtojums: dekoratīvie stādījumi, laukumi rotālām, aktīvai atpūtai, izrādēm, gadatirgiem, u.tml., gājēju un velosipēdu celiņi, mākslīgie ūdensobjekti, ārtelpas mēbeles, apgaismojums, citi funkcionāli un dekoratīvi vides dizaina elementi.

Kapsētu teritorijas (K) ir plānotas apbedījumu ierīkošanai un atbilstošu ceremoniālo ēku būvniecībai. Tajās atļauts būvēt arī kapsētas uzturēšanai nepieciešamās saimniecības ēkas un ierīkot labiekārtojumu. Atļautā izmantošana - apbedījumu ierīkošana, atbilstošu ceremoniālu ēku būvniecība un nepieciešamā labiekārtojuma ierīkošana.

Transporta infrastruktūras teritorijas (TR1 ceļi, TR2 dzelzceļš) ir teritorijas noteiktas ar mērķi nodrošināt novada ceļu tīkla un dzelzceļa teritoriju ekspluatāciju, attīstību un drošību teritorijās to tiešā tuvumā. Transporta infrastruktūras teritoriju grupā ietilpst dzelzceļš, valsts un pašvaldības autoceļi, ielas un citas teritorijas, ko ierobežo sarkanās līnijas. Galvenā izmantošana: iela, ceļš, dzelzceļš, laukums, transportlīdzekļu novietne, velonovietne, sabiedriskā transporta pieturas, ielu apstādījumi, papildizmantošana - ar dzelzceļu, ceļu un ielu funkciju saistītas būves.

Derīgo izrakteņu ieguves teritorijās (TD) ir atļauta derīgo izrakteņu (būvmateriālu izejvielu un kūdras) ieguve saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Atļautā izmantošana: derīgo izrakteņu ieguve, būves (pievedceļi, privātās lietošanas dzelzceļš, inženiertehniskās apgādes tīkli, u.c.), kas nepieciešami derīgo izrakteņu ieguvei, lauksaimniecība un mežsaimniecība kā pagaidu izmantošana pirms uzsākta derīgo izrakteņu ieguve. TIAN noteikts, ka izmantotam karjeram izstrādā rekultivācijas projektu, nosakot rekultivējamās teritorijas turpmāko izmantošanu. Derīgo izrakteņu atradnes rekultivācijas veidi: apmežošana, ūdenskrātuves izveide, izmantotajos kūdras ieguves laukos - kultūraugu audzēšana un tai nepieciešamās ēkas un citas būves.

Vecumnieku novada teritorijas plānojumā ir noteiktas šādas **teritorijas ar īpašām prasībām**: *īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, plūdu riska teritorijas, vērtīgās ainavu teritorijas un karsta procesu izplatības teritorija*. TIAN noteikts, ka:

- Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās ir atļauta teritorijas izmantošana, kas ir saistīta ar šo teritoriju dabas aizsardzības, tūrisma un sabiedrības informēšanas pasākumu realizāciju.

- Plūdu riska teritorijās atļauts būvēt inženieraizsardzības un hidrotehniskās būves apbūves, kura atrodas plūdu riska teritorijā, aizsardzībai pret plūdiem vai paliem, ievērojot Aizsargjoslu likumā noteiktās prasības. Būves konstruktīvo risinājumu izstrādā būvprojektā.
- Vērtīgajām ainavu teritorijām izstrādā kompleksu ainavas plānu (tematisko plānojumu), kurā ietver nosacījumus ainavas veidošanai: vietām, kur nepieciešama ainavu cirte, atļauts veidot skatu vietas un atpūtas vietas pie Mēmeles upes.
- Attiecībā uz karsta procesu izplatības teritoriju, TIAN noteikts, ka derīgo izrakteņu, izņemot ģipšakmens, ieguve ārpus Derīgo izrakteņu ieguves teritorijas (TD) ir atļauta funkcionālajās zonās „Lauku zemes” (L1) un „Mežu teritorijas” (M). Ģipšakmens ieguves uzsākšanai ir jāņem vērā teritorijā ar īpašajām prasībām „Karsta procesu izplatības teritorija”, kas ir parādīta kartē „Vecumnieku novada plānota teritorijas izmantošana”, noteiktās prasības, ģipšakmens ieguves iespējas izvērtējot šo noteikumu 5.16. nodaļā noteiktajā kārtībā, t.i. lokālplānojuma izstrādes procesā.

7.2. Plānošanas dokumenta ieviešanas būtiskās ietekmes uz vidi vērtējums

Ievērojot to, ka Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentu: ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013. – 2028.gadam, attīstības programmas 2013. – 2019.gadam un teritorijas plānojuma izstrāde notiek līdztekus un minētie dokumenti ir izstrādāti ciešā saistībā viens ar otru (vīzija, stratēģiskie mērķi, stratēģiskie projekti, rīcību virzieni, pasākumu kopumi, teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana, teritorijas izmantošanas un apbūves nosacījumi, turpmākais plānošanas process), tad šajā nodaļā sniegts attīstības plānošanas dokumentu projektu, pasākumu un risinājumu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi vērtējums gan kopumā uz novada teritoriju, gan arī attiecībā uz vides kvalitāti un citiem identificētajiem vides kvalitātes aspektiem. Nodaļa sagatavota izvērtējot plānoto stratēģisko prioritāšu, projektu, rīcības virzienu un pasākumu kopumu, TIAN noteikto funkcionālo zonu plānoto (atļauto) izmantošanu, tās ieviešanas sagaidāmo ietekmi, salīdzinot ar esošo teritorijas izmantošanu un pašlaik spēka esošajos pagastu teritorijas plānojumos plānoto (atļauto) izmantošanu. Par tēmām, kuras ir apskatītas visos plānošanas dokumentos sniegts vienots vērtējums. Gadījumos, kad kāda rīcību virziena, projekta, pasākuma vai TIAN nosacījumu ietekme izpaustos konkrēta attīstības plānošanas dokumenta ieviešanas gadījumā, vērtēta šī dokumenta konkrētā risinājuma (arī projekta vai pasākumu kopuma) būtiskā ietekme uz vidi. Ietekmju aprakstā sniegts ietekmju novērtējums norādot tiešās, netiešās, īstermiņa, ilgtermiņa, pozitīvās, negatīvās un citas ietekmes.

Ar tiešajām ietekmēm šajā novērtējumā tiek saprastas tādas ietekmes, kuras uz apkārtējo vidi iedarbojas tieši un nepastarpināti, ar netiešajām – ietekmes, kuras mijiedarbojoties ar vidi, pastarpināti rada izmaiņas apkārtējā vidē, ar pozitīvajām - ietekmes, kas vērstas uz vides kvalitātes uzlabošanu vai esošas labas vides kvalitātes saglabāšanu, slodzes uz apkārtējo vidi mazināšanu un ierobežošanu, dabas resursu stāvokļa uzlabošanu vai vairošanu, ar negatīvajām – ietekmes, kuras var izraisīt vides kvalitātes pasliktināšanu, slodzes uz vidi palielināšanu un dabas resursu stāvokļa pasliktināšanu un noplicināšanu, īslaicīgās ietekmes izpaužas darbības (būvdarbi, labiekārtojuma uzstādīšana un citas) norises laikā vai īsu laiku pēc darbības ieviešanas, ilgtermiņa – ietekmes, kuras izpaudīsies plānošanas dokumentu ieviešanas laikā un saglabāsies līdz/uz turpmākajiem plānošanas periodiem.

Vērtējumā būtiskās ietekmes iedalītas arī pēc ietekmētās teritorijas, izdalot ietekmes novada līmenī, ja sagaidāmā ietekme attiecināma uz visu novada teritoriju vai lokālas ietekmes, kuras izpaudīsies konkrētu pasākumu vai risinājumu īstenošanas vietu tieša tuvumā.

7.2.1. Vispārējā ietekme

Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumenti ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013. – 2028.gadam, attīstības programmas 2013. – 2019.gadam un teritorijas plānojums ir izstrādāti līdztekus, vienotā novada attīstības plānošanas procesā ilgtermiņa periodam – stratēģija un teritorijas plānojums, vidējam termiņam – attīstības programma. Visu attīstības plānošanas dokumentu izstrādei un esošas situācijas analīzei sagatavots viens pašreizējās situācijas apraksts. Izvērtējot esošo situāciju, izmaiņas telpiskās attīstības prioritātēs un tendencēs valsts, reģiona un vietējā līmenī, aktuālās normatīvo aktu prasības un institūciju nosacījumus, plānošanas dokumentu sākotnējā posmā izteiktos sabiedrības un speciālistu viedokļus un priekšlikumi, pagastu teritorijas attīstības plānošanas

dokumentus, ir nodrošināta izstrādāto attīstības plānošanas dokumentu savstarpējā mijiedarbība un savietojamība, tostarp un šo dokumentu vides un dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas jautājumiem.

Sagatavojot novada attīstības plānošanas dokumentus stratēģijā ir noteikta novada attīstības vīzija „*Novads – laba vieta dzīvei un atpūtai Pierīgas laukos*”, kuras sasniegšanai noteiktais ilgtermiņa stratēģiskais mērķis: „veicināt ienākumu un dzīves vides kvalitātes pieaugumu Vecumnieku novadā” ir saistošs gan pašas stratēģijas sagatavošanai, gan arī pārējo attīstības plānošanas dokumentu: attīstības programmas un teritorijas plānojuma sagatavošanā. Stratēģijā noteikto prioritāšu: darba vietas un uzņēmējdarbība, ceļi un sakari, izglītība, atpūta un pilnveidošanās un Vecumnieku novada zīmols ieviešanai teritorijas plānojumā paredzēts atbilstošs teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas plānojums un nosacījumi, attīstības programmā ietverti septiņpadsmit rīcību virzieni, pasākumi vai konkrēti projekti, kuru ieviešana ir nepieciešama tuvākajos 6 gados, lai īstenotu noteiktās prioritātes un sasniegtu novada stratēģisko mērķi.

Stratēģija nosaka novada telpiskās attīstības perspektīvu, kas atspoguļo Vecumnieku novada teritorijas struktūru 2028.gadā – galvenās telpas dzīvojamajām, pakalpojumu, darījumu, ražošanas un saimnieciskajām funkcijām, dabas struktūru un kultūras mantojumu. Telpiskā perspektīva zemes izmantošanas aspektā tiek detalizēta teritorijas plānojumā, nosakot teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu. Tā plānojums atbalsta stratēģijā uzsvērtās novada vērtības un attīstības prioritātes. Tas kalpo kā instruments telpiskajā perspektīvā atspoguļotās teritorijas struktūras veidošanai.

Telpiskajā perspektīvā izdalītas mežsaimniecības, lauksaimniecības teritorijas un ūdeņu telpas tradicionālo lauku saimniekošanas veidu saglabāšanai un attīstībai, noteikta apdzīvojuma struktūra: koncentrētas apbūves ciemi, lauku ciemi - vēsturiskās viensētu grupas un apdzīvotās vietas, kas attīstījās pie saimnieciskiem objektiem, viensētas un lauku saimniecības, izdalīti attīstības centri: Vecumnieki – novada nozīmes attīstības centrs un seši vietējās nozīmes attīstības centri – Stelpe, Misa, Bārbele, Valle, Kurmene un Skaistkalne. Plānots, ka novada un vietējās nozīmes attīstības centros ir nodrošināti pašvaldības pakalpojumi un publiskā infrastruktūra. Inženierapgādes, transporta un sakaru infrastruktūras pakalpojumi ir nodrošināti arī pārējos blīvas apbūves ciemos – Gaismas, Taurkalnes, Nīzeres, Putnu, Mēmeles un Beibežu ciemos. Pārējā novada teritorijā, lai nodrošinātu publisko pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem, plānots, ka pašvaldība uztur pašvaldības ceļus, veic atsevišķu iedzīvotāju grupu pārvadājumus (skolēni, sociālā aprūpe, u.tml.), nodrošina citus pakalpojumus saskaņā ar pašvaldības funkcijām. Transporta struktūra telpiskajā attīstības perspektīvā ir balstīta uz valsts ceļu tīklu, kur pašvaldība nodrošina lauku apdzīvoto vietu sasaisti ar valsts ceļu tīklu. Tajā noteikts, ka ražošanas un uzņēmējdarbības struktūra balstās uz Vecumnieku novada dabas kapitālu – mežu, lauksaimniecības zemju, zemes dziļu resursiem un esošajiem uzņēmumiem. Teritorijas plānojumā, balstoties uz telpisko attīstības perspektīvu, noteikta plānotā (atļautā) izmantošana, izdalot teritorijas izmantošanā lauku zemes, meža teritorijas, ciemus ar dažādiem dzīvojamās apbūves, sabiedriskās/publiskās, izdalītām centra teritorijām, ražošanas objektu, tehniskās un citām apbūves teritorijām. Tās raksturotas turpmāk šajā nodaļā. Attīstības programmā savukārt iekļauti rīcību virzieni „Ceļi un ielas”, „Sakari”, „ūdenssaimniecība”, „Siltumsaimniecība un elektroapgāde”, „Sabiedriskais transports”, „Teritoriju labiekārtošana”, „Ražošanas veicināšana”, „Atkritumu apsaimniekošana” un citi, kuros iekļauti telpiskās attīstības ieviešanai nepieciešamie pasākumi un projekti.

Vecumnieku novada teritorijas plānojums ietver detalizētu Vecumnieku novada ciemu: Bārbeles, Kurmenes, Skaistkalnes, Stelpes, Valles, Taurkalnes, Vecumnieku, Mīsas un Beibežu ciema plānojumu, t.sk. to robežas. Ciemos izdalītas dzīvojamās apbūves (savrupmāju, savrupmāju retinātas un daudzdzīvokļu apbūves), centra apbūves, publiskās apbūves, ražošanas objektu, kā arī tehnisko un saimniecisko objektu apbūves, apstādījumu, dabas un ūdeņu teritorijas. Salīdzinājumā ar spēkā esošajiem pagastu teritoriju plānojumiem, jaunajā teritorijas plānojumā ciemos ir izdalītas centra teritorijas (risinājums ir saistīts arī ar stratēģijā iekļautās prioritātes „Vecumnieku novada zīmols” ieviešanu), izdalītas pēc ietekmes uz vidi divu veidu ražošanas objektu apbūves teritorijas. Vecumnieku ciemam teritorijas plānojuma izstrādes ietvaros sagatavota publiskās ārtelpas koncepcija.

Teritorijas plānojumā pārskatītas esošo ciemu robežas, ņemot vērā faktisko zemes izmantošanu un ievērojot to, ka iepriekšējā plānošanas periodā tie bija paplašināti, prognozējot būvniecības aktivitātes augšanu, kas nav notikusi. Vecumnieku ziema robeža dienvidu daļā paplašināta iekļaujot ciemā bijušo

ražošanas teritoriju uz dienvidiem no dzelzceļa, no ciema robežas izslēgtas neapbūvētās lauku teritorijas. No Bārbeles ciema izslēgtas austrumu daļā esošās neapbūvētās lauku zemes. No Kurmenes ciema ziemeļu daļas arī izslēgtas neapbūvētās teritorijas. Taurkalnes ciemam precizēta ciema robeža pie dzelzceļa un ciemā iekļauta bērnu dārza teritorija. Ciemu robežas grafiski noteiktas Skaistkalnes, Misas un Beibežu ciemam. Teritorijas plānojuma publiskās apspriešanas laikā tiek diskutēts par pārējo apdzīvoto vietu – lauku ciemu robežu noteikšanas atbilstoši adresācijai nepieciešamību. Pašlaik pārējās apdzīvotās vietas - Gaisma, Nīzere, Putni un Mēmele un citi (pilnu sarakstu skatīt TIAN 1. tabulā) klasificēti kā vēsturiskie vai lauku ciemi, neizdalot tos ar robežām. Šajos ciemos pārsvarā atbilstoši esošajai izmantošanai plānotas savrupmāju retinātas apbūves vai savrupmāju apbūves teritorijas, dabas teritorijas un publiskās apbūves teritorijas.

Teritorijas ārpus apdzīvotām vietām plānotas kā lauku zemes vai mežu teritorijas.

Derīgo izrakteņu ieguve ir plānota saskaņā ar normatīvo aktu prasībām.

Plānojumā īpaša uzmanība ir pievērsta, ražošanas apbūves teritorijām un objektiem, izdalīti ražošanas objekti ar nelielu ietekmi uz vidi un definētas prasības mazām ražotnēm, noteikti ierobežojumi A kategorijas piesārņojošām darbībām, atsevišķiem kurināmā veidiem objektiem, nosakot speciālas prasības ražošanas objektu veidošanai lauku zemēs. Šie plānojuma risinājumi ir saistīti ar stratēģijā noteiktās prioritātes „darba vietas un uzņēmējdarbība”, novada specializācijas, saglabājot tradicionālos saimniekošanas veidus, un rīcību virziena „Ražošanas veicināšana” īstenošanu.

Teritorijas plānojumā kopumā ir radīti priekšnoteikumi līdzsvarotas, uz novada vērtībām balstītas ekonomiskās izaugsmes, tradicionālo saimniekošanas veidu un kultūrvides attīstībai. Teritorijas plānojums 2014. – 2026.g. nodrošina līdzšinējo novada teritoriālo daļu attīstības pēctecību, vides prasību integrēšanu plānojumā, koncentrējot novada ekonomisko attīstību uz lauksaimniecības produkcijas ražošanu un apstrādi, bioloģiskās lauksaimniecības attīstību, derīgo izrakteņu ieguvī, pārtikas ražošanu, tūrisma un rekreāciju un ar tiem saistīto pakalpojumu sniegšanu.

Teritorijas plānojuma izstrādes gaitā ir izvērtēti spēkā esošie novada teritoriālo daļu plānotās (atļautās) izmantošanas un izstrādāts vienots funkcionālais zonējums, un katrai zonai tāpat arī sagatavota vienota plānotā atļautā izmantošana. Tas visa novada teritorijā turpmākajos 12 gados nodrošinās vienotus un skaidrus noteikumus teritorijas izmantošanai un arī apbūvei.

Tādejādi novada teritorijas plānojums zemes un ēku īpašniekiem, iespējamiem investoriem nosaka skaidrus nosacījumus attiecībā uz īpašumu attīstības iespējām, lauksaimniecības produktu ražošanu, kā arī pakalpojumu, tūrisma un rekreācijas attīstību.

Ņemot vērā iepriekšminētos argumentus par novada attīstības plānošanas dokumentu savstarpēju mijiedarbību un saikni kompleksi risinot novada attīstības jautājumus vidējā termiņā un ilgtermiņā, novada attīstības plānošanas dokumentu ieviešanai ir sagaidāma pozitīva, tieša un ilgtermiņa ietekme uz SIVN apskatāmajiem vides un dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma aspektiem kopumā.

7.2.2. Ietekme uz vides kvalitāti

Attīstības plānošanas dokumentu ieviešanai salīdzinoši nozīmīgākā ietekme ir sagaidāma uz novada vides kvalitāti. Ievērojot esošo un plānoto teritorijas izmantošanu, plānoto īstenojamo pasākumu un projektu apjomus, veidus un ietekmes teritorijas, var secināt, ka attīstības plānošanas dokumentu būtiskā ietekme ir iespējama novada vai lokālā (pasākumu vai projekta realizācijas ietās un to tieša tuvumā) līmenī. Galvenokārt šiem dokumentiem ietekme uz vides kvalitāti ir sagaidāma saistībā ar darba vietu, uzņēmējdarbības un ar to saistītās infrastruktūras, kā arī ražošanas objektu un teritoriju plānošanu.

Stratēģijā noteiktās prioritātes „darba vietas un uzņēmējdarbība” pamats ir uzņēmējdarbība, kura balstīta uz novadā esošajiem resursiem un to efektīva izmantošana dod iespēju saglabāt un vairot ienākumus. Stratēģijā tās ieviešanai plānots sadarībā ar mežu īpašniekiem atbalsts kokapstrādes uzņēmumiem, zemnieku saimniecībām meža nekoksnes vērtību ieguvē, lauksaimniecības zemju apsaimniekošanā - atbalsts nelauksaimnieciskiem darbības veidiem – zivju dīķu ierīkošana, tūrisma objektu attīstība, derīgo izrakteņu ieguve un apstrāde – ģipša programma, lauku ceļa attīstība sadarībā ar kūdras un smilts, grants izstrādātājiem, pašvaldības organizēti atbalsta pasākumi, piemēram, ražošanai un komercdarbībai piemērotu teritoriju attīstība (pievadceļi,

inženierinfrastruktūras, vides piesārņojuma sanācija). Attīstības programmas rīcību virzienā „Ceļi un ielas” iekļauti projekti ceļu rekonstrukcijai, asfaltēšanai, t.sk. līdz ražošanas objektiem, vai sadarbība ar VAS „Latvijas Valsts ceļi” par valsts ceļu rekonstrukciju un uzturēšanu novada teritorijā savukārt rīcību virzienā „Uzņēmējdarbības atbalsts” plānots pasākumu kopums „Atbalsts mājražošanas, amatniecības un mazo ražotņu attīstībai”, kurā pašvaldība plāno veidot pilotprojektu/us uz pašvaldībai piederošas pašlaik ekstensīvi apsaimniekotām teritorijām, izveidojot tajās inženierinfrastruktūru un tādejādi cenšoties sekmēt tajās ražošanas objektu izveidi. Teritorijas plānojumā savukārt izstrādāti priekšnoteikumi daudzveidīgu vidēju, nelielu un īpaši mazo ražotņu veidošanās iespējām, tajā pašā laikā nosakot ierobežojumus objektiem ar iespējamu nozīmīgu ietekmi uz vidi.

Ar ietekmi uz vidi ir saistīta arī Stratēģijā noteiktās prioritātes „atpūta un tūrisms” ietvaros plānotie projekti, kas ir vērsti uz publiskās ārtelpas labiekārtošanu, jaunu objektu izveidi, tirgošanās tradīciju attīstību un kultūras, sporta un izglītības kvalitātes paaugstināšanu novadā. Kā nozīmīgākie projekti minēti: Vecumnieku centra publiskā telpa, pārveidojot centrālo Rīgas ielu par tirdzniecības ielu, kurā pārstāvēta vietējo zemnieku produkcija, ērta gājēju un velosipēdistu pārvietošanās, novada reprezentācijas telpa, Vecā un Jaunā ezera apkārtnes labiekārtošana, Vecumnieku sporta centrs – sporta zāle un stadions. Programmas rīcību virzienā „Atpūta un tūrisms” iekļauti pasākumi projektu ieviešanai, bet TIAN – plānota atbilstošs funkcionālais zonējums (apstādījumu, ūdeņu, publiskās apbūves teritorijas) un tajā plānotā (atļautā) izmantošana.

Attīstības plānošanas dokumentu pamatnostādnes, kas ietvertas Stratēģijā un Programmā nosaka novada ražotņu un ražošanas objektu specializāciju, t.i. lauksaimnieciskā ražošana, tostarp bioloģiskā lauksaimniecība, pārtikas ražošana, mežu apsaimniekošana un kokapstrāde, derīgo izrakteņu ieguve un apstrāde, kas nav saistīta ar tādu izejvielu izmantošanu ražošanas procesos, kas satur apkārtējai videi bīstamas vielas un kuras ražošanas procesā vai kā tā atlikumi varēti nonākt apkārtējā vidē vai būtu apsaimniekojami kā bīstamie atkritumi. No šī aspekta novada ražošanas specializācija kopumā ir vērtējama kā pozitīva, gan tieša, gan netieša ilgtermiņa ietekme uz novada vides kvalitāti.

Ietekme uz vidi saistībā ar ražošanas plānošanu

Vērtējot novada attīstības plānošanas dokumentu *ietekmi uz vidi saistībā ar ražošanas plānošanu* konstatēts, ka *to būtiskā ietekme uz vidi ir identificējama teritorijas plānojuma risinājumos* gan attiecībā uz ražošanas objektu un teritoriju plānošanu, gan arī – uz plānojumā iekļautajiem nosacījumiem iespējama piesārņojuma novēršanai nākotnē. Šīs ietekmes apskatāmas kā būtiskas novada līmenī vai lokāli to realizācijas vietās:

- TIAN noteikts aizliegums visā novada veikt A kategorijas piesārņojošas darbības. Esošās situācijas raksturojumā (3.2.2. nodaļa) ir uzsvērts, ka kopumā novadā nav nozīmīgu gaisu piesārņojošu objektu, gaisa kvalitāte atbilst valstī noteiktajiem gaisa kvalitātes standartiem, arī trokšņa līmenis ir zems, izņemot dzelzceļa Krustpils – Jelgava tuvāko apkārtni. Novadā nav konstatēts nozīmīgs augsnes, grunts un pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu) piesārņojums – apzinātās piesārņotās vietas iedalītas potenciāli piesārņoto vietu kategorijā. Tas ir labas vides kvalitātes, kas saistās ar novada stratēģiskā mērķa „veicināt dzīves vides kvalitātes pieaugumu” sasniegšanu, pamats. Novada Skaistkalnes, Bārbeles, Stelpes un Vecumnieku pagasti atrodas īpaši jutīgajā teritorijā, uz kurām attiecas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem. Mēmeles upe ir noteikta kā riska objekts, kurš var nesasniegt labu ūdeņu ekoloģisko stāvokli 2015. gadā un viens no iemesliem, līdztekus izteiktai pārrobežu ietekmei, ir izkliedētais piesārņojums, kas veidojas gan no lauksaimniecības zemēm, gan caur virsūdeņu noteci no punktveida avotiem (fermām, mēslu krātuvēm). Pašlaik novadā darbojas B vai C kategorijas piesārņojošas darbības iekārtas un objekti vai tiek veikta saimnieciskā darbība, kurai piesārņojošās darbības atļauja vai apliecinājums darbības nav nepieciešams. Tas nosaka līdzšinējo ražošanas objektu radīto ietekmi uz vidi un esošo vides kvalitāti. Ievērojot iepriekšminētos argumentus, īpaši attiecībā uz jutīgo teritoriju, A kategorijas piesārņojošo darbības aizliegums novada teritorijā ir vērtējama kā pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme uz vides kvalitāti, jo noteiktais ierobežojums sekmēs to, ka vienviet novadā neveidosies nozīmīgi gaisa piesārņojumu, troksni radoši objekti vai objekti, kuros, lielos apjomos veidosies augu barības vielas – fosfors un slāpekļs, tostarp, lielā apjomā nitrātu savienojumi. Pēdējais arguments ir svarīgs, saistībā ar ūdens un augsnes aizsardzības no lauksaimnieciskās darbības izraisīta

piesārņojuma ar nitrātiem nepieciešamību īpaši jutīgajā teritorijā, kā arī papildus biogēno vielu noteces ierobežošanā riska ūdensobjekta „Mēmele” tiešajā sateces baseinā.

- TIAN noteikts aizliegums visā novada teritorijā kā kurināmo centralizētajā energoapgādē un izejvielu ražošanas procesos jaunbūvējamajos objektos izmantot degvielu (mazutu) un akmeņogles. Jāatzīmē, ka attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā minētās sēru saturošās izejvielas novadā netiek izmantotas (valsts statistisko pārskatu „2Gaiss” informācija). Šī ierobežojuma noteikšana arī turpmāk sekmēs esošās labās gaisa kvalitātes saglabāšanu, neradot apstākļus, kuru dēļ izmešos atmosfēras gaisos var nonākt sēra dioksīds. Šī ir tieša, ilgtermiņa ietekme uz atmosfēras gaisa kvalitāti. Salīdzinot ar esošo situāciju – neitrāla ietekme. Saistītā ar novada stratēģiskā mērķa sasniegšanu – dzīves vides kvalitātes komponentes nodrošināšana, labas vides kvalitātes nodrošināšana prioritātes „atpūtas un tūrisms” un ar tās ieviešanu saistīto rīcību virzienu īstenošanai – pozitīva ietekme.
- TIAN noteikts aizliegums visā novada teritorijā veikt bīstamo atkritumu apglabāšanu un pārstrādi, dzīvnieku liķu un dzīvnieku izcelsmes atkritumu izcelsmes atkritumu apglabāšanu un pārstrādi. Ierobežojums sekmēs labas vides kvalitātes saglabāšanu novadā, kas ir nozīmīgi saistībā ar prioritātes „atpūtas un tūrisms” un ar tās ieviešanu saistīto rīcību virzienu īstenošanai un vērtējama kā pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme, salīdzinot ar esošo situāciju – neitrāla ietekme.
- Jāatzīmē, ka novada teritoriālo vienību – pagastu līdzšinējo teritorijas plānojumu plānotajā (atļautajā) izmantošanā un TIAN ierobežojumi piesārņojošām darbībām nav noteikti, bet darbības, kurām jaunajā teritorijas plānojumā ir noteikti iepriekš aprakstītie ierobežojumi, līdz šim novada teritorijā netiek arī veiktas. Bīstamo atkritumu apsaimniekošana ir jāveic atbilstoši Zemgales reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas plānā plānotajiem risinājumiem. Noteiktie ierobežojumi ir uzskatāmi par piesardzības pasākumiem un tādejādi to īstenošana ir vērtējama kā pozitīva, ilgtermiņa ietekme, kuras sagaidāma iedarbība iespējams būs kumulatīva, jo veidosies kā summārā ietekme no vairākiem šo ierobežojumu ietekmes aspektiem, t.i. tieša, ilgtermiņa ietekme uz virszemes ūdeņiem, gruntsūdeņiem, augsnes, grunts kvalitāti, kas netieši ilgtermiņā ietekmēs virszemes ūdeņu, piemēram, Mēmeles ūdeņu kvalitāti.
- Ražošanas apbūves teritoriju plānošanai TIAN ražošanas objekti iedalīti kategorijās trīs kategorijās: ražošanas objekti, ražošanas objekti ar nelielu ietekmi uz vidi un mazās ražotnes (skatīt arī priekšlikumu 1. pielikumā). TIAN, ievērojot iepriekš aprakstītos ierobežojumus visā novada teritorijā, noteikts, ka *ražošanas objekti* „ir ražotnes, kurās atbilstoši likuma „Par piesārņojumu” prasībām veic B kategorijas piesārņojošu darbību, izņemot dzīvnieku novietnes un lopkautuves...” un *ražošanas objekti ar nelielu ietekmi uz vidi* „ir objekti vai ražotnes, kurās atbilstoši likuma „Par piesārņojumu” prasībām veic C kategorijas piesārņojošu darbību, izņemot dzīvnieku novietnes ciemos, vai arī B kategorijas piesārņojošu darbību pārtikas rūpniecības un metālu apstrādes jomā, arī austuves, vērptuves un trikotāžas ražotnes, ķīmiskās tīrītavas, veļas mazgātavas un mēbeļu ražotnes, kam nepieciešama B kategorijas piesārņojošās darbības atļauja...”. Savukārt mazajām ražotnēm noteiktas speciālas prasības attiecībā uz to pieļaujamo ietekmi uz vidi attiecībā uz gaisa kvalitāti, trokšņa līmeni, smakām, vibrācijām, hidroloģisko režīmu, transporta intensitātes izmaiņām²⁷.

²⁷ 4.33. mazās ražotnes – ražotnes vai darbnīcas (arī amatniecībai, mājražošana, u.tml.), kuru kopējā ražošanas platība nepārsniedz 500 m² un darbība atbilst šādiem nosacījumiem:

4.33.1. ražotnei atbilstoši likuma „Par piesārņojumu” prasībām nav nepieciešama piesārņojošas darbības atļauja vai apliecinājums;

4.33.2. ražotne nerada smaku traucējumus apkārtnē (300 m rādiusā), t.i., tā darbībā nerodas smakas, kas pārsniedz mērķlielumu - 5 ouE/m³ vairāk par piecām diennaktīm gadā;

4.33.3. ražotne nepaliek trokšņa līmeni apkārtnē (300 m rādiusā) vairāk nekā par 3%, salīdzinot ar esošo trokšņa līmeni un nerada trokšņa līmeņa robežlielumu pārsniegumus;

4.33.4. ražotne nepaliek gaisa piesārņojumu tuvākajā apkārtnē (300 m rādiusā) vairāk nekā par 3%, salīdzinot ar esošo gaisa piesārņojuma līmeni, vērtējot konkrētu piesārņojošo vielu izkliedes, un nerada gaisa kvalitātes robežlielumu pārsniegumus;

4.33.5. ražotne (apkalpes vai apmeklētāju transports) nepaliek satiksmes intensitāti, radot sadzīviskus traucējumus tuvējās apkārtnes iedzīvotājiem vai pasliktinot satiksmes komfortu;

4.33.6. ražotnes darbības rezultātā nerodas cilvēka veselībai kaitīgas vai diskomfortu radošas vibrācijas apkārtnē;

4.33.7. ražotnes nakts apgaismojums nerada sadzīviskus traucējumus apkārtnē;

- Teritorijas plānojumā funkcionālajā zonā „ražošanas apbūves teritorijas” izdalītas divu veidu teritorijas R1 un R2, nosakot galvenā izmantošanu teritorijās R1 – ražošanas objektu apbūve, ražošanas uzņēmumu ar nelielu ietekmi uz vidi apbūve un mazās ražotnes, bet teritorijās R2 – ražošanas objektu ar nelielu ietekmi uz vidi apbūve un mazās ražotnes. Ražošanas apbūves teritorijas plānotas ciemu teritorijās Vecumniekos, Misā, Beibežos, Kurmenē, Skaistkalnē, Bārbelē, ārpus ciema teritorijas – Stelpē un arī Vallē. Ražošanas apbūves teritoriju R2 plānošana Vecumniekos blakus savrupmāju retinātas apbūves, savrupmāju apbūves, jauktās publiskās apbūves un sabiedriskās apbūves teritorijām Bauskas ielas, Jaunās ielas un Rīgas ielas apkārtnē, Skaistkalnē – savrupmāju teritorijām Ziedoņa ielas galā, Bārbelē blakus jauktas publiskās apbūves, daudzdzīvokļu māju apbūves un savrupmāju retinātās apbūves teritorijām Bauskas ielā un Liepu alejā, savrupmāju apbūves teritorijām Jāņu ielas rietumu ir vērtējama kā pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme uz vides kvalitāti minētajās teritorijās. Šāda ietekme ir sagaidāma, jo ražošanas teritorijās R2 nav iekļauti vairāki B kategorijas piesārņojošās darbības veidi, kuru darbībā kā izejvielas tiek izmantotas vielas, produkti, materiāli, kas satur bīstamas vielas vai to starpprodukti vai arī izmešos gaisā, notekūdeņos vai atkritumos var veidoties tādas ķīmiskas vielas, kas rada traucējumu vai iespējamu negatīvu ietekmi uz vidi apkārtējo, kā arī var veidoties kāds konkrēts piesārņojuma veids (piemēram, cietās daļiņas jeb putekli) pārlieku lielās koncentrācijās vai līmeņos (troksnis, vibrācijas), salīdzinot ar pašlaik esošo situāciju plānoto R2 teritoriju apkārtnē vai normatīvajos aktos noteiktajiem vides kvalitātes standartiem.
- Ražošanas teritorijas R1 ir noteiktas Misā AS „Misas kūdra” darbības teritorijā (robežojas ļoti nelielā ziemeļrietumu teritorijas daļā ar daudzdzīvokļu apbūves teritoriju, dienvidu daļā ar jauktas publiskās apbūves teritoriju), Vecumniekos – Rīgas ielā ciema dienvidu daļā abpus Rīgas ielai un dzelzceļam, Bauskas ielā ciema ziemeļaustrumu malā (robežojas ar teritorijām R2, savrupmāju retināto apbūves teritorijām) pārsvarā esošo vai bijušo ražošanas objektu vietās. Kurmenē un Stelpē ražošanas objektu apbūve R1 plānota ārpus ciema teritorijas. Stelpē tās dienvidu mala robežojas ar jauktas publiskās apbūves teritoriju, pats dienvidrietumu stūris ar savrupmāju apbūves teritoriju. Plānoto ražošanas objektu apbūves teritoriju R1 ietekme uz vidi var būt dažāda. Attiecībā uz tām teritorijām, kas plānotas esošajos ražošanas objektos – neitrāla ietekme. Gadījumos, kad, attīstot ražošanas objektu, tiek sakārtota degradēta vide, potenciāli piesārņota vieta u.tml. – pozitīva ietekme uz vides kvalitāti. Gadījumos, kad saimnieciska darbība nenotiek, salīdzinot ar esošo situāciju, lokāli var veidoties vides piesārņojums, troksnis vai vibrācijas, taču ievērojot noteiktos vispārējos ierobežojumus ražošanai (A kategorija, kurināmais, izejvielas) un to, ka vides faktori tie izvērtēti izsniedzot piesārņojošās darbības atļaujas (B kategorija) vai apliecinājumus (C kategorija), šo objektu ietekmei uz vidi lokāli var būt negatīva ietekme salīdzinot ar esošo situāciju, taču nav sagaidāma vides kvalitātes normatīvu pārsniegšana, kam var būt negatīva ietekme uz cilvēka veselību. Raksturotās ietekmes ir ilgtermiņa, tiešas vai netiešas.
- Ražošanas uzņēmumu ar nelielu ietekmi vidē un mazo ražošanas uzņēmumu kritēriju noteikšanai un integrēšanai īpaši ciemu apbūves atļautās izmantošanas plānošanā, nodrošinot pāreju starp zonām, kas plānotas ražošanas, tehniskās apbūves vai infrastruktūras (dzelzceļš, ceļi) vajadzībām, un dzīvojamo, sabiedrisko vai publisko apbūvi, kā arī radot priekšnoteikumus mazo ražotņu attīstībai dzīvojamo, sabiedrisko vai publisko apbūves teritorijās ir sagaidāma pozitīva, netieša, ilgtermiņa ietekme uz vides kvalitāti.
- Teritorijas plānojumā noteikts, ka mazie ražošanas objekti (ražotnes un darbnīcas) var attīstīties arī savrupmāju apbūves, savrupmāju retinātas apbūves, publiskās apbūves (kā palīgizmantošana), centru apbūves, tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijās, ievērojot TIAN noteiktos nosacījumus attiecībā uz tās radīto troksni, gaisa piesārņojumu, vibrācijām, smakām (TIAN 4.33. punkts), gadījumā ja tiem atbilstoši likuma „Par piesārņojumu” prasībām nav nepieciešama piesārņojošās darbības atļauja vai apliecinājums. TIAN iekļauti nosacījumi mazo ražotņu darbībai (4.26. nodaļa), nosakot, ka ārpus ražošanas objektu apbūves teritorijām R1, R2 un lauku zemēm L1, L2 darbības ierosinātājs iesniedz pašvaldībā informāciju par plānotās darbības atbilstību šo

4.33.8. ražotnē veic notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu, apkārtējā vidē tiek novadīti normatīvo aktu prasībām atbilstoši attīrīti notekūdeņi;

4.33.9. ražotnes būvniecība un darbība nemaina apkārtējās teritorijas hidroloģisko režīmu, vai arī to uzlabo, ja virszemes ūdeņu notece ir traucēta;

noteikumu 4.33.3 punktā ietvertajiem nosacījumiem, kā arī noteiktas pašvaldības tiesības, ja mazās ražotnes darbība pasliktina vides stāvokli apkārtējā teritorijā, „pašvaldība ir tiesīga pieprasīt ražotnes īpašniekam (valdītājam) iesniegt ziņojumu par vides stāvokli, tajā ietverot informāciju par 4.33.3. punktā ietverto kritēriju nodrošināšanu, un lemt par pasākumiem ražotnes darbības negatīvās ietekmes mazināšanai vai novēršanai. Ja nav iespējams nodrošināt, 4.33.3. punktā noteikto kritēriju ievērošanu, pašvaldība var aizliegt ierīkot mazo ražotni vai lemt par ražotnes darbības pārtraukšanu. Nepieciešamības gadījumā pašvaldība var konsultēties ar valsts vides institūcijām par normatīvo aktu prasībām un vides kvalitātes kritēriju izvērtēšanas metodēm.”(4.26. nodaļa). Mazo ražotņu plānotā attīstības iespēja ir saistīta ar Stratēģijā iekļautās prioritātes „darba vietas un uzņēmējdarbība” ieviešanu. Šim risinājumam kopumā ir sagaidāma neitrāla, tieša, ilgtermiņa ietekme uz vides kvalitāti, jo nav paredzams, ka mazo ražotņu radītā ietekme uz vidi būs nozīmīga. Lokāli, iespējams, ka izveidojot mazo ražotni tiks sakārtota kāda degradēta vai ekstensīvi izmantota teritorija, sakārtota virszemes ūdeņu notece mazās ražotnes darbības vietas tiešā tuvumā, kas tad būtu pozitīva ietekme. TIAN iekļautie nosacījumi pieļaujamai ietekmei uz apkārtējo teritoriju, kā arī pašvaldības tiesības prasīt novērst traucējumu vai pat slēgt ražotni ir vērtējama kā pozitīva, gan tieša, gan netieša, ilgtermiņa ietekme uz novada dzīves vides kvalitāti.

- Lauku zemēs L1, L2 līdztekus galvenajai izmantošana: lauksaimniecība, zivsaimniecība un viensētu apbūve kā palīgizmantošana ir atļauta arī ražošanas objektu apbūve, kas ietver mazās ražotnes, ražošanas objekti ar nelielu ietekmi uz vidi un ražošanas objekti, kuros atbilstoši likuma „Par piesārņojumu” prasībām veic B kategorijas piesārņojošās darbības lauksaimniecības, mežsaimniecības, kokapstrādes un pārtikas rūpniecības jomā, darbības apdedzināto māla un ģipša izstrādājumu ražošanai, kā arī lidlauki, krematorijas, notekūdeņu attīrīšanas iekārtas un sadedzināšanas iekārtas, ja tajās kā kurināmo izmanto biomasu. Noteiktā palīgizmantošana nosaka vienotas prasības visā novada teritorijā saimnieciskajai darbībai lauku zemēs. Līdz šim attiecībā uz ražošanas objektiem novada teritoriālo vienību – pagastu teritorijas plānojumos ir atšķirīgi nosacījumi attiecībā uz ražošanas objektu plānošanu lauksaimniecības zemēs. Piemēram, Skaistkalnes un Bārbeles pagastā ir lauksaimniecībā izmantojamās zemēs plānojumā ir atļauta lauksaimniecības produkcijas pārstrāde, Kurmenes pagastā izdalītas atsevišķas lauksaimnieciskās (ražošanas) apbūves teritorijas, kurās galvenā izmantošana ir lauksaimnieciska (ražošanas) uzņēmuma un (vai) noliktavas apbūve, Vallē – lauksaimnieciskā ražošana, vieglās ražošanas uzņēmums, transportapkalpes uzņēmums, Stelpē – lauksaimniecības produktu ražošana un pārstrāde. TIAN noteiktā plānotā palīgizmantošana Lauku zemēs, ir vērsta uz novada Stratēģijā iekļautās prioritātes „darba vietas un uzņēmējdarbība” īstenošanu, pieļauj plašākas mazo ražotņu, ražotņu ar nelielu ietekmi un atsevišķu ar lauksaimniecības, mežsaimniecības, kokapstrādes un pārtikas rūpniecības, dažu derīgo izrakteņu apstrādes jomas un citi dažu citu veidu B kategorijas piesārņojošās darbības objektu izveides iespējas. Vienlaikus jāatzīmē, ka novada attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā to izstrādātājiem nav pieejama informācija par iespējamu aktīvu ražošanas objektu izveides iespēju. Tādēļ kopumā netiek plānota negatīva ietekme uz vides kvalitāti saistībā ar ražošanas objektu attīstību. Jāatzīmē, ka neilgu laiku pirms attīstības plānošanas dokumentu izstrādes uzsākšanas ir slēgti divi uzņēmumi AS „Bauskas piens” ražotne un SIA „Mežotne LDA” Stelpē, kas bija nozīmīgi Stelpes pagasta saimnieciskās dzīves attīstībā. Lokāli ražošanas objektu izveide var būt saistīta ar dažu vides kvalitātes aspektu: gaisa kvalitāte, trokšņa līmenis, smakas un citu izmaiņām. Atkarībā no ražotnes veida, tehnoloģiskā risinājuma un izvietojuma Lauku zemēs iespējama pozitīva, neitrāla vai atsevišķos gadījumos negatīva ietekme. Taču, ievērojot to, ka ražotņu un citu TIAN atļauto objektu izvietošana plānota Lauku zemēs, t.i. savrupi no apdzīvotām vietām, nav sagaidāma augsta to izveides intensitāte un plānotā palīgizmantošana ir ieviešama ievērojot mūsdienīgas ražošanas tehnoloģijas, nodrošinot vides aizsardzības normatīvo aktu prasību izpildi un saņemot nepieciešamās atļaujas vai darbības apliecinājumus, ražošanas apbūves teritoriju ietekme uz vides kvalitāti lauku zemēs neradīs būtisku negatīvu ietekmi gan uz novada vides kvalitāti kopumā, gan lokāli to izveides vietās. Ievērojot to, ka novada četri pagasti atrodas īpaši jutīgajā teritorijā un Mēmeles upe ir noteikta kā riska virszemes ūdensobjekts, lauksaimniecības zemēs ir jāievēro Ministru kabineta 2011. gada 11. janvāra noteikumu Nr.33 un citas labas lauksaimniecības prakses nosacījumi, kā arī īpaša uzmanība jāpievērš notekūdeņu savākšanai un attīrīšanai.

- Ražošanas teritoriju diferencētie izmantošanas nosacījumi, nosakot ierobežojumus ražošanas objektu izvietojumam teritorijās, kuras robežojas ar citiem apbūves veidiem, mazinās ražošanas objektu teritoriju ietekmi uz apkārtējām teritorijām, bet savukārt plānojot ražošanas objektu teritoriju apbūves divus veidus R1 un R2, kā arī mazo ražotņu attīstības iespējas vairākos tostarp ar dzīvojamo vai sabiedrisko funkciju saistītos apbūves veidos, noteiktu ražošanas objektu izveides iespējas plānošana Lauku zemēs turpmākajā novada attīstībā pieļauj daudzveidīgu vidēju, nelielu un īpaši mazo ražotņu klāsta veidošanos, kas netieši nodrošina arī novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā noteiktās prioritātes „darba vietas un uzņēmējdarbība” ieviešanu. Ietekme uz vides kvalitātes nodrošināšanu ir vērtējama kā pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme, jo plānojot daudzveidīgas ar ražošanu saistītas saimnieciskās dzīves attīstības iespējas ir izvērtēti iespējamās ietekmes un vidi aspekti un papildus normatīvajos aktos noteiktajām prasībām attiecībā uz atļaujām (vai apliecinājumiem) un ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrām plānoti nosacījumi ietekmes uz vidi mazināšanai vai novēršanai. Vienlaikus ir jāatzīmē, ka iepriekš raksturotajai ražošanas objektu attīstības plānošanai būs arī pozitīva ietekme uz novada stratēģisko prioritāšu ieviešanu.

Citas ietekmes uz vides kvalitāti

Bez tam novada attīstības plānošanas dokumentiem ir konstatētas vēl šādas ietekmes uz vides kvalitāti:

- Viena no ar ietekmi uz vides kvalitāti saistītajām Stratēģijas prioritātēm ir „ceļi un sakari”. Stratēģijas pamatnostādņēs teikts, ka „labas kvalitātes ceļi un sakari ir pamats uzņēmējdarbības attīstībai un pakalpojumu pieejamībai”. Stratēģijā ir ietverta „Ceļu programma”. Tajā uzsvērts, ka prioritāra ir savienojuma uzlabošana ar Skaistkalni un Lietuvu, rekonstruējot valsts autoceļa P89, savienojuma uzlabošana ar Valli un Kurmeni, rekonstruējot valsts autoceļu P73, kā arī Vecumnieku un Misas savienošana ar Iecavu, asfaltējot autoceļu P88, V1011, V1012 posmus novada teritorijā, Stelpes savienošana ar Iecavu (un Jelgavu), tāpat arī Vecumnieku savienojuma ar Ķegumu (Daugava šķērsošanai) un ar Bausku uzlabošana, asfaltējot autoceļa P88 Bauska –Linde posmus, sasniedzamības uzlabošana no Kurmenes (ar Rīgu un Vecumniekiem), Zemgales plānošanas reģiona saišu uzlabošana – autoceļa P87 Bauska – Aizkraukle (Zemgales josta) asfaltēšana un uzturēšanas klases paaugstināšana (no C uz B), Putnu un Mēmeles ciemu pieejamības uzlabošana – autoceļa V1020 asfaltēšana, Skaistkalnes savienošana ar Bausku – autoceļa V1003 asfaltēšana. Programmā turpmākajiem sešiem gadiem plānoti šādi pasākumi: Rīgas ielas rekonstrukcija posmā no Vecumnieku novada robežas, Vecumnieku, Misas, Valles, Skaistkalnes, Bārbeles, Beibežu ciema ielu infrastruktūras uzlabošana, valsts ceļu kvalitātes uzlabošana sadarbībā ar VAS „Latvijas Valsts ceļi”: autoceļu asfaltēšana (P92 (2km), V1020 (5 km), P88 un V1011), autoceļu rekonstrukcija (P89 posmā no Bārbeles līdz Skaistkalnei, P73 autoceļa rekonstrukcija, P92 grants ceļa 14 km posma asfaltēšana uz Iecavu). Teritorijas plānojumā ir iekļauts novada ceļu tīkls, ielu un cēlu tīkla izmantošana ir veicama saskaņā ar normatīvo prasībām, TIAN 4.11. nodaļā iekļauti pasākumi aizsardzībai pret troksni, kas ir piemērojami arī ceļiem un ielām.

Minēto projektu realizācijai ir sagaidāma tieša, ilgtermiņa ietekme uz vides kvalitāti. Ceļu un Rīgas ielas rekonstrukcija uzlabos gaisa kvalitāti un situāciju attiecībā uz trokšņu un vibrāciju līmeni, jo pēc rekonstrukcijas mazināsies papildus bremzēšanas, braukšanas (vai ātruma uzņemšanas) uzsākšanas nepieciešamība pašlaik sliktajos ceļu posmos, kas, salīdzinot ar esošo situāciju mazinās slāpekļa un oglekļa oksīdu izmešus un trokšņu, vibrāciju līmeni. Grants seguma ceļu asfaltēšana ievērojami mazinās gaisa piesārņojumu ar cietajām daļiņām (putekļiem) pašlaik grantēto ceļu tiešā tuvumā. Šis ir sagaidāmās pozitīvās ietekmes. Ja tiks realizēta visa plānotā „Ceļu programma” 6 gadu laikā un/vai turpmāk visā ilgtermiņa plānošanas periodā, pozitīvā ietekme sagaidāms, ka būs būtiska novada līmenī. Ja tiks realizēta daļa programmas, tad ietekme visticamāk būs lokāla, konkrētā objekta tuvākajā apkārtnē. Autoceļu attīstība, salīdzinot ar esošo situāciju, vienlaikus palielinās transporta intensitāti, īpaši kravu pārvadājumus (notiek arī tagad – P89, P73). Saistītā ar transporta intensitātes pieaugumu lokāli autoceļu apkārtnē palielināsies autotransporta (īpaši kravu transporta) radītais kopējais trokšņa līmenis un pasliktināsies gaisa kvalitāte, kas ir vērtējama arī kā negatīva, tieša, ilgtermiņa ietekme. Taču vienlaikus, veicot minētā autoceļa sakārtošanu, paredzams, ka tiks pielietotas labākās pieejamās tehnoloģijas

autoceļu būvniecībā, novērtēti plānotie trokšņa līmeņi, nepieciešamības gadījumā veikti prettrokšņa pasākumi, ka attiecībā uz troksni var šī pasākuma ietekmi mazināt līdz neitrālai. Tā kā autoceļu rekonstrukcijas pasākumi ir plānoti līdz 2028.gadam, autotransportā, tostarp, kravu pārvadājumos tajā laikā pārsvarā būs iesaistītas kravas automašīnas, kuras atbilst Eiro IV vai Eiro standartiem, kas savukārt mazinās izmešus atmosfēras gaisā no autotransporta un, ievērojot šo aspektu, var prognozēt, ka autotransporta pieaugumam saistībā ar autoceļu rekonstrukciju uz gaisa kvalitāti būs nebūtiska ietekme.

Ceļu un Rīgas ielas Vecumniekos rekonstrukcijas būvniecības laikā – īslaicīga, negatīva ietekme (lokāli trokšņa līmeņa paaugstināšanās, puteļi un citas ietekmes), taču pieņemot, ka pašvaldība atbalstīs labākās pieejamās tehnoloģijas ceļu būvniecības jomā, netiek prognozēts būtisks antropogēnās slodzes pieaugums. Tādēļ šajā aspektā - neitrāla ietekme uz vides kvalitāti.

- Programmas rīcību virzienā „Ūdenssaimniecība” plānoti pasākumi ūdenssaimniecības projekta ieviešanai Piebalgās (t.sk. jauna ūdensapgādes urbuma ierīkošana, jo dzeramā ūdens kvalitāte pašlaik neatbilst normatīvo aktu prasībām, Putnos (t.sk. NAI rekonstrukcija, pašlaik attīrīto ūdeņu kvalitāte ir nepietiekama), Nīzerē (t.sk. bioloģisko NAI izbūve) un Beibežos (t.sk. esošo NAI rekonstrukcija atbilstoši esošajiem notekūdeņu apjomiem), Vecumnieku ciema ūdenssaimniecības projekta 2.kārta, Skaistkalnes ciema ūdenssaimniecības projekta 2.kārta, Valles ciema ūdenssaimniecības projekta 2.kārta, Bārbeles ciema ūdenssaimniecības projekta 2.kārta. Šajā pasākumu kopumā plānotajiem ūdenssaimniecības projektiem to īstenošanas vietās būs pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme uz patērētājiem piegādājamā dzeramā ūdens kvalitāti un virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanu. Apdzīvotās vietas Putni Skaistkalnes pagastā NAI rekonstrukcija (izbūvētas kā bioloģiskās, tagad notekūdeņu apjomi samazinājušies, aerāciju neveic, darbojas kā mehāniskās NAI, notekūdeņu attīrīšana nepietiekama), kā arī tīklu rekonstrukcija sekmēs riska virszemes ūdensobjekta „Mēmele” ūdeņu kvalitātes uzlabošanu ilgtermiņā. Gadījumā, ja tiek realizēti visi plānotie ūdenssaimniecības projekti, tad to ietekme uz virszemes ūdeņu, gruntsūdeņu kvalitāti novada līmenī ir pozitīva, tieša (attiecībā uz izplūdēm) vai netieša (izklidētā piesārņojuma mazināšana), ilgtermiņa ietekme. Ja daļēji – tad aprakstītā ietekme ir lokāla.
- Teritorijas plānojuma TIAN iekļautas prasības sadzīves notekūdeņu savākšanai, attīrīšanai un novadīšanai apkārtējā vidē. TIAN noteikts, ka apdzīvotās vietās jaunbūves, kam nepieciešama ūdensapgāde un kanalizācija, kur tas iespējams, pieslēdz centralizētai kanalizācijas sistēmai, savukārt teritorijās, kur nav izbūvēta centralizēta kanalizācija, pieļaujama lokālu bioloģisko attīrīšanas iekārtu vai hermētiskas izsmeļamās kanalizācijas bedres izbūve. Savukārt teritorijās ārpus ciemiem, kur nav centralizēto kanalizācijas tīklu un nav iespējas ierīkot lokālas bioloģiskās attīrīšanas iekārtas ierīko hermētiskas izsmeļamas notekūdeņu krājvertnes, risinājumu saskaņojot Veselības inspekcijā. TIAN noteikts, ka sadzīves notekūdeņu savākšanas un novadīšanas kārtību nosaka atsevišķos pašvaldības saistošajos noteikumos. Šie TIAN noteikumi ilgtermiņā ir vērtējama kā pozitīva, tieša (punktveida izplūdes) un netieša (izklidētā piesārņojums) ietekme uz virszemes ūdeņu kvalitāti.

Lokālas ietekmes uz vides kvalitāti

Šajā vides pārskatā ir izvērtētas vēl citas atzīmējamas ietekmes uz vides kvalitāti. Secināts, ka attīstības plānošanas dokumentos ir iekļauti pasākumi vai risinājumi, kuru ietekme uz vides kvalitāti nav būtiska novada līmenī, bet saņaidāms, ka to ietekmes būs lokālas - pasākumu, projektu un citu risinājumu īstenošanas vietās. Šajā SIVN stadijā var minēt šādas ietekmes ar lokālu raksturu:

- Stratēģijas prioritātes „atpūta un tūrisms” ieviešanai kā nozīmīgi projekti ir iekļauti „Vecumnieku Vecais ezers – aktīvās atpūtas telpa, peldvieta un ūdens sporta izklaide” un „Vecumnieku Jaunais ezers – pastaigu teritorija”. Atbilstoši Programmas rīcību virzienā „Teritorijas labiekārtošana” iekļauti pasākumi „Vecā ezera aktīvās atpūtas centra ierīkošana” un „Mierīgās atpūtas un pastaigu labiekārtojuma izveide Vecumniekos pie Jaunā ezera”. Vecā un Jaunā ezera apkārtnes teritorijas ir iekļautas Vecumnieku plānotās (atļautās) izmantošanas risinājumos kā Apstādījumu teritorija (D2).TIAN 6.12. nodaļā iekļauti nosacījumi ir šo teritoriju izmantošanai, nosakot, ka to galvenā izmantošana ir aktīvā un mierīgā brīvdabas atpūta, rekreācija, sports, kultūras un izklaides aktivitātes. Šo teritoriju apkārtnes labiekārtošana, apsaimniekošana un labiekārtojuma uzturēšana nodrošinās publiskās ārtelpas sakārtošanu, tās kvalitātes uzlabošanu, veicinās

tūrisma infrastruktūras izveidi novadā. Pasākumu ietekme ir vērtējama kā pozitīva ietekme uz virszemes ūdeņu kvalitāti. Ietekme ir saistīta ar VŪO „Talķe” ekoloģisko kvalitāti, kas pašlaik Lielupes upju baseina apgabala plānā 2009. – 2015.g. ir novērtēta kā apmierinoša. Taču gadījumos, ja, plānojot šīs publiskās infrastruktūras izveidi, netiek izvērtētas un noteiktas konkrētas vietas optimālās apmeklētāju plūsmas un to ietekme, ir iespējama arī negatīva. Tādēļ izstrādājot labiekārtojuma projektus jāņem vērā plānotās apmeklētāju plūsmas un jāprojektē plānotajam apmeklētāju daudzumam piemērots labiekārtojums. Aprakstītā ietekme ir lokāla – attiecas uz Veco un Jauno ezeru un Talķes upi Vecumnieku ciemā.

- Programmas rīcību virzienā „Ūdenssaimniecība” plānots pasākums „Urbumu datu bāzes izveide pašvaldībā” (arī seklajiem – līdz 20 m), TIAN ir iekļauti nosacījumi, kuros noteikts, ka zemes īpašnieks saņem atļauju pašvaldībā jauna līdz 20m dziļa urbuma ierīkošanai, ja no tā plānots iegūt ne vairāk kā 10 kubikmetrus pazemes ūdeņu. Nododot ekspluatācijā ierīkoto urbumu, īpašnieks pašvaldībā iesniedz informāciju par urbuma tehniskajiem parametriem, apdzīvotās vietās - arī par plānoto notekūdeņu attīrīšanu un novadīšanu apkārtējā vidē vai nodošanu attīrīšanai centralizētajā notekūdeņu savākšanas sistēmā, ja tāda ir pieejama.”. Vienotas urbumu datu bāzes izveidošanai un seklo urbumu (līdz 20 m dziļumam) pakāpeniskai apzināšanai, sekošana līdzī notekūdeņu savākšanai vai attīrīšanai ēkās un objektos, no kuru notekūdeņi netiek centralizēti savākti un attīrīti, apdzīvotajās vietās, īpaši Vecumniekos ilgtermiņā, tieši uzlabos gruntsūdeņu kvalitāti, netieši – virszemes ūdeņu stāvokli. Ietekme ir pozitīva, lokāla.
- TIAN noteiktas prasības degvielas uzpildes staciju izvietojumam, nosakot, ka „degvielas uzpildes stacijas (DUS), kurām ir nepieciešama B kategorijas piesārņojošās darbības atļauja, atļauts izvietot Ražošanas apbūves teritorijās R1, degvielas uzpildes un gāzes uzpildes stacijas (GUS), kurām ir nepieciešams C kategorijas piesārņojošās darbības apliecinājums, atļauts izvietot visās apbūves teritorijās, izņemot savrupmāju apbūves teritorijas un daudzdzīvokļu dzīvojamās apbūves teritorijas. Šo nosacījumu kopējā ietekme ir pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme uz vides kvalitāti dzīvojamās apbūves teritorijās, savukārt atļautā B kategorijas piesārņojošās darbībām atbilstošo DUS darbība teritorijās R1 var ietekmēt apkārtējo vidi dažādi: neitrāla, pozitīva (ja tiek sakārtota kāda piesārņota vai degradēta vieta) un negatīva. Sagaidāms, ka negatīvā ietekme izpaudīsies lokāli, tieši objekta apkārtnē teritorijā R1, ko raksturo neliels izmešu gaisā pieaugums saistībā ar pašu objektu (naftas produktu tvaiki) un nelielu (ievērojot esošās zemās transporta intensitātes) autotransporta plūsmas palielināšanos (slāpekļa oksīdi, putekļi, oglekļa oksīdi) izmešiem gaisā, jauna paaugstinātas bīstamības objekta (vietējas vai lokāls ietekmes). TIAN noteikts arī, ka DUS un GUS aizliegts izvietot kultūras pieminekļu teritorijā, memoriālu piemiņas vietu, kulta celtni un pieminekļu tiešā tuvumā, ūdensobjektu aizsargjoslās (izņemot motorizēto ūdens transportlīdzekļu uzpildīšanai paredzētās degvielas uzpildes stacijas), aizsargjoslās ap vēja elektrostacijām, kas akcentē valsts normatīvo aktu nosacījumus un ir vērtējamā kā pozitīva ietekme.
- TIAN 4.16. nodaļā ir noteiktas prasības aizsardzība pret akustisko troksni un smakām. Nosacījumi balstīti uz valsts normatīvo aktu (Ministru kabineta 2004.gada 13.jūlija noteikumos Nr.597, Ministru kabineta 2011.gada 25.janvāra noteikumu Nr.76, Ministru kabineta 2004.gada 27. jūlija noteikumu Nr.626). Normatīvo aktu prasību integrēšana TIAN – pozitīva tieša ilgtermiņa ietekme uz trokšņa un smaku līmeni jaunu objektu vai esošo pārbūves vietās.
- Izstrādājot teritorijas plānojumu, ir noteiktas applūstošās un plūdu riska teritorijas, noteiktas virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas, iekļaujot tajās applūstošās teritorijas. Tas nodrošinās iekšzemes ūdeņu aizsardzību. Pozitīva, tieša un netieša, ilgtermiņa ietekme uz ūdeņu kvalitāti.

7.2.3. Ietekme uz derīgo izrakteņu izmantošanu

Attīstības plānošanas dokumentiem sagaidāma ietekme uz derīgo izrakteņu izmantošanu:

- Teritorijas plānojuma TIAN noteikts, ka derīgo izrakteņu atradņu teritorijās ir atļauta derīgo izrakteņu (būvmateriālu izejvielu un kūdras) ieguve saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Minētās teritorijas ir attēlotas teritorijas plānojuma kartē „Vecumnieku novada teritorijas funkcionālais zonējums un aizsargjoslas”. Tāpat arī noteikts, ka derīgo izrakteņu ieguve, izņemot ģipšakmens, ārpus teritorijām šajā atspoguļotajā zonām atļauta Lauku zemēs un Mežu teritorijās, ievērojot

normatīvajos aktos noteikto kārtību. Attiecībā uz ģipšakmens ieguvu TIAN noteikts, ka ģipšakmens ieguves uzsākšanai ir jāņem vērā teritorijā ar īpašajām prasībām „Karsta procesu izplatības teritorija”, kas ir parādīta kartē „Vecumnieku novada plānota teritorijas izmantošana”, noteiktās prasības, ģipšakmens ieguves iespējas izvērtējot šo noteikumu 7. nodaļā noteiktajā kārtībā (301. un 302. punkts). Minētais priekšlikums iekļauts teritorijas plānojuma risinājumos, ievērojot sabiedrības izteiktos priekšlikumus sabiedriskās apspriešanas laikā, t.i. 11 iesniegumus, no kuriem vienu ir parakstījis 21 persona, izteikts priekšlikums teritorijas plānojumā aizliegt ģipšakmens ieguvu. Izvērtējot šos priekšlikumus teritorijas plānojuma izstrādes darba grupā saistībā ar iedzīvotāju un to īpašumu drošības, kā arī dzīves vides kvalitātes pasliktināšanos karsta procesu intensificēšanās gadījumā, tika nolemts iekļaut TIAN prasību izstrādāt lokālplānojumu ģipšakmens ieguves teritorijām. TIAN noteikts, ka lokālplānojuma izstrādes ietvaros ir nepieciešams izstrādāt teritorijas funkcionālo zonējumu, plānoto būvju novietojuma shēmu, zemes nekustamo īpašumu pārkārtošanas risinājumus, transporta shēmu un satiksmes organizāciju, inženiertehniskās apgādes shēmu, risinājumus negatīvās ietekmes mazināšanai, civilās aizsardzības objektu izvietojuma shēmu, prasības ainavas aizsardzībai un risināt citus jautājumus saskaņā ar darba uzdevumu, kuru sagatavo (prasības nosaka) pašvaldība. TIAN noteikts, ka lokālplānojuma risinājumu pamatošanai lokālplānojuma sastāvā veic vairākas izpētes: ģeoeoloģiskā izpēte (ja veikta iepriekš, pievieno veiktās izpētes materiālus), t.sk. ģeoloģisko procesu radīto risku novērtējums (karsts, pazemes ūdeņu, t.sk. gruntsūdeņu līmeņa un ķīmiskā sastāva izmaiņas, ietekmes uz lecvavas upi, Mēmeles upi), plānoto satiksmes plūsmu izpēte un prognoze, trokšņa līmeņa un gaisa kvalitātes izmaiņu novērtējums, ietekmes uz publisko infrastruktūru vērtējums un kompensējošie pasākumi (ceļu kvalitāte, energoapgāde, sabiedriskais transports u.c.), bioloģiskās daudzveidības izpēte, ainavu kvalitātes novērtējums un rekomendācijas bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanai un vērtīgo ainavu saglabāšanai, ietekmes uz sociāli ekonomisko situāciju novadā izpēte (darba vietas, uzņēmējdarbības vides izmaiņas, u.c.).

Ģipšakmens ieguves ierobežošana, nosakot tā ieguves iespēju izpēti un plānošanu lokālplānojuma izstrādes procesā ir vērtējama kā pozitīva, gan tieša, gan netieša, ilgtermiņa ietekme uz dzīves vides kvalitāti karsta riska izplatības teritorijā, jo tādejādi tiek aizsargāti iedzīvotāji un zemes īpašumi no karsta procesu izpausmēm, kuru aktivizēšanās ir iespējama intensīvas ģipšakmens ieguves gadījumā. Ar TIAN iepriekš aprakstītajām prasībām tiek nodrošināta karsta riska izpausmju saglabāšanu esošajā procesu norises intensitātē, ko nosaka dabiskie procesi. Savukārt ieguves plānošanas gadījumā, tiktu detalizēti izvērtēti visu ietekmju aspekti, plānoti pasākumi negatīvo ietekmju mazināšanai, atbilstoši infrastruktūrai, tās uzlabojumiem objektā un ar to saistītajās teritorijās (ceļi, piemēram) un arī izslēgti no turpmākās attīstības tādi ģipšakmens ieguves tehnoloģijas un apjomi, kuri radītu paaugstinātu risku, kuri mazināšana nebūtu iespējama veicot papildus pasākumus. Jāatzīmē, ka Vecumnieku novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā ir sagatavots „Pārskats par ģipšakmens resursiem un krājumiem, ieguves iespējām un karsta procesiem Vecumnieku novadā” (SIA "Geo&Service", 2012.), kas ietver ieteikumus vispārējiem pasākumiem, kuri ir veicami pirms ģipšakmens ieguves uzsākšanas, kā arī normatīvo aktu svarīgāko nosacījumu izklāstu. Minētais pārskats ir izmantojams lokālplānojuma darba uzdevuma sagatavošanā un vispārējai informācijai par esošo situāciju. Lokālplānojuma izstrāde ir sasaistāma ar ietekmes uz vidi novērtējuma procesu, t.sk. ietekmes uz NATURA 2000 teritorijām novērtējumu: ja plānota ieguve no 5 līdz 25 ha (neieskaitot) platībā, tad plānotajai darbībai ir jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi izvērtējums, ja 25 hektāru vai lielākā platībā – tad ietekmes uz vidi izvērtējums (Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. un 2. pielikuma nosacījumi).

Jāatzīmē, ka līdz šim spēkā esošajos Bārbeles, Skaistkalnes un Kurmenes pagastu teritorijas plānojumos ģipšakmens ieguve valsts nozīmes atradnē „Skaistkalne”, atradnes „Skaistkalne” pārējā daļā, kā arī atradnē „Skudras” ir bijusi atļauta atbilstoši normatīvo aktu prasībām attiecībā uz zemes dziļu izmantošanu, citi nosacījumi - nebija noteikti. Tādēļ ģipšakmens ieguves iespēju ierobežošana, izvirzot TIAN prasības lokālplānojuma izstrādei, ir uzskatāma par pozitīvu ietekmi, salīdzinot ar līdz šim spēkā esošajiem risinājumiem, kā arī ar teritorijas plānojuma 1. redakciju, kas bija nodota sabiedriskajai apspriešanai, jo apstiprinātajā teritorijas plānojumā lielāka uzmanība tiek pievērsta dzīves vides kvalitātei karsta riska izplatības teritorijā.

Būvmateriālu izejvielu (smilts un grants) un kūdras ieguve pašlaik notiek tikai kartē „Vecumnieku novada teritorijas funkcionālais zonējums un aizsargjoslas” uzrādītajās atradnēs, pārējās atradnēs tā ir bijusi atļauta arī līdz šim atbilstoši normatīvo aktu prasībām attiecībā uz zemes dzīļu izmantošanu, spēkā esošajos pagastu teritorijas plāņos šo darbību ierobežojoši nosacījumi nav noteikti. Tādēļ pārējo būvmateriālu izejvielu (smilts, grants, māla,), izņemot ģipšakmens, un kūdras ieguves iespēju risinājums (atļauta ieguve kā noteikts valsts normatīvajos aktos), nav uzskatāms par jaunu šā teritorijas plānojuma radītu ietekmi. Attīstības plānošanas dokumentu izstrādātāju rīcībā nav pieejama informācija par konkrētiem priekšlikumiem būvmateriālu izejvielu un kūdras ieguves uzsākšanai novadā. Tādēļ šajā attīstības plānošanas dokumentu izstrādes stadijā nav iespējams novērtēt iepriekšminēto derīgo izrakteņu ieguves ietekmi uz vidi. Ievērojot ekonomisko situāciju un saimnieciskās darbības aktivitāti novadā, nav sagaidāma intensīva vairumu atradņu aptveroša derīgo izrakteņu ieguve. Uzsākot būvmateriālu izejvielu vai kūdras ieguvi konkrētā atradnē, precizējot ieguves apjomus, tehnoloģiju un citus jautājumus, ieguves ietekme uz apkārtējo vidi ir skaidrojama ietekmes uz vidi procedūrās: ja plānota būvmateriālu izejvielu ieguve no 5 līdz 25 ha (neieskaitot) vai kūdras ieguve 25 – 150 ha (neieskaitot) platībā, tad plānotajai darbībai ir jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi izvērtējums, ja plānota būvmateriālu izejvielu ieguve 25 hektāru vai lielākā platībā vai kūdras ieguve 150 ha vai lielākā platībā – tad ietekmes uz vidi izvērtējums (Likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. un 2. pielikums). Jāatzīmē, ka attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā ir sagatavots „Pārskats par kūdras, smilts un grants krājumiem, to izmantošanas iespējām Vecumnieku novadā” (SIA „Grupa93”, 2012.), kas ietver resursu raksturojumu un ieteikumus to izmantošanas plānošanai.

- Stratēģijas prioritātes „Derīgo izrakteņu ieguve un apstrāde” ieviešanas ietvaros plānota ģipša programmas ieviešana. Tā ietver pētniecību, izglītību, tūrisma objekta „Latvijas ģipša muzejs” izveidi, iesaistīšanos starptautiskās sadarbības tīkla ģipša izstrādes pieredzes iepazīšanai. Savukārt Programmas rīcību virzienā „Uzņēmējdarbības veicināšana” sadaļā „Galvenie atbalsta pasākumi tūrisma attīstībai” iekļauts pasākums „Tūrisma informācijas punkta izveide Vecumniekos un Skaistkalnē”, kura ietvaros plānota aktivitāte „Jaunu tūrisma produktu veidošana sadarbībā ar Bauskas TIC, tūrisma uzņēmumiem, zemnieku saimniecībām. Ģipša muzeja izveides veicināšana”. Ģipša muzeja izveides ietekme pārskatā ir vērtēta kā pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz dabas resursiem un vides risku mazināšanu, pretstatā tam, ka salīdzinājumā ar rūpniecisku ģipšakmens ieguvi, kāda līdz šim bija atļauta, tūrisma un izglītības pasākumu īstenošanu, tostarp, muzeja izveide neradīs būtisku negatīvu ietekmi uz karsta izpaušmēm gan Latvijas, gan blakus esošajā Lietuvas Republikas teritorijā.
- TIAN noteikts, ka izmantotam karjeram izstrādā rekultivācijas projektu, nosakot rekultivējamās teritorijas turpmāko izmantošanu: apmežošana, ūdenskrātuves izveide, izmantotajos kūdras ieguves laukos - kultūraugu audzēšana un tai nepieciešamās ēkas un citas būves. Izstrādāto karjeru sakārtošanai ir sagaidāma lokāla, pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme uz vides sakārtošanu izstrādāto karjeru apkārtnē.

7.2.4. Citas ietekmes

Attīstības plānošanas dokumentiem sagaidāmas vēl citas ietekmes, kas attiecas uz ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas vai aizsardzības jomu:

- Stratēģijas prioritātē „atpūta un tūrisms” norādīts, ka prioritāte ir vērsta uz publiskās ārtelpas labiekārtošanu, jaunu objektu izveidi, tirgošanās tradīciju attīstību un kultūras, sporta un izglītības kvalitātes paaugstināšanu novadā. Saistībā ar ietekmi uz vidi minēti šādi nozīmīgi projekti: Vecumnieku centra publiskā telpa, pārveidojot centrālo Rīgas ielu par tirdzniecības ielu, Vecais ezers – aktīvās atpūtas telpa, peldvieta un ūdens sporta izklaide, Jaunais ezers – pastaigu teritorija. Savukārt, Programmas rīcību virzienā „Teritoriju labiekārtošana” ir iekļauti daudzi pasākumi Vecumnieku centra publiskās ārtelpas uzlabošanai (Vecumnieku tautas nama laukuma un parka rekonstrukcija, centrālā laukuma rekonstrukcija, autobusu un kravas transporta īslaicīgās un ilglaicīgās stāvvietas izbūve, tirgus laukuma labiekārtošana, galvenā krustojuma (Bauskas un Rīgas ielas krustojuma (galvenais krustojums) rekonstrukcija, Rīgas ielas seguma rekonstrukcija, Vecā ezera aktīvās atpūtas centra ierīkošana, mierīgās atpūtas un pastaigu labiekārtojuma izveide Vecumniekos pie Jaunā ezera), kā arī Skaistkalnes, Bārbeles, Stelpes,

Valles pagastu centru labiekārtošana, gatves ierīkošana uz Aktieru Amtmaņu muzeju Vallē, Kurmenes parka un estrādes labiekārtošana Kurmenes ciemā, Misa publiskās ārtelpas labiekārtošana un citi. Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā ir sagatavota „Vecumnieku centra publiskās ārtelpas koncepcijas” (SIA „Grupa93”, 2012.), kurā Teritorijas plānojumā kā funkcionālā zona apdzīvotās vietās izdalītas „Dabas teritorijas” un „Apstādījumu teritorijas”, kurās TIAN iekļauti nosacījumi to izmantošanai tūrisma, atpūtas un centra publiskās telpas funkcijām. Kopumā aprakstītais pasākumu komplekss konkrētu pasākumu realizācijas vietās uzlabos publiskās ārtelpas, ainavu, un apstādījumu kvalitāti, sekmēs ciemu kultūrvēsturisko objektu un centru saglabāšanu, kas ir vērtējama kā pozitīva, tieša vai netieša, ilgtermiņa ietekme.

- Teritorijas plānojumā ir izdalītas divas vērtīgu ainavu teritorijas Mēmeles upes ielejā: Kurmenes pagastā un Skaistkalnes pagastā. Šīs teritorijas plānojumā ir noteiktas kā teritorijas ar īpašām prasībām un TIAN noteikts, ka „vērtīgajām ainavu teritorijām izstrādā kompleksu ainavas plānu (tematisko plānojumu), kurā ietver nosacījumus ainavas veidošanai: vietām, kur nepieciešama ainavu cirte, atļauts veidot skatu vietas un atpūtas vietas pie Mēmeles upes”. Programmas rīcību virzienā „Teritoriju labiekārtošana” ir iekļauts projekts „Ainavu plāns teritorijai starp Mēmeles upi un ceļu V1003”, kas kalpo arī Stratēģijas prioritātes „atpūta un tūrisms” īstenošanai. Plāna izstrādes un ieviešanas gadījumā ir sagaidām pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme uz Mēmeles upes ainavu (tās sakopšanu). Novada kontekstā vērtējot tā ir lokāla ietekme.
- Novada telpiskajā perspektīvā (Stratēģijas sadaļa) kultūrvēstures mantojums kopā ar dabas teritorijām ir iekļauts kā telpiskās perspektīvas struktūras elements. Stratēģijā minēts, ka kultūrvēstures mantojumu veido valsts kultūras pieminekļi un pašvaldības kultūrvēsturiski nozīmīgi objekti. Dabas un kultūras vērtības ir katra pagasta unikālās iezīmes, kas kopā veido Vecumnieku novada kopējo veidolu – nozīmīgu novada zīmola sastāvdaļu. Dabas un kultūrvēstures objektu ilgtspējīga izmantošana nodrošina prioritātes „Atpūta un tūrisms” pasākumus. Programmā rīcību virzienā „Kultūra” iekļauti trīs pasākumi kultūras pieminekļu saglabāšanai: Skaistkalnes baznīcas un klostera glābšanas plāns, Skaistkalnes muižas apbūves renovācija un Vecumnieku pamatskolas rekonstrukcija. Teritorijas plānojumā iekļauta informācija par novada teritorijas kultūras pieminekļiem un tiem noteiktajām aizsargjoslām. TIAN iekļauta nodaļa, kas ietver prasības kultūras mantojuma saglabāšanai (4.29. nodaļa). Tās ir balstītas uz normatīvo aktu nosacījumiem. Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas tēma ir integrēta novada attīstības plānošanas dokumentos, Programmā izdalīti nozīmīgākie pasākumi. Pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme uz kultūrvēsturisko mantojumu.
- Novada telpiskajā perspektīvā (Stratēģijas sadaļa) dabas teritorijas ir iekļautas telpiskajā perspektīvā. Programmas rīcību virzienā „Teritoriju labiekārtošana” iekļauta pasākumi īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, t.i. „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju labiekārtošana un tūrisma infrastruktūras izveide” un „Pašvaldības izveidoto īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošana”. Pasākumi ietver sadarbību ar Dabas aizsardzības pārvaldi valsts izveidoto ĪADT - dabas liegumu „Seržu tīrelis” un „Vāveres ezers” dabas aizsardzības plānu izstrādē un to ieviešanā, dabas aizsardzības plānu izstrāde un īstenošana pašvaldības izveidotajām ĪADT – dabas liegumiem „Skaistkalnes liegums” un „Turku tīrelis”, kā arī sadarbība ar Dabas aizsardzības pārvaldi un AS „Latvijas valsts meži” attiecībā uz dabas lieguma „Zaļezera purvs” plānotā labiekārtojuma ierīkošanu un uzturēšanu. Pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme uz bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu teritoriju saglabāšanu un mērķtiecīgu to apsaimniekošanu.

7.2.5. Kopējā ietekme

Attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas **kopējā sagaidāmā ietekme uz vidi ir pozitīva** attiecībā uz vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu, kā arī derīgo izrakteņu izmantošanu un saistībā ar to iespējamo vides risku novēršanu, vienlaikus radot priekšnoteikumus daudzveidīgām saimnieciskajām aktivitātēm novada teritorijā, nodrošinot novada dabas resursu un vērtību, tostarp, vērtīgu ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzību un iesaisti novada attīstībā.

8. RISINĀJUMI IESPĒJAMĀS IETEKMES UZ VIDI SAMAZINĀŠANAI

Šajā novērtējumā tiek uzskatīts, ka īstenojot attīstības plānošanas dokumentos iekļautos pasākumus, projektus un teritorijas izmantošanas risinājumus, tiks ievērotas vides un dabas aizsardzības normatīvajos aktos iekļautās prasības.

Ieviešot attīstības plānošanas dokumentus, bez normatīvo aktu prasībām, ir jāievēro arī teritorijas plānojuma TIAN iekļautie nosacījumi. TIAN nosaka vispārējo atļauto un visā Vecumnieku novada teritorijā aizliegto izmantošanu, kā arī definē atļautās darbības katrā novada teritoriālajā daļā un katrā konkrētā zonējumā. Plānošanas dokumentu darbības laikā ir jāievēro TIAN attiecībā uz ražošanas objektu, ražošanas objektu ar nelielu ietekmi uz vidi un mazo ražotņu attīstības plānošanu, seklo urbumu (līdz 20 m dziļumam) ierīkošanu, centralizētās ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmas izmantošanu, notekūdeņu attīrīšanas nodrošināšanu ārpus centralizētās sistēmas noteiktās prasības.

Liela nozīme, novēršot un samazinot iespējamo nevēlamo ietekmi uz vidi, ir nodrošināt plānošanas procesā identificēto risku, rekomendāciju un nosacījumu ievērošanu teritorijas plānojuma ieviešanas procesā, it īpaši būvprojektu izstrādes stadijā. Galvenie risinājumi teritorijas plānojuma iespējamās ietekmes uz mazināšanai ir plānoto darbību ietekmes uz vidi novērtējuma pasākumi.

Attiecībā uz ietekmi uz vidi realizējamus pasākumus var iedalīt trīs kategorijās:

1. Darbības, kurām saskaņā ar normatīvo aktu prasībām ir nepieciešams veikt ietekmes uz vidi novērtējumu vai ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējumu

Pēc šī Vides pārskata sagatavošanas laikā pieejamās informācijas un tās detalizācijas pakāpes, var secināt, ka atbilstoši LR likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pielikuma „Objekti, kuru ietekmes novērtējums ir nepieciešams” nosacījumiem ietekmes uz vidi novērtējums var būt jāveic derīgo izraktnu, izņemot ģipšakmens, ieguves uzsākšanas gadījumā, ka ja plānota būvmateriālu izejvielu ieguve 25 hektāru vai lielākā platībā vai kūdras ieguve 150 ha vai lielākā platībā. Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā nav pieejama informācija par konkrētiem priekšlikumiem būvmateriālu izejvielu un kūdras ieguves uzsākšanai novadā iepriekšminētajos apjomos.

Vēl jāatzīmē, ka ģipšakmens ieguve novadā ar šo teritorijas plānojumu tiek ierobežota. Gadījumā, ja tā ieviešanas laikā tiek veikta lokālplānojuma izstrāde, tad, ievērojot iepriekšminētos IVN kritērijus, ir skaidrojams arī ietekmes būtiskums uz dabas pieminekli „Skaistkalnes karsta kitenes” (Latvijā) un Biržu nacionālo parku (Lietuvā) – NATURA 2000 teritorijām. Ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējumu veic gadījumā, ja Vides pārraudzības birojs ir pieņēmis lēmumu par šīs procedūras piemērošanu.

2. Darbības, kurām saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu ir nepieciešams veikt ietekmes uz vides sākotnējo izvērtējumu

Atbilstoši likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 2.pielikumā “Darbības, kurām nepieciešams sākotnējais izvērtējums” noteiktajam, ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums tiek piemērots atsevišķiem infrastruktūras objektu attīstības projektiem (inženiertehniskā apgāde un infrastruktūras uzlabošana u.c.), projektiem, kas paredz derīgo izraktnu ieguvi (ja plānota būvmateriālu izejvielu ieguve no 5 līdz 25 ha, neieskaitot, vai kūdras ieguve 25 – 150 ha, neieskaitot, platībā), pārtikas rūpniecības objektu izbūvei, mājlopu un mājputnu intensīvas audzēšanas kompleksu būvniecība atbilstoši Likuma 2. pielikumā noteiktajiem kritērijiem, ūdens ieguves urbumi, kuri ir dziļāki par 250 metriem, vēja elektrostaciju būvniecība, ja būves augstums pārsniedz 20 metrus un citām Likuma 2. pielikumā noteiktajām darbībām. Šajā gadījumā ir nozīmīgi, ka sabiedrība tiek informēta par plānotajiem pasākumiem un būvniecības iecerēm.

3. Darbības, kurām saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu ir nepieciešams saņemt nosacījumus no vides institūcijām (no Valsts vides dienesta, Dabas aizsardzības pārvaldes un Veselības inspekcijas)

Darbības, kuru veikšanai nepieciešami tehniskie noteikumi nosaka Ministru kabineta 2004. gada 17. februāra noteikumi Nr. 91 „Kārtība, kādā reģionālā vides pārvalde izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai, kurai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums”. Tehniskajos noteikumos VVD reģionālā vides pārvalde (Vecumnieku novadā - VVD Jelgavas RVP) nosaka vides aizsardzības prasības, kuras jāņem vērā būvprojektu izstrādē un skaņošanā. Tehniskie noteikumi no VVD reģionālās vides pārvaldes ir jāsaņem, piemēram, atklātai derīgo izraktnu ieguvei, iekārtu uzstādīšanai

elektroenerģijas, tvaika un karstā ūdens ražošanai, ja to ievadītā siltuma jauda pārsniedz 0,2 MW, pārtikas rūpniecības ražotnēm, degvielas uzpildes staciju, arī šķidrās un saspiestās gāzes uzpildes staciju un naftas bāzu būvniecībai, atsevišķiem sporta, tūrisma un atpūtas objektiem, notekūdeņu attīrīšanas iekārtu (jauda 5 kubikmetri diennaktī vai vairāk), vēja elektrostaciju uzstādīšanai vai būvniecībai un citiem objektiem (pilns saraksts - Ministru kabineta 2004. gada 17. februāra noteikumu Nr. 91. pielikumā). Sabiedrība tiek informēta par plānotajiem būvobjektiem, kuriem ir izsniegti tehniskie noteikumi projektēšanai, informāciju ievietojot VVD mājas lapā²⁸.

No Dabas aizsardzības pārvaldes saskaņojums vai noteikumi jāsaņem darbībām IADT 2010.gada marta Ministru kabineta noteikumos Nr.264 "Vispārējie īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumi" vai IADT individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos (ja tādi nākotnē novada IADT tiek izstrādāti un apstiprināti) noteiktajos gadījumos. Šajā gadījumā Dabas aizsardzības pārvalde nosaka prasības plānotajai darbībai saistībā ar sugu un biotopu aizsardzību un labvēlīgu to pastāvēšanas apstākļu nodrošināšanu.

Veselības inspekcija izsniedz tehnisko noteikumus normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos vai pēc fiziskas vai juridiskas personas pieprasījuma būvprojektiem, kā arī izvērtē objekta atbilstību higiēnas prasībām.

²⁸ Atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr.91 (17.02.2004.) regulējumam šī Vides pārskata izstrādes laikā.

9. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI

Saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43.pantu „paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*NATURA 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*NATURA 2000*), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*NATURA 2000*) tīklam”.

Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumenti, pieņemot, ka to ieviešanā tiks ievērotas dabas aizsardzības jomas normatīvo aktu prasības, neparedz tādu risinājumus un rīcības, kuru rezultātā tiktu tiešā veidā negatīvi ietekmētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (*NATURA 2000*). Attīstības plānošanas dokumenti ir izstrādāti, ņemot vērā starptautiskos un nacionālos vides mērķus, vides aizsardzības normatīvos aktus. Līdz ar to atbilstoši SIVN sagatavošanas procesā pieejamai informācijai specifiski dabai nodarīto kaitējumu kompensēšanas pasākumi netiek paredzēti.

Jāatzīmē, ka ģipšakmens ieguves iespējas, lai novērstu karsta risku intensificēšanos, novada teritorijā ar šo teritorijas plānojumu tiek ierobežota. TIAN noteiktā lokālplānojuma izstrādes gadījumā, ja plānots uzsākt ģipšakmens ieguvi karsta izplatības riska teritorijā, ir jārēķinās, ka ieguve var ietekmēt karsta procesus un līdz ar to karsta riska izplatības zonā esošās *NATURA2000* teritorijas dabas pieminekli „Skaistkalnes karsta kritenes” (Latvijā) un Biržu nacionālo parku (Lietuvā). Tad kā kompensējoši pasākumi varētu tikt noteikti:

- biotopa izveidošana no jauna kādā jaunā vietā vai paplašinātā teritorijā, ko paredzēts iekļaut *NATURA 2000* tīklā;
- biotopa uzlabošana attiecīgās teritorijas daļā vai citā *NATURA 2000* teritorijā, proporcionāli projekta radītajiem zaudējumiem;
- izņēmuma gadījumos - jaunas teritorijas ierosināšana saskaņā ar Biotopu direktīvu.

Jau minēts, ka teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā, pašvaldībā nav iesniegti priekšlikumi par ģipšakmens ieguves uzsākšanas iecerēm.

10. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES VĒRTĒJUMS

Vecumnieku novads robežojas ar Lietuvas Republikas teritoriju.

Valsts pierobežā novadā nav plānota tādu objektu attīstība, kas ir saistīta ar būtisku gaisa kvalitātes pasliktināšanos, trokšņa līmeņa paaugstināšanos, smaku veidošanos vai citu ar vides kvalitātes jomu iespējamu ietekmi uz vides kvalitāti Lietuvas teritorijā.

Novada daļa atrodas Lielupes upju baseina apgabalā. Šī baseina upe Mēmele novada teritorijā ir Latvijas un Lietuvas robežupe. Ūdensobjekts „Mēmele” ir noteikts kā riska ūdensobjekts, kam viens no būtiskiem riska pārrobežu piesārņojums. Attīstības plānošanas dokumentos netiek iekļautas tādas saimnieciskās aktivitātes, projekti un pasākumi, kuri var būtiski pasliktināt virszemes ūdeņu kvalitāti (skatīt nodaļu 7. nodaļu). Attīstības plānošanas risinājumi ir vērsti uz bioloģiskās lauksaimniecības un lauksaimniecības produktu apstrādi/pārstrādi un tūrisma attīstību. Tādējādi attīstības plānošanas dokumentiem nav sagaidāma būtiska negatīva pārrobežu ietekme uz Mēmeles ūdeņu kvalitāti. Novada teritorijā plānotajiem risinājumiem un pasākumiem (ūdenssaimniecības projekti Skaistkalnē un Putnos, TIAN nosacījumi, teritoriju labiekārtošanas projekti u.c.) ilgtermiņā ir sagaidāma pozitīva summārā ietekme uz Mēmeles ūdeņu ekoloģisko kvalitāti.

Ar pārrobežu ietekmi būtu saistīta ģipšakmens ieguves uzsākšana novada atradnēs „Skaistkalne” vai „Skudras”, taču tā ar jaunā Vecumnieku novada teritorijas plānojuma 2014. – 2026.g. nosacījumiem tiek ierobežota. Gadījumā, ja ģipšakmens ieguve tiks plānota uzsākt, izstrādājot lokālplānojumu, tad pārrobežu ietekme ir vērtējama tā izstrādes vai ietekmes uz vidi vai arī ietekmes uz *NATURA2000* teritorijām (attiecībā uz Biržu nacionālo parku (Lietuvā)) novērtējuma ietvaros. Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā, pašvaldībā nav saņemti priekšlikumi par ģipšakmens ieguves uzsākšanu. Biržu novada pašvaldība ir informēta par attīstības plānošanas dokumentu izstrādi – minēto dokumentu izstrādes laikā līdz šim ir notikušas divas pašvaldību pārstāvju tikšanās, kurās pārrunāti sadarbības jautājumi, tostarp plānotās aktivitātes saistībā ar derīgo izrakteņu izmantošanu.

11. GALVENIE PAMATPRINCIPI UN METODES NOVĒRTĒJUMA VEIKŠANĀ

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums veikts saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” un likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”.

Vides pārskata projekts tika nodots sabiedriskajai apspriešanai, nosūtīts institūcijām un saņemtas atsauksmes par Vides pārskata projektu no šādām institūcijām:

- Valsts vides dienesta Jelgavas reģionālajai vides pārvaldes;
- Dabas aizsardzības pārvaldes;
- Veselības inspekcijas atbilstošās struktūrvienības un
- Zemgales plānošanas reģiona administrācijas.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums tika veikts, ņemot vērā attīstības plānošanas dokumentos iekļauto informāciju – vīziju, prioritātes, mērķus, uzdevumus, piedāvātos risinājumus, izstrādes pamatprincipus, starptautiskos un nacionālos vides aizsardzības mērķus un normatīvo aktu prasības.

Veicot Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentu stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, tika piemēroti sekojoši pamatprincipi:

- stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, t.i., Vides pārskata gatavošana tika uzsākta agrā teritorijas plānojuma izstrādes stadijā, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums ir izdarāms pēc iespējas agrākā plānošanas sagatavošanas brīdī;
- stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums tika gatavots vienlaikus ar attīstības plānošanas dokumentu izstrādi, lai novērtētu plānošanas dokumentu risinājumu ieviešanas seku ietekmi uz vidi un nodrošinātu novērtējuma rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu attīstības plānošanas dokumentu izstrādē.

SIVN izstrādē tika izmantotas šādas metodes:

1. informācijas analīze – analizēti Vecumnieku novada un tā teritoriālo vienību teritorijas plānojumu materiāli, tai skaitā paskaidrojuma raksti, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, apkopotā informācija par esošo situāciju, pārskati par derīgajiem izrakteniem (ģipšakmens, kūdra, būvmateriālu izejvielas), kartes, institūciju sniegtie nosacījumi, normatīvie akti, nozaru plānošanas dokumenti, kā arī augstāka līmeņa attīstības plānošanas dokumenti un datu bāzes;
2. salīdzinošā analīze – izmantota iepriekšējā pieredze, kas iegūta citu pašvaldību teritorijas plānojumu SIVN procesos;
3. kartogrāfisko materiālu analīze;
4. lauka pētījumi – atsevišķu teritoriju (applūstošo, plūdu riska) apsekošana dabā;
5. diskusijas – tikšanās un konsultācijas ar teritorijas plānojuma izstrādes tematiskajās darba grupās iesaistītajiem ekspertiem, pašvaldības speciālistiem, valsts iestāžu – VVD Jelgavas RVP, lai izvērtētu attīstības plānošanas dokumentus, izstrādātu ieteikumus tā uzlabošanai un pilnveidotu Vides pārskatā ietvertu vērtējumu.

12.VIDES MONITORINGS UN PAREDZĒTIE PASĀKUMI PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI

Attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka Ministru kabineta 2004. gada 24. marta noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitoringa ir instruments, lai konstatētu attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, lai operatīvi reaģētu un novērstu kādu pasākumu ieviešanas negatīvas sekas, un, ja nepieciešams, veiktu grozījumus teritorijas plānojumā.

Vides monitoringa mērķis ir iegūt informāciju par vides stāvokli un tā izmaiņām.

Plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringam izmanto valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta veicot vides monitoringu, speciālus pētījumus, kā arī citu pieejamo informāciju.

Monitoringa ziņojums ir jāsastāda un atzinumā par vides pārskatu noteiktajā termiņā jāiesniedz Vides pārraudzības valsts birojā. Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver ar plānošanas dokumentu īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu.

Lai sekmētu teritorijas plānojuma īstenošanu un uzraudzību, pašvaldībai ieteicams izveidot attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas un monitoringa grupu. Vecumnieku novada domes uzdevumos ietilpst attīstības plānošanas dokumentu noteikto prioritāšu, rīcību virzienu, pasākumu un projektu izpildes kontrole, korekcijas un jaunu uzdevumu izvirzīšana atbilstoši izvirzītajiem mērķiem.

Likums „Par vides aizsardzību” definē, ka vides monitoringa ir sistemātiski vides stāvokļa un piesārņojuma emisiju vai populāciju un sugu novērojumi, mērījumi un aprēķini, kas nepieciešami vides stāvokļa vērtējumam, vides politikas izstrādāšanai un vides un dabas aizsardzības pasākumu plānošanai, kā arī to efektivitātes kontrolei. Vides nacionālā monitoringa kontrole paredz novērojumus, lai konstatētu gaisa un ūdens kvalitātes izmaiņas, dabas resursu izmaiņu tendences, kā arī saglabātu mūsu teritorijai raksturīgās ainavas, augu un dzīvnieku sugas, un to veido 5 daļas: gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa daļa, ūdeņu monitoringa daļa, bioloģiskās daudzveidības monitoringa daļa, sauszemes vides un tās komponentu monitoringa daļa un ģeoloģisko procesu monitoringa daļa. Monitoringa pasākumi vides kvalitātei veicami saskaņā ar valsts monitoringa pasākumiem. Monitoringu veic, izmantojot valsts statistikas datu bāzes, salīdzinot vēsturiskos un aktuālos datus par teritoriju, kā arī analizējot aizsargājamo teritoriju monitoringa datus.

Vides monitoringa programma ir apstiprināta ar Vides ministra 2010.gada 19.aprīļa rīkojumu nr.121 „Par vides monitoringa programmu”. Vides monitoringa programma 2009.-2012.gadam izstrādāta pamatojoties uz Vides monitoringa pamatnostādņiem 2009.-2012.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2009.gada 11.marta rīkojumu Nr.187 „Par Vides monitoringa programmas pamatnostādņiem 2009.-2012.gadam”). Šā Vides pārskata izstrādes laikā nav informācijas par jaunas Vides monitoringa programmas izstrādi, bet ievērojot to, ka normatīvo aktu regulējums attiecībā uz vides kvalitātes standartiem un valsts starptautiskajām saistībām nav būtiski mainījies, šajā pārskatā tiek uzskatīts, ka līdz 2012. gadam spēkā esošā monitoringa programma tiks turpināta.

Programmā noteikts Vides ministrijas padotībā esošo iestāžu – VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, Dabas aizsardzības pārvalde, Latvijas Hidroekoloģijas institūts un Vides valsts dienesta Radiācijas drošības centrs – veiktā un organizētā monitoringa tīkls, parametri, regularitāte un izmantojamās metodes.

Vides monitoringa programma iedalīta četrās programmās:

1. Gaisa monitoringa programma,
2. Ūdeņu monitoringa programma,
3. Zemes monitoringa programma,
4. Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programma.

Katra no programmām iedalīta sadaļās saskaņā ar Vides monitoringa programmas pamatnostādņēs norādīto struktūru.

Vides monitoringa programmas galvenais uzdevums ir radīt tādu monitoringa informācijas sistēmas struktūru, lai tiktu nodrošināta:

- LR normatīvajos aktos noteikto prasību izpilde;

- ES direktīvu, kā valsts politiskās prioritātes, prasību izpilde;
- Starptautisko konvenciju, kurām Latvija ir pievienojusies, prasību izpilde.

Vides monitoringa programma izstrādāta pamatojoties uz vadlīnijām, normatīviem, tehniskajām prasībām, metodiskajiem norādījumiem u.c. dokumentiem, kas regulē iepriekš minēto dokumentu ieviešanas kārtību.

Valsts monitoringa programmas galvenās sadaļas ir sekojošas:

Gaisa monitoringa programma

Atmosfēras gaisa kvalitātes monitoringa programmas ietvaros LVĢMC iegūst datus par atmosfēras gaisa kvalitāti un par radioaktivitāti gaisā.

Atmosfēras gaisa kvalitātes monitoringa mērķis ir nodrošināt valsts un starptautiskās vides pārvaldes institūcijas ar informāciju par gaisa kvalitāti pilsētās, tajā skaitā ar informāciju par normatīvu pārsniegšanas gadījumiem.

Latvijā tiek izdalītas 3 tipu novērojumu stacijas: pilsētas fona stacijas, transporta piesārņojuma avotu ietekmes stacijas un lauku fona stacijas.

Vecumnieku novadā Vecumniekos atrodas nezināmas izcelsmes vides stresa bioindikācijas stacija. Minētajā stacijā iegūtie dati tieši nevar kalpot kā novada attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas efektivitātes rādītāji.

Ūdens stāvokļa monitoringa programma

Valsts ūdeņu monitoringa programmas ietvaros reģionā tiek noteikts virszemes un pazemes ūdeņu stāvoklis, kā arī lauksaimnieciskās darbības un ar to saistīto piesārņojuma avotu slodzes ietekme uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti.

Virszemes ūdeņu monitoringa mērķis ir iegūt datus, kurus izmantot rīcības plānu izstrādei, lai sasniegtu vismaz labu virszemes ūdeņu stāvokli visos Latvijas ūdensobjektos un novērstu to stāvokļa pasliktināšanos. Virszemes ūdeņu kvalitāte atspoguļo vispārējo vides kvalitāti upju sateces baseinos, kas izveidojas dažādu faktoru kompleksā iedarbībā. Lielupes upju baseina virszemes ūdeņu kvalitātes monitoringa programmā Vecumnieku novadā tiek veikts īpaši jutīgo teritoriju monitorings, ūdeņu kvalitātes monitorings Mēmelē 0,5 lejpus Skaistkalnes, uz Latvijas - Lietuvas robežas, pazemes ūdeņu valsts monitoringa punktos pie Skaistkalnes.

Augsnes uz zemes virsmas apaugums

Zemes virsmas apauguma monitoringa mērķis ir nodrošināt valsts un starptautiskās vides pārvaldes institūcijas ar informāciju par zemes apauguma, tajā skaitā zemes izmantošanas izmaiņām. Monitoringa ietvaros tiek apsekota visa Latvijas teritorija.

Bioloģiskā daudzveidība

Dabas teritoriju monitorings tiek veikts *NATURA 2000* teritorijās, kurās monitoringa veikšanas gaitā iegūto informāciju par sugu populāciju un biotopu platību izmaiņām *NATURA 2000* vietās apkopo 6 gadu periodā. Beidzoties kārtējam sešu gadu ciklam tiek veiktas izmaiņas *NATURA 2000* datu bāzē un monitoringa dati nepieciešami arī, lai sagatavotu ziņojumu EK par Biotopu direktīvas pielikumos esošo sugu un biotopu stāvokli, kā to paredz Biotopu direktīvas 17.pant.

Reizi sešos gados pēc Biotopu direktīvas 23.pantā paredzētā laika posma beigām dalībvalstis sagatavo ziņojumu par to pasākumu īstenošanu, kas veikti saskaņā ar šo direktīvu. Šajā ziņojumā jo īpaši iekļauj informāciju par Biotopu direktīvas 6.panta 1.punktā minētajiem aizsardzības pasākumiem, kā arī novērtējumu par to, kāda ir šo pasākumu ietekme uz I pielikuma dabisko biotopu veidu un II pielikuma sugu aizsardzības statusu, un iekļauj 11.pantā minēto uzraudzības pasākumu galvenos rezultātus. Ziņojumu, kas sagatavots atbilstoši komitejas izstrādātai formai, nosūta EK un dara publiski pieejamu.

Monitorings tiek veikts visās *NATURA 2000* teritorijās Latvijā. Šā monitoringa rezultāti sniedz priekšstatu par sugu un biotopu platību izmaiņām *Natura 2000* teritorijās visas valsts, nevis atsevišķu teritoriju griezumā, tādēļ monitoringā iegūtie dati tieši nav izmantojami Vecumnieku novada teritorijas plānojuma ieviešanas ietekmes vērtējumam.

Lai gūtu priekšstatu par teritorijas plānojuma īstenošanas ietekmi uz vides kvalitāti, dabas resursu, ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma stāvokli, pašvaldībai uzsākot jauno attīstības plānošanas dokumentu ieviešanu, ir ieteicams izstrādāt monitoringa programmu, kurā tiek iekļauti vides indikatori, kuri atspoguļotu teritorijas

plānojuma ieviešanas ietekmi uz vidi. Tajā izmantojami gan valsts vides monitoringa ietvaros iegūtie dati, gan arī ir jānodrošina tikai pašvaldības teritorijas specifiskajiem attīstības virzieniem atbilstošu novērojumu veikšana, izpēte un datu iegūšana, piemēram, gaisa kvalitāte, trokšņa līmenis pie jaunizveidotām ražošanas teritorijām, rekonstruētiem ceļu posmiem, salīdzinot situāciju pirms un pēc konkrētu attīstības priekšlikumu ieviešanas, augsnes un grunts piesārņojums ar naftas produktiem potenciāli piesārņotajā vietā, virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes rādītāji un citi, kas nosakāmi saistībā ar konkrētu plānoto (atļauto) izmantošanu ieviešanu konkrētās vietās. Monitoringa programmas izstrādei pašvaldībai ir ieteicams izveidot darba grupu, tās satura sagatavošanā - konsultēties un sadarboties ar VVD Jelgavas reģionālo vides pārvaldi, Veselības inspekciju, Dabas aizsardzības pārvaldi un Valsts mežu dienestu, kā arī izmantot Vides pārraudzības valsts biroja informatīvo materiālu par plānošanas dokumentu realizācijas ietekmes novērtējumu (monitoringu), kurš pieejams Biroja mājas lapā <http://www.vpvb.gov.lv/lv/strategiskais-ivn/monitorings>.

13.KOPSAVILKUMS

Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentu stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (turpmāk tekstā SIVN) ir veikts novada trim savstarpēji saistītiem attīstības plānošanas dokumentiem: ilgtspējīgas attīstības stratēģijai 2013. – 2028. gadam, attīstības programmai 2013. – 2019. gadam un teritorijas plānojumam, kuri ir apstiprināti ar Vecumnieku novada domes 2013. gada 29. maija sēdes lēmumu (protokols Nr. 7; 2§ un 3§). To izstrāde ir notikusi vienlaikus 2012. un 2013. gadā.

SIVN ietvaros ir sagatavots šis Vides pārskats. Tajā analizēts vides stāvoklis Vecumnieku novadā un visos trīs attīstības plānošanas dokumentos iekļauto risinājumu sagaidāmā būtiskā ietekme uz vides stāvokli. Vides pārskats izstrādāts attīstības plānošanas dokumentu 1. redakcijas sagatavošanas laikā, precizēts, ietverot sabiedriskās apspriešanas rezultātus un pilnveidoto teritorijas attīstības plānošanas dokumentu redakcijas. Šajā dokumentā ir atspoguļoti attīstības plānošanas dokumentu ietekmes uz vidi novērtējuma rezultāti.

Vides pārskats ir sagatavots saskaņā ar likumu "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" un Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumiem Nr. 157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums", kā arī ņemot vērā Vides pārraudzības valsts biroja lēmumu par SIVN procedūras piemērošanu, rekomendācijas par Vides pārskata saturu un detalizācijas līmeni. Par Vides pārskatu ir saņemtas institūciju: VVD Jelgavas reģionālās vides pārvaldes, Dabas aizsardzības pārvaldes, Veselības inspekcijas un Zemgales plānošanas reģiona administrācijas atsauksmes un Vides pārraudzības valsts biroja atzinums Nr.17 „Par Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2013.-2028.gadam, Vecumnieku novada attīstības programmas 2013.-2019.gadam un Vecumnieku novada teritorijas plānojuma 2014.–2026.gadam Vides pārskatu” (izsniegts 2013.gada 3. maijā).

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) procesa mērķis ir panākt vides aspektu integrēšanu plānošanas procesā, nodrošinot, ka vides un dabas aizsardzības jautājumi tiek atbilstoši iestrādāti novada attīstības plānošanas dokumentos. Gadījumā, ja plānošanas dokumentos tieši nav iespējams iekļaut konkrētus vides un dabas aizsardzības jomas risinājumus, tad ir jāsaņem rekomendācijas, kuras ir ievērojamas turpmākajā plānošanas un attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas procesā: izstrādājot attīstības programmā iekļautos konkrētus projektus, detalplānojumus, izvērtējot būvniecības ieceres vai pirms būvniecības uzsākšanas izpildot dažādus priekšnosacījumus, lai mazinātu iespējamo negatīvo ietekmi uz vides kvalitāti, novērstu iespējamus vides riskus un saglabātu dabas vērtības. SIVN vispārīgie uzdevumi ir novērtēt vides apstākļus un sniegt informāciju lēmumu pieņēmējiem, kā arī informēt plašāku sabiedrību par sagaidāmo būtisko ietekmi uz vidi plānošanas dokumenta ieviešanas gadījumā.

Vides pārskatā ir sniegts esošās situācijas raksturojums, kas apkopots nodaļās „Dabas un resursi”, „Vides kvalitāte” un „Riska teritorijas un objekti”.

Viena no prasībām, izstrādājot Vides pārskatu, ir izvērtēt plānošanas dokumentu dažādu alternatīvu īstenošanas sagaidāmo ietekmi uz vidi. Attīstības plānošanas dokumentiem netiek izstrādātas alternatīvas. Vides pārskatā ir apskatīts arī t.s. nulles scenārijs jeb situācija, ja plānošanas dokumenti netiek īstenoti. Saistībā ar t.s. nulles scenāriju var izdalīt vairākus negatīvus novada attīstības aspektus: ierobežotas iespējas ekonomiskajai attīstībai un teritorijas izmantošanai saimnieciskajā darbībā, riski vispārējai vides kvalitātes saglabāšanai un uzlabošanai, kā arī dabas apstākļu radīto risku samazināšanai.

Vecumnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2028.gadam (turpmāk – Stratēģija) ir galvenais pašvaldības attīstības politikas un ilgtermiņa plānošanas dokuments. Stratēģija definē Vecumnieku novada ilgtermiņa attīstības vīziju, stratēģisko mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu. Stratēģijā izvirzīta vīzija: „Vecumnieku novads – laba vieta dzīvei un atpūtai Pierīgas laukos.” Novada stratēģiskais mērķis ir „veicināt ienākumu un dzīves vides kvalitātes pieaugumu Vecumnieku novadā”. Lai sasniegtu šo mērķi, plānots, ka novada pašvaldība koncentrēs resursus šādām prioritātēm: "darba vietas un uzņēmējdarbība", "ceļi un sakari", "izglītība", "atpūta un tūrisms", "Vecumnieku novada zīmols". Stratēģijas nostādnes atspoguļo un precizē Vecumnieku novada attīstības programma un teritorijas plānojums. Vides pārskatā identificēts, ka ar ietekmi uz

vidi ir saistīta stratēģija ietvertu prioritāšu: "darba vietas un uzņēmējdarbība", "ceļi un sakari" un "atpūta un tūrisms" ieviešana.

Vecumnieku novada attīstības programma 2013. – 2019.gadam sastāv no stratēģiskās daļas, kurā ietvertas vidēja termiņa attīstības prioritātes un rīcības virzieni (pasākumu kopums), rīcību un investīciju plāniem, īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtības. Rīcību plāns satur vidēja termiņa prioritātes, uzdevumus un rīcības, kā arī par to īstenošanu atbildīgās amatpersonas vai iestādes, aptuvenu finansējuma apjomu un iespējamo finansējuma avotu. Programmā teiks, ka novada specializācija, izmantojot vēsturisko lauksaimniecisko, mežsaimniecisko un kūdras ieguves pieredzi un Lietuvas pierobežu, ir Pierīgas lauku ekonomiskās attīstības veicināšana un ekonomisko saišu stiprināšana Lietuvas pierobežā. Vecumnieku novadā turpmāk saglabāsies un attīstīsies tradicionālie lauku saimniekošanas veidi savienojumā ar moderniem informāciju un transporta risinājumiem. Vairāki Programmā iekļautie vidēja termiņa prioritārie (stratēģiskie) projekti (pašvaldības ceļu, ielu un laukumu rekonstrukcija, Vecumnieku ciema Jaunā un Vecā ezera labiekārtošana, energoefektivitātes paaugstināšana pašvaldības ēkās, ūdenssaimniecības attīstība Valles pagastā, Kurmenes, Skaitkalnes, Stelpes un Bārbeles pagastā, kā arī Misa un Beibežu ciemā) ir saistīti ar iespējamu ietekmi uz apkārtējo vidi. Rīcību virzieni noteikti, ievērojot pašvaldības kompetencē esošās funkcijas, tajās akcentējot galvenos, uz vīzijas sasniegšanu virzītos pasākumus. Ar iespējamu ietekmi uz vidi ir saistīti šādi rīcību virzieni: ceļi un ielas, ūdenssaimniecība, siltumsaimniecība un energoapgāde, sabiedriskais transports, teritoriju labiekārtošana (zaļā publiskā infrastruktūra), ražošanas veicināšana, tūrisma un pakalpojumu sektora veicināšana, kā arī atkritumu apsaimniekošana.

Stratēģija un programma novada teritorijai tiek izstrādāta pirmo reizi.

Teritorijas plānojuma risinājumi ir izstrādāti, pamatojoties uz novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un Attīstības programmu, kas tika sagatavota līdztekus plānojumam. Plānojuma izstrādē izvērtēta esošā situācija, izmaiņas telpiskās attīstības prioritātēs un tendencēs valsts, reģiona un vietējā līmenī, aktuālās normatīvo aktu prasības un institūciju nosacījumi, plānošanas dokumentu sākotnējā posmā izteiktie sabiedrības viedokļi un priekšlikumi, Vecumnieku novada pagastu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu savstarpējā mijiedarbība un savietojamība. Jaunais Vecumnieku novada teritorijas plānojums izstrādāts, izvērtējot un konsolidējot vienotā dokumentā esošos pagastu plānojumus. Vecumnieku novada teritorijas plānojums 2014. – 2026.g. nosaka pašvaldības teritorijas attīstības iespējas, virzienus un ierobežojumus, atspoguļo pašvaldības teritorijas pašreizējo izmantošanu un nosaka plānoto (atļauto) izmantošanu. Teritorijas plānojuma galvenais uzdevums ir radīt priekšnoteikumus saimniecisko aktivitāšu attīstībai, balstītus vietējo dabas resursu, kultūras mantojuma izmantošanā vietējās ekonomikas izaugsmei, stiprināt novada identitāti. Teritorijas plānojuma risinājumi ir vērsti uz Vecumnieku novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā noteiktās attīstības vīzijas – ilgtermiņa mērķu sasniegšanu. Plānojums atbalsta stratēģijā uzsvērtās novada vērtības un attīstības prioritātes. Tas kalpo kā instruments telpiskajā perspektīvā atspoguļotās teritorijas struktūras veidošanai.

Atbilstoši teritorijas plānojumā risinājumiem galvenās funkcionālās zonas novada teritorijā ir „Lauku zemes” un „Mežu teritorijas”. Teritorijas plānojuma risinājumi nodrošina šo resursu saglabāšanu un racionālu izmantošanu. Lauku zemēs kā īpaša kategorija uzsvērtas vērtīgās lauku zemes, kuras nav pieļaujama īpašumu sadrumstalošana un zemes apmežošana. Tajās ir noteiktas elastīgas prasības atļautajai izmantošanai un apbūvei, vienlaikus nosakot prasības C kategorijas piesārņojošās darbības vai atsevišķu ar lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību vai tās produkcijas pārstrādi saistītu B kategorijas piesārņojošās darbības ražošanas objektu izvietojumam. Tas veicina uzņēmējdarbības attīstību un nodarbošanās veidu dažādošanu, vienlaikus nosakot prasības, kas ir vērstas uz labas vides kvalitātes veidošanu laukos.

Plānojumā ir noteikti ciemi un ciemu centra teritorijas. Vecumnieku centram ir izstrādāta īpaša publiskās telpas attīstības koncepcija, kurā noteiktas vienotas prasības ainavas un apstādījumu attīstībai, vides dizainam Vecumnieku centrā. Papildus ir noteikti vēsturiskie ciemi (lauku ciemi) – blīvi apdzīvotās vietas, kam nav ciema statusa normatīvo aktu izpratnē, bet kuru nosaukumi un identitāte ir nozīmīga novada kultūras mantojuma, vēsturiskās atmiņas sastāvdaļa.

Teritorijas plānojumā ir noteiktas ražošanas apbūves teritorijas, pēc iespējamās ietekmes uz vidi iedalot tās divos veidos. Visā novada teritorijā noteikts aizliegums veikt A kategorijas piesārņojošās

darbības, izmantot degvielu (mazutu) un akmeņogles kā kurināmo centralizētajā energoapgādē un izejvielu ražošanas procesos jaunbūvējamajos objektos, kā arī veikt bīstamo atkritumu apglabāšanu un pārstrādi, dzīvnieku liķu un dzīvnieku izcelsmes atkritumu izcelsmes atkritumu apglabāšanu un pārstrādi. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos - diferencētas ražošanas objektu kategorijas, ražošanas objektu ar nelielu ietekmi vidē izvietojumu plānojot bijušajā ražošanas vai degradētājās teritorijās, kurās nepieciešams mazināt ražošanas objektu ietekmi uz apkārtējo teritoriju, piemēram, uz blakus esošo dzīvojamo apbūvi. Īpašas vides prasības noteiktas mazajām ražotnēm, kuras atļauts izvietot arī dzīvojamās apbūves teritorijās, izņemot daudzstāvu apbūvi, lauku zemēs un vēl citos teritorijas izmantošanas veidos. Šie plānojuma risinājumi sekmē daudzveidīgu novada mērogam un esošās vides kvalitātes situācijai piemērotu ražošanas objektu attīstību, vienlaikus novēršot lielu antropogēno slodžu veidošanos ražošanas objektu un ražotņu tiešā tuvumā, esošās vides kvalitātes saglabāšanu vai tās uzlabošanu.

Plānojuma risinājumi atbalsta infrastruktūras (ceļi, inženiertehniskā apgāde) attīstību. Kā pozitīvs ietekmes faktors ir vērtējama turpmākā ūdenssaimniecības un atkritumu saimniecības jomas projektu attīstības priekšnoteikumi, kuri ir iekļauti teritorijas plānojumā.

Plānojumā ir apzināti dabas resursi un vērtības, fiksēti nekustamie kultūras pieminekļi un novada kultūrvēsturiski nozīmīgie objekti, kas nodrošina kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu.

Teritorijas plānojumā ir noteiktas prasības derīgo izrakteņu ieguvei. Tā ir atļauta derīgo izrakteņu atradņu teritorijās, kā arī ārpus tām Lauku zemēs un Mežu teritorijās, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību, izņemot ģipšakmens ieguvu. Ģipšakmens ieguves uzsākšanai ir jāņem vērā teritorijā ar īpašajām prasībām „Karsta procesu izplatības teritorija” noteiktās prasības, ģipšakmens ieguves iespējas izvērtējot lokālplānojuma izstrādes procesā, ievērojot teritorijas apbūves un izmantošanas noteikumu 5.16. nodaļā noteikto kārtību.

Vides pārskatā ir konstatēts, ka ar Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentu ieviešanu ir saistīti šādi vides aspekti: vides kvalitātes saglabāšana un uzlabošana, derīgo izrakteņu izmantošana un citi, kas attiecas uz ainavām un kultūrvēsturisko mantojumu. Dokumentā ir vērtēta attīstības plānošanas dokumentu ietekme kontekstā ar identificētajiem vides aspektiem, apskatot gan kopējo attīstības plānošanas dokumentu izstrādes ietekmi, gan attiecībā uz katru plānošanas dokumentu.

Vides pārskatā ir apskatīti starptautiskie mērķi vides aizsardzības jomā, kas noteikti starptautiskajās Konvencijās un Eiropas Savienības direktīvās. Vecumnieku novadā būtiski ir ņemt vērā tos starptautiskos vides aizsardzības mērķus, kas attiecas uz vides kvalitātes normatīviem, ūdeņu apsaimniekošanu, tostarp prasībām īpaši jutīgajās teritorijās, uz kurām attiecas paaugstinātas prasības ūdens un augsnes aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem un ūdens resursu apsaimniekošanas mērķiem, ainavu aizsardzību, kā arī kultūras mantojuma saglabāšanu. Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumentos noteiktā teritorijas attīstības vīzija, telpiskā perspektīva un izvirzītie stratēģiskie mērķi, prioritātes, pasākumu kopumi un teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana atbilst Latvijai saistošajām konvencijām, starptautisko un nacionālo tiesību aktu prasībām vides un dabas aizsardzības jomā.

Vides pārskatā ir iekļauts būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums raksturojot pozitīvās un negatīvās, tiešās un netiešās, īstermiņa un ilgtermiņa ietekmes.

Attīstības plānošanas dokumentu īstenošanas **kopējā sagaidāmā ietekme uz vidi ir pozitīva** attiecībā uz vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu, kā arī derīgo izrakteņu izmantošanu un saistībā ar to iespējamo vides risku novēršanu, vienlaikus radot priekšnoteikumus daudzveidīgām saimnieciskajām aktivitātēm novada teritorijā, nodrošinot novada dabas resursu un vērtību, tostarp, vērtīgo ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzību un iesaisti novada attīstībā.

Pārskatā ir konstatēts, ka būtiska, pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme ir vides kvalitāti un dabas resursu aizsardzību ir vienotu teritorijas stratēģisko mērķu un plānotās (atļautās) izmantošanai noteikšanai, izvirzot vienotus teritorijas izmantošanas un apbūves nosacījumus visai novada teritorijai. Teritorijas plānojuma risinājumos ir nodrošināta tiešu saikne ar telpiskajā attīstības perspektīvu.

Diferencētu prasību noteikšana ražošanas objektiem un to izvietojumam konkrētās apbūves teritorijās ir sagaidāma pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme uz vides kvalitāti gan šo objektu atrašanās vietu tuvumā, gan novadā kopumā.

Vides pārskatā ģipšakmens ieguves ierobežošana, nosakot tā ieguves iespēju izpēti un plānošanu lokālplānojuma izstrādes procesā, ir vērtēta kā pozitīva, gan tieša, gan netieša, ilgtermiņa ietekme uz dzīves vides kvalitāti karsta riska izplatības teritorijā, jo tādejādi tiek aizsargāti iedzīvotāji un zemes īpašumi no karsta procesu izpausmēm, kuru aktivizēšanās ir iespējama intensīvas ģipšakmens ieguves gadījumā.

Stratēģijas prioritātes „Derīgo izrakteņu ieguve un apstrāde” ieviešanas ietvaros plānotās ģipša programmas, kas aptver pētniecību, izglītību, tūrisma objekta „Latvijas ģipša muzejs”, iesaistīšanos starptautiskās sadarbības tīkla ģipša izstrādes pieredzes iepazīšanai, ietekme pārskatā ir vērtēta kā pozitīva, ilgtermiņa ietekme uz dabas resursiem un vides risku mazināšanu, ievērojot to, ka plānotās aktivitātes neradīs būtisku negatīvu ietekmi uz karsta izpausmēm gan Latvijas, gan blakus esošajā Lietuvas Republikas teritorijā.

Ceļu tīkla rekonstrukcijas projektu attīstībai, īpaši esošo grants ceļu asfaltēšanai ir sagaidāma pozitīva, tieša, ilgtermiņa ietekme uz gaisa kvalitāti, īpaši piesārņojuma ar cietajām daļiņām (putekļiem) mazināšanā.

Līdzīga pozitīva ietekme arī ir sagaidāma turpinot ieviest ūdenssaimniecības projektus, kam ir sagaidāma tieša vai netieša (izklīdētā piesārņojuma mazināšana), ilgtermiņa ietekme uz novada ūdeņu kvalitāti. Tas ir īpaši nozīmīgi attiecībā uz Mēmeles upi un saistībā ar Skaistkalnes ūdenssaimniecības projekta attīstību, jo Mēmele ir izdalīta kā riska ūdensobjekts, kam ir risks nesasniegt ūdeņu labu ekoloģisko stāvokli.

Vides pārskatā ir ietverti pasākumi attīstības plānošanas dokumentu, tostarp teritorijas plānojuma iespējamās būtiskās negatīvās ietekmes uz vidi samazināšanai. Pārskatā tiek pieņemts, ka, ieviešot attīstības plānošanas dokumentus (dažādus pasākumus, attīstības projektus, izstrādājot būvprojektus, veicot būvniecību un rekonstrukcijas darbus) tiks ievērotas vides un dabas aizsardzības normatīvajos aktos iekļautās prasības. Teritorijas izmantošanas un apbūves nosacījumos ir iekļautas prasības negatīvas ietekmes uz vidi novēršanai vai mazināšanai. Attīstības programmas un teritorijas plānojuma ieviešanas stadijā ir realizējami valsts normatīvajos aktos noteiktie ietekmes uz vidi novērtējuma jomas pasākumi: ietekmes uz vidi novērtējums, ietekmes uz *NATURA 2000* teritoriju novērtējums, sākotnējais ietekmes uz vidi izvērtējums, kā arī valsts vides institūciju tehnisko noteikumu saņemšana būvprojektu izstrādei.

Vecumnieku novada attīstības plānošanas dokumenti, tostarp, teritorijas plānojums neparedz rīcības, kuru rezultātā tiktu tiešā veidā negatīvi ietekmētas novada īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (gan *NATURA 2000* – Eiropas nozīmes aizsargājamas dabas teritorijas, gan vietējas nozīmes) un mikroliegumi.

Attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas laikā ir regulāri jāveic monitoringa pasākumi, lai iegūtu informāciju par vides stāvokli un tendencēm. Lai gūtu pilnīgu priekšstatu par attīstības plānošanas dokumentos ietverto projektu un teritorijas plānojuma īstenošanas ietekmi uz vides kvalitāti un dabas resursiem, pašvaldībai uzsākot jauno attīstības plānošanas dokumentu ieviešanas periodu, ir ieteicams izstrādāt monitoringa programmu vienotu visiem plānošanas dokumentiem vai atsevišķi katram), kurā tiek iekļauti vides indikatori, kuri atspoguļotu plānoto projektu un teritorijas plānojuma ieviešanas ietekmi uz vidi. Tajā izmantojami gan valsts vides monitoringa ietvaros iegūtie dati, gan arī ir jānodrošina tikai Vecumnieku novada specifiskajiem attīstības virzieniem atbilstošu novērojumu veikšana un datu iegūšana. Monitoringa programmas izstrādei pašvaldībai ir ieteicams izveidot darba grupu un tās satura sagatavošanā - konsultēties un sadarboties ar valsts institūcijām: VVD Jelgavas reģionālo vides pārvaldi, Veselības inspekciju, Dabas aizsardzības pārvaldi un Valsts mežu dienestu, kā arī ekonomiski aktīvākajiem novada uzņēmumiem. Jāatzīmē, ka attīstības programmā ir iekļauta sadaļa par tās ieviešanas uzraudzību un ietekmes novērtējumu, kurās attiecībā uz Programmu ir apskatīti monitoringa pasākumi. Nepieciešamības gadījumā tā ir papildināma ar vides indikatoriem.

PIELIKUMI

1. pielikums Priekšlikumi ražošanas objektu iedalījumam un piesārņojošo darbību plānojumam

Priekšlikumi teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem

TIAN noteikta, ka:

1. ražošanas apbūve – teritorijas izmantošana šajos noteikumos noteikto kategoriju ražošanas objektu izvietojumam un to darbības nodrošināšanai. Vecumnieku novadā ir noteiktas šādas ražošanas objektu kategorijas:
2. ražošanas objekti - ražotnes, kurās atbilstoši likuma „Par piesārņojumu” prasībām veic B kategorijas piesārņojošu darbību, izņemot dzīvnieku novietnes un lopkautuves, un ievērojot šo noteikumu 8.2. un 8.3. punktu nosacījumus;
3. ražošanas objekti ar nelielu ietekmi uz vidi – ražošanas objekti vai ražotnes, kurās atbilstoši likuma „Par piesārņojumu” prasībām veic C kategorijas piesārņojošu darbību, izņemot dzīvnieku novietnes ciemos, vai arī B kategorijas piesārņojošu darbību pārtikas rūpniecības un metālu apstrādes jomā, arī austuves, vērptuves un trikotāžas ražotnes, ķīmiskās tīrītavas, veļas mazgātavas un mēbeļu ražotnes, kam nepieciešama B kategorijas piesārņojošās darbības atļauja, ievērojot šo noteikumu 8.2. un 8.3. punktu nosacījumus;
4. mazās ražotnes – ražotnes vai darbnīcas (arī amatniecībai, mājražošanai, u.tml.), kuru kopējā ražošanas platība nepārsniedz 500 m² un darbība atbilst šādiem nosacījumiem:
 - 4.1. ražotnei atbilstoši likuma „Par piesārņojumu” prasībām nav nepieciešama piesārņojošās darbības atļauja vai apliecinājums;
 - 4.2. ražotne nerada smaku traucējumus apkārtņē (300 m rādiusā), t.i., tā darbībā nerodas smakas, kas pārsniedz mērķlielumu - 5 ouE/m³ vairāk par piecām diennaktīm gadā;
 - 4.3. ražotne nepalielina trokšņa līmeni apkārtņē (300 m rādiusā) vairāk nekā par 3%, salīdzinot ar esošo trokšņa līmeni un nerada trokšņa līmeņa robežlielumu pārsniegumus;
 - 4.4. ražotne nepalielina gaisa piesārņojumu tuvākajā apkārtņē (300 m rādiusā) vairāk nekā par 3%, salīdzinot ar esošo gaisa piesārņojuma līmeni, vērtējot konkrētu piesārņojošo vielu izkliedes, un nerada gaisa kvalitātes robežlielumu pārsniegumus;
 - 4.5. ražotne (apkalpes vai apmeklētāju transports) nepalielina satiksmes intensitāti, radot sadzīviskus traucējumus tuvējās apkārtnes iedzīvotājiem vai pasliktinot satiksmes komfortu;
 - 4.6. ražotnes darbības rezultātā nerodas cilvēka veselībai kaitīgas vai diskomfortu radošas vibrācijas apkārtņē;
 - 4.7. ražotnes nakts apgaismojums nerada sadzīviskus traucējumus apkārtņē;
 - 4.8. ražotnē veic notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu, apkārtējā vidē tiek novadīti normatīvo aktu prasībām atbilstoši attīrīti notekūdeņi;
 - 4.9. ražotnes būvniecība un darbība nemaina apkārtējās teritorijas hidroloģisko režīmu, vai arī to uzlabo, ja virszemes ūdeņu notece ir traucēta.
5. Visā Vecumnieku novada teritorijā aizliegts:
 - 5.1. veikt A kategorijas piesārņojošās darbības;
 - 5.2. izmantot degviellejļu (mazutu) un akmeņogles kā kurināmo energoapgādē un izejvielu ražošanas procesos;
 - 5.3. veikt bīstamo atkritumu apglabāšanu un pārstrādi, dzīvnieku liķu un dzīvnieku izcelsmes atkritumu izcelsmes atkritumu apglabāšanu un pārstrādi

1. tabula Priekšlikums ražošanas objektu sadalījumam pa funkcionālajām zonām

Ražošanas objektu veids	Ražošanas objekti	Ražošanas objekti ar nelielu ietekmi uz vidi	Mazās ražotnes
Funkcionālās zonas			
Savrupmāju apbūves teritorijas DzS	---	---	+
Savrupmāju retinātas apbūves teritorijas DzSr	---	---	+
Daudzdzīvokļu māju apbūves teritorijas DzD	---	---	---
Sabiedriskās apbūves teritorijas P1	---	---	mazās ražotnes, kas saistītas ar apmācību procesu
Jauktas publiskās apbūves teritorijas P2	---	---	+
Novada centra - Vecumnieku ciema centra apbūves teritorija C1	---	---	+
Ciemu centru apbūves teritorijas C2	---	---	+
Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	+	+	+
Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	---	+	+
Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T	+ notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, sadedzināšanas iekārtas	notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, sadedzināšanas iekārtas	+
Lauku zemes L1	TIAN 261.9.3. punkts	+	+
Vērtīgās lauku zemes L2	TIAN 261.9.3. punkts	+	+
Mežu teritorijas M	---	---	---
Ūdeņu teritorijas Ū			
Dabas teritorijas D1			
Apstādījumu teritorijas D2			
Kapsētu teritorijas K			
Transporta infrastruktūras teritorijas TR1, TR2			
Derīgo izrakteņu ieguves teritorijas	---	---	---

+	ražošanas objekta veids ir iekļauts funkcionālās zonas atļautajā, papildus vai palīgizmantošanā
---	ražošanas objekta veids nav iekļauts funkcionālās zonas atļautajā, papildus vai palīgizmantošanā
	funkcionālā zona nav saistīta ar iespējamu izmantošanu ražošanas attīstības mērķiem

2. tabula Priekšlikums piesārņojošo darbību plānojums ražošanas objektu teritorijās R1, R2, Lauku zemēs L1, L2 un Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijās T

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
A KATEGORIJAS PIESĀRŅOJOŠĀS DARBĪBAS	---	---	---	----	---
B KATEGORIJAS PIESĀRŅOJOŠĀS DARBĪBAS					
1. Enerģētika:					
1.1. sadedzināšanas iekārtas, kuru ievadītā siltuma jauda ir:					
1.1.1. no 5 līdz 50 megavatiem, ja sadedzināšanas iekārtā izmanto biomasu (arī koksni un kūdrū) vai gāzveida kurināmo	+	---	+	+	+
1.1.2. no 0,5 līdz 50 megavatiem, ja sadedzināšanas iekārtā izmanto šķidro kurināmo, izņemot degvielleļļu (mazutu)	---	---	---	---	---
1.1.3. no 5 līdz 50 megavatiem, ja sadedzināšanas iekārtā, kuru lieto graudu kaltē, izmanto šķidro kurināmo vai degvielleļļu	+ (ja sadedzināšanas iekārtā izmanto bioloģisko šķidro kurināmo)	+ (ja sadedzināšanas iekārtā izmanto bioloģisko šķidro kurināmo)	---	---	---
1.1.4. no 0,2 līdz 50 megavatiem, ja sadedzināšanas iekārtā izmanto ogles (akmeņogles)	---	---	---	---	---
1.2. sadedzināšanas iekārtas, kurās izmanto degvielleļļu (mazutu)	---	---	---	---	---
1.3. naftas bāzes un termināļi ar degvielas daudzumu (lielākais kopējais degvielas daudzums, kas pārsūknēts gadā pēdējo triju gadu laikā) 5000 un vairāk tonnu gadā	+	---	---	---	---
1.4. degvielas uzpildes stacijas ar degvielas daudzumu (lielākais kopējais degvielas daudzums, kas pārsūknēts pēdējo triju gadu laikā) 2000 un vairāk kubikmetru gadā	+	---	---	---	+
1.5. sašķidrinātās gāzes uzglabāšanas iekārtas ar tilpumu 100 m ³ un vairāk un	+	---	---	---	---

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
dabasgāzes pazemes krātuves					
1.6. akmeņogļu un brūnogļu briketēšanas iekārtas	---	---	---	---	---
1.7. kokogļu ražošana	+	---	+	+	---
2. Metālu ražošana un apstrāde					
2.1. iekārtas čuguna vai tērauda ražošanai, arī nepārtrauktai liešanai, kuru jauda nepārsniedz 2,5 tonnas stundā	+	+	---	---	---
2.2. iekārtas melno metālu apstrādei:			---	---	---
<i>2.2.1. karstās velmēšanas iekārtas, kurās apstrādā mazāk par 20 tonnām neattīrīta tērauda stundā</i>	+	+	---	---	---
<i>2.2.2. iekārtas metālu sakausējumu aizsargslāņa uzklāšanai, kurās apstrādā mazāk par divām tonnām neattīrīta tērauda stundā</i>	+	+	---	---	---
2.3. melno metālu lietuves ar ražošanas jaudu līdz 20 tonnām dienā	+	+	---	---	---
2.4. iekārtas krāsaino metālu, tai skaitā otrreizējai pārstrādei izmantojamo metālu, kausēšanai, arī sakausēšanai, kuru kausēšanas jauda nepārsniedz četras tonnas kausēta svina vai kadmija dienā vai 20 tonnas citu metālu dienā, izņemot iekārtas, ko izmanto amatniecībā un tēlniecībā, tai skaitā zelta un sudraba apstrādei	+	+	---	---	---
2.5. iekārtas, kurās izmanto elektrolīzi vai ķīmiskus procesus metāla un plastmasas virsmu apstrādei un kuru apstrādes tvertnu kopējais tilpums nepārsniedz 30 m ³	+	+	---	---	---
2.6. iekārtas virsmas apstrādei, kurās darba procesā rodas putekļi, tai skaitā dzelzs, tērauda vai citu metāla priekšmetu slīpēšana, attīrīšana ar smilšu strūklu un pulverkrāsošana, ja iekārtas kopējā izplūde ir 10000 un vairāk kubikmetru stundā	+	+	---	---	---
2.7. tērauda kuģu būvētavas peldošie doki un sausie doki					
2.8. citas iekārtas dzelzs, tērauda vai citu metālu rūpnieciskai apstrādei ar	+	+	---	---	---

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
ražošanas platību 1000 m ² un vairāk					
2.9. iekārtas kabeļu ražošanai	+	+	---	---	---
2.10. iekārtas akumulatoru un bateriju ražošanai	+	+	---	---	---
2.11. elektrotehniskās iekārtas transformatoru vai iespiedshēmu ražošanai	+	+	---	---	---
3. Minerālu izstrādājumu ražošana:					
3.1. iekārtas cementa klinkera ražošanai rotācijas krāsnīs, kuru ražošanas jauda nepārsniedz 500 tonnu dienā, vai kaļķa ražošanai rotācijas krāsnīs ar ražošanas jaudu, kas nepārsniedz 50 tonnu dienā, vai citu veidu krāsnīs ar ražošanas jaudu, kas nepārsniedz 50 tonnu dienā	+	---	---	---	---
3.2. iekārtas stikla, tai skaitā stikla šķiedru, ražošanai ar kausēšanas jaudu, kas nepārsniedz 20 tonnu dienā, izņemot daiļamatniecību	+	---	---	---	---
3.3. iekārtas minerālu vielu kausēšanai, tai skaitā minerālvates ražošanai, ar kausēšanas jaudu, kas nepārsniedz 20 tonnu dienā	+	---	---	---	---
3.4. iekārtas apdedzināto māla izstrādājumu ražošanai, tai skaitā jumta dakstiņu, ķieģeļu, ugunsizturīgo ķieģeļu, flīžu, krāsns podiņu, māla trauku, fajansa vai porcelāna ražošanai, kurās var saražot līdz 75 tonnām gatavās produkcijas dienā, izņemot daiļamatniecību	+	---	+	+	---
3.5. cementa ražotnes ar ražošanas jaudu 20000 un vairāk tonnu gadā un iekārtas betona un betona izstrādājumu ražošanai ar jaudu 20000 un vairāk kubikmetru gadā					
3.6. iekārtas ģipša izstrādājumu ražošanai, izņemot daiļamatniecību	+	---	+	+	---
4. Ķīmiskā rūpniecība un darbības ar ķīmiskajām vielām un ķīmiskajiem produktiem					
4.1. iekārtas organisko un neorganisko vielu, produktu vai starpproduktu, tai skaitā enzīmu, ražošanai, kurās izmanto fizikālus ražošanas procesus (piemēram,	+	---	---	---	---

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
atšķaidīšana un sajaukšana)					
4.2. iekārtas neiepakotu organisko un neorganisko ķīmisko vielu, ķīmisko produktu vai starpproduktu uzglabāšanai, ja uzglabā vienu tonnu un vairāk, enzīmu uzglabāšanai – 20 tonnu un vairāk	+	---	---	---	---
4.3. iekārtas pamatfarmaceutisko produktu ražošanai, kurās izmanto fizikālus procesus (piemēram, atšķaidīšana un sajaukšana)	+	---	---	---	---
4.4. iekārtas sprāgstvielu ražošanai, kurās izmanto fizikālus ražošanas procesus (piemēram, sajaukšana)	+	---	---	---	---
4.5. iekārtas munīcijas ražošanai	+	---	---	---	---
4.6. iekārtas rūpnieciskai krāsvielu, piedevu un palīgvielu (arī pārtikas rūpniecībā izmantojamu) ražošanai, kurās izmanto fizikālus procesus (piemēram, atšķaidīšana un sajaukšana), izņemot mazumtirdzniecību	+	---	---	---	---
4.7. iekārtas ķīmisko vielu un ķīmisko produktu, arī augu aizsardzības līdzekļu un biocīdu ražošanai ar fizikālām metodēm (piemēram, atšķaidīšana un sajaukšana), iepakojšanai un iepildīšanai	+	---	---	---	---
4.8. iekārtas ziepju, mazgāšanas un tīrīšanas līdzekļu ražošanai ar ražošanas jaudu viena tonna un vairāk tonnu gadā	+	---	---	---	---
4.9. iekārtas krāsu, laku vai līmes ražošanai	+	---	---	---	---
4.10. iekārtas preču ražošanai ar teflona termopārklājumiem, termoplastu spiedes lējumiem vai veicot šķiedru termoplastisko kompozītmateriālu atjaunošanu, ja tiek izlietots 100 un vairāk kilogramu plastmasas dienā	+	---	---	---	---
4.11. iekārtas plastmasas preču ražošanai, izmantojot spiedienliešanu no kausējuma, ekstrūzijas procesu, tai skaitā kalandrēšanu vai termoformēšanu, ja tiek izlietotas piecas un vairāk tonnu plastmasas dienā. Iekārtas plastmasas preču ražošanai no putupolistirola,	+	---	---	---	---

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
ja tiek izlietotas piecas un vairāk tonnu plastmasas dienā					
4.12. iekārtas gumijas izstrādājumu ražošanai ar ražošanas jaudu virs 500 tonnām gadā	+	---	---	---	---
4.13. iekārtas reģenerētas celulozes ražošanai	+	---	---	---	---
4.14. iekārtas želatīna un līmes ražošanai no dzīvnieku ādas un kauliem	+	---	---	---	---
4.15. iekārtas organisko ķīmisko produktu ražošanai ķīmiskā, bioloģiskā vai fizikālā procesā, kuras nav iekļautas likuma "Par piesārņojumu" attiecīgajā pielikumā vai šā pielikuma citā punktā	+	---	---	---	---
4.16. iekārtas asfalta un ceļu seguma materiālu ražošanai	+	---	---	---	---
4.17. iekārtas jumta seguma ražošanai, izmantojot darvu un bitumenu	+	---	---	---	---
4.18. iekārtas darvas destilācijai	+	---	---	---	---
4.19. gāzes un koksas rūpnīcas	+	---	---	---	---
4.20. austuves, vērptuves un trikotāžas ražotnes, ja ražošanas jauda ir 100 un vairāk kilogramu dienā	+	---	---	---	---
4.21. ķīmiskās tīrītavas	+	---	---	---	---
4.22. veļas mazgātavas, kuru jauda pārsniedz 1000 kilogramu dienā	+	---	---	---	---
5. Atkritumu apsaimniekošana					
5.1. iekārtas bīstamo atkritumu, tai skaitā naftas produktu atkritumu, apglabāšanai vai pārstrādei, kuru jauda nepārsniedz 10 tonnu dienā	---	---	---	---	---
5.2. iekārtas sadzīves atkritumu un citu atkritumu, kuri nav pielīdzināmi bīstamajiem atkritumiem, sadedzināšanai, ja iekārtas jauda nepārsniedz trīs tonnas stundā	---	---	---	---	---
5.3. iekārtas sadzīves atkritumu bioloģiskai vai fizikāli ķīmiskai apstrādei, kuru jauda nepārsniedz 50 tonnu dienā, izņemot kompostēšanas iekārtas, kuru uzņemšanas jauda nepārsniedz 100 tonnu gadā, un dzīvnieku mēslu	---	---	---	---	---

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
kompostēšanas iekārtas					
5.4. iekārtas sadzīves atkritumu apstrādei apglabāšanas nolūkos, kurās neizmanto bioloģisko vai fizikāli ķīmisko apstrādes metodes	---	---	---	---	---
5.5. iekārtas sadzīves atkritumu pārstrādei	---	---	---	---	---
5.6. poligoni, kas var uzņemt līdz 10 tonnām atkritumu dienā vai kuru kopējā ietilpība nepārsniedz 25000 tonnu, izņemot inerto atkritumu poligonus	---	---	---	---	---
5.7. inerto atkritumu poligoni	---	---	---	---	---
5.8. notekūdeņu dūņu un tādu atkritumu apglabāšanas, uzglabāšanas vai kompostēšanas vietas, kuri saskaņā ar normatīvajiem aktiem nav pielīdzināmi bīstamajiem atkritumiem	+		+		+
5.9. iekārtas nolietoto transportlīdzekļu apstrādei un kuģu vraku pārstrādei un uzglabāšanai	+	---	---	---	---
5.10. iekārtas sadzīves atkritumu šķirošanai vai īslaicīgai uzglabāšanai, tai skaitā pārkraušanas stacijas, kuru uzņemšanas ietilpība ir 30 tonnu atkritumu dienā un vairāk	---	---	---	---	+, īpaši norādītās vietās
5.11. iekārtas dzīvnieku izcelsmes atkritumu uzglabāšanai, pārstrādei vai apstrādei, arī iekārtas kompostēšanai un biogāzes iekārtas, kuru dzīvnieku vai augu izcelsmes atkritumu (tai skaitā dzīvnieku mēsli un atkritumi no lopkautuvēm) uzņemšanas jauda ir 30 vai vairāk tonnu dienā	---	---	+	+	---
5.12. iekārtas bīstamo atkritumu uzglabāšanai (tai skaitā radīšanas vietās) ilgāk par gadu	---	---	---	---	---
5.13. iekārtas īslaicīgai (ne ilgāk par gadu) bīstamo atkritumu uzglabāšanai, piemēram, pārkraušanas stacijas un konteineru noliktavas, izņemot atkritumu uzglabāšanu tik īsu laiku vai tik nenozīmīgos daudzumos, ka tie nerada risku cilvēku veselībai vai videi	---	---	---	---	---

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
5.14. iekārtas elektrisko un elektronisko atkritumu pārstrādei	+	---	---	---	---
6. Lauksaimniecība, mežsaimniecība un kokapstrāde:					
6.1. lopkautuves ar kautķermeņu ražošanas jaudu no 5 līdz 50 tonnām diennaktī	---	---	+	+	---
6.2. iekārtas dzīvnieku liķu un dzīvnieku izcelsmes atkritumu apglabāšanai un pārstrādei, kuru jauda ir no 1 līdz 10 tonnām diennaktī	---	---	---	---	---
6.3. lopkautuves ar mājputnu izcelsmes produktu ražošanas jaudu 5000 un vairāk tonnu gadā	---	---	+	+	---
6.4. sērkociņu ražošana	+	---	+	+	---
6.5. saplākšņa ražošana	+	---	+	+	---
6.6. mēbeļu ražošana, ja ražošanas platība ir 1000 m ² un vairāk	+	+	+	+	---
7. Pārtikas rūpniecība:					
7.1. iekārtas piena savākšanai, pirmapstrādei un pārstrādei, kurās piena daudzums ir no 10 līdz 200 tonnām dienā (gada vidējais rādītājs)	+	+	+	+	---
7.2. iekārtas pārtikas produktu ražošanai, kurās apstrādā un pārstrādā dzīvnieku izcelsmes produktus (izņemot pienu) un saražo no 1 līdz 75 tonnām gatavās produkcijas dienā vai kurās apstrādā un pārstrādā augu izcelsmes produktus un saražo no 10 līdz 300 tonnām gatavās produkcijas dienā (ceturkšņa vidējais rādītājs), tai skaitā:					
7.2.1. <i>augu un dzīvnieku izcelsmes eļļas un tauku ražošana</i>	+	---	+	+	---
7.2.2. <i>alus un iesala ražošana</i>	+	---	+	+	---
7.2.3. <i>bezalkoholisko dzērienu ražošana un iepildīšana</i>	+	+	+	+	---
7.2.4. <i>cietes un kartupeļu cietes rūpnieciskas ražošanas iekārtas</i>	+	+	+	+	---
7.2.5. <i>zivju miltu un zivju eļļas ražotnes</i>	+	+	+	+	---

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
7.2.6. cukura ražotnes	+	+	+	+	---
7.2.7. kafijas, tējas un pārtikas piedevu ražošana	+	+	+	+	---
7.2.8. graudu pārstrāde	+	+	+	+	---
7.2.9. rauga ražošana	+	+	+	+	---
7.2.10. spirta un alkoholisko dzērienu ražošana un iepildīšana	+	+	+	+	---
7.2.11. dzīvnieku un augu izcelsmes produktu konservēšana, iepildīšana un iepakšana	+	+	+	+	---
7.2.12. citas pārtikas produktu ražošanas iekārtas, kurās apstrādā un pārstrādā dārzeņus	+	+	+	+	---
7.2.13. iekārtas zivju un vēžveidīgo produktu ražošanai, tai skaitā konservētu, kūpinātu un saldētu produktu ražošanai	+	+	+	+	---
7.3. gaļas miltu ražotnes, tai skaitā kaulu miltu, asins miltu, asins plazmas un spalvu miltu ražotnes	+	+	+	+	---
7.4. proteīna un pektīna ražošana	+	+	+	+	---
7.5. iekārtas tabakas izstrādājumu ražošana	+	+	+	+	---
8. Citas nozares					
8.1. rūpniecībā:					
8.1.1. iekārtas papīra un kartona ražošanai, kuru ražošanas jauda nepārsniedz 20 tonnas dienā	+	---	+	+	---
8.1.2. iekārtas šķiedru un audumu priekšapstrādei (mazgāšana, balināšana, mersevizēšana) vai krāsošanai, kuru apstrādes jauda ir no 0,5 līdz 10 tonnām dienā	+	---	---	---	---
8.1.3. iekārtas ādu miecēšanai, kurās saražo mazāk par 12 tonnām gatavās produkcijas dienā	+	---	---	---	---

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
8.1.4. iekārtas, kuras emitē gaistošos organiskos savienojumus un kurām nepieciešama atļauja saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē emisijas no stacionārajiem piesārņojuma avotiem	+	---	---	---	---
8.2. krematorijas* <i>*(Piezīme: Krematorijas – atļauta darbība kapsētu teritorijās)</i>	---	---	+	+	---
8.3. lidostas un lidlauki			+	+	
8.4. dzelzceļa depo un stacijas, kuras veic kravas stacijas, šķirošanas stacijas vai iecirkņa stacijas funkcijas* <i>*(Piezīme: dzelzceļa depo un stacijas, kuras veic kravas stacijas, šķirošanas stacijas vai iecirkņa stacijas funkcijas – atļauta darbība transporta TR2 teritorijās)</i>	+, īpaši norādītās vietās	---	---	---	---
8.5. ostu pietātnes kravu iekraušanai un izkraušanai kuģos ar bruto tonnāžu, ne mazāku par 450 tonnām					
8.6. slimnīcas ar gultasvietu skaitu vairāk par 100	---	---	+	+	---
8.7. ķīmisko vielu uzglabāšanas un transportēšanas trauku un tvertņu tīrīšanai paredzētās mazgāšanas iekārtas	+	---	---	---	---
8.8. citas piesārņojošās darbības, kuru veikšanai saskaņā ar normatīvo aktu prasībām ir nepieciešams saņemt atļauju piesārņojuma emisijai vidē	+	---	---	---	---
8.9. notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu 20 un vairāk kubikmetru dienaktī, kuras attīrītos notekūdeņus novada vidē	+	---	---	---	+
C KATEGORIJA PIESĀRŅOJOŠĀS DARBĪBAS					
1. Enerģētika:					
1.1. sadedzināšanas iekārtas, kuru ievadītā siltuma jauda ir vairāk nekā 0,2 megavati, ja sadedzināšanas iekārtai saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada	+	+	+	+	+
	(ja sadedzināšanas	(ja sadedzināšanas iekārtā	(ja sadedzināšanas	(ja sadedzināšanas	(ja sadedzināšanas

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
30.novembra noteikumu Nr.1082 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai" 1.pielikuma 1.1. vai 1.2.apakšpunktu nav nepieciešama atļauja	iekārtā neizmanto degviellejū (mazutu) vai akmeņogles)	neizmanto degviellejū (mazutu) vai akmeņogles)	iekārtā neizmanto degviellejū (mazutu) vai akmeņogles)	iekārtā neizmanto degviellejū (mazutu) vai akmeņogles)	iekārtā neizmanto degviellejū (mazutu) vai akmeņogles)
1.2. vēja elektrostacijas vai elektrostaciju parki ar kopējo jaudu, lielāku par 125 kilovatiem	+	+	+	+	---
1.3. degvielas uzpildes stacijas ar degvielas apjomu (lielāko kopējo degvielas daudzumu, kas pārsūknēts pēdējo triju gadu laikā) līdz 2000 m3 gadā	+	+	+	+	---
1.4. gāzes uzpildes stacijas	+	+	+	+	---
1.5. naftas bāzes ar degvielas daudzumu, mazāku par 5000 tonnām gadā	+	+	+	+	---
1.6. iekārtas kurināmā ražošanai no koksnes atlikumiem	+	+	+	+	+
1.7. iekārtas kurināmā ražošanai no kūdras	+	+	+	+	+
2. Metālu ražošana un apstrāde:					
2.1. iekārtas virsmas apstrādei, kurās darba procesā rodas putekļi, tai skaitā dzelzs, tērauda vai citu metāla priekšmetu slīpēšana, pūšana ar smilšu strūklu (attīrīšana ar smilšu strūklu) un pulverkrāsošana, ja iekārtas kopējā emisija ir no 300 m3 līdz 10000 m3 stundā	+	+	+	+	---
2.2. citas iekārtas dzelzs, tērauda vai citu metālu apstrādei ar ražošanas platību no 100 m2 līdz 1000 m2	+	+	+	+	---
2.3. amatniecībā izmantojamas lietuves, arī zelta un sudraba liešanai	+	+	+	+	---
2.4. elektrotehnisku izstrādājumu ražošanas iekārtas, izņemot iekārtas transformatoru vai iespaidshēmu ražošanai	+	+	+	+	---
2.5. plastmasas izstrādājumu metalizācija	+	+	+	+	---
3. Minerālu izstrādājumu (minerālvielu pārstrādes) rūpniecība:					
3.1. cementa ražotnes ar ražošanas jaudu no 2 līdz 20000 tonnām gadā un iekārtas betona un betona izstrādājumu ražošanai ar jaudu no līdz 20000	+	+	+	+	---

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
kubikmetriem gadā					
3.2. iekārtas grants vai kaļķu javas ražošanai un samaisīšanai un iekārtas akmeņu drupināšanai, kuras nav izvietotas akmeņu ieguves vietās	+	+	+	+	---
3.3. stacionāras iekārtas gāzbetona, ogļu putekļu vai kaļķsmilts ķieģeļu ražošanai	+	+	+	+	---
4. Lauksaimniecība, mežsaimniecība un kokapstrāde:					
4.1. dzīvnieku novietnes, kurās komerciālos nolūkos audzē (ieskaitot cieta kūtsmēsli, šķidrmēsli, vircas un skābbarības sulas glabāšanu un savākšanu, un novadīšanu) 10 un vairāk dzīvnieku vienību; dzīvnieku novietnes, kuras saskaņā ar Ministru kabineta 2001.gada 18.decembra noteikumiem Nr.531 "Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma izmantošanu, kā arī notekūdeņu ar nitrātiem" atrodas īpaši jutīgajā teritorijā un kurās komerciālos nolūkos audzē piecas un vairāk dzīvnieku vienības, ja dzīvnieku novietne nav iekļauta likuma "Par piesārņojumu" 1.pielikumā	---	---	+	+	---
4.2. kokzāģētavas un kokapstrādes iekārtas, kurās lieto koksnes griešanas tehniku un pārstrādā 2000 m ³ un vairāk apaļkoku un kokmateriālu gadā; iekārtas, kurās veic rūpniecisku koksnes ķīmisko apstrādi, arī spiediena impregnēšanu (augstspiediena impregnēšanu), vakuuma impregnēšanu (zemspiediena impregnēšanu) un koksnes aizsardzību pret zilējumu un pelējumu	+	+	+	+	---
4.3. zivaudzētavas	+	+	+	+	---
5. Pārtikas rūpniecība:					
5.1. iekārtas piena savākšanai, pirmapstrādei un pārstrādei, kurās uzņemtais piena daudzums ir no 1 līdz 10 tonnām dienā (vidējais gada rādītājs)	+	+	+	+	---
5.2. iekārtas pārtikas produktu ražošanai, kurās pārstrādā dzīvnieku izcelsmes produktus (izņemot pienu) un saražo no 0,1 līdz 1 tonnai gatavās produkcijas dienā un kurās pārstrādā augu izcelsmes produktus un saražo no 0,5 līdz 10 tonnām gatavās produkcijas dienā (vidējais ceturkšņa rādītājs)	+	+	+	+	---

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
5.3. iekārtas zivju un vēžveidīgo produktu ražošanai, tai skaitā konservētu, kūpinātu un saldētu produktu ražošanai, kurās saražo mazāk par vienu tonnu gatavās produkcijas dienā	+	+	+	+	---
5.4. žāvētavas, gaļas, gastronomijas ražotnes (arī veikalos), kurās saražo 500 un vairāk kilogramu pārtikas produktu dienā	+	+	+	+	---
5.5. iekārtas maizes cepšanai un konditorejas izstrādājumu rūpnieciskai ražošanai, kuru ražošanas jauda pārsniedz divas tonnas dienā	+	+	+	+	---
5.6. lopkautuves, kurām kautķermeņu ražošanas jauda ir mazāka par piecām tonnām diennaktī	---	---	+	+	---
6. Citas nozares:					
6.1. visu kategoriju (L, M, N, O) mehānisko sauszemes transportlīdzekļu, mobilās lauksaimniecības tehnikas un satiksmē neizmantojamu pārvietojamu mehānismu un citu pārvietojamu agregātu remonta un apkopes darbnīcas, kurās veic Ministru kabineta 2004.gada 22.aprīļa noteikumos Nr.380 "Vides prasības mehānisko transportlīdzekļu remontdarbnīcu izveidei un darbībai" 2.punktā paredzētās darbības	+	+	+	+	---
6.2. ķīmijas un bioloģijas laboratorijas (izņemot mācību laboratorijas)	+	+	+	+	---
6.3. notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu no 5 līdz 20 kubikmetriem diennaktī, ja notekūdeņus novada vidē	+	+	+	+	+
6.4. iekārtas un fotolaboratorijas, kurās apstrādā 1000 un vairāk kvadrātmetru fotofilmu gadā	+	+	+	+	---
6.5. iekārtas sāls un sāls maisījumu uzglabāšanai, ja uzglabā vienu tonnu vai vairāk sāls vai sāls maisījumu, iekārtas sāls un sāls maisījumu iegūšanai (ar jaudu viena tonna un vairāk diennaktī) ceļu kaisīšanai ziemas apstākļos	+	+	+	+	---
6.6. iekārtas pakešu logu un durvju ražošanai	+	+	+	+	---

Funkcionālās zonas	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R1	Ražošanas objektu apbūves teritorijas R2	Lauku zemes L1	Vērtīgās lauku zemes L2	Tehnisko un saimniecisko objektu apbūves teritorijas T
Piesārņojošo darbību kategorijas un veidi					
6.7. iekārtas iepakoto organisko un neorganisko ķīmisko vielu, ķīmisko produktu vai starpproduktu uzglabāšanai, ja uzglabā vairāk nekā 10 tonnu ķīmisko vielu, ķīmisko produktu vai starpproduktu	+	+	+	+	---

+	darbības veids ir iekļauts funkcionālās zonas atļautajā, papildus vai palīgizmantošanā
---	darbības veids ir nav iekļauts funkcionālās zonas atļautajā, papildus vai palīgizmantošanā
	darbības veidam nav priekšnosacījumu attīstībai novadā fiziski ģeogrāfiskie apstākļi dēļ vai tādēļ, ka nozaru plānos (piemēram, reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas plānā) konkrētajam darbības veidam plānots cits risinājums